

การศึกษาทัศนคติและการมีส่วนร่วมของประชากรในการอนุรักษ์
อาคารเก่าที่ใช้ทั้งอาศัยและอาคารสาธารณะที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน
กรณีศึกษาศาลเจ้าเจ้าปู่เจ้าก๋ง หรือ ศาลเจ้าเก่า
ในย่านไชน่าทาวน์ เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพฯ

ATTITUDES OF RESIDENTS AND PARTICIPATION RATES
IN EFFORTS TO CONSERVE HISTORIC AND CULTURAL BUILDINGS
IN CHINATOWN, SAMPHANTAWONG, BANGKOK.

พันทิพย์ ปิยะทัศนานนท์
PANTIP PIYATADSANANON

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการวางแผนภาคและเมืองมหาวิทยาลัย
สถาปัตยกรรมศาสตร์เป็นต้น

สาขาวิชาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม

บัณฑิตวิทยาลัย

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

พ.ศ. 2545

ISBN 974-648-939-9

การศึกษาทัศนคติและการมีส่วนร่วมของประชากรในการอนุรักษ์
อาคารเก่าที่ใช้พักอาศัยและอาคารสาธารณะที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน
กรณีศึกษาศาลเจ้าเล่าปุ่นเก้ากง หรือ ศาลเจ้าเก่า
ในย่านไชน่าทาวน์ เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพฯ

ATTITUDES OF RESIDENTS AND PARTICIPATION RATES
IN EFFORTS TO CONSERVE HISTORIC AND CULTURAL BUILDINGS
IN CHINATOWN, SAMPHANTAWONG, BANGKOK.

พันทิพย์ ปิยะทัศนานนท์
PANTIP PIYATADSANANON

เลขหมู่.....
เลขทะเบียน 49660/
วัน, เดือน, ปี 25 ก.พ. 2547

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม
บัณฑิตวิทยาลัย
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
พ.ศ. 2545

ISBN 974-648-939-9

ATTITUDES OF RESIDENTS AND PARTICIPATION RATES
IN EFFORTS TO CONSERVE HISTORIC AND CULTURAL BUILDINGS
IN CHINATOWN, SAMPHANTAWONG, BANGKOK.

PANTIP PIYATADSANANON

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENT FOR THE DEGREE OF
MASTER OF URBAN AND REGIONAL PLANNING
IN URBAN AND ENVIRONMENTAL PLANNING
SCHOOL OF GRADUATE STUDIES
KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG
2002
ISBN 974-648-939-9

COPYRIGHT 2002

SCHOOL OF GRADUATE STUDIES

KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การศึกษาทัศนคติและการมีส่วนร่วมของประชากร
ในการอนุรักษ์อาคารเก่าที่ใช้พักอาศัยและอาคาร
สาธารณะที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน กรณีศึกษาศาลเจ้า
เล่าปูนเก่าหรือศาลเจ้าเก่า ในย่านไชน่าทาวน์
เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพฯ

นักศึกษา

นางสาวพันทิพย์ ปิยะทัศนานนท์

รหัสประจำตัว

38062013

ปริญญา

การวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต

สาขาวิชา

การวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม

พ.ศ.

2545

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

ผศ. ชาญวิทย์ พงษ์ขวัญ

บทคัดย่อ

ย่านไชน่าทาวน์ , กรุงเทพฯ เป็นย่านสังคมของชาวจีนขนาดใหญ่ที่อพยพมาตั้งถิ่นฐานตั้งแต่ต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งเป็นย่านที่มีความเจริญทางการค้าขายอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ร่องรอยความเจริญของพื้นที่นี้สะท้อนให้เห็นได้จากอาคารตึกเก่าที่มีลวดลายตามแบบยุโรปที่หลงเหลือให้เห็นอยู่ เปรียบเสมือนบันทึกทางประวัติศาสตร์ที่มีชีวิตเมื่อครั้งที่ประเทศไทยเริ่มมีการก่อสร้างอาคารตึกแถวเพื่อพักอาศัยและทำการค้าในหลังเดียวกัน การอาศัยและรวมกลุ่มกันอย่างเหนียวแน่นของชาวจีนก่อให้เกิดวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่ปรากฏอย่างมีเอกลักษณ์ในพื้นที่ โดยเฉพาะวัฒนธรรมทางความเชื่อที่แสดงให้เห็นตามศาลเจ้าต่างๆ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในบรรดาศาลเจ้าทั้งหมดในพื้นที่ศึกษาปรากฏว่า ศาลเจ้าเล่าปูนเก่าเป็นศาลเจ้าที่มีความเก่าแก่ มีอายุถึง 134 ปีมาแล้ว มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และมีการใช้ประโยชน์อย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด ถึงแม้ว่าอาคารเก่าทั้งหลายในพื้นที่นี้จะยังคงถูกใช้ประโยชน์อย่างต่อเนื่องก็ตาม แต่อาคารเก่าทั้งที่ใช้พักอาศัย และศาลเจ้าเล่าปูนเก่าก็ยังประสบปัญหาจากความทรุดโทรม ขาดการดูแลเอาใจใส่อย่างถูกวิธี หรือได้รับการซ่อมแซมจนทำให้ศิลปะดั้งเดิมบางส่วนถูกทำลายลงไป และแม้ว่าสภาพความเจริญของพื้นที่นี้ที่มีมาตั้งแต่อดีตประกอบกับความมั่งคั่งของอาคารเก่าที่หลงเหลือให้เห็นในปัจจุบัน จะทำให้นักวิชาการและผู้ทำการวิจัยหลายท่านให้ความสนใจศึกษาการอนุรักษ์อาคารในบริเวณนี้ ส่งผลให้เกิดการอนุรักษ์อาคารทางประวัติศาสตร์บางแห่งที่ได้ดำเนินการไปแล้ว โดยได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย และหากจะต้องทำการอนุรักษ์อาคารเก่าทั้งบริเวณเพื่อให้เกิดบรรยากาศของชุมชนย่อมต้องใช้งบประมาณจำนวนมหาศาล ซึ่งอาจอยู่นอกเหนือขีดความสามารถในการให้ความช่วยเหลือของรัฐ และที่สำคัญหากขาดความร่วมมือในการ

อนุรักษ์จากประชากรที่ครอบครองและใช้ประโยชน์อาคารเหล่านั้นย่อมทำให้การอนุรักษ์ประสบความสำเร็จได้ยาก

การศึกษาทัศนคติและการมีส่วนร่วมของประชากรย่านไชน่าทาวน์ ในการอนุรักษ์อาคารเก่าที่ใช้พักอาศัยและอาคารสาธารณะที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน กรณีศึกษา ศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากง จึงเป็นการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชากรในการอนุรักษ์อาคาร ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะประชากรที่ต้องการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ความเห็นของประชากรที่มีต่ออาคารเก่าที่จะนำไปสู่การอนุรักษ์ โดยใช้วิธีสัมภาษณ์ประชากรที่ครอบครองอาคารเก่าในย่านไชน่าทาวน์ เนื่องจากเป็นผู้ใช้ประโยชน์อาคารโดยตรงและเป็นผู้สร้างความต่อเนื่องของวัฒนธรรมที่ปรากฏบนอาคารภายในชุมชน

จากการศึกษาพบว่า ประชากรที่อาศัยอยู่ในอาคารเก่าส่วนใหญ่ตระหนักถึงคุณค่าของอาคารเก่าที่ใช้พักอาศัยและศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากงอย่างยิ่ง และพบว่ากลุ่มประชากรที่มีรายได้ของครอบครัวสูง เป็นผู้ที่มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์อาคารเก่าที่ใช้พักอาศัยสูง โดยต้องการให้มีผู้ชำนาญการให้ความช่วยเหลือด้านการออกแบบ , บุรณะ , ดูแลและยินดีออกค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมในสัดส่วนที่สูงด้วย ในขณะที่กลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เป็นเวลานานต้องการให้ผู้ชำนาญให้คำปรึกษาแก่คณะกรรมการศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากงในการบูรณะ และดูแลศาลเจ้าด้วย

จากผลการศึกษาทำให้รัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทราบว่า กลุ่มประชากรในพื้นที่ศึกษาต้องการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ในระดับต่างๆ กัน ซึ่งส่งผลให้รัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถจัดหาแนวทางเพื่อส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ในลักษณะต่างๆ , จัดหาผู้ชำนาญการที่สามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่คนในชุมชนเพื่อให้เกิดการอนุรักษ์อาคารเก่าในพื้นที่อย่างถูกหลักการและหาแนวทางส่งเสริมให้อาคารเหล่านั้นยังคงมีประโยชน์ใช้สอยโดยไม่ทำลายคุณค่าทางความงาม และประวัติศาสตร์ เพื่อให้คนรุ่นหลังสืบทอดทัศนคติที่ดีที่มีต่ออาคารเก่าซึ่งนำไปสู่การอนุรักษ์อาคารเก่าเหล่านั้นต่อไป

Thesis Title	Attitudes of Residents and Participation Rates in Efforts to Conserve Historic and Cultural Buildings in Chinatown, Samphantawong, Bangkok.
Student	Miss Pantip Piyatadsananon
Student ID.	38062013
Degree	Master of Urban and Regional Planning
Programme	Urban and Environmental Planning
Year	2002
Thesis Advisor	Assistant Prof. Shanvit Pongquan

ABSTRACT

Chinatown, Bangkok is home to the largest Chinese community in Thailand who immigrated since the early Rattanakosin period to its position as the now-famous commercial zone in Bangkok. The innovation of row – houses was constructed for the Chinese, who desired both accommodations and places to do business. The Chinese' s life-style in the elegant buildings and the distinctive culture still remain. Especially, the culture of believe that they tried to construct the Shrine or "Sanjaow" (in Thai) within community to play respect and use for social association such as Sanjaow Lao-phoon-thaow-kong was established for 134 years ago. Although, this Shrine played important role from the past and continuous use for the present with only a few Chinese go there in pilgrimage in each day and have suffered many problems through the ages, including deterioration due to neglect like the old houses in Chinatown. The various phenomenon in this place attracted many experts to study. This result made some elegant buildings to be conserved and spent a large some of budget but not cover all historic buildings in this distinctive place. The lack of participation in their upkeep by the local people has created a crisis for the welfare of such buildings although, the best conservation to be planed.

This study aims to analyze attitudes toward the conservation of historically and culturally – significant buildings at Sanjaow Lao-phoon-thaow-kong, as well as some socio-economic indicators of the population active in building conservation. Inhabitants live in old buildings and thus continue the social life of the community, were interviewed.

Most of the inhabitants do perceive there to be value in the old buildings and the Sanjaow Lao-phoon-thaow-kong, and they also participate in efforts to conserve the neighborhood. A large majority of the well-to-do inhabitants engage experts in building conservation and willingly pay a lot of money for maintenance. Furthermore, a large majority of long-lived dwellers have a good sense of the need to conserve Sanjaow Lao-phoon-thaow-kong, and desire a Shrine Committee to do so in participation with government experts.

These suggestions apply for both government and concerned authorities. They should provide the expert to advise the dwellers to conserve the old buildings and Sanjaow Lao-phoon-thaow-kong in the right ways. They should support a little bit estimation for maintenance and provide the experts to advise the dwellers in appropriate ways of conservation. On the contrary, they suppose to search for the experts to instruct and describe conservation concepts to the Shrine Committee and encourage people in Chinatown to perceive the value of this old Shrine by visiting there.

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษานี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลือ และความกรุณาในการให้คำแนะนำของ ผศ.ชาญวิทย์ พงษ์ขวัญ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ผศ.ดร.ยงธนิศร์ พิมพ์เสถียร ที่ได้ช่วยกรอบความคิดและให้แนวทางในการวิจัยครั้งนี้ ขอขอบคุณ ผศ.ดร.นพดล สหชัยเสรี และอาจารย์ภาควิชาการวางแผนภาคและเมืองทุกท่านที่ได้ทุ่มเทการสอนและให้คำปรึกษาในด้านต่างๆ

ขอขอบคุณ ผู้ครอบครองอาคารเก่าในพื้นที่ศึกษาทุกท่านที่เสียสละเวลาในการประกอบการค้าขาย เพื่อตอบแบบสอบถามและขอขอบคุณ ผู้ดูแลศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากงในการให้ความรู้เกี่ยวกับศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากง ขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ คุณอา ที่ให้ความช่วยเหลือด้านภาษาจีนที่ผู้เขียนติดขัดและเกิดปัญหาในระหว่างการสัมภาษณ์ทำแบบสอบถาม และให้การสนับสนุนการศึกษาและการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ และขอขอบพระคุณ นส.พ.ปิยะ อรัณยกา นนท์ , รศ.จวีร์ อรัณยกา นนท์ และคุณปิยะนุช อรัณยกา นนท์ ที่ได้เอื้อเฟื้อ เป็นกำลังใจและให้การสนับสนุนในด้านต่างๆ เพื่อให้การทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้สำเร็จลุล่วง และ Special Thanks for the assistance of Dr. Raymond Greene.

นอกจากนี้ขอขอบคุณ คุณปรางศิริ สุกใส และเพื่อนๆ ที่ภาควิชาฯ ทุกท่านที่ได้ให้การเอาใจใส่และติดตามงานวิจัยครั้งนี้ตลอดมา ขอขอบคุณพี่สุธาทิพย์ ขวณะเวตสกุล ในการให้คำปรึกษาด้านสถิติ ขอขอบคุณ คุณพงษ์ภัทร บุรานนท์ ในการช่วยแก้ปัญหาเครื่องคอมพิวเตอร์ ขอขอบคุณ พี่มุกดา ปิยะทัศนานนท์ , พี่พรรณี นามศิริ และเพื่อนร่วมงานที่สำนักเทคโนโลยีทำแผนที่กรมที่ดิน ทุกท่านที่คอยให้กำลังใจดีๆ มาโดยตลอด

คุณความดีในครั้งนี้ขอมอบให้แก่ คุณพ่อ คุณแม่ คุณอาทุกท่าน และพี่สาว และขออุทิศให้แก่ผู้มีพระคุณที่ล่วงลับไปแล้ว อันได้แก่ คุณปู่ คุณย่า คุณตา ซึ่งเป็นผู้ที่ถ่ายทอดภาษาจีนให้หลานได้สามารถสื่อสารและสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ได้ และท่านดร. โสภาคย์ ผาสุขนิรันดร์ ที่ให้แนวความคิด "Know How" และสอนให้มองสถานการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบและมีวิสัยทัศน์

พันทิพย์ ปิยะทัศนานนท์

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	III
กิตติกรรมประกาศ	V
สารบัญ	VI
สารบัญตาราง	VIII
สารบัญรูป	XI
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	3
1.3 ขอบเขตของการศึกษา	3
1.3 ประโยชน์ของการศึกษา	3
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	3
1.5 วิธีการศึกษา	3
1.6 ข้อจำกัดทางการศึกษา	4
1.7 คำจำกัดความศัพท์เฉพาะ	4
บทที่ 2 วรรณกรรมหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
2.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับการอนุรักษ์	7
2.2 ทศนคติที่มีต่อเหตุจูงใจในการอนุรักษ์อาคาร	10
2.3 ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชากร	14
2.4 การมีส่วนร่วมของประชากรในการอนุรักษ์อาคาร	19
2.5 แนวทางในการส่งเสริมการอนุรักษ์อาคารและพัฒนาประชาชน	24

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	27
3.1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย	27
3.2 การออกแบบงานวิจัย	29
3.3 ลักษณะของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา	29
3.4 การกำหนดตัวแปรและตัวชี้วัด	37
3.5 วิธีการศึกษา	42
บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล	50
ลักษณะทางประชากร	51
4.1 การอนุรักษ์อาคารเก่าที่ใช้พักอาศัย	47
4.2 การอนุรักษ์อาคารสาธารณะที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน กรณีศึกษาศาลเจ้าเล่าปุน เก้ากง	78
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	127
บทที่ 5 สรุปผลการวิเคราะห์	131
5.1 การอนุรักษ์อาคารเก่าที่ใช้พักอาศัยในย่านไชน่าทาวน์	132
5.2 การอนุรักษ์อาคารสาธารณะที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันในย่านไชน่าทาวน์ กรณี ศึกษาศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากง หรือศาลเจ้าเก่า	137
บรรณานุกรม	145
ภาคผนวก	150
ภาคผนวก ก. แบบสอบถาม	150
ภาคผนวก ข. ไชน่าทาวน์ เยวราชและลำเพ็ง	155
ภาคผนวก ค. ระเบียบกรุงเทพมหานคร ว่าด้วยกองทุนฟื้นฟูกรุงรัตนโกสินทร์และ บริเวณต่อเนื่อง พ.ศ. 2543	157
ภาคผนวก ง. ศาลเจ้า มูลเหตุกำเนิดและความเป็นมา	160
ประวัติผู้เขียน	163

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่	
3.1 แสดงตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย	37
4.1 แสดงเพศของกลุ่มประชากรที่ทำการศึกษา	51
4.2 แสดงระดับการศึกษาของกลุ่มประชากร	51
4.3 แสดงอาชีพของกลุ่มประชากร	52
4.4 แสดงเชื้อสายของกลุ่มประชากร	53
4.5 แสดงการนับถือศาสนาของกลุ่มประชากร	53
4.6 แสดงความเห็นของประชากรที่มีต่ออาคารเก่าที่ใช้พักอาศัยในย่านไชน่าทาวน์.....	62
4.7 แสดงสถานภาพการครอบครองอาคารเก่าในพื้นที่ศึกษา	64
4.8 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาที่ครอบครองอาคารกับความเห็นของประชากรที่มีต่อค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาอาคารเก่า	66
4.9 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ของครอบครัวกับการมีส่วนร่วมด้านการออกแบบปรับปรุงอาคารเก่าที่ใช้พักอาศัย	68
4.10 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาที่ครอบครองอาคารกับการมีส่วนร่วมของประชากรในด้านการออกแบบปรับปรุง ซ่อมแซมอาคารเก่าที่ใช้พักอาศัย	70
4.11 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ของครอบครัวกับระดับการมีส่วนร่วมในด้านการบูรณะปรับปรุงอาคารเก่า	72
4.12 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ของครอบครัวกับการมีส่วนร่วมของประชากรในด้านค่าใช้จ่ายในการปรับปรุง บูรณะอาคารเก่า	74
4.13 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาที่ครอบครองอาคารกับการมีส่วนร่วมในการออกค่าใช้จ่ายในการบูรณะอาคารเก่าที่ใช้พักอาศัย	75
4.14 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ของครอบครัวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชากรในด้านการดูแลรักษาอาคารเก่าหลังทำการปรับปรุง บูรณะอาคารแล้ว	77
4.15 แสดงความเห็นของประชากรที่มีต่อศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากงในด้านความงดงาม	91
4.16 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเชื้อสายของประชากรในพื้นที่ศึกษากับความเห็นที่มีต่อศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากงในด้านความงดงาม	92
4.17 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าใช้กับความเห็นที่มีต่อศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากงในด้านความงาม	93

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่	
4.18 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมการเข้าใช้กับความเห็นที่มีต่อศาลเจ้าเล่าปุน เถ่ากงในด้านความงาม	94
4.19 แสดงความเห็นของประชากรที่มีต่อศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากงในด้านประวัติความเป็น มา	95
4.20 แสดงความเห็นของประชากรที่มีต่อศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากงในการมีความหมายต่อ ชุมชน	96
4.21 แสดงความถี่ในการเข้าใช้ศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากงของกลุ่มประชากรในพื้นที่ศึกษา ...	97
4.22 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเชื้อสายกับความเห็นที่มีต่อศาลเจ้าในด้านมีความ หมายต่อชุมชน	98
4.23 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าใช้ศาลเจ้ากับความเห็นที่มีต่อศาลเจ้าในด้านมี ความหมายต่อชุมชน	99
4.24 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมการเข้าใช้กับความเห็นที่มีต่อศาลเจ้าในด้านมี ความหมายต่อชุมชน	100
4.25 แสดงความเห็นของประชากรที่มีต่อศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากงในการสะท้อนวัฒนธรรม ชุมชน	101
4.26 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเชื้อสายของประชากรกับความเห็นที่มีต่อศาลเจ้าใน ด้านสะท้อนวัฒนธรรมชุมชน	102
4.27 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าใช้กับความเห็นที่มีต่อศาลเจ้าในด้านสะท้อน วัฒนธรรมชุมชน	104
4.28 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมการเข้าใช้กับความเห็นที่มีต่อศาลเจ้าในด้าน สะท้อนวัฒนธรรมชุมชน	105
4.29 แสดงระดับการมีส่วนร่วมของกลุ่มประชากรในการออกแบบปรับปรุงศาลเจ้าเล่า ปุนเถ่ากง	108
4.30 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ของครอบครัวกับความต้องการให้คณะกรรมการ ศาลเจ้ามีส่วนร่วมในการบูรณะศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากง	110
4.31 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความถี่ในการเข้าใช้ศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากงกับความ ต้องการให้คณะกรรมการศาลเจ้ามีส่วนร่วมในการบูรณะศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากง	112

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า	
4.32	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษากับความต้องการให้คณะกรรมการศาลเจ้ามีส่วนร่วมในการบูรณะศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากง	114
4.33	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษากับความต้องการให้ผู้ชำนาญการมีส่วนร่วมในการบูรณะศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากง	115
4.34	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ของครอบครัวกับความต้องการให้รัฐเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการบูรณะศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากง	118
4.35	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษากับความต้องการให้รัฐมีส่วนร่วมในการออกค่าใช้จ่ายในการบูรณะศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากงทั้งหมด	119
4.36	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความถี่ในการเข้าใช้ศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากงกับความต้องการให้คณะกรรมการศาลเจ้าหาเงินบริจาคในการบูรณะศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากง..	121
4.37	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ของครอบครัวกับความต้องการให้คณะกรรมการศาลเจ้าดูแลรักษาศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากงภายหลังการบูรณะ	124
4.38	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษากับความต้องการให้คณะกรรมการศาลเจ้าดูแลรักษาศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากงภายหลังการบูรณะ	125
4.39	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษากับความต้องการให้รัฐดูแลรักษาศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากงภายหลังการบูรณะ	126
5.1	แสดงลักษณะการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์อาคารเก่าที่ใช้พักอาศัยของกลุ่มประชากรที่มีระยะเวลาในการครอบครองอาคารนาน	135
5.2	แสดงลักษณะการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์อาคารเก่าที่ใช้พักอาศัยของกลุ่มประชากรที่มีรายได้ของครอบครัวสูงในย่านไชน่าทาวน์	136
5.3	แสดงลักษณะทางกลุ่มวัฒนธรรมย่อยที่มีความสัมพันธ์กับสัญชาตญาณที่มีต่อศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากงที่นำไปสู่การอนุรักษ์	138
5.4	แสดงความต้องการมีส่วนร่วมของกลุ่มประชากรที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นาน	142

สารบัญรูป

รูปที่	หน้า
3.1	กรอบแนวความคิดในการศึกษา 28
3.2	ปัจจัยที่ส่งผลในการศึกษา 36
3.3	ตำแหน่งของอาคารเก่าในพื้นที่ศึกษา 43
3.4	ตำแหน่งของศาลเจ้าในพื้นที่ศึกษา 47
4.1	อาคารห้างขายทองตั้งใต้ะกั 55
4.2	อาคารสำนักงานธนาคารกรุงเทพ สาขาสำเพ็ง 56
4.3	อาคารเก่าใกล้ริมแม่น้ำเจ้าพระยา บริเวณถนนราชวงศ์ 59
4.4	ตึกแถวหัวมุมถนนทรงวาด 60
4.5	ตึกแถวบนถนนทรงวาด 61
4.6	ศาลเจ้าเล่าปุนเก้าก 80
4.7	ผังอาคารศาลเจ้าเล่าปุนเก้าก 81
4.8	แท่นบูชาภายในศาลเจ้าเล่าปุนเก้าก 83
4.9	ภาพสมเด็จพะเทพรัตนราชสุดาฯ สดัดจนมัสการศาลเจ้าเล่าปุนเก้าก 87
4.10	โรงเรียนผยอ 89

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ย่านไชน่าทาวน์ เขตสัมพันธวงศ์ เป็นชุมชนเก่าแก่ที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 1 มีชาวจีนอพยพเข้ามาอยู่ในเมืองไทยมากขึ้นเรื่อยๆ จนกระทั่งในสมัยรัชกาลที่ 2 สองริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นร้านค้าของชาวจีนเรียงรายอยู่ไม่ต่ำกว่าหมื่นร้าน เนื่องจากบริเวณนี้มีท่าเรือขนถ่ายสินค้าจำนวนมาก ด้วยเหตุนี้จึงมีการสร้างโกดังสินค้าขึ้นเป็นจำนวนมาก แหล่งค้าขายและย่านคนจีนนี้มีอาณาเขตตั้งแต่บริเวณริมคลองโอ่งอ่างไปจนถึงคลองผดุงกรุงเกษม บริเวณลำเพ็ญจึงเป็นสถานที่แห่งแรกของชุมชนชาวจีนสมัยกรุงรัตนโกสินทร์และเป็นจุดเริ่มต้นการค้าขายของกรุงเทพฯ ด้วย ในสมัยรัชกาลที่ 4 และ รัชกาลที่ 5 ถนนสายสำคัญอย่างเจริญกรุง เยาวราช ทรวงวดในย่านนี้ก็เกิดขึ้นตามลำดับ ซึ่งเป็นยุคที่ประเทศไทยกำลังรับเอาอิทธิพลตะวันตกเข้ามาในหลายๆ รูปแบบ (สำนักงานเขตสัมพันธวงศ์, 2539)

การก่อสร้างตึกแถวตามแนวถนนที่ตัดขึ้นในสมัยนั้นมีลักษณะห่างกันเป็นช่วงๆ ไม่ติดกันเป็นแพเหมือนในปัจจุบัน ต่อมาชาวจีนที่เข้ามาค้าขายจำนวนมากอาศัยในตึกแถวที่ทำเป็นร้านค้าต่างๆ จำนวนมาก ดังนั้นคนที่อาศัยอยู่ในตึกแถวมักจะเป็นชาวจีนที่มีอาชีพค้าขาย การสร้างตึกแถวจึงได้รับอิทธิพลตะวันตกที่กำลังมีบทบาทมากในสมัยนั้น แต่ในปัจจุบันนี้ตึกแถวเหล่านี้กำลังพบกับปัญหาการขาดการเอาใจใส่ดูแลอย่างถูกวิธี การติดตั้งป้ายร้านระเกะระกะจนมองไม่เห็นด้านหน้าของอาคารที่มีลักษณะงดงาม การซ่อมแซมอาคารเก่าของผู้ครอบครองจนละเลยลักษณะอันสำคัญในอดีตไป ทำให้ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของอาคารเก่าเหล่านี้เลือนหายไปด้วย

การดำรงชีพของชาวจีนที่อพยพย้ายถิ่นมาค้าขายในประเทศไทย นอกจากจะก่อให้เกิดเป็นชุมชนทางการค้าขนาดใหญ่แล้ว การสร้างศาลเจ้า ก็มีขึ้นในทุกชุมชนที่ชาวจีนตั้งถิ่นฐานรวมตัวกัน ศาลเจ้าจึงจัดเป็นสถานที่ยึดเหนี่ยวทางใจ เป็นศูนย์รวมของชุมชนชาวจีนตั้งแต่อดีต ชาวจีนแต่จิวในย่านไชน่าทาวน์ก็เช่นเดียวกันที่ร่วมแรงร่วมใจสร้างศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากงขึ้นเมื่อ 134 ปีที่แล้ว นับเป็นศาลเจ้าของชาวจีนแต่จิวที่เก่าแก่ที่สุดที่ยังคงมีผู้เข้าใช้อย่างต่อเนื่องในย่านไชน่าทาวน์ เขตสัมพันธวงศ์นี้ ในอดีตศาลเจ้าแห่งนี้มีความสำคัญต่อชุมชนชาวจีนอย่างมาก คือเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่มีผู้คนมากราบไหว้จำนวนมาก , เป็นที่ศักดิ์สำหรับคนในพื้นที่ , เป็นส่วนสนับสนุนในการสร้างโรงเรียนเผยอิงที่สอนภาษาจีนให้แก่ลูกหลานชาวจีน , เป็นที่แสดงใจของคณะจิวที่มาจากประเทศจีน ฯลฯ เมื่อปี พ.ศ. 2526 ศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากงก็ได้รับการซ่อมแซมครั้งใหญ่ ทำให้ลักษณะทางศิลปกรรมเดิมบางส่วนถูกทำลายลงอย่างน่าเสียดาย อีกทั้งในปัจจุบันบทบาทและหน้าที่ของศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากงกลับ

ลดน้อยลงมาก เป็นเพียงศาสนสถานที่ยังมีผู้คนเข้าไปกราบไหว้ในแต่ละวันในจำนวนไม่มาก เฉพาะในช่วงเทศกาลวันสำคัญๆ เช่น ตรุษจีน วันสารท ที่พอจะมีผู้คนเข้าใช้มากขึ้น ส่วนบทบาทการกุศลของศาลเจ้าที่มีต่อสาธารณชนในปัจจุบัน มีเพียงการบริจาคทานในวันทิ้งกระจาดเท่านั้น โบราณสถานแห่งนี้จึงมีความสำคัญต่อชุมชนลดน้อยลง

การอนุรักษ์อาคารในแนวใหม่ไม่เป็นเพียงการอนุรักษ์อาคารเก่าที่ใช้พักอาศัยแต่เพียงอย่างเดียว แต่เป็นการอนุรักษ์วิถีชีวิตของคนในชุมชนให้เกิดเป็นบรรยากาศในชุมชนด้วย การอนุรักษ์อาคารในย่านไชน่าทาวน์ จึงแบ่งการศึกษาอาคารในพื้นที่ศึกษาออกเป็น 2 ส่วน คือ อาคารเก่าที่ใช้พักอาศัย และอาคารสาธารณะที่คนในชุมชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน และจากการสืบค้นเพื่อหาหลักฐานทางประวัติศาสตร์ประกอบการศึกษาพบว่า ศาลเจ้าเล่าปุนเก็กกวงหรือศาลเจ้าเก่า เป็นอาคารสาธารณะที่สำคัญในชุมชนที่ประชาชนเคยใช้ประโยชน์ร่วมกันในอดีต สมควรจะได้รับ การอนุรักษ์ไว้ และถึงแม้ว่านโยบายในการอนุรักษ์จะดีเพียงไรหากขาดความร่วมมือและความเอาใจใส่ของประชาชนย่อมทำให้นโยบายเหล่านั้นไม่ประสบผลสำเร็จได้

การศึกษาทัศนคติและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์อาคารเก่าในย่านไชน่าทาวน์ จึงมุ่งศึกษาความเห็นของประชากรที่อาศัยอยู่ในอาคารเก่าที่มีต่ออาคารเก่าที่ใช้พักอาศัย และความเห็นที่มีต่อศาลเจ้าเล่าปุนเก็กกวง นอกจากนี้ยังศึกษาทัศนคติในการมีส่วนร่วมอนุรักษ์อาคารเหล่านี้ด้วย เพื่อให้เข้าใจความรู้สึกพื้นฐานของประชากรในการเห็นคุณค่าของอาคารเหล่านี้ และความต้องการในการอนุรักษ์อาคารของกลุ่มประชากรในย่านไชน่าทาวน์ เพื่อประโยชน์ในการวางแผนการอนุรักษ์อาคารในย่านนี้ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาหาลักษณะประชากรและสังคมที่มีความสัมพันธ์กับความเห็นที่มีต่ออาคารที่นำไปสู่การอนุรักษ์
2. เพื่อศึกษาสัญญาณด้านต่างๆ ของประชากรที่มีต่ออาคารในนำไปสู่การอนุรักษ์อาคารในพื้นที่ศึกษา
3. เพื่อศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะประชากรและสังคมกับระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์

1.3 ประโยชน์ของการศึกษา

1. ได้ทราบถึงประวัติความเป็นมาของอาคารในพื้นที่ศึกษา
2. ได้ทราบถึงความเห็นของประชากรที่มีต่ออาคารในพื้นที่ศึกษา ที่สนับสนุนให้เกิดการอนุรักษ์
3. ได้ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมของประชากรในการอนุรักษ์อาคารในพื้นที่ศึกษา
4. สามารถนำผลการศึกษาไปเป็นแนวทางในการวางแผนการอนุรักษ์อาคารภายในพื้นที่ให้เกิดประสิทธิภาพ

1.4 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษานี้เน้นทางด้านทัศนคติของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการอนุรักษ์อาคารเก่าที่ใช้พักอาศัยซึ่งเป็นอาคารที่มีประวัติความเป็นมายาวนานและวิถีชีวิตหรือกิจกรรมที่ปรากฏขึ้นบนอาคารสาธารณะที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันที่แสดงเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่มีความโดดเด่นเหมาะสมต่อการอนุรักษ์และพัฒนา โดยการประเมินคุณค่าทางคุณภาพ และไม่เน้นทางด้านเทคนิควิธีการอนุรักษ์อาคาร

1.5 วิธีการศึกษา

1.5.1 ทำการศึกษาประวัติศาสตร์ของย่านไชน่าทาวน์ในกรุงเทพฯ ความเป็นมาของตึกเก่าที่มีลวดลายสถาปัตยกรรมงดงามในพื้นที่ศึกษา ศึกษาอาคารสาธารณะที่ชาวจีนในย่านไชน่าทาวน์เคยใช้ประโยชน์ร่วมกัน และมีบทบาทสำคัญโดดเด่น จากหอบจตหมายเหตุแห่งชาติ หอบสมุดแห่งชาติ , หอบสมุดสยามสมาคม และเอกสารเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ รวมถึงเอกสารทางอิเล็กทรอนิกส์ที่เผยแพร่ทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของสำนักงานเขตสัมพันธวงศ์ และกรุงเทพมหานคร

1.5.2 ทำการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องการอนุรักษ์อาคาร และแนวความคิดที่มีต่ออาคารที่นำไปสู่การอนุรักษ์อาคาร จากเอกสารทางวิชาการ , ตำรา , วารสาร , รายงานการวิจัยที่

เกี่ยวข้อง จากห้องสมุดมหาวิทยาลัยศิลปากร , สถาบันวิทยบริการจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , ห้องสมุด AIT , ห้องสมุดคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง

1.5.3 นำข้อมูลที่ได้จากบททบทวนวรรณกรรมต่างๆ มาแจกแจงตัวแปรเพื่อออกแบบสอบถาม

1.5.4 คัดเลือกอาคารเก่าที่ใช้พักอาศัยในพื้นที่ศึกษาจากหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกงานสถาปัตยกรรมที่ควรค่าต่อการอนุรักษ์จากแนวความคิดต่างๆ

1.5.5 คัดเลือกอาคารเก่าที่ประชากรในพื้นที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน จากการศึกษาข้อมูลทางด้านประวัติศาสตร์ และความสำคัญของอาคารสาธารณะประโยชน์ในพื้นที่ศึกษาที่กลุ่มชาวจีนผู้ตั้งถิ่นฐานดั้งเดิมให้ความสำคัญและเข้าใช้เป็นประจำ จากเอกสารทางวิชาการต่างๆ

1.5.6 เก็บข้อมูลจากแบบสอบถามโดยสอบถามผู้อยู่อาศัยในอาคารเก่า ย่านไชน่าทาวน์ เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพฯ โดยอาศัยแผนที่พื้นฐานแสดงตำแหน่งและอายุของอาคารในพื้นที่ศึกษาของนวลจันทร์ ทองไฉมา (2522) , แผนที่พื้นฐานจากการสำรวจอายุของอาคารในบริเวณพื้นที่ศึกษาของโครงการพัฒนาเยาวราชที่ศึกษาโดยมหาวิทยาลัยศิลปากร (2543)

1.5.7 นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การทดสอบความสัมพันธ์ทางสถิติ

1.5.8 สรุปผลที่ได้จากการศึกษาและเสนอแนะแนวทางในการอนุรักษ์อาคารในย่านไชน่าทาวน์

1.6 ข้อจำกัดทางการศึกษา

การศึกษาทัศนคติและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์อาคารเก่าและอาคารสาธารณะที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน เป็นการศึกษาปัจจัยทางสังคมศาสตร์ ที่มีผลต่อระดับการอนุรักษ์อาคารของประชากร การมีส่วนร่วม การให้ความร่วมมือของกลุ่มประชากรในการอนุรักษ์อาคาร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการวางแผนอนุรักษ์อาคารเก่าและวิถีชีวิตของประชากรในพื้นที่ศึกษาให้เกิดความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนต่อไป โดยไม่ได้มุ่งเน้นเทคนิควิธีการอนุรักษ์ตัวอาคาร

1.7 คำจำกัดความศัพท์เฉพาะ

อาคารสาธารณะ หมายถึง อาคารที่ใช้ประโยชน์ในการชุมนุมได้โดยทั่วไปเพื่อกิจกรรมของทางราชการ การเมือง การศึกษา การสังคม การศาสนา การนันทนาการ หรือการพาณิชย์กรรม เช่น โรงมหรสพ หอประชุม โรงแรม โรงพยาบาล สถานศึกษา หอสมุด สนามกีฬากลางแจ้ง สนามกีฬาในร่ม ตลาด ห้างสรรพสินค้า ศูนย์การค้า สถานบริการ ท่าอากาศยาน

		คู่มือฯ สะพาน อาคารจอดรถ สถานีรถ ท่าจอดเรือ โปะจอดเรือ สุสาน ฌาปนสถาน ศาสนสถาน เป็นต้น (ที่มา: กฎหมายควบคุม อาคาร)
ศาลเจ้า	หมายถึง	สถานที่ก่อสร้างสำหรับประดิษฐานรูปเคารพและกระทำพิธีตามความ ศรัทธา เชื้อถือ ศาลเจ้าที่ตั้งอยู่ในที่ดินของรัฐบาลเป็นเจ้าของ หรือ เป็นผู้ปกป้องรักษาเท่านั้นที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย (เอกสาร คู่มือติดต่อราชการ สำนักงานเขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร , 4 พฤศจิกายน 2534)
โบราณสถาน	หมายถึง	อสังหาริมทรัพย์ ซึ่งโดยอายุ หรือโดยลักษณะแห่งการก่อสร้าง หรือโดย หลักฐานเกี่ยวกับประวัติของอสังหาริมทรัพย์นั้น เป็นประโยชน์และมี คุณค่าทางด้านศิลปะ ประวัติศาสตร์ และโบราณคดี ตามเกณฑ์ที่ถือ กันโดยทั่วไป โบราณสถานจะต้องมีอายุเก่ากว่า 100 ปีขึ้นไป (พระราช บัญญัติว่าด้วย โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑ สถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 มาตรา 4)
งานสถาปัตยกรรม- ที่มีคุณค่าทาง วัฒนธรรม	หมายถึง	ส่วนก่อสร้างที่มีคุณสมบัติดังเช่นโบราณสถาน แต่มีอายุยังไม่ถึง 100 ปี (พระราชบัญญัติว่าด้วย โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 มาตรา 4)

บทที่ 2

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทัศนคติของประชากรในการอนุรักษ์อาคารเก่าที่ใช้ประโยชน์ในปัจจุบันและอาคารสาธารณะที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน บริเวณย่านไชน่าทาวน์ กรุงเทพฯ มีดังนี้

- 2.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับการอนุรักษ์อาคาร
  - 2.1.1 ความหมายของการอนุรักษ์
  - 2.1.2 สิ่งที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์และเกณฑ์ในการคัดเลือกสิ่งที่จะอนุรักษ์
- 2.2 ทัศนคติที่มีต่อเหตุจูงใจในการอนุรักษ์อาคาร
  - 2.2.1 สัญชาตญาณ (Perception) ที่มีต่ออาคารเก่าที่ใช้พักที่นำไปสู่การอนุรักษ์
  - 2.2.2 สัญชาตญาณ (Perception) ที่มีต่อโบราณสถานนำไปสู่การอนุรักษ์
- 2.3 ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชากร
  - ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน
  - ผู้มีบทบาทในการมีส่วนร่วม
  - ระดับขั้นและลักษณะของการมีส่วนร่วม
  - ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม
- 2.4 หลักการมีส่วนร่วมของประชากรในการอนุรักษ์อาคาร
  - 2.4.1 การมีส่วนร่วมของประชากรในการอนุรักษ์อาคารเก่าที่ใช้พักอาศัย
  - 2.4.2 การมีส่วนร่วมของประชากรในการอนุรักษ์โบราณสถาน
- 2.5 แนวทางในการส่งเสริมการอนุรักษ์อาคารและการพัฒนาประชาชน

2.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับการอนุรักษ์

2.1.1 ความหมายของการอนุรักษ์

การศึกษาทฤษฎีในการอนุรักษ์มีมานานแล้ว ดังนั้นการให้คำจำกัดความของคำว่า "การอนุรักษ์" จึงมีมากมาย สำหรับการศึกษานี้จะเสนอความหมายของการอนุรักษ์ที่เป็นประโยชน์และเกี่ยวข้องกับงานวิจัย ดังนี้

การอนุรักษ์ หมายถึง การสงวนรักษา ป้องกันดูแล เพิ่มคุณค่าและปรับปรุงอาคารและกลุ่มอาคารและบริเวณใกล้เคียง ที่มีความสำคัญและมีคุณค่าทางสถาปัตยกรรม ศิลปกรรม ประวัติศาสตร์ สังคม และเทคโนโลยี ทั้งที่ยังมีประโยชน์ใช้สอยร่วมกันกับเราในชีวิตประจำวันและโบราณวัตถุ โบราณสถาน หรือส่วนของเมืองที่ไม่ได้มีการใช้สอยอีกแล้วก็ได้ ทั้งนี้เพื่อรักษาไว้ซึ่งลักษณะเฉพาะของเมือง ตลอดจนสภาพแวดล้อมที่ดี ซึ่งการอนุรักษ์ไม่ได้หมายถึง จะต้องรักษาทุกสิ่งทุกอย่างไว้ในสภาพเดิม หรือเก็บไว้เพียงในพิพิธภัณฑ์ของอดีตเท่านั้น หากต้องการให้มรดกวัฒนธรรมทุกชิ้นมีคุณค่าต่อชนทั้งในรุ่นปัจจุบันและอนาคตด้วย ซึ่งการอนุรักษ์ในที่นี้จะมุ่งเน้นการควบคุมการเปลี่ยนแปลงในแนวทางที่เป็นระเบียบและก่อให้เกิดผลเสียน้อยที่สุดเป็นสำคัญและเปิดโอกาสให้มีการพัฒนาอย่างเหมาะสม โดยมีนโยบายในการอนุรักษ์เป็นเครื่องมือควบคุมและการสนับสนุนจากทั้งภาครัฐบาล ภาคเอกชน และประชาชนในท้องถิ่น รวมทั้งความร่วมมือประสานงานกันจากผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ อาทิ นักผังเมือง นักออกแบบชุมชน ภูมิสถาปนิก วิศวกร นักอนุรักษ์ นักโบราณคดี นักประวัติศาสตร์ และช่างฝีมือ เป็นต้น (จารุณี ศิริมังคะลา, 2531)

การอนุรักษ์ หมายถึง การวางแผนการใช้อาคารที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม และเทคโนโลยีให้ดีที่สุด รวมทั้งการดูแลรักษาที่ดีต่ออาคาร และ บางครั้งรวมถึงกิจกรรมอื่นๆ เช่น กิจกรรมในอาคารทั้งด้านสังคมและเทคโนโลยี เช่น การรักษาบรรยากาศของชุมชน หรือการรักษาโบราณวัตถุในเมือง เป็นต้น (Reynolds, 1974)

การอนุรักษ์ หมายถึง การเก็บรักษา หรือการป้องกันให้ปราศจากการเสื่อมโทรม การรักษาสภาพตลอดจนความสามารถในการใช้งานด้วย (Gerald Burke อ้างถึงในทวีเดช ทองอ่อน , 2538)

การอนุรักษ์ หมายถึง การคงไว้ซึ่งบรรยากาศแบบดั้งเดิมตามคุณค่าของสถาปัตยกรรม และสิ่งแวดล้อมนั้นๆ จะพึงมี ทั้งนี้เพราะการสงวนรักษาก็ดี หรือการบูรณะปฏิสังขรณ์ก็ได้ ต้องอาศัยผู้มีความรู้ความสามารถและเทคนิคเฉพาะซึ่งต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (อรศิริ ปาณินท์, 2528)

2.1.2 สิ่งที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์และเกณฑ์ในการคัดเลือกสิ่งควรอนุรักษ์

องค์การยูเนสโก ในการประชุมสมัชชาสามัญ ครั้งที่ 17 เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2515 ณ กรุงปารีส ที่ประชุมได้มติยอมรับมติว่าด้วยการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติของโลก ได้กำหนดว่า การอนุรักษ์อาคาร จะรวมการอนุรักษ์กลุ่มอาคารซึ่งแยกจากกันหรือมีความต่อเนื่องกัน โดยลักษณะทางสถาปัตยกรรม ความร่วมลักษณะ หรือ ที่ตั้งอันเหมาะสมในภูมิทัศน์

ประกาศของราชบัณฑิตยสภาของฝรั่งเศส พ.ศ. 2343 (อ้างถึงใน รัตนฤทธิ ธนโกเศศ , 2540 : 4) กล่าวว่า สารสำคัญๆของโบราณสถาน อาคารประวัติศาสตร์และอาคารที่มีคุณค่าทางศิลปสถาปัตยกรรมที่ควรอนุรักษ์ ประกอบด้วย

1. วัสดุที่เป็นของแท้ดั้งเดิม
2. ฝีมือช่างดั้งเดิม
3. การออกแบบดั้งเดิม
4. สภาพแหล่งที่ตั้งดั้งเดิม

Dobby (1976 : 33-34) ได้เสนอเกณฑ์ในการเลือกอนุรักษ์งานสถาปัตยกรรมไว้ ดังนี้

1. งานสถาปัตยกรรมนั้นมีคุณค่าดีเด่นทางศิลปะ เป็นสิ่งที่ก่อสร้างที่มีคุณลักษณะดีเด่นทางศิลปะ ความงามด้านรูปทรง สี สัน และองค์ประกอบศิลป์
2. งานสถาปัตยกรรมนั้นแสดงให้เห็นถึงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ในศาสตร์ของสถาปัตยกรรม สะท้อนความคิดสร้างสรรค์ของผู้ออกแบบที่แตกต่างจากที่เคยมีอยู่
3. งานสถาปัตยกรรมที่แสดงออกถึงความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี เป็นส่วนเชื่อมต่อหรือตัวอย่างของพัฒนาการทางด้านเทคนิควิทยา
4. งานสถาปัตยกรรมที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์แห่งชาติ เป็นอาคารสำคัญทางประวัติศาสตร์ เป็นตัวแทนของวัฒนธรรมหรือยุคสมัยในประวัติศาสตร์
5. เกี่ยวข้องกับบุคคลหรือเหตุการณ์สำคัญ ซึ่งเป็นตัวแทนความคิด หรืออุดมคติของคนในสังคมนั้นๆ
6. มีความสำคัญต่อชุมชนในท้องถิ่นต่างๆ เพื่อสร้างความต่อเนื่องของพื้นที่และชุมชน
7. เป็นงานสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในภูมิภาคในชุมชนนั้นๆ สะท้อนให้เห็นถึงวิวัฒนาการของชุมชนและแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชนนั้น
8. สถาปัตยกรรมเป็นส่วนสนับสนุนภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อม คือ อาคารหรือ กลุ่มอาคารที่อยู่บริเวณข้างเคียงของอาคารสำคัญ หากเปลี่ยนแปลงไปอาจทำให้คุณค่าของอาคารสำคัญด้อยไป

Catanese (1979 : 309-313) ได้เสนอเกณฑ์ในการอนุรักษ์ไว้ 6 ประการด้วยกันคือ

1. Aesthetic คือ มีความงาม โดยที่สิ่งทีอนุรักษ์นั้นมีความงามเป็นที่ยอมรับ
2. Typical คือ มีความเป็นแบบแผน สามารถเป็นตัวแทน ซึ่งสิ่งเดียวกันหรือคล้ายกันที่ไม่เหลือไว้ให้ศึกษาหรืออ้างอิงถึงได้แล้ว
3. Scarcity เป็นสิ่งที่หายาก เหลือเพียงชิ้นเดียวหรือเป็นชิ้นสุดท้าย
4. Historical Roles เป็นสิ่งที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ในการบอกเล่าเรื่องราว
5. Protection of adjacent area เพื่อรักษาความต่อเนื่องของพื้นที่ป้องกันบริเวณต่อเนื่องโดยรอบไม่ให้ถูกทำลายถึงสิ่งที่จะอนุรักษ์
6. Superative มีความเป็นที่สุด ซึ่งอาจจะไม่มีคุณค่าทางความงาม แต่มีความเป็นที่สุด เช่น แก้วที่สุด

นิคม มุสิกคาม (2533 : 33-34) กล่าวว่า ประเทศใดๆ จะกำหนดคุณค่าศิลปกรรม อายุอนุสรณ์สถานลงไปตายตัวไม่ได้ อายุจะมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับสภาพพื้นฐานทางประวัติศาสตร์และอารยธรรมของประเทศนั้น แต่ทุกประเทศถือเป็นแนวเดียวกันว่า หากสถานที่นั้นอายุต่ำกว่า 50 ปี จะต้องมีความสำคัญจริงๆ จึงถือว่าเป็นอนุสรณ์สถานของชาติ เช่น อาคารเอ็มไพร์สเตท ในกรุงนิวยอร์ก ซึ่งเคยเป็นอาคารที่สูงที่สุดในโลก

Feilden (1994 : 3-8) กล่าวว่า การอนุรักษ์ต้องเป็นการรักษาไว้ และถ้าเป็นไปได้ต้องเพิ่มคุณค่าให้มากขึ้นด้วย ซึ่งคุณค่านี้จะช่วยให้การกำหนดลำดับก่อนหลังในการตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งก่อสร้างใหม่เป็นไปอย่างมีระบบ และจะสะท้อนออกมาให้เห็นได้ คือ สิ่งแวดล้อมของอาคารประวัติศาสตร์แต่ละแห่งนั่นเอง Feilden ได้เสนอเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกสิ่งที่จะอนุรักษ์ไว้ว่า

1. มีหลักฐานระบุเป็นเอกสาร (Documentary)
2. มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี
3. มีอายุเก่าแก่
4. เป็นสิ่งที่หายากในปัจจุบัน
5. เป็นสัญลักษณ์ของชุมชนหรือลักษณะทางสถาปัตยกรรม

ทวีเดช ทองอ่อน (2538:16-17) กล่าวว่า แนวความคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ควรแก่การอนุรักษ์นั้นได้แปรเปลี่ยนไปตามยุคสมัยโดยเริ่มแรกนั้นจะมีแนวโน้มเป็นการสงวนรักษาสิ่งสำคัญเท่านั้น ภายหลังจึงเปลี่ยนเป็นอนุรักษ์ความเป็นอยู่ของทั้งบริเวณ

สำหรับการอนุรักษ์อาคารภายในย่านไชน่าทาวน์ ได้ทำการแบ่งประเภทของอาคารในพื้นที่นี้ออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. อาคารเก่าที่ใช้พักอาศัย มีลักษณะเป็นอาคารประเภทตึกแถวที่ก่อตัวเรียงรายโดยมีผนังติดกันสองด้าน ซึ่งเป็นลักษณะการอยู่อาศัยตามวิถีชีวิตของชาวจีนอพยพที่นิยมอยู่รวมตัวกันเป็นกลุ่ม โดยจะยึดอาชีพการค้าขาย

2. อาคารสาธารณะที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน เป็นอาคารที่ทำหน้าที่ให้บริการภายในชุมชน ได้แก่ ศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากง ซึ่งเป็นอาคารโบราณสถานที่สำคัญ มีหลักฐานระบุถึงความเก่าแก่ของอาคาร เป็นที่หมายตา (Landmark) และเคยเป็นแหล่งรวมกิจกรรมประจำย่าน

สรุปหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกอาคารเก่าที่ใช้พักอาศัย ซึ่งสอดคล้องกับการอนุรักษ์อาคารในพื้นที่ศึกษา ได้ดังนี้

1. มีลักษณะทางสถาปัตยกรรมที่งดงาม เป็นศิลปะและสถาปัตยกรรมดั้งเดิม
2. มีความเก่าแก่ โดยมีหลักฐานที่ระบุเป็นเอกสารยืนยันได้ถึงความเก่าแก่ของอาคาร
3. เป็นตัวแทนทางประวัติศาสตร์ในการบอกเล่าเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ได้

สรุปหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกอาคารสาธารณะที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับการอนุรักษ์โบราณสถานในพื้นที่ศึกษา ได้ดังนี้

1. มีลักษณะทางสถาปัตยกรรมที่งดงาม เป็นศิลปะและสถาปัตยกรรมดั้งเดิม
2. มีความเก่าแก่ โดยมีหลักฐานที่ระบุเป็นเอกสารยืนยันได้ถึงความเก่าแก่ของอาคาร
3. มีความสำคัญต่อชุมชนในการสร้างความต่อเนื่องและเป็นอาคารที่สะท้อนวัฒนธรรม

ชนบทนิยมประเพณีของชุมชน

2.2 ทศนคติที่มีต่อเหตุจูงใจในการอนุรักษ์อาคาร

Dobby (1978) กล่าวว่า ใจความสำคัญในการอนุรักษ์เกิดจากความสนใจของกลุ่มประชากรจำนวนมาก ที่มีความคิดไปในทางเดียวกัน อันเป็นแนวทางของประชาธิปไตย

2.2.1 สัญชาตญาณ (Perception) ที่มีต่ออาคารเก่าที่ใช้พักอาศัยที่นำไปสู่การอนุรักษ์

ความคิดเห็นในการอนุรักษ์อาคารเก่าที่ใช้พักอาศัย ประกอบไปด้วย ทางเลือกต่างๆ ที่ประชากรมีความเห็นต่ออาคารที่นำไปสู่การอนุรักษ์ และความจำเป็นบางประการที่ผลักดันให้ประชากรต้องอนุรักษ์อาคารเหล่านั้นไว้ การศึกษาสัญชาตญาณที่มีต่ออาคารที่นำไปสู่การอนุรักษ์นี้สามารถรวบรวมแนวความคิดและบทความทางวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวกับความเห็นที่มีต่ออาคารเก่าที่ใช้พักอาศัยซึ่งนำไปสู่การอนุรักษ์ ได้แก่

1.) ความมั่งคั่งและการออกแบบทางศิลปะ Dobby (1978) กล่าวถึงเหตุผลในการสนับสนุนการอนุรักษ์อาคารด้วยปัจจัยทางการออกแบบทางศิลปะ ว่าเกิดจากคนส่วนใหญ่ในชุมชนเห็นว่างดงามและมีคุณค่า (Artistic design) เนื่องจากผู้คนมีความชอบในความเก่าอยู่แล้ว ผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการสร้างขึ้นโดยช่างฝีมือแรงงานแสดงให้เห็นถึงความซับซ้อนปราณีต ซึ่งแสดงถึงระดับคุณค่าทางจิตใจหรือผู้คนอาจจะชื่นชอบในความมั่งคั่ง สีสรร เนื้อของวัตถุ ที่เพิ่มคุณค่าตามอายุของวัตถุนั้น

2.) ความต่อเนื่องทางอารมณ์และความรู้สึกที่มีต่ออาคาร Hughes (1979) กล่าวว่า เป็นความรู้สึกของคนที่อาศัยหรือใช้ประโยชน์อาคารเก่าจนเกิดความรู้สึกผูกพัน สำหรับชีวิตในเมืองการอนุรักษ์นิยมเป็นสิ่งที่สมควรสนับสนุน ซึ่งถูกความทันสมัยเข้าขัดขวางมานานนับศตวรรษแล้วกว่าจะบรรลุเป้าหมาย นอกจากนี้ยังพบว่า ทรัพยากรที่สำคัญของการอนุรักษ์ คือ การหวงระลึกถึงความหลัง ภูมิหลังกลายเป็นสิ่งที่ถูกกระตุ้นให้คำนึงถึงในเวลาที่ดีๆ อาคารเก่าๆ เป็นเครื่องมือที่มีอำนาจมาก เพราะบ้านเต็มไปด้วยความทรงจำ และการระลึกถึงความหลังในการเก็บรักษาหรือการอนุรักษ์มักจะเกี่ยวข้องกับคนวัยกลางคนเป็นส่วนใหญ่

นอกจาก อายุของประชากร แล้ว Dobby (1978) ยังพบว่า ระยะเวลาที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในชุมชน และความเป็นเจ้าของ (Sense of belonging) โดยกล่าวว่า ผู้ที่เป็นเจ้าของอาคารหรือระยะเวลาที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในชุมชนเป็นระยะเวลายาวนานก่อเกิดความรู้สึกผูกพัน เป็นสิ่งส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์ได้ไม่ว่าจะเช่าหรือเป็นเจ้าของอาคาร

3.) หน้าที่ประโยชน์ใช้สอยของอาคารในปัจจุบัน Catanese (1979 : 308) กล่าวว่า อาคารเก่ามักจะยังสามารถใช้ประโยชน์เป็นที่พักอาศัยหรือค้าขายได้ดีในปัจจุบัน ย่านที่พักอาศัยเก่ามักจะตั้งอยู่ส่วนในของเมือง การอนุรักษ์จึงเป็นเรื่องจำเป็นเร่งด่วน บ้านเก่าที่ยังสามารถเป็นที่อยู่อาศัยได้อย่างสะดวกสบายเป็นส่วนสำคัญในการเพิ่มความหลากหลายให้กับอาคารที่พักอาศัยของเมืองไปด้วย เช่นเดียวกับแนวคิดของ Dobby (1978) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การเก็บรักษาวัตถุโบราณและอาคารเก่าที่พบมากในปัจจุบันมาจากโครงสร้างที่ยังถูกใช้งานให้เป็นประโยชน์ในปัจจุบัน ถ้าสิ่งเหล่านั้นสามารถสร้างความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์ ก็จะมีการนำสิ่งเหล่านั้นมาใช้ใหม่

นอกจากความเห็นด้านต่างๆ ที่มีต่ออาคารเก่าที่ใช้พักอาศัยซึ่งสนับสนุนให้เกิดการอนุรักษ์อาคารแล้ว Sukphisit (2000) ยังพบว่า ประชากรบางรายมีความเห็นว่า การประกอบการค้าในอาคารเก่าช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือให้สินค้าที่ขายมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น กล่าวคือ ผู้ครอบครองอาคารเก่าที่ตระหนักว่าอาคารเก่าเป็นรูปแบบหนึ่งของประวัติศาสตร์ ทำให้สามารถนำคุณค่าทางประวัติศาสตร์มาเพิ่มคุณค่าให้สินค้าที่ขายบนอาคารนั้นๆ ได้ เช่นเดียวกับความคิดเห็น

ของ Luisella (อ้างถึงใน Edward Peters, 2000 : 50) ซึ่งเห็นด้วยว่า สถาปัตยกรรมอันทรงคุณค่าของอาคารเก่าทำให้การประกอบธุรกิจของเขามีความสมบูรณ์ขึ้น

4.) ความจำเป็นของสภาวะทางเศรษฐกิจที่นำไปสู่การอนุรักษ์ เนื่องจากค่าบำรุงรักษาอาคารถูกกว่าการรื้อทิ้งสร้างอาคารใหม่ Dobby (1978) ได้พบว่า ในสถานะการที่มีการบีบรัดทางเศรษฐกิจและเหตุการณ์ที่พลังงาน, วัสดุ (Materials) และ แรงงาน (Labour) มีราคาแพงมากกว่าที่เคยมาก ทำให้ราคาสำหรับการสร้างอาคารใหม่ที่อาคารเก่าเดิมเพิ่มสูงขึ้นไปด้วย ผู้ใช้ประโยชน์จึงหันมาสนใจการบำรุงรักษาอาคารมากกว่าที่จะทุบทิ้งแล้วสร้างใหม่ เมื่อสถานการณ์เป็นเช่นนี้จึงทำให้การวางแผนจัดการของรัฐเปลี่ยนเป็นให้ความสำคัญกับการบำรุงรักษาอาคารให้คงสภาพดีเหมาะสมกับการใช้ประโยชน์ในปัจจุบันมากขึ้นไปด้วย

2.2.2 สัญชาตญาณ (Perception) ที่มีต่อโบราณสถานนำไปสู่การอนุรักษ์

1.) การออกแบบและการคงไว้ซึ่งศิลปะดั้งเดิมของอาคาร

Dobby (1978) กล่าวว่า ความต้องการอนุรักษ์เกิดจากความเห็นของคนส่วนใหญ่ในชุมชนที่เห็นว่าอาคารมีความงดงามและมีคุณค่า (Artistic design) เนื่องจากอาคารได้รับการออกแบบที่งดงามคงศิลปะดั้งเดิมให้เห็นในปัจจุบัน ศิลปะวัตถุของอดีตก็เป็นวัตถุหลักฐานของเหตุการณ์ในอดีต และบอกลักษณะทางสถาปัตยกรรมในอดีตได้ ซึ่งแสดงถึงระดับคุณค่าทางจิตใจ

Whittick (1974:11-15) ได้กล่าวถึง ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความรู้สึกถึงคุณค่าในความงดงามไว้ว่า ความนึกคิดของประชากรที่อยู่ในอารยธรรม หรือเชื้อชาติเดียวกันทำให้ความคิดของมนุษย์ออกมาใกล้เคียงกันส่งผลให้การคำนึงถึงคุณค่าของสุนทรียภาพและความงดงามออกมาใกล้เคียงกัน

2.) ประวัติความเป็นมาของอาคาร

Dobby (1978) กล่าวว่า อาคารเก่าแก่ที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน และคนในชุมชนให้ความสนใจความเป็นมาและหลักฐานทางประวัติศาสตร์สนับสนุนให้เกิดการอนุรักษ์ (Historical Justifications) ประวัติศาสตร์ได้บันทึกเหตุการณ์ของอดีตเอาไว้ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับอนาคตข้างหน้า ข้อเสนอสนับสนุนในการอนุรักษ์ไม่ได้ดูที่การค้นคว้าศึกษาความรู้มากขึ้น แต่อยู่ที่จำนวนความสนใจซึ่งแสดงให้เห็นได้โดยการที่กลุ่มประชาชนที่เริ่มมีความคิดไปในทางเดียวกันค่อยๆ มีเพิ่มมากขึ้น อันเป็นไปในแนวทางของประชาธิปไตย นอกจากนี้ยังพบว่า ประชาชนที่ได้รับการศึกษาคิดจะให้ความสำคัญในด้านประวัติศาสตร์ของอาคารมากขึ้น

3.) การมีความหมายต่อชุมชนในด้านความเชื่อถือศรัทธา

ความเชื่อเป็นความคิดที่คนเรายอมรับ และยึดถือ อาจเป็นความคิดที่เป็นสากล หรือเป็นที่ยอมรับของบางกลุ่ม หรือเป็นความจริงทั้งหลายที่อยู่รอบๆ ตัวเรา (สุพิศวง ธรรมพันทา. ,2540:47) การฟัง การอ่าน ทำให้เกิดความเชื่อและเป็นการกระตุ้นให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม ความเชื่อ จึงเป็นการนำให้คนเชื่อปฏิบัติ

ความเชื่อทางศาสนาเป็นบ่อเกิดแห่งวัฒนธรรม วัฒนธรรมคือรูปแบบหรือโครงสร้างของสังคมที่ประกอบไปด้วยระเบียบแบบแผน (Norms) สถานภาพ (Status) ซึ่งทุกคนจะต้องปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับระเบียบแบบแผนในสังคมของตนและความเชื่อเป็นแกนกลางแห่งความสามัคคีของคนในสังคม เพราะความเชื่อกลายเป็นวิถีชีวิตในฐานะศาสนาและวัฒนธรรมให้มีการปฏิบัติเป็นรูปแบบเดียวกัน แสดงออกเป็นเอกภาพ จึงกลายเป็นพลังเชื่อมโยงประสานสัมพันธ์ให้ชนในสังคมไม่แตกต่างกัน กิจกรรมต่างๆ มีจุดหมายอันเดียวกัน (ดำรงศักดิ์ แก้วเพ็ง. ,2542:48)

แนวความคิดของ Dobby (1978) กล่าวว่า อาคารโบราณสถานหลายแห่งที่มีความหมายต่อชุมชน เช่น เป็นศูนย์กลางของชุมชน เป็นที่ที่คนในชุมชนให้ความเคารพศรัทธามาตลอด ดังนั้นการอนุรักษ์จะเป็นไปได้และประสบความสำเร็จได้ขึ้นอยู่กับความศรัทธาที่มีต่อสิ่งที่ต้องการอนุรักษ์เอง การอนุรักษ์โบราณสถานบางแห่งเกิดจากความรู้สึกศรัทธาของผู้คนในยุคสมัยนั้นอย่างกว้างขวาง

กนกพร (2528) กล่าวว่า การเข้าใช้ที่ถือปฏิบัติกันเป็นกิจกรรมภายในชุมชน เป็นสิ่งแสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบของกิจกรรมภายในชุมชนนั้นยังมีความหมายต่อชุมชนอยู่

Harvey (1972:194-197) กล่าวว่าเหตุผลหนึ่งซึ่งทำให้ต้องอนุรักษ์อาคารที่สำคัญทางศาสนา เพราะความศรัทธาในความศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งสังเกตได้จากการมีผู้คนนับถืออย่างกว้างขวาง

4.) การสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมของชุมชน

Emerich K. Francis ,1976 (อ้างถึงใน ญัฐประวีณ ศรีทรัพย์. ,2537:7) กล่าวว่า วัฒนธรรมเป็นรูปแบบหนึ่งของสัญลักษณ์ของกลุ่มสังคม แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

- วัฒนธรรมในลักษณะนามธรรม ได้แก่ บรรทัดฐาน ความเชื่อ ค่านิยม นิทานปรัมปราท้องถิ่น วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ที่สามารถที่จะเปลี่ยนแปลงได้ แต่ในขณะเดียวกันก็สามารถอ้างความเป็นชาติพันธุ์ไว้ได้
- วัฒนธรรมในลักษณะรูปธรรม ได้แก่ ศิลปพื้นบ้าน เครื่องดนตรี อาชีพ เฉพาะของท้องถิ่น ชื่อ-สกุล

นอกจากนี้ยังกล่าวว่าการที่สมาชิกมีความต้องการที่จะรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและการสืบทอดวัฒนธรรมของบรรพบุรุษ นอกจากจะเป็นการรักษามรดกทางวัฒนธรรมให้คงอยู่แล้ว

จากการแนวคิดของ ปิ่นรัชฎ์ กาญจนรัชฎี (2540:80-89) กล่าวไว้ว่า บทบาทของการอนุรักษ์ คือ การรักษาวัฒนธรรมของกลุ่มชนซึ่งไม่เป็นอุปสรรคขัดขวางการพัฒนาเมืองในปัจจุบัน แต่กลับเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมเมืองในด้านเอกลักษณ์ , เศรษฐกิจ และสังคม ประโยชน์ทางด้านเอกลักษณ์ที่จะได้รับการอนุรักษ์มีอยู่หลายประการ เช่น การบูรณะอาคารเก่า จะช่วยให้เราได้เข้าใจถึงอดีตอันเป็นรากฐานของสังคมในปัจจุบัน สิ่งเหล่านี้จะชี้ให้เห็นถึงทิศทางการเปลี่ยนแปลงของสังคม และ Dobby (1978) ยังกล่าวไว้ว่า งานสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในชุมชนที่สะท้อนให้เห็นถึงวิวัฒนาการของชุมชนและแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชนนั้นก็สมควรจะอนุรักษ์ไว้

2.3 ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชากร

- ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชากร

จากรายงานการวิจัยเรื่อง การบริหารการมีส่วนร่วมของประชาชน : กรณีศึกษาโครงการที่มีผลกระทบต่อประชาชน โดย สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย เอกสารวิชาการ กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชากร หมายถึง กระบวนการของความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนและ / หรือกลุ่มของประชาชนกับหน่วยงานของรัฐ ด้วยเป้าหมายที่จะเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น และ / หรือ มีบทบาทมาร่วมรับผิดชอบต่อการดำเนินการของรัฐ

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (อ้างถึงใน เทียมรัตน์ อินทรีย์, 2541:9) กล่าวว่า การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาจะเป็นวิธีการที่ทำให้ประชาชนสามารถช่วยตนเองได้ นั่นคือประชาชนจะเป็นผู้ร่วมมือกันเป็นผู้กระทำการพัฒนาตนเอง มิใช่เป็นเพียงผู้รับการพัฒนาเท่านั้น เพราะผู้กระทำการพัฒนาจะเป็นผู้ได้รับผลโดยตรงจากการพัฒนานั้น

สุรีย์ ตันท์ศรีสุโรจน์ (2531:8) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม คือ การร่วมมือปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบด้วยกัน ไม่ว่าจะ เป็นของปัจเจกบุคคลหรือของกลุ่มทั้งนี้เพื่อให้เกิดการดำเนินการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ต้องการและเพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

ลือชัย ศรีเงินยวง และผาสุก เอนกวนิช (2526:12-13) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริง จะต้องไม่หมายเพียงแต่การผลักดันประชาชนเข้ามาร่วมโครงการที่รัฐเป็นผู้กำหนดรูปแบบเป้าหมายของงาน และ กำหนดให้มีการเข้าร่วมงาน แต่จะต้องเป็นการมีส่วนร่วมอย่างมีสำนึกรับผิดชอบและมีบทบาทอย่างเต็มที่ตั้งแต่ค้นคิดปัญหา วางแผนปฏิบัติงาน

ดูแลกำกับตลอดจนประเมินผล ติดตามงาน การมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริงจะต้องหมายถึง การมอบอำนาจอธิปไตยขึ้นพื้นฐาน คืนสู่ประชาชน การพยายามจัดตั้งและพัฒนาองค์กรประชาชนให้เข้มแข็งบนพื้นฐานของการพึ่งพาตนเองเป็นสำคัญ

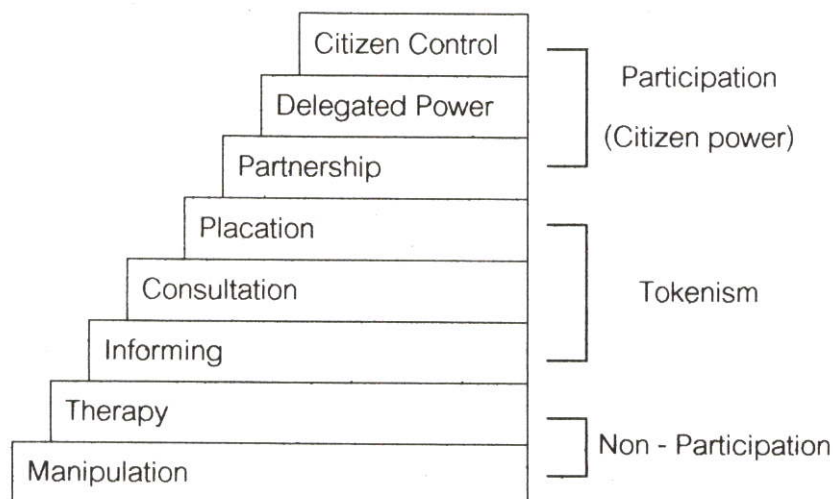
อากรพันธ์ จันทรสว่าง (อ้างถึงใน เทียมรัตน์ อินทรีย์, 2541:10) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง ความร่วมมือของประชาชนในการกระทำกิจกรรมที่เห็นพ้องต้องกัน ซึ่งเกิดจากความตระหนักถึงสภาพที่เป็นอยู่ มีความรู้ความเข้าใจในกิจกรรมนั้นๆ มีการเข้าร่วมอย่างมีสำนึกรับผิดชอบและมีบทบาทอย่างเต็มที่ ตั้งแต่ค้นคิดปัญหา วางแผน ปฏิบัติงาน ดูแล กำกับ ตลอดจนประเมินผลติดตามงาน เพื่อดำเนินการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ต้องการ

- ระดับชั้นและลักษณะของการมีส่วนร่วม

Sherry Arnstein (1969) (อ้างถึงใน เทียมรัตน์ อินทรีย์, 2541 : 15-16) ได้แบ่งระดับการมีส่วนร่วมออกเป็น 8 ระดับ ตั้งแต่การให้อำนาจประชาชน ไปจนถึงไม่มีส่วนร่วมเลย มีรายละเอียดดังนี้

1. Citizen Control ชุมชนมีสิทธิ์ที่จะเสนอทำแผนเองได้
2. Delegated Power การให้อำนาจแก่ชุมชนในการตัดสินใจ
3. Partnership การทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนกับรัฐ
4. Placation การให้ตัวแทนชุมชนเข้าร่วมและเปิดโอกาสให้ต่อรองได้ แต่รัฐตัดสินใจเอง
5. Consultation การให้คำปรึกษาทางเดียวโดยฝ่ายรัฐ
6. Informing การให้ข่าวสารทางเดียว
7. Therapy การแก้ปัญหาโดยให้ผู้แทนจากรัฐมาให้ความรู้
8. Manipulation การควบคุมโดยรัฐทั้งหมด

สามารถนำระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนมาแสดงเป็นลำดับขั้นให้ชัดเจนได้ดังนี้

Chapin และ Lee J. Carry (อ้างถึงใน อนุกรมน์ , 2529:24) ได้แบ่งลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชน ออกเป็น 4 ลักษณะดังนี้

1. การเข้าร่วมประชุม (attendance at meeting)
2. ร่วมกันออกค่าใช้จ่าย (financial contribution)
3. การเข้าเป็นสมาชิก (membership)
4. การถือตำแหน่งผู้นำ (position of leadership)

Uphoff (1979) แบ่งชนิดของการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็น 4 ชนิด สรุปดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) เป็นขบวนการที่มีความสำคัญมาก เพราะเป็นการระบุนโยบาย ความต้องการของชุมชนด้วยผู้ที่อาศัยในชุมชนนั่นเอง
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ขบวนการนี้จะเป็นการเข้ามีส่วนร่วมในรูปแบบที่สนับสนุนด้านทรัพยากรและข่าวสาร ด้วยความเต็มใจ
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ทั้งผลประโยชน์ทางด้านวัตถุทางสังคม ซึ่งอยู่ในรูปของบริการ หรือสาธารณูปการต่างๆ ที่ช่วยเสริมให้ชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และผลประโยชน์ส่วนบุคคลซึ่งเป็นผลประโยชน์ด้านจิตใจ
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) ขบวนการนี้ รัฐควรเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมประเมินผล ทั้งประเด็นความสำเร็จและความล้มเหลวของกิจกรรม

สรุปจากทฤษฎีการมีส่วนร่วมข้างต้น สามารถแบ่งลักษณะการมีส่วนร่วมของประชากรให้สอดคล้องกับการอนุรักษ์อาคาร ได้ดังนี้คือ

1. การมีส่วนร่วมในการออกแบบปรับปรุงอาคาร
2. การมีส่วนร่วมในการบูรณะ ปรับปรุง
3. การมีส่วนร่วมในการออกค่าใช้จ่ายในการบูรณะปรับปรุง
4. การมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาอาคารภายหลังการบูรณะปรับปรุงแล้ว

- ผู้มีบทบาทในการมีส่วนร่วม

Uphoff (1979) ได้สรุป ผู้มีบทบาทในการมีส่วนร่วมไว้ 4 ประเภท คือ

1. บุคคลในท้องถิ่น กลุ่มประชากรทั่วไปที่มีความแตกต่างกันไปตามลักษณะประชากร
2. ผู้นำท้องถิ่น แบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ

2.1 ผู้นำที่ไม่เป็นทางการ เช่น ผู้นำทางศาสนา , ผู้มีอิทธิพล , ผู้อาวุโสในชุมชน

ชน

2.2 ผู้นำองค์กรท้องถิ่น เช่น ผู้นำหอการค้า , หัวหน้ากลุ่มอาสาสมัคร

2.3 ผู้นำที่เป็นทางการ เช่น ผู้ใหญ่บ้าน , กำนัน

3. เจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งได้รับการแต่งตั้งอยู่ในพื้นที่ในช่วงเวลานั้น

4. ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้เฉพาะด้าน หรือตัวแทนองค์กร อาสาสมัคร

โดยใช้หลักการข้างต้นสามารถสรุปผู้มีบทบาทในการมีส่วนร่วมอนุรักษ์อาคารเก่าที่ใช้พักอาศัย ได้แก่

1. ผู้ครอบครองอาคาร
2. ผู้ครอบครองอาคาร มีส่วนร่วมกับผู้ชำนาญการของรัฐ
3. ผู้ชำนาญการของรัฐ หรือรัฐ

และสรุปได้ว่า ผู้มีบทบาทในการมีส่วนร่วมอนุรักษ์โบราณสถาน ได้แก่

1. สมาชิกในชุมชน หรือคณะกรรมการตัวแทนที่ชุมชนเลือก
2. ผู้นำองค์กรท้องถิ่น หรือ คณะกรรมการที่ดูแลศาลเจ้าเล่าปุนเก่ากึ่งที่ได้รับการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการ
3. ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง เช่น เจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญจากกรมศิลปากร หรือรัฐ

- ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

Uphoff (1979) พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชากร เกิดจากลักษณะทางประชากรที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งสามารถสรุปปัจจัยต่างๆ ได้ดังนี้

1. อายุและเพศ
2. ระดับการศึกษา
3. การประกอบอาชีพ
4. ระยะเวลาที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในชุมชน
5. ความถี่ - ห่างของประชาชนกับโครงการในการเข้าร่วมกิจกรรม
6. สภาพการถือครองที่ดิน
7. ระดับของรายได้และแหล่งที่มา

จากหลักการข้างต้น สามารถสรุปปัจจัยทางด้านประชากรที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชากรให้สอดคล้องกับการอนุรักษ์อาคารเก่าที่ใช้พักอาศัย ได้ดังนี้

1. อายุและเพศ
2. ระดับการศึกษา
3. การประกอบอาชีพ
4. ระยะเวลาที่ครอบครองอาคาร
5. สภาพการถือครองอาคาร
6. ระดับของรายได้และแหล่งที่มา

และสามารถสรุปปัจจัยทางด้านประชากรที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชากรให้สอดคล้องกับการอนุรักษ์โบราณสถาน ได้ดังนี้

1. อายุและเพศ
2. ระดับการศึกษา
3. การประกอบอาชีพ
4. ระยะเวลาที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในชุมชน
5. ความถี่ - ห่างของประชาชนในการเข้าโบราณสถาน
6. สภาพการถือครองที่ดิน
7. ระดับของรายได้และแหล่งที่มา

2.4 การมีส่วนร่วมของประชากรในการอนุรักษ์อาคาร

Worskett (1969 : 42-56) ได้กล่าวถึงการร่วมมือของประชากรในการอนุรักษ์อาคารไว้ว่า ความร่วมมือของประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การอนุรักษ์ประสบผลสำเร็จ และควรที่ประชาชนจะได้รับการแจ้งข่าวสารก่อนที่จะมีประกาศอนุรักษ์ รัฐควรมีการประชาสัมพันธ์ (Public Relation) อธิบายถึงความสำคัญและความจำเป็นในการอนุรักษ์ คุณค่าทางสถาปัตยกรรมและกิจกรรมที่จะทำต่อไป เพื่อให้พวกเขามีความพอใจ และมีความห่วงใยในมรดกทางศิลปวัฒนธรรมของตน

นอกจากนี้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540-2544 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2539) ได้ระบุเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ไว้ดังนี้

“ ข้อ 2.7 ให้ทุกชุมชนมีบทบาทมากขึ้นในการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ พื้นที่ บุรณะ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ”

2.4.1 บทบาทการมีส่วนร่วมของประชากรในการอนุรักษ์อาคารเก่าที่ใช้พักอาศัย

2.4.1.1) บทบาทการมีส่วนร่วมของประชากรในการออกแบบปรับปรุงอาคาร หลักการมีส่วนร่วมในการออกแบบปรับปรุงอาคารเก่าที่ใช้พักอาศัย

Sukphisit, S. (2000) กล่าวไว้ว่า การวางแผนอนุรักษ์ใดๆ จะต้องถามความคิดเห็นหรือขอคำปรึกษาจากผู้อยู่อาศัยในอาคารก่อนเกี่ยวกับชนิดของแผนที่จะดำเนินการ และจะต้องทำอะไรเกี่ยวกับอาคารเก่าเหล่านั้น ถ้าเจ้าของอาคารต้องการซ่อมแซม หรืออนุรักษ์อาคารแต่ไม่มีแบบและไม่รู้วิธีจัดการกับอาคารแล้ว กรมศิลปากรจะเป็นผู้เข้ามาดูแลให้ตามงบประมาณของเจ้าของอาคารที่มีอยู่

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการออกแบบปรับปรุงอาคาร

Worskett (1969) กล่าวไว้ว่า ประชากรที่มีรายได้สูง เป็นผู้เห็นคุณค่าในการอนุรักษ์อาคารในด้านความงาม ส่วนใหญ่จึงเป็นผู้ที่มีความพร้อมในการให้ความร่วมมือในด้านต่างๆ เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์อย่างเต็มที่

2.4.1.2) บทบาทการมีส่วนร่วมของประชากรในการบูรณะปรับปรุงอาคาร หลักการมีส่วนร่วมในการบูรณะปรับปรุงอาคารเก่าที่ใช้พักอาศัย

ปิ่นราชู (2540) กล่าวไว้ว่า การรักษาอาคารเก่าให้คงสภาพที่ดีดั้งเดิมและป้องกันไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ไม่เหมาะสม เกิดขึ้นจากความสำนึกของประชาชนถึงคุณค่าของอาคารที่

ตนให้อยู่และอาจจะเกิดจากความช่วยเหลือร่วมมือของประชาชนกับภาครัฐ เพื่อทำให้เกิดการ รักษาอาคารในชุมชนขึ้นมาก็ได้ คนในชุมชนก็จะทำการประเมินคุณค่าอาคาร หรือสถานที่ที่เป็น มรดกตกทอดมาจนถึงปัจจุบันและมีความสำนึกถึงความสำคัญของสิ่งเหล่านั้นเพราะเป็นสิ่งที่ทำ ให้เกิดเอกลักษณ์เฉพาะชุมชนและเพิ่มคุณภาพให้กับสภาพแวดล้อมมากขึ้น

Peeraphon Pissanupong (อ้างถึงใน Edward P. ,2000:48) กล่าวว่า การปรับปรุงผล งานอันทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมจำเป็นต้องใช้ความพยายามมากเป็นพิเศษ งานปรับปรุงอาคารจะต้องใช้ผู้ชำนาญงานที่มีความรู้ทั้งทางด้านประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมและ วิธีปรับปรุงอาคาร

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการบูรณะปรับปรุงอาคารเก่าที่ใช้พักอาศัย

Harvey (1972 : 184-186) กล่าวไว้ว่า ประชากรที่มีรายได้สูงจะมีข้อได้เปรียบทางด้าน การเงินซึ่งถ้าเป็นผู้ที่ต้องการอนุรักษ์อาคารเก่า มักจะมองหามืออาชีพหรือผู้เชี่ยวชาญในการปรับ บรุงอาคารเก่าของเขา

เทียมรัตน์ (2541:หน้า 79) พบว่า คนในชุมชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นเวลานาน มีความ ต้องการให้อาคารของตนมีสภาพที่ดี ได้รับการปรับปรุงและพัฒนาไปในทางที่ดี โดยไม่จำกัดว่า เป็นผู้เช่าหรือเจ้าของอาคารนั้น

สุรีย์ ตันท์สุโรจน์ (2531) พบว่า ผู้ที่มีระยะเวลาการอยู่อาศัยในชุมชนนานจะมีส่วนร่วม ในการให้ความร่วมมือโครงการพัฒนาในชุมชนมากกว่าผู้ที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนน้อย กว่า

2.4.1.3) บทบาทการมีส่วนร่วมของประชากรในการออกค่าใช้จ่ายในการบูรณะ ปรับปรุงอาคาร

หลักการมีส่วนร่วมในการออกค่าใช้จ่ายในการบูรณะปรับปรุงอาคารเก่าที่ใช้พักอาศัย

หากรัฐฯ ขาดเงินทุนที่จะใช้ในงานด้านอนุรักษ์อาคาร การปรับปรุงอาคารเก่าจะเป็น หน้าที่เจ้าของอาคารที่จะทำการปรับปรุงอาคารด้วยเงินของเขาเอง เจ้าของอาคารที่เต็มใจจะ ปรับปรุงอาคารของตนเองก็มีจำนวนน้อย แต่ก็ยังพอมีบางส่วนที่ยอมจ่ายเงินเพื่อปกป้องมรดก ทางสถาปัตยกรรม ความหวังหนึ่งที่จะเกิดการปรับปรุงและอนุรักษ์อาคารเก่าเห็นได้จากจำนวน ธุรกิจที่มาตั้งหรือทำการค้าบนอาคารเก่าเนื่องจากสถาปัตยกรรมของอาคารมีความเหมาะสมและ สอดคล้องกับรูปแบบของธุรกิจนั้นๆ

นอกจากนี้ Worskett (1969 : 42-56 อ้างถึงใน จารุณี ศิริมังคะลา 2531) ยังมีแนวคิด เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์อาคารเก่าอย่างมีประสิทธิภาพ และความเป็นไปได้ ในทางเศรษฐกิจ (Efficient use and economic viability) เพิ่มเติมว่า การอนุรักษ์ที่ดีควรประสานการใช้งานอาคาร

อย่างมีประสิทธิภาพ ให้มีความเป็นไปได้ทางเศรษฐกิจ นั่นคือ อาคารที่มีการใช้งานอย่างมีประสิทธิภาพ ต้องไม่เพียงแต่มีการใช้สอยอย่างสะดวกสบายเท่านั้น หากต้องมีค่าใช้จ่ายที่เหมาะสม (Reasonable Cost) ต้องไม่สิ้นเปลืองค่าดูแลรักษาเกินไป และตำแหน่งที่ตั้งของอาคาร ต้องเหมาะสมกับการใช้งาน และสามารถใช้ได้เสมอด้วย

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการออกค่าใช้จ่ายในการบูรณะปรับปรุงอาคาร

Dobby (1978) กล่าวว่า การอนุรักษ์เกิดจากความสนใจอย่างกว้างขวางของพวกคนชั้นสูงที่ร่ำรวยในสังคมเพราะเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความมั่งคั่ง มีชื่อเสียง

Harvey (1972 : 74) กล่าวว่าประชากรที่มีรายได้สูง จะมีความพร้อมทางการเงินในการให้ความร่วมมือในการบูรณะอาคาร

เทียมรัตน์ (2541 : 78) พบว่า ผู้มีลักษณะทางเศรษฐกิจดีจะให้ความช่วยเหลือและให้ความร่วมมือในการออกค่าใช้จ่ายสูงตามไปด้วย

เทียมรัตน์ (2541) พบว่า ผู้ที่เข้าใช้หรือเข้าร่วมกิจกรรมใดๆ ในชุมชน จะเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมเป็นสมาชิก และมีส่วนร่วมในการออกค่าใช้จ่ายในกิจกรรมนั้นด้วย

2.4.1.4) บทบาทการมีส่วนร่วมของประชากรในการดูแลรักษาอาคารภายหลังการบูรณะ

หลักการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาอาคารเก่าที่ใช้พักอาศัยภายหลังการบูรณะปรับปรุง

Burke (1976: 116-119) กล่าวไว้ว่า การดูแลรักษาอาคารเป็นทางหนึ่งของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ที่จำเป็นอย่างยิ่งทั้งนี้เพราะแนวความคิดที่จะทำการปกป้องรักษา (Protection) อาคารมากกว่าที่จะปฏิสังขรณ์ (Restoration) เป็นการสนับสนุนให้มีการดูแลรักษาอาคารอย่างดี เป็นกิจวัตรประจำวัน เพื่อป้องกันความเสื่อมโทรมของอาคาร และต่อต้านการเสริมเติมแต่งโครงสร้างหรือส่วนประดับอาคาร กล่าวคือ หากเกิดความไม่สะดวกในการใช้อาคารต่างประโยชน์ใช้สอยใหม่ในปัจจุบันก็ควรที่จะสร้างอาคารใหม่ขึ้นมาแทนที่

Feilden (1982) กล่าวว่า การทำนุบำรุงอาคารอย่างต่อเนื่องเป็นวิธีการสำคัญที่จะรักษาอาคารให้คงสภาพเดิมอยู่ได้ การบำรุงรักษาอาคารแต่ละประเภทจะทำได้โดยการใช้อาคารให้ถูกต้องตามลักษณะและมีการใช้อาคารอย่างต่อเนื่อง โดยมีสำนึกและความภูมิใจในสถาปัตยกรรมที่ตนอาศัยอยู่ว่านอกจากจะมีความงามแล้ว ยังสามารถสนองประโยชน์ใช้สอยได้อย่างดี ทั้งยังสร้างความ เป็นเอกลักษณ์ของบริเวณที่ตนอาศัยอีกด้วย

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดูแลอาคารเก่าที่ใช้พักอาศัยภายหลังบูรณะปรับปรุง

Feilden (1982) พบว่า ผู้ใช้ประโยชน์อาคารเก่าบางรายที่ประสบความสำเร็จทางการค้าที่ประกอบขึ้นบนอาคาร มักมีความภาคภูมิใจในอาคารเก่านั้นๆ จึงปรึกษาผู้เชี่ยวชาญในการดูแลรักษาอาคารให้ถูกต้องเพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์อาคารเก่าได้อย่างต่อเนื่อง

Sukphisit, S. (2000) กล่าวว่า เจ้าของอาคารเป็นผู้มีอำนาจอย่างสมบูรณ์ในการดูแลรักษาอาคารหรือการบูรณะอาคารให้เป็นไปตามความต้องการของเขาเหล่านั้น โครงสร้างของอาคารบางอย่างอาจถูกทำลายลงโดยเจ้าของอาคารซึ่งไม่มีความรู้ในการดูแลรักษาอาคารหรือบูรณะอาคารอย่างถูกวิธี หรือโครงสร้างบางอย่างอาจมีลักษณะเปลี่ยนไปจากลักษณะเดิมอย่างสิ้นเชิงก็ได้ ดังนั้นจึงเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่จะให้เจ้าหน้าที่ของกรมศิลปากรหรือผู้ชำนาญการให้คำปรึกษาในเรื่องการดูแลหรือการบูรณะอาคารแก่เจ้าของอาคาร

2.4.2. บทบาทการมีส่วนร่วมของประชากรในการอนุรักษ์โบราณสถาน

2.4.2.1) บทบาทการมีส่วนร่วมของประชากรในการออกแบบปรับปรุงโบราณ

สถาน

หลักการมีส่วนร่วมในการออกแบบปรับปรุงโบราณสถาน

UNESCO Paris (1972) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมในการให้รายละเอียดในการออกแบบปรับปรุงโบราณสถานว่า โบราณสถานต้องการการดูแลหรือบ่งบอกลักษณะที่สำคัญของอาคาร จากพยานผู้รู้เห็นเหตุการณ์ในอดีตและจากผู้เคยเห็นลักษณะเด่นของอาคารที่มีความงดงาม ซึ่งหลักการนี้จะมีความถูกต้องมากขึ้นถ้าใช้วัสดุอุปกรณ์ดั้งเดิมและความร่วมมือของคนในท้องถิ่นจำนวนมาก

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการออกแบบปรับปรุงอาคาร

Worskett (1969) กล่าวไว้ว่า ประชากรที่มีรายได้สูง เป็นผู้เห็นคุณค่าในการอนุรักษ์อาคารในด้านความงดงาม ส่วนใหญ่จึงเป็นผู้ที่มีความพร้อมในการให้ความร่วมมือในด้านต่างๆ เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์อย่างเต็มที่

2.4.2.2) บทบาทการมีส่วนร่วมของประชากรในการบูรณะปรับปรุงโบราณสถาน

หลักการมีส่วนร่วมในการบูรณะปรับปรุงโบราณสถาน

Marasovic (1979) กล่าวไว้ว่า ถ้าจะมีการซ่อมแซม โบราณสถานจะต้องดำเนินการเป็นขั้นตอน อย่างถูกวิธีการตามหลักวิชาการจะต้องเลือกคณะดำเนินงานอันประกอบด้วย สถาปนิก วิศวกร นักโบราณคดี นักผังเมือง ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญด้านอื่นๆ ที่มีความเข้าใจและมี

วิญญาณ เข้าถึงการอนุรักษ์และแม้ว่าจะต้องใช้งบประมาณมากเพียงใดก็ต้องยอม ทั้งนี้เพื่อให้ งานนั้นมีลักษณะเหมือนของเดิมมากที่สุด

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการบูรณะปรับปรุงอาคาร

สุรียั ตันตสุโรจน์ (2531) พบว่า ผู้ที่มีระยะเวลาการอยู่อาศัยในชุมชนนานจะมีส่วนร่วม ในการให้ความร่วมมือโครงการพัฒนาในชุมชนมากกว่าผู้ที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนน้อย กว่า

2.4.2.3) บทบาทการมีส่วนร่วมของประชากรในการออกค่าใช้จ่ายในการบูรณะ ปรับปรุงโบราณสถาน

หลักการมีส่วนร่วมในการออกค่าใช้จ่ายในการบูรณะปรับปรุงโบราณสถาน

Ross (1996 : 51-71) กล่าวว่า การอนุรักษ์โบราณสถาน ควรมุ่งดึงดูดให้มีผู้เข้าใช้เพื่อ เพิ่มรายได้ให้แก่โบราณสถานนั้น ส่วนหนึ่งเพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดการดูแลสมบัติของชาติ โดย ต้องแสดงให้เห็นว่าสมบัติของชาติมีแรงดึงดูดและมีความน่าสนใจน่าเยี่ยมชมเข้าใช้ และต้องไม่ มีผู้ใดที่จะนำดอกเบี้ยที่เกิดจากผู้มีจิตศรัทธาบริจาคเงินเพื่อใช้ในการอนุรักษ์ไปใช้ได้นอกจากรัฐ หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ ให้การสนับสนุนทางการเงินแก่อาคารทางประวัติศาสตร์และ โบราณสถานของชาติ และจัดการซ่อมแซม

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการออกค่าใช้จ่ายในการบูรณะปรับปรุงอาคาร

Dobby (1978) กล่าวว่า การอนุรักษ์เกิดจากความสนใจอย่างกว้างขวางของพวกคนชั้น สูงที่ร่ำรวยในสังคมเพราะเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความมั่งคั่ง มีชื่อเสียง

Harvey (1972) กล่าวว่าประชากรที่มีรายได้สูง จะมีความพร้อมทางการเงินในการ ให้ความร่วมมือในการบูรณะอาคาร

เทียมรัตน์ (2541 : 78) พบว่า ผู้มีลักษณะทางเศรษฐกิจดีจะให้ความช่วยเหลือและให้ ความร่วมมือในการออกค่าใช้จ่ายสูงตามไปด้วย

เทียมรัตน์ (2541 : 66) พบว่า ผู้ที่เข้าใช้หรือเข้าร่วมกิจกรรมใดๆ ในชุมชน จะเป็นผู้ที่มี ส่วนร่วมเป็นสมาชิก และมีส่วนร่วมในการออกค่าใช้จ่ายในกิจกรรมนั้นด้วย

2.4.2.4) บทบาทการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาโบราณสถานภายหลังการ บูรณะปรับปรุงแล้ว

หลักการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาโบราณสถานภายหลังการบูรณะปรับปรุง

Ross (1996 : 51-71) กล่าวว่า การดูแลรักษาโบราณสถานจะต้องได้รับความร่วมมือ จากหลายฝ่ายด้วยกัน ได้แก่ ประชากรในบริเวณนั้น ตัวแทนเอกชน หรืออาสาสมัครต่างๆ และที่

สำคัญขององค์กรหรือหน่วยงานของรัฐต้องมีหน้าที่ดูแลรักษาโบราณสถานอันเป็นสมบัติของชาติเพื่อให้โบราณสถานสามารถดำรงอยู่ต่อไปได้

2.5 แนวทางในการส่งเสริมการอนุรักษ์อาคารและการพัฒนาประชาชน

Marasovic (Marasovic Appleyard.cd.,1979 หน้า 164-177 อ้างถึงในสาทิศ ชูแสง,2527,หน้า 37) กล่าวว่า ควรจัดให้มีการอบรมและเผยแพร่ความรู้แก่ผู้สนใจและประชาชนทั่วไป โดยทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชน กระตุ้นให้มีการจัดตั้งกลุ่มชมรม หรือสมาคมเพื่อการอนุรักษ์ขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนซาบซึ้งถึงคุณค่า ช่วยกันเป็นหูเป็นตาป้องกันดูแลไม่ให้ใครมาทำลาย นอกจากนี้ควรจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ขึ้น มีการเผยแพร่โฆษณาทางวิทยุกระจายเสียง ทางโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสารต่างๆ จัดพิมพ์เป็นหนังสือและจำหน่ายในราคาถูก เพื่อให้ประชาชนทั่วไปทราบว่าการอนุรักษ์คืออะไร ทำไมต้องมี การอนุรักษ์ โบราณสถานและงานสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรมและควรแก่การอนุรักษ์อยู่ที่ใด มีความสำคัญอย่างไร ฯลฯ

ทั้งนี้ถ้างานสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าต่อการอนุรักษ์เป็นของเอกชน จะต้องมีการกระตุ้นให้เจ้าของเห็นคุณค่า มีความภาคภูมิใจ โดยมีการยกย่องและสนับสนุนต่างๆ เช่น การให้รางวัล การมอบใบประกาศเกียรติคุณ การลดหย่อนภาษีซึ่งเก็บจากผลประโยชน์ที่ได้จากอาคารนั้น การให้คำแนะนำในการบำรุงรักษา การช่วยเหลือในการซ่อมแซม ฯลฯ การที่ให้มีการช่วยเหลือในการซ่อมแซมนั้น มีความสำคัญมาก เพราะในบางกรณี หากปล่อยให้เจ้าของกระทำไปตามลำพังโดยปราศจากหลักการที่ถูกต้องแล้ว นอกจากจะไม่ช่วยให้กลับสู่สภาพเดิมได้ทั้งหมด ยังอาจเป็นการทำลายให้คุณค่าสูญสิ้นไปได้

David Hapgood (1969) กล่าวว่า การพัฒนาประชาชนสามารถทำได้ 3 ลักษณะคือ

1. การให้การศึกษาแก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนเป็นผู้นำความรู้และข้อมูลต่างๆ สูประชาชนด้วยกัน และเป็นการลดช่องว่างของการสื่อความเข้าใจและความร่วมมือตลอดจนช่วยให้ประชาชนสามารถเลียนแบบ ดัดแปลง หรือสร้างสรรค์การพัฒนาด้วยตนเองได้
2. การจัดโครงการพัฒนา เพื่อให้เป็นแบบจำลองแบบฝึกหัดแก่ประชาชนในท้องถิ่น และเป็นการช่วยยกระดับมาตรฐานการใช้ชีวิต ในรูปของภาพสะท้อนที่ใกล้ชิดตัวประชาชน จนทำให้มองเห็นถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมได้ดีที่สุด
3. การปรับเปลี่ยนทัศนคติและค่านิยมของประชาชน ให้สอดคล้องกับการทำงานร่วมกันในรูปแบบวิธีการที่มีกฎเกณฑ์ มีระบบและมีความซับซ้อน

ทวิทอง หงษ์วิวัฒน์ (2527:1-2)(อ้างถึงในเทียมรัตน์ อินทรีย์ , 2541:20) กล่าวว่า แนวทางปฏิบัติที่จะทำให้ประชากรมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ มีดังนี้

1. ต้องถือว่าชาวบ้านเป็นตัวหลักในการแก้ปัญหาของเขาเอง องค์กรภายนอกเป็นเพียงตัวกระตุ้นและเสริมหรือสนับสนุนเท่านั้น
2. กิจกรรมพัฒนาต้องเพิ่มจากพื้นฐานของชุมชน การยึดเยียดกิจกรรมพัฒนาซึ่งกำหนดตามกรอบความคิดของคนภายนอก นอกจากไม่นำไปสู่การมีส่วนร่วมที่แท้จริงแล้วยังเป็นการทำลายศักยภาพการแก้ไขปัญหาของชุมชน
3. ระดับการรับรู้ของชุมชนอาจมีข้อจำกัดทำให้แก้ไขปัญหาไม่ถูกจุด การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงน่าจะครอบคลุมถึงการกระจาย และการสื่อสารข้อมูลเพื่อพัฒนาการรับรู้และขีดความสามารถในการแก้ปัญหา ซึ่งต้องอยู่บนพื้นฐานความเข้าใจอย่างแจ่มชัดเกี่ยวกับวัฒนธรรมระบบคิด ค่านิยม ของชุมชน ตลอดจนมาตรฐานพฤติกรรมที่แตกต่างกัน

- แนวทางในการให้ความช่วยเหลือทางการเงินเพื่อการอนุรักษ์

นโยบายในการสนับสนุนการเงินเพื่อการอนุรักษ์อาคาร

การให้ทุนเพื่อการอนุรักษ์ (Grants & Loans for Conservation) สมชาติ จึงศิริอารักษ์ (2540) กล่าวว่า การให้ทุนเพื่อการอนุรักษ์ เป็นการช่วยเหลือทางการเงินทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่เจ้าของโบราณสถาน เพื่อให้มีการซ่อมแซมโบราณสถานให้อยู่ในสภาพที่ดี แบ่งเป็น 2 ลักษณะ

1. การช่วยเหลือทางตรง ได้แก่ การให้เงินโดยตรง แบ่งเป็น

1.1) การให้เงินเปล่า (Grants) ซึ่งอาจต้องคืนหรือไม่ต้องคืนก็ได้ ตัวอย่างการช่วยเหลือทางตรงโดยการให้เงินเปล่าแก่เจ้าของอาคารที่ต้องการอนุรักษ์อาคารในบริเวณพื้นที่ศึกษา ได้แก่

กองทุนฟื้นฟูกรุงรัตนโกสินทร์และบริเวณต่อเนื่อง จึงเกิดขึ้นภายใต้แนวความคิดของกองทุนอนุรักษ์เมืองที่ระดมเงินทุนจากทุกภาคทุกส่วน โดยเฉพาะจากภาคเอกชนที่เห็นคุณค่าอาคารโบราณมาร่วมกันปกป้องและเสริมต่อคุณค่าของอาคารเหล่านั้นให้ตระหง่านเป็นหน้าเป็นตาของเมือง

ลักษณะของกองทุน

1. ช่วยเหลือในด้านการปรับปรุงฟื้นฟูเมือง ซ่อมแซม ให้ดำรงคุณค่าเดิมไว้ โดยประสานกับกรมศิลปากร ในการที่กองทุนได้รับการสนับสนุนด้านการเงินเป็นอย่างดี ก็อาจเข้าไปซื้อตึกหรืออาคารที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ เพื่อหยุดยั้งการถูกแทนด้วยศูนย์การค้าหรือตึกสูง

2. ดำเนินการภายใต้ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยกองทุนฟื้นฟูกรุงรัตนโกสินทร์และบริเวณต่อเนื่อง พ.ศ. 2543 มีคณะกรรมการที่กรุงเทพมหานครเป็นผู้แต่งตั้งให้ดำเนินการบริการเงินกองทุนซึ่งสำนักกองทุน ตั้งอยู่ที่สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร

ผู้มีอำนาจให้ทุน

- รัฐมนตรี หากเป็นเงินที่กำหนดโดยกฎหมาย มีทั้งให้เปล่าและให้ยืม
- เทศมนตรี จ่ายเงินช่วยโดยกฎหมายให้กับอาคารใน "เขตอนุรักษ์"
- องค์กรเอกชนอื่นๆ มักให้ยืม
- ในประเทศไทย รัฐบาลเหมาจ่ายหมดโดยกรมศิลปากรเป็นผู้เสนอ

เงื่อนไขของการให้ทุน

- ต้องเป็นอาคารที่มีคุณค่าสูงในทางประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรม
- จะต้องจัดทางเข้าสำหรับสาธารณะ (Public Access) ไปยังพื้นที่ตั้งและตัวอาคารบางส่วนหรือทั้งหมด
- อาคารต้องมีระยะเวลาปลอดจากการถูกจำหน่าย จำนองหรือโอนเป็นระยะเวลาไม่เกิน 10 ปี
- รัฐมนตรีต้องปรึกษาหารือหรือองค์กรผู้ชำนาญที่เกี่ยวข้องก่อนให้ทุน
- ไม่มีการจำกัดผู้ที่จะยื่นขอทุน
- ห้ามเจ้าของนำอาคารไปขายหรือให้เช่าที่มีระยะเวลาสัญญาเกิน 21 ปี

1.2) การให้เงินกู้ (Loans) ต้องคืนรัฐ

2. การช่วยทางอ้อม ได้แก่ การยกเลิกหรือลดหย่อนภาษี โดยเฉพาะภาษีมรดก ในกรณีที่มีมรดกนั้นคือ โบราณสถาน หากเจ้าของมรดกนำโบราณสถานไปจำนองและนำเงินมาซ่อมอาคาร แต่ทั้งนี้ Hughes (1979) กล่าวไว้ว่า องค์กรและสมาคม ที่ให้ความช่วยเหลือในการอนุรักษ์ (Associations) นอกจากนโยบายในการให้เงินช่วยเหลืออาคารเก่าในส่วนตัวเป็นเงินซ่อมแซมอาคารโดยรัฐเป็นผู้จ่ายก็ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ประชาชนที่ใช้ประโยชน์อาคารเก่าเหล่านั้นเกิดความพึงพอใจและสนับสนุนการอนุรักษ์ด้วย การเก็บภาษีที่ลดลงถูกนำมาใช้กับการอนุรักษ์ทางประวัติศาสตร์ แต่ก็ไม่ได้ยกเลิกการเก็บภาษีจึงไม่สามารถคาดหวังได้ว่า การอนุรักษ์จะเป็นสิ่งที่ผู้เสียภาษีต้องการ

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

3.1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

การอนุรักษ์อาคารให้เกิดผลสัมฤทธิ์ ต้องอาศัยความร่วมมือของประชากรที่ใช้ประโยชน์อาคารนั้นในการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์อาคาร ดังนั้นการศึกษาทัศนคติและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์อาคาร ในย่านไชน่าทาวน์ กรุงเทพมหานคร จึงเป็นการศึกษาลักษณะประชากรและสังคม ที่มีทัศนคติในการมีส่วนร่วมอนุรักษ์อาคารในย่านไชน่าทาวน์ โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนของอาคารเก่าที่ใช้พักอาศัย โดยศึกษาลักษณะทางประชากรและสังคม ที่มีความสัมพันธ์กับ

1. สัญชาต (Perception) ของประชากรที่มีต่ออาคารเก่าที่ใช้ประโยชน์อยู่ในปัจจุบันที่นำไปสู่การอนุรักษ์

2. ระดับการมีส่วนร่วมของประชากรในการอนุรักษ์อาคารที่ใช้ประโยชน์อยู่ในปัจจุบัน ส่วนของอาคารสาธารณะที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน (กรณีศึกษา ศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากง) โดยศึกษาลักษณะทางประชากรและสังคม ที่มีความสัมพันธ์กับ

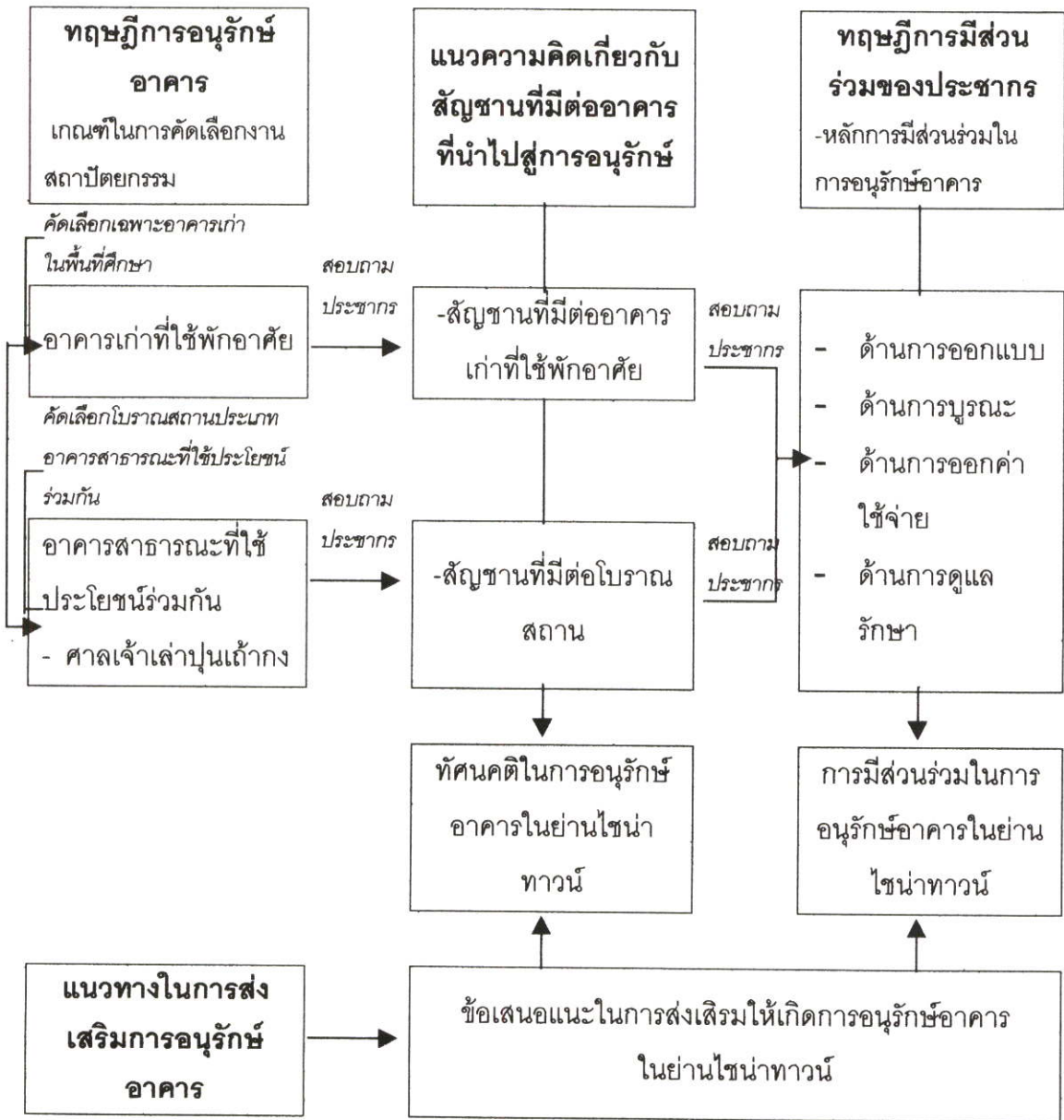
1. สัญชาต (Perception) ของประชากรที่มีต่อศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากงที่นำไปสู่การอนุรักษ์

2. ระดับการมีส่วนร่วมของประชากรในการอนุรักษ์ศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากง

สามารถเขียนเป็นแผนภูมิแสดงกรอบแนวความคิดในการศึกษาได้ดังรูปที่ 3.1

กรอบแนวความคิดในการศึกษา

ทัศนคติและการมีส่วนร่วมของประชากรในการอนุรักษ์อาคารเก่าที่ใช้พักอาศัย
และอาคารสาธารณะที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน กรณีศึกษา ศาลเจ้าเล่าปุ่นเก้ากง
บริเวณย่านไชน่าทาวน์ เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร

รูปที่ 3.1 แสดงกรอบแนวความคิดในการศึกษา

3.2 การออกแบบงานวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยต้องการที่จะหาข้อเท็จจริงตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

3.3 ลักษณะของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

3.3.1 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย : ทักษะและการมีส่วนร่วมของประชากรในการอนุรักษ์อาคารเก่าที่ใช้พักอาศัย แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

3.3.1.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ประกอบด้วย

ลักษณะทางประชากรและสังคมของผู้อยู่อาศัยในอาคารเก่า ได้แก่

1. เพศ
2. อายุ
3. การศึกษา แบ่งกลุ่มระดับการศึกษาของประชากรออกเป็น 3 กลุ่มคือ
  - 3.1) กลุ่มประชากรที่ได้รับการศึกษาน้อย ได้แก่ กลุ่มประชากรที่มีการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษา ถึงกลุ่มประชากรที่ไม่ได้รับการศึกษา
  - 3.2) กลุ่มประชากรที่ได้รับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ
  - 3.3) กลุ่มประชากรที่ได้รับการศึกษาสูง ได้แก่ กลุ่มประชากรที่ได้รับการศึกษาในระดับอุดมศึกษา
4. อาชีพ แบ่งกลุ่มอาชีพของประชากรในพื้นที่ศึกษา ออกเป็น 2 กลุ่มคือ
  - 4.1) กลุ่มประชากรที่มีอาชีพค้าขาย หรือกลุ่มประชากรที่ไม่ได้รับเงินเดือนประจำ
  - 4.2) กลุ่มประชากรที่มีอาชีพได้รับเงินเดือนประจำ เช่น พนักงานรัฐวิสาหกิจพนักงานบริษัท ข้าราชการ เป็นต้น

5. รายได้ของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติในการอนุรักษ์อาคาร พบว่า ปัจจัยด้านรายได้ของครอบครัวของผู้ครอบครองอาคารได้กล่าวถึงเพียง ผู้ที่มีรายได้สูง และ ผู้ที่มีรายได้ต่ำ เท่านั้น ดังนั้นจึงแบ่งกลุ่มประชากรออกเป็น 2 กลุ่ม โดยใช้รายได้ของครอบครัวเฉลี่ย และจากการสำรวจพบว่า กลุ่มประชากรมีรายได้ของครอบครัว เฉลี่ย 15,000 บาทต่อเดือน

ดังนั้นจึงทำการแบ่งกลุ่มประชากรที่มีรายได้ของครอบครัว ออกเป็น 2 กลุ่มคือ

5.1) กลุ่มประชากรที่มีรายได้น้อยกว่า หรือเท่ากับ 15,000 บาทต่อเดือน

5.2) กลุ่มประชากรที่มีรายได้มากกว่า 15,000 บาทต่อเดือน

6. สถานภาพการครอบครองอาคาร แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ

6.1) เป็นเจ้าของอาคารเอง

6.2) เช่า

7. ระยะเวลาในการครอบครองอาคาร จากการตอบแบบสอบถามของประชากรที่อาศัยอยู่ในอาคารเก่าพบว่า กลุ่มประชากรมีระยะเวลาที่ครอบครองอาคารเก่าเฉลี่ยประมาณ 20 ปี ดังนั้นจึงทำการแบ่งกลุ่มประชากรออกเป็น 2 กลุ่มคือ

7.1) กลุ่มประชากรที่มีระยะเวลาในการครอบครองอาคารน้อยกว่า หรือเท่ากับ 20 ปี

7.2) กลุ่มประชากรที่มีระยะเวลาในการครอบครองอาคารมากกว่า 20 ปี

3.3.1.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ประกอบด้วย

3.3.1.2.1 สัญชาต (Perception) ที่มีต่ออาคารในด้านต่างๆ ที่นำไปสู่การอนุรักษ์ โดยทำการศึกษาแนวความคิดของนักวิชาการ , เอกสารและบทความทางวิชาการที่นำเสนอเกี่ยวกับความเห็นของผู้ครอบครองอาคารเก่าที่ใช้พักอาศัยที่นำไปสู่การอนุรักษ์ ได้แก่

1. ความงามของอาคารเก่าและความเป็นเอกลักษณ์ในพื้นที่

ศึกษาความเห็นของประชากรที่มีต่ออาคารเก่า : อาคารเก่ายังคงความสวยงาม มีรูปแบบเฉพาะตัวและเป็นเอกลักษณ์ในพื้นที่

2. ความต่อเนื่องทางด้านอารมณ์และความผูกพันของผู้ครอบครองอาคาร

เก่าศึกษาความเห็นของประชากรที่มีต่ออาคารเก่า : อาศัยและใช้ประโยชน์อาคารเก่าจนเกิดความรู้สึกผูกพัน

3. หน้าที่ประโยชน์ใช้สอยของอาคารเก่า

ศึกษาความเห็นของประชากรที่มีต่ออาคารเก่า : อาคารเก่ายังสามารถใช้เป็นที่พักอาศัยหรือค้าขายได้ดีในปัจจุบัน

4. ความจำเป็นทางสภาวะเศรษฐกิจที่ส่งผลให้อนุรักษ์อาคารเก่า

ศึกษาความเห็นของประชากรที่มีต่ออาคารเก่า : ค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาอาคารเก่าถูกกว่าการรื้อทิ้งสร้างอาคารใหม่

3.3.1.2.2 ทศนคติในการมีส่วนร่วมของประชากรในการอนุรักษ์อาคารเก่าที่ใช้พักอาศัย โดยอาศัยหลักการของ Uphoff (1979) ได้ทำการแบ่งชนิดของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์อาคาร เป็น 4 ด้าน สรุปได้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการออกแบบปรับปรุง ซ่อมแซมอาคาร
  - 1.1) ต้องการออกแบบเอง
  - 1.2) ขอมีส่วนร่วมในการออกแบบกับผู้ชำนาญการโดยเป็นผู้ให้รายละเอียดลักษณะดั้งเดิมของอาคาร
  - 1.3) ให้ผู้ชำนาญการออกแบบทั้งหมด
2. การมีส่วนร่วมในการบูรณะและปรับปรุงอาคาร
  - 2.1) ต้องการควบคุมการบูรณะและปรับปรุงอาคารเองทั้งหมด
  - 2.2) ขอมีส่วนร่วมกับผู้ชำนาญการในการดำเนินการบูรณะและปรับปรุงอาคาร
  - 2.3) ให้ผู้ชำนาญการทำการบูรณะและปรับปรุงอาคารทั้งหมด
3. การมีส่วนร่วมในการออกค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงบูรณะอาคาร
  - 3.1) ต้องการออกค่าใช้จ่ายเองทั้งหมด
  - 3.2) ต้องการให้รัฐออกค่าใช้จ่ายจำนวน 25% ของค่าใช้จ่ายในการบูรณะ
  - 3.3) ต้องการให้รัฐออกค่าใช้จ่ายจำนวน 50% ของค่าใช้จ่ายในการบูรณะ
  - 3.4) ต้องการให้รัฐออกค่าใช้จ่ายจำนวน 75% ของค่าใช้จ่ายในการบูรณะ
  - 3.5) ต้องการให้รัฐออกค่าใช้จ่ายในการบูรณะทั้งหมด
4. การมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาอาคารหลังการบูรณะปรับปรุงอาคารแล้ว
  - 4.1) ต้องการดูแลอาคารเองทั้งหมด
  - 4.2) ต้องการให้ผู้ชำนาญการให้คำปรึกษาด้านการดูแลรักษาอาคาร
  - 4.3) ต้องการให้ผู้ชำนาญการดำเนินการดูแลรักษาอาคารเองทั้งหมด

3.3.2 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย : ทัศนคติและการมีส่วนร่วมของประชากรในการอนุรักษ์ศาลเจ้าเล่าปุ่นเก่าแก่ง แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

3.3.2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ประกอบด้วย

ลักษณะทางประชากรและสังคมของผู้อาศัยในพื้นที่ศึกษา ได้แก่

1. เพศ
2. อายุ
3. การศึกษา แบ่งกลุ่มระดับการศึกษาของประชากรออกเป็น 3 กลุ่มคือ
  - 3.1) กลุ่มประชากรที่ได้รับการศึกษาน้อย ได้แก่ กลุ่มประชากรที่มีการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษา ถึงกลุ่มประชากรที่ไม่ได้รับการศึกษา
  - 3.2) กลุ่มประชากรที่ได้รับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ
  - 3.2) กลุ่มประชากรที่ได้รับการศึกษาสูง ได้แก่ กลุ่มประชากรที่ได้รับการศึกษาในระดับอุดมศึกษา
4. อาชีพ แบ่งกลุ่มอาชีพของประชากรในพื้นที่ศึกษา ออกเป็น 2 กลุ่มคือ
  - 4.1) กลุ่มประชากรที่มีอาชีพค้าขาย หรือกลุ่มประชากรที่ไม่ได้รับเงินเดือนประจำ
  - 4.2) กลุ่มประชากรที่มีอาชีพได้รับเงินเดือนประจำ เช่น พนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัท ข้าราชการ เป็นต้น
5. รายได้ของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มประชากรพบว่า กลุ่มประชากรมีรายได้ของครอบครัวเฉลี่ย 15,000 บาทต่อเดือนดังนั้นจึงทำการแบ่งกลุ่มประชากรที่มีรายได้ของครอบครัว ออกเป็น 2 กลุ่มคือ
  - 5.1) กลุ่มประชากรที่มีรายได้น้อยกว่า หรือเท่ากับ 15,000 บาทต่อเดือน
  - 5.2) กลุ่มประชากรที่มีรายได้มากกว่า 15,000 บาทต่อเดือน
6. ศาสนา แบ่งกลุ่มผู้นับถือศาสนาได้เป็น
  - 6.1) ศาสนาพุทธ
  - 6.2) ศาสนาคริสต์
  - 6.3) ศาสนาอิสลาม

7. ระยะเวลาอาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษา จากการตอบแบบสอบถามของประชากรที่อาศัยอยู่ในอาคารเก่าพบว่า กลุ่มประชากรมีระยะเวลาที่ครอบครองอาคารเก่าเฉลี่ยประมาณ 20 ปี เท่ากับระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษา ประกอบกับการศึกษาประวัติการซ่อมแซมศาลเจ้าเล่าปุนเก่าจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง พบว่า ศาลเจ้าเล่าปุนเก่าได้รับการซ่อมแซมครั้งใหญ่เมื่อปี 2526 ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางศิลปะบางประการที่มีคุณค่าและมีความเก่าแก่ไป ดังนั้นจึงทำการแบ่งกลุ่มประชากรออกเป็น 2 กลุ่มคือ

7.1) กลุ่มประชากรที่มีระยะเวลาในการครอบครองอาคารน้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี (เป็นกลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษาตั้งแต่ ปี พ.ศ.2525 เป็นต้นมา)

7.2) กลุ่มประชากรที่มีระยะเวลาในการครอบครองอาคารมากกว่า 20 ปี (เป็นกลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษาก่อน ปี พ.ศ.2525)

8. การเข้าใช้ศาลเจ้าเล่าปุนเก่า แบ่งเป็น

8.1) ไม่เคยเข้าใช้

8.2) เคยเข้าใช้

9. กิจกรรมการเข้าใช้ แบ่งออกเป็น 2 กิจกรรมคือ

9.1) ไปไหว้เจ้า ทำบุญ หรือร่วมงานสำคัญประจำปี

9.2) ไปช้ช่่วยงานเล็กๆ น้อยๆ ที่ศาลเจ้า เช่น ดูแล และอำนวยความสะดวก

สะดวกสถานที่ภายในศาลเจ้าในการจัดงานประจำปี

10. ความถี่-ห่างในการเข้าใช้ศาลเจ้าเล่าปุนเก่า จากการศึกษากการเข้าใช้ศาลเจ้าเล่าปุนเก่า โดยอาศัยแบบสำรวจก่อนการสอบถาม (Pretest) พบว่ากลุ่มประชากรในพื้นที่ศึกษา เข้าใช้ศาลเจ้าเล่าปุนเก่าใน 2 ลักษณะ คือ ไปไหว้เจ้าในช่วงที่ไม่ตรงกับช่วงเทศกาล และ/หรือ ไปไหว้เจ้าในช่วงเทศกาลประจำปี ซึ่งมีถึง 8 เทศกาล ต่อ ปี ที่ประชากรในพื้นที่ศึกษานิยมไปไหว้เจ้าในช่วงเทศกาลเหล่านี้ที่ศาลเจ้า ดังนั้นจึงทำการแบ่ง ความถี่ในการเข้าใช้ได้ดังนี้

10.1) มากกว่า 5 ครั้งต่อปี เป็นกลุ่มประชากรที่มีความถี่ในการเข้าใช้มากที่สุด

10.2) 2-5 ครั้ง ต่อปี เป็นกลุ่มประชากรที่มีความถี่ในการเข้าใช้ปานกลาง

10.3) 1 ครั้งต่อปี เป็นกลุ่มประชากรที่มีความถี่ในการเข้าใช้น้อยที่สุด

3.3.2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ประกอบด้วย

3.3.2.2.1 สัญชาตญาณ (Perception) ที่มีต่อศาลเจ้าเล่าปุนเล่ากึ่งที่นำไปสู่การอนุรักษ์ จากการศึกษาแนวความคิดของนักวิชาการ และบทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปแนวความเห็นต่างๆ ที่มีต่อโบราณสถาน ประเภทศาลเจ้าที่นำไปสู่การอนุรักษ์ ได้ดังนี้

1. ความเห็นด้านความงามและเป็นศิลปะดั้งเดิมของศาลเจ้าเล่าปุนเล่ากึ่ง เพื่อศึกษาความเห็นว่าเป็นว่า ศาลเจ้าได้รับการออกแบบที่งดงามคงศิลปะดั้งเดิมให้เห็นในปัจจุบัน
2. ความเห็นด้านประวัติความเป็นมาของศาลเจ้าเล่าปุนเล่ากึ่ง เพื่อศึกษาความเห็นว่าเป็นศาลเจ้าเก่าแก่ที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน
3. ความเห็นว่าเป็นศาลเจ้าเล่าปุนเล่ากึ่ง มีความหมายต่อชุมชน เพื่อศึกษาความเห็นว่าเป็นศาลเจ้าเล่าปุนเล่ากึ่ง เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์เป็นที่เคารพสักการะบูชาของผู้คนทั้งภายในและภายนอกชุมชน
4. ความเห็นว่าเป็นศาลเจ้าเล่าปุนเล่ากึ่ง สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมของชุมชน เพื่อศึกษาความเห็นว่าเป็นศาลเจ้าเล่าปุนเล่ากึ่งเป็นสถานที่ที่สะท้อนให้เห็นขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมของชาวจีนในปัจจุบัน

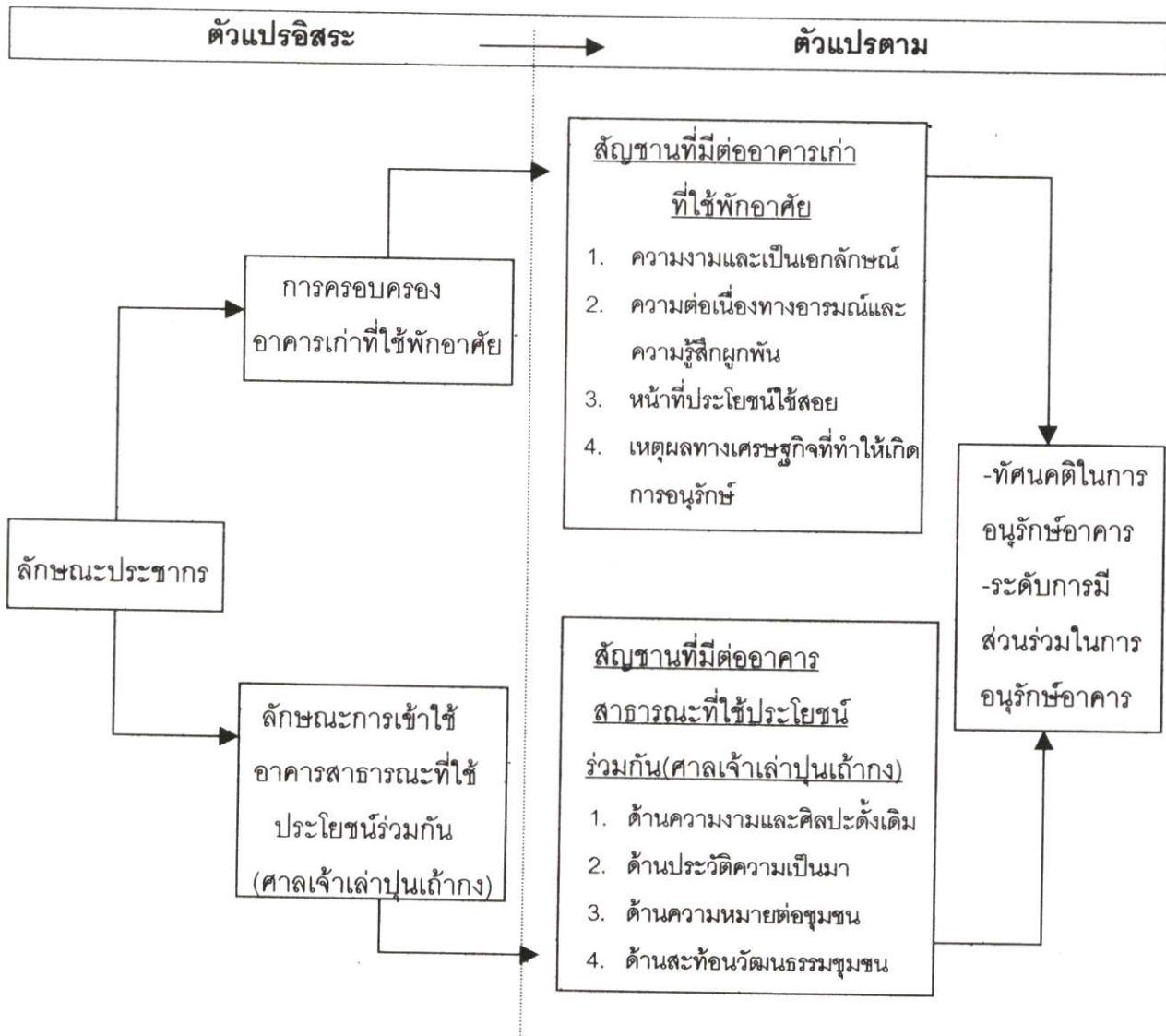
3.3.2.2.2 ทศนคติในการมีส่วนร่วมของประชากรในการอนุรักษ์อาคารสาธารณะที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน โดยอาศัยหลักการของ Uphoff, N.T. (1979) ได้ทำการแบ่งชนิดของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์อาคาร เป็น 4 ชนิด สรุปได้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการออกแบบปรับปรุง ซ่อมแซมศาลเจ้าเล่าปุนเล่ากึ่ง
  - 1.1) ให้ผู้ชำนาญการของรัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องเสนอแบบให้สมาชิก ในชุมชนลงประชามติ
  - 1.2) ให้ผู้ชำนาญการของรัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องเสนอแบบให้ คณะกรรมการศาลเจ้าลงประชามติ
  - 1.3) ให้ผู้ชำนาญการออกแบบปรับปรุงศาลเจ้าเองทั้งหมด
2. การมีส่วนร่วมในการบูรณะปรับปรุงศาลเจ้าเล่าปุนเล่ากึ่ง
  - 2.1) ต้องการให้ คณะกรรมการตัวแทนที่ชุมชนเลือกทำการบูรณะและปรับปรุง
  - 2.2) ต้องการให้ คณะกรรมการที่ดูแลศาลเจ้ารับผิดชอบการบูรณะและปรับปรุง
  - 2.3) ต้องการให้ ผู้ชำนาญการของรัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องรับผิดชอบการบูรณะและปรับปรุงส่วนหนึ่งร่วมกับ กรรมการตัวแทนที่ชุมชนเลือก

- 2.4) ต้องการให้ผู้ชำนาญการของรัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องรับผิดชอบการบูรณะและปรับปรุงส่วนหนึ่งร่วมกับกรรมการที่ดูแลศาลเจ้า
  - 2.5) ต้องการให้ผู้ชำนาญการของรัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องรับผิดชอบการบูรณะและปรับปรุงเองทั้งหมด
3. การมีส่วนร่วมในการออกค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงบูรณะ ศาลเจ้าฯ
- 3.1) ให้สมาชิกในชุมชนร่วมกันบริจาคเงิน เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการปรับปรุง
  - 3.2) ให้กรรมการศาลเจ้าหาเงินบริจาคจากผู้นับถือทั้งภายในและภายนอกชุมชน
  - 3.3) ให้รัฐหรือองค์กรออกค่าใช้จ่ายส่วนหนึ่งร่วมกับสมาชิกในชุมชน
  - 3.4) ให้รัฐหรือองค์กรออกค่าใช้จ่ายส่วนหนึ่งร่วมกับกรรมการที่ดูแลศาลเจ้า
  - 3.5) ให้รัฐออกค่าใช้จ่ายทั้งหมด
4. การมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาศาลเจ้าหลังการบูรณะปรับปรุงแล้ว
- 4.1) ต้องการให้คณะกรรมการตัวแทนที่ชุมชนเลือกดูแลศาลเจ้าเองทั้งหมด
  - 4.2) ต้องการให้คณะกรรมการดูแลศาลเจ้าทำหน้าที่ดูแลศาลเจ้าเองทั้งหมด
  - 4.3) ให้รัฐหรือองค์กรทำหน้าที่ดูแลศาลเจ้าส่วนหนึ่งร่วมกับสมาชิกในชุมชน
  - 4.4) ให้รัฐหรือองค์กรทำหน้าที่ดูแลศาลเจ้าส่วนหนึ่งร่วมกับกรรมการที่ดูแลศาลเจ้า
  - 4.5) ให้รัฐหรือองค์กรทำหน้าที่ดูแลศาลเจ้าเองทั้งหมด

ปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติและการมีส่วนร่วมของประชากรในการอนุรักษ์
 อาคารเก่าที่ใช้พักอาศัย และ อาคารสาธารณะที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน
 กรณีศึกษา ศาลเจ้าเล่าปุ่นเก๋ากง บริเวณย่านไชน่าทาวน์
 เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร

ปัจจัยที่ส่งผล

รูปที่ 3.2 แสดงปัจจัยที่ส่งผลในการศึกษา

3.4 การกำหนดตัวแปรและตัวชี้วัด

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย แสดงรายละเอียดในตารางที่ 3.1 ประกอบด้วยข้อมูล 2 ลักษณะ คือ

- 1.) ข้อมูลส่วนบุคคล และข้อมูลทั่วไปทางสังคม - เศรษฐกิจ
- 2.) ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติ หรือ ความคิดเห็น

ตารางที่ 3.1 แสดงตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1.) ข้อมูลส่วนบุคคล และข้อมูลทั่วไปทางสังคม - เศรษฐกิจ

ตัวแปรเชิงซ้อน	ตัวแปรเชิงเดี่ยว	ค่าตัวแปร	มาตรา (Scale)	เครื่องมือ
	อายุ	จำนวนปี	Ratio Scale	แบบสอบถาม
	เพศ	- ชาย - หญิง	Nominal Scale	แบบสอบถาม
	อาชีพ	- ค้าขาย - รับจ้าง - ข้าราชการ , พนักงานรัฐ วิสาหกิจ , พนักงานบริษัท - ไม่ได้ประกอบอาชีพ	Nominal Scale	แบบสอบถาม
	การศึกษา	- ไม่ได้รับการศึกษา - ประถมศึกษา - มัธยมศึกษา หรือ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ - อุดมศึกษา	Nominal Scale	แบบสอบถาม
	ศาสนา	- พุทธ - คริสต์ - อิสลาม	Nominal Scale	แบบสอบถาม
	เชื้อสาย	- สืบเชื้อสายมาจากชาว จีน - ไม่ได้สืบเชื้อสายมาจาก ชาวจีน	Nominal Scale	แบบสอบถาม

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ตัวแปรเชิงซ้อน	ตัวแปรเชิงเดี่ยว	ค่าตัวแปร	มาตรา (Scale)	เครื่องมือ
	รายได้ของครอบครัว	- มากกว่า 15,000 บาท ต่อเดือน - น้อยกว่าหรือเท่ากับ 15,000 บาทต่อเดือน	Nominal Scale	แบบสอบถาม
	ลักษณะการถือครอง อาคารเช่า	- เป็นเจ้าของเอง - เช่า	Nominal Scale	แบบสอบถาม
	ระยะเวลาที่ครอบ ครองอาคาร หรือ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ ในพื้นที่ศึกษา	- มากกว่า 20 ปี - น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี	Nominal Scale	แบบสอบถาม
	การเข้าใช้ศาลเจ้าเล่า ปุนเต้ากง	- ไม่เคย - เคย	Nominal Scale	แบบสอบถาม
	กิจกรรมการเข้าใช้ ศาลเจ้าเล่าปุนเต้ากง	- ไปไหว้เจ้า ทำบุญ ร่วม งานประจำปี - ไปช่วยงานเล็กๆ น้อย	Nominal Scale	แบบสอบถาม
	ความถี่ในการเข้าใช้	- มากกว่า 5 ครั้ง ต่อ ปี - 2-5 ครั้ง ต่อ ปี - 1 ครั้ง ต่อ ปี - ไม่เคยเข้าใช้	Ordinal Scale	แบบสอบถาม

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

2.) ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติ และ ความคิดเห็น

ความคิดเห็นที่มีต่ออาคาร

ตัวแปรเชิงซ้อน	ตัวแปรเชิงเดี่ยว	ค่าตัวแปร	มาตรา (Scale)	เครื่องมือ
<p>ลักษณะที่มีต่ออาคารเก่าที่ใช้ประโยชน์ในปัจจุบันที่นำไปสู่การอนุรักษ์</p>	<ul style="list-style-type: none"> - อาคารเก่าคงความสวยงาม มีรูปแบบเฉพาะตัวและเป็นเอกลักษณ์ในพื้นที่ - อาคารหรือใช้ประโยชน์ในอาคารจนเกิดความผูกพัน - อาคารเก่ายังใช้ประโยชน์เป็นที่พักอาศัยหรือค้าขายได้ดีในปัจจุบัน - ค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาอาคารถูกกว่าการรื้อทิ้งสร้างใหม่ 	<ul style="list-style-type: none"> - เห็นด้วย - ไม่เห็นด้วย 	Nominal Scale	แบบสอบถาม
<p>ลักษณะที่มีต่อศาลเจ้าเล่าปุนเก่าที่นำไปสู่การอนุรักษ์</p>	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นศาลเจ้าที่ได้รับการออกแบบที่งดงามคงศิลปะดั้งเดิมให้เห็นในปัจจุบัน - เป็นศาลเจ้าเก่าแก่มากมีประวัติความเป็นมายาวนาน - เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์เป็นที่เคารพสักการะบูชาของคนทั้งภายในและภายนอกชุมชน - เป็นสถานที่สะท้อนให้เห็นขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมชาวจีนในปัจจุบัน 	<ul style="list-style-type: none"> - เห็นด้วย - ไม่เห็นด้วย 	Nominal Scale	แบบสอบถาม

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์อาคาร

การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์อาคารเก่าที่ใช้พักอาศัย

ตัวแปรเชิงซ้อน	ตัวแปรเชิงเดี่ยว	ค่าตัวแปร	มาตรา (Scale)	เครื่องมือ
การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์อาคารเก่าที่ใช้พักอาศัย	การออกแบบปรับปรุงอาคาร	<ul style="list-style-type: none"> - ต้องการออกแบบเอง - ขอมีส่วนร่วมในการออกแบบกับผู้ชำนาญการโดยเป็นผู้ให้รายละเอียดลักษณะดั้งเดิมของอาคาร - ให้ผู้ชำนาญการออกแบบทั้งหมด 	Nominal Scale	แบบสอบถาม
	การบูรณะปรับปรุงอาคาร	<ul style="list-style-type: none"> - ต้องการควบคุมการบูรณะปรับปรุงอาคารเอง - ขอมีส่วนร่วมกับผู้ชำนาญการในการดำเนินการบูรณะปรับปรุง - ให้ผู้ชำนาญการทำการบูรณะและปรับปรุงเองทั้งหมด 	Nominal Scale	แบบสอบถาม
	การออกค่าใช้จ่าย	<ul style="list-style-type: none"> - ต้องการออกค่าใช้จ่ายเองทั้งหมด - ต้องการให้รัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องออกค่าใช้จ่าย 25-50% - ต้องการให้รัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องออกค่าใช้จ่ายมากกว่า 50-100% 	Nominal Scale	แบบสอบถาม
	การดูแลรักษาอาคารหลังทำการบูรณะปรับปรุงอาคาร	<ul style="list-style-type: none"> - ต้องการดูแลอาคารเองทั้งหมด - ต้องการให้มีผู้ชำนาญการให้คำปรึกษาด้านการดูแลรักษาอาคาร - ต้องการให้ผู้ชำนาญการดำเนินการดูแลรักษาอาคารเองทั้งหมด 	Nominal Scale	แบบสอบถาม

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์อาคารศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากง

ตัวแปรเชิงซ้อน	ตัวแปรเชิงเดี่ยว	ค่าตัวแปร	มาตรา (Scale)	เครื่องมือ
การออกแบบปรับปรุงซ่อมแซมศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากง	- ให้ผู้ชำนาญการของรัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องเสนอแบบให้สมาชิกในชุมชนลงประชามติ	- ต้องการ - ไม่ต้องการ	Nominal Scale	แบบสอบถาม
	- ให้ผู้ชำนาญการของรัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องเสนอแบบให้คณะกรรมการศาลเจ้าลงประชามติ			
	- ให้ผู้ชำนาญการออกแบบปรับปรุงศาลเจ้าทั้งหมด			
การบูรณะและปรับปรุงศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากง	- ต้องการให้คณะกรรมการตัวแทนที่ชุมชนเลือกทำการบูรณะและปรับปรุง	- ต้องการ - ไม่ต้องการ	Nominal Scale	แบบสอบถาม
	- ต้องการให้คณะกรรมการที่ดูแลศาลเจ้ารับผิดชอบการบูรณะและปรับปรุง			
	- ต้องการให้ผู้ชำนาญการของรัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องรับผิดชอบการบูรณะและปรับปรุงเอง			

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ตัวแปรเชิงซ้อน	ตัวแปรเชิงเดี่ยว	ค่าตัวแปร	มาตรา (Scale)	เครื่องมือ
การออกค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงบูรณะศาลเจ้าเล่าปุนเก่า	- ให้สมาชิกในชุมชนร่วมกันบริจาคเงิน เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการปรับปรุง	- ต้องการ - ไม่ต้องการ	Nominal Scale	แบบสอบถาม
	- ให้กรรมการศาลเจ้าหาเงินบริจาคจากผู้นับถือทั้งภายในและภายนอกชุมชน			
	- ให้อำเภอออกค่าใช้จ่ายทั้งหมด			
การดูแลรักษาศาลเจ้าหลังทำการบูรณะปรับปรุงแล้ว	- ต้องการให้คณะกรรมการตัวแทนที่ชุมชนเลือกดูแลศาลเจ้าเองทั้งหมด	- ต้องการ - ไม่ต้องการ	Nominal Scale	แบบสอบถาม
	- ต้องการให้คณะกรรมการดูแลศาลเจ้าทำหน้าที่ดูแลศาลเจ้าเองทั้งหมด			
	- ให้อำเภอหรือองค์กรทำหน้าที่ดูแลศาลเจ้าเองทั้งหมด			

3.5 วิธีการศึกษา

3.5.1 การเลือกกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ศึกษา

เป็นกลุ่มประชากรที่พักอาศัยและใช้ประโยชน์ในอาคารเก่า ที่มีฐานะเป็นผู้ครอบครองอาคารเก่า เพื่อให้ทราบถึงความต้องการมีส่วนร่วมที่แท้จริงและทัศนคติที่มีต่ออาคารเนื่องจากเป็นผู้ใช้ประโยชน์อาคารเก่าโดยตรง อีกทั้งเป็นกลุ่มประชากรที่สะท้อนให้เห็นถึงความต่อเนื่องในการเข้าใช้ศาลเจ้าเล่าปุนเก่ามาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

จากการสำรวจ อาคารสาธารณะภายในพื้นที่ศึกษาพบว่า มีจำนวนอาคารสาธารณะที่ประชากรใช้ประโยชน์อยู่เป็นจำนวนมาก ได้แก่ ศาลเจ้า , วัด , โรงภาพยนตร์ , ห้างสรรพสินค้า , โรงเรียน ฯลฯ แต่จากการศึกษาของ รุ่ง สุจินันท์กุล (2542:33) พบว่า ศาลเจ้าเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงให้เห็นการตั้งถิ่นฐานและการเกิดชุมชนชาวจีนในอดีตได้ เพราะว่าศาลเจ้านั้นไม่ได้สร้างจากกำลังคนๆ เดียว แต่ต้องอาศัยคนจำนวนมากร่วมมือกับบริจาคตพยสิ่งของจึงจะสร้างได้สำเร็จ ดังนั้นบริเวณที่มีศาลเจ้าเกิดขึ้นย่อมแสดงว่าบริเวณนั้นมีชุมชนชาวจีนเกิดขึ้นด้วย

อาคารสาธารณะที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน ประเภทศาลเจ้าในพื้นที่ศึกษา

1. ศาลเจ้าแม่กวนอิม (ฉือปุยเนี้ยเนี้ย)

ตำแหน่งที่ตั้ง ถนนพาดสาย , ไม่มีที่จอดรถ

ปีที่สร้าง พ.ศ. 2431 สมัยรัชกาลที่ 5

กิจกรรมในปัจจุบัน

- เป็นที่สักการะทั่วไป
- ไม่มีงานประจำปี

2. ศาลเจ้าอานี๋ย (ศาลเจ้าแม่กวนอิม)

ตำแหน่งที่ตั้ง ซอยอานี๋ยเก็ง เป็นซอยแคบ , ไม่มีที่จอดรถ

ปีที่สร้าง พ.ศ. 2417 สมัยรัชกาลที่ 5

กิจกรรมในปัจจุบัน

- เป็นที่สักการะทั่วไป
- มีการจัดงานประจำปี มีจิวทั้งกลางวัน และกลางคืน และฉายภาพยนตร์กลาง

แปลง

3. ศาลเจ้ากวนอู

ตำแหน่งที่ตั้ง ซอยอิสรานุภาพ , ไม่มีที่จอดรถ

ปีที่สร้าง สร้างมากกว่า 80 ปีที่แล้ว

กิจกรรมในปัจจุบัน

- เป็นที่สักการะทั่วไป
- มีการจัดงานประจำปี และงานที่ศาลเจ้าหลายครั้ง มีจิวทั้งกลางวัน และ

กลางคืน และฉายภาพยนตร์กลางแปลง

- เป็นที่ตั้งของชุมชนมิตรชัยภูมิ เข้าร่วมโครงการสำรวจชุมชน

4. ศาลเจ้าเล่งบ๊วยเฉียะ

ตำแหน่งที่ตั้ง ซอยอิสราณภาพ , มีที่จอดรถ

ปีที่สร้าง พ.ศ. 2386 สมัยรัชกาลที่3

กิจกรรมในปัจจุบัน

- เป็นที่สักการะทั่วไป
- มีการจัดงานประจำปี และงานที่ศาลเจ้าหลายครั้ง มีงิ้วทั้งกลางวัน และ กลางคืน และฉายภาพยนตร์กลางแปลง
- เป็นที่ตั้งของสมาคมอิสราณภาพ เป็นหน่วยบรรเทาสาธารณภัย , สมาคมเล่งบ๊วยเฉียะ
- สมเด็จพระเทพฯ เคยเสด็จนมัสการ

5. ศาลเจ้าเล่าปุนเก๋ากง

ตำแหน่งที่ตั้ง ถนนทรงวาด , มีที่จอดรถและให้เช่าที่จอดรถเป็นรายวันและรายเดือน

ปีที่สร้าง พ.ศ. 2411 สมัยรัชกาลที่4

กิจกรรมในปัจจุบัน

- เป็นที่สักการะทั่วไป และเคยเป็นที่นิยมสักการะบูชากันมากในอดีต
- มีการจัดงานประจำปี และงานที่ศาลเจ้าหลายครั้ง มีงิ้วทั้งกลางวัน และ กลางคืน และฉายภาพยนตร์กลางแปลง
- อยู่ภายใต้การดูแลของสมาคมแต่จิ๋ว
- สนับสนุนการก่อตั้งโรงเรียนจีน เผยอิง
- เคยเป็นทรัพย์สินให้คนในชุมชนกู้ยืมเงินเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพ
- มีโบราณวัตถุ เช่น ระฆังโบราณ อายุประมาณ 175 ปี เก็บรักษาไว้ภายในศาลเจ้า
- มีลักษณะทางศิลปะและสถาปัตยกรรมดั้งเดิม โดยสามารถหาหลักฐานยืนยันได้
- สมเด็จพระเทพฯ เคยเสด็จนมัสการ

6. ศาลเจ้าชินปูนเก้ากง

<u>ตำแหน่งที่ตั้ง</u>	ถนนมังกร , ไม่มีที่จอดรถ , ตัวศาลเจ้าอยู่ชั้น 2 ของ
อาคาร และมีสภาพทรุดโทรม	
<u>ปีที่สร้าง</u>	พ.ศ. 2372 สมัยรัชกาลที่3
<u>กิจกรรมในปัจจุบัน</u>	เป็นที่สักการะทั่วไป

7. ศาลเจ้าเลี้ยงเป็ด

<u>ตำแหน่งที่ตั้ง</u>	ซอยแคบ บนถนนเจริญกรุง ไม่มีที่จอดรถ
<u>ปีที่สร้าง</u>	ไม่ปรากฏ
<u>กิจกรรมในปัจจุบัน</u>	เป็นที่สักการะทั่วไป

จากการสำรวจและศึกษาประวัติอาคารสาธารณะประโยชน์ประเภทศาลเจ้า ที่จัดเป็นโบราณสถาน ที่กลุ่มประชากรในพื้นที่ศึกษาได้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน พบว่า ศาลเจ้าเล่าปูนเก้ากง จัดเป็นโบราณสถานที่มีคุณค่าต่อการศึกษาในด้านต่างๆ ตามเกณฑ์ในการคัดเลือกอาคารสาธารณะที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับการอนุรักษ์โบราณสถานในพื้นที่ศึกษา ได้ดังนี้

1. มีลักษณะทางสถาปัตยกรรมที่งดงาม เป็นศิลปะและสถาปัตยกรรมดั้งเดิม
2. มีความเก่าแก่ โดยมีหลักฐานที่ระบุเป็นเอกสารยืนยันได้ถึงความเก่าแก่ของอาคาร มีอายุมากกว่า 100 ปีขึ้นไป (อาศัยตามความหมายของ “โบราณสถาน” ตามคำนิยามศัพท์เฉพาะ)
3. มีความสำคัญต่อชุมชนในการสร้างความต่อเนื่องและเป็นอาคารที่สะท้อนวัฒนธรรม ชนบทธรรมเนียมประเพณีของชุมชน

การเลือกกลุ่มตัวอย่างจึงเลือกผู้ที่ครอบครองอาคารเก่าในย่านไชน่าทาวน์ และโดยข้อจำกัดที่เกิดจากความเร่งรีบในการประกอบธุรกิจจึงทำให้ประชากรบางส่วนไม่ยินดีให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม การเลือกกลุ่มตัวอย่างจึงต้องเลือกอาคารเก่าทุกอาคารในพื้นที่ศึกษา เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากพอในการเป็นตัวแทนของทัศนคติของผู้อาศัยในอาคารเก่า ซึ่งได้สอบถามผู้ใช้ประโยชน์อาคารเก่าที่มีความเต็มใจในการตอบแบบสอบถาม จำนวนทั้งสิ้น 178 ราย

รูปที่ 3.4 แสดงตำแหน่งของศาลเจ้าในพื้นที่ศึกษา

สัญลักษณ์

Δ1	=	ศาลเจ้าแม่กวนอิม (ชื่อปุนเนี้ยเนี้ย)
Δ2	=	ศาลเจ้าอาเนี้ย
Δ3	=	ศาลเจ้ากวนอู
Δ4	=	ศาลเจ้าเล้งบัวเอี้ยะ
Δ5	=	ศาลเจ้าเล่าปุนถ้ำก
Δ6	=	ศาลเจ้าชินปุนถ้ำก
Δ7	=	ศาลเจ้าเลี้ยงเปิด
	=	ขอบเขตพื้นที่ศึกษา

ที่มา : จากการสำรวจของผู้ทำการวิจัย และใช้แผนที่มูลฐานจากโปรแกรมข้อมูลแผนที่กรุงเทพฯ และปริมณฑล Smart Map Viewer 2.05 ของบริษัท Map Point Asia

3.5.2 การเลือกพื้นที่ศึกษา

บริเวณที่ทำการศึกษาคือบริเวณที่เรียกว่า "ไชน่าทาวน์ , กรุงเทพฯ" ซึ่งเป็นบริเวณที่มีประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานอันยาวนานของชุมชนชาวจีนที่อพยพมาประเทศไทย (ภาคผนวก ก) สังเกตได้จากตำแหน่งของศาลเจ้าในพื้นที่ศึกษา เพราะศาลเจ้าเป็นอาคารสาธารณะที่เกิดขึ้นพร้อมๆ กับการอพยพมาตั้งถิ่นฐานของชาวจีน ซึ่งมีอายุเก่าแก่แตกต่างกันไป บริเวณพื้นที่ศึกษาจึงเป็นบริเวณที่มีศาลเจ้ากระจุกตัวกันหนาแน่นมากกว่าบริเวณอื่นในเขตสัมพันธวงศ์ (ดูรูปที่ 3.4 ประกอบ) และจากการศึกษาทางประวัติศาสตร์ พบว่า "ศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากง" เป็น ศาลเจ้าที่มีความสำคัญต่อชุมชนนี้ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

การศึกษาทัศนคติและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์อาคาร ในย่านไชน่าทาวน์ จึงได้ทำการศึกษาทัศนคติของประชากรในย่านไชน่าทาวน์ กรุงเทพฯ ที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์อาคารเก่าที่ใช้พักอาศัย และศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากงที่เป็นอาคารสาธารณะที่ชาวจีนใช้ประโยชน์ร่วมกัน

3.5.3 ขอบเขตของพื้นที่ศึกษา

บริเวณย่านไชน่าทาวน์ เป็นชื่อเรียกย่านที่มีคนจีนอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น มีอาณาเขตระบุไว้ในเอกสารแต่ละฉบับแตกต่างกันไป บางคนเรียกถนนเยาวราชทั้งเส้น ว่า ไชน่าทาวน์ บางคนเรียกกรวมตั้งแต่ถนนเจริญกรุง เรื่อยลงมาจนถึงแม่น้ำเจ้าพระยา สำหรับการศึกษานี้ครั้งนี้เลือกศึกษาบริเวณย่านไชน่าทาวน์ เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพฯ เนื่องจากเป็นบริเวณที่มีอาคารเก่าที่ใช้พักอาศัยและเป็นบริเวณที่ตั้งของศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากง ศาลเจ้าของชาวจีนแต่จิวที่เก่าแก่ที่สุดในชุมชนนี้ โดยใช้แผนที่พื้นฐานที่สำนักงานเขตสัมพันธวงศ์ได้จัดทำขึ้น ในเอกสารเผยแพร่วัฒนธรรมไทยจีน และเขตสัมพันธวงศ์ ซึ่งมีอาณาเขตดังนี้ (ดูรูปที่ 3.4 ประกอบ)

ทิศเหนือ	ติดกับถนนเจริญกรุง
ทิศใต้	ติดกับแม่น้ำเจ้าพระยา
ทิศตะวันออก	ติดกับถนนทรงสวัสดิ์
ทิศตะวันตก	ติดกับถนนราชวงศ์

3.5.4 การเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามทัศนคติและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์อาคารเก่าที่ใช้พักอาศัยและอาคารสาธารณะประโยชน์ กรณีศึกษา ศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากง ในย่านไชน่าทาวน์ เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร โดยทำการสอบถามผู้ครอบครองอาคารเก่าทั้งหมด จำนวน 217 ราย ได้ข้อมูลที่สามารถนำไปวิเคราะห์ทั้งหมด 178 ราย คิดเป็น 82.03 % ของจำนวนประชากรที่อาศัยในอาคารเก่าในบริเวณพื้นที่ศึกษา

3.5.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.5.5.1 ทำการศึกษาทบทวนวรรณกรรมจากเอกสารทางวิชาการ , ตำรา , วารสาร , รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากห้องสมุดมหาวิทยาลัยศิลปากร , สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , ห้องสมุด AIT , ห้องสมุดคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง

3.5.5.2 ทบทวนระเบียบวิธีวิจัยและสถิติสำหรับการวิจัย เพื่อเลือกใช้สถิติที่ใช้ในการวิจัยและสร้างแบบสอบถามให้เหมาะสม

1.) หากความสัมพันธ์ของ ลักษณะประชากรและสังคมมีทัศนคติและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์อาคารเก่า และอาคารสาธารณะที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน โดยใช้สถิติทดสอบไค-สแควร์ (Chi-square test) เป็นเครื่องมือทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มปัจจัยประเภทนามกำหนด (Nominal Scale) ซึ่งใช้งานบนโปรแกรม SPSS for Windows Version 10

2.) สรุปความเห็นส่วนใหญ่ของประชากรในพื้นที่ศึกษาที่มีต่ออาคารเก่าที่ใช้พักอาศัย และศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากง โดยพิจารณาเสียงส่วนใหญ่ของกลุ่มประชากรหรือค่าความถี่สูงสุดจากแบบสอบถาม และผลของความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มปัจจัย เพื่อนำเสนอข้อมูล

3.5.5.3 นำผลจากการวิเคราะห์ทางสถิติ ไปวางแผนเป็นแนวทางต่อองค์กรที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการอนุรักษ์อาคารเก่าเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับความต้องการของผู้อยู่อาศัยในอาคารเก่าและอาคารสาธารณะที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งส่งผลให้โครงการอนุรักษ์อาคารในย่านไชน่าทาวน์มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาทัศนคติและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์อาคารในย่านไชน่าทาวน์ กรุงเทพฯ
มีหัวข้อในการศึกษาดังนี้

ลักษณะประชากร

4.1 การอนุรักษ์อาคารเก่าที่ใช้พักอาศัย

4.1.1 คุณค่าของอาคารเก่าที่ใช้พักอาศัยในพื้นที่ศึกษาที่สมควรได้รับการอนุรักษ์

4.1.2 สัญชาต (Perception) ที่มีต่ออาคารพักอาศัยที่นำไปสู่การอนุรักษ์

4.1.3 ทัศนคติที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์อาคารเก่าที่ใช้พักอาศัย

4.1.3.1 การออกแบบปรับปรุงอาคาร

4.1.3.2 การบูรณะปรับปรุงอาคาร

4.1.3.3 การออกค่าใช้จ่ายในการบูรณะอาคาร

4.1.3.4 การดูแลรักษาอาคารภายหลังการบูรณะ

4.2 การอนุรักษ์อาคารสาธารณะที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน กรณีศึกษาศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากง

4.2.1 คุณค่าของศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากงที่สมควรได้รับการอนุรักษ์

4.2.2 สัญชาต (Perception) ที่มีต่อศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากงที่นำไปสู่การอนุรักษ์

4.2.3 ทัศนคติที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากง

4.2.3.1 การออกแบบปรับปรุงซ่อมแซมศาลเจ้าฯ

4.2.3.2 การบูรณะปรับปรุงศาลเจ้าฯ

4.2.3.3 การออกค่าใช้จ่ายในการบูรณะศาลเจ้าฯ

4.2.3.4 การดูแลรักษาศาลเจ้าฯ ภายหลังการบูรณะแล้ว

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ลักษณะทางประชากร

การศึกษาทัศนคติและการมีส่วนร่วมของประชากรในการอนุรักษ์อาคารเก่าที่ใช้พักอาศัยและอาคารสาธารณะที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน บริเวณย่านไชน่าทาวน์ เขตสัมพันธวงศ์ กรณีศึกษาศาลเจ้าเล่าปุนเก้งก้ง หรือศาลเจ้าเก่า ถนนทรงวาด ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลและความคิดเห็นของกลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่ในอาคารเก่าจำนวน 178 คน เป็นชาย 52.2% เป็นหญิง 47.8% กลุ่มประชากรมีอายุเฉลี่ยประมาณ 40 ปี และมีรายได้เฉลี่ยของครอบครัวประมาณ 15,000 บาท ต่อ เดือน

ตารางที่ 4.1 แสดงเพศของกลุ่มประชากรที่ทำการศึกษา

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	93	52.2
หญิง	85	47.8
รวม	178	100.0

(ข้อมูลจากการสำรวจ : ตุลาคม 2544)

จากการสำรวจพบว่า กลุ่มประชากรในพื้นที่ศึกษามีระดับการศึกษาสูงสุดในระดับอุดมศึกษาจนถึงไม่ได้รับการศึกษา ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาสูงกว่าระดับการศึกษาภาคบังคับ 81% กล่าวคือ กลุ่มประชากรส่วนใหญ่ 50% มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา มีการศึกษาในระดับอุดมศึกษา 31% และส่วนน้อย 19% ที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา และไม่ได้รับการศึกษา แสดงในตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 แสดงระดับการศึกษาของกลุ่มประชากร

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่ได้รับการศึกษา - ประถมศึกษา	34	19.1
มัธยมศึกษา	89	50.0
อุดมศึกษา	55	30.9
รวม	178	100

(ข้อมูลจากการสำรวจ : ตุลาคม 2544)

กลุ่มประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย ซึ่งกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่ศึกษานี้ มีลักษณะเด่น คือ มีการรวมตัวค้าขายสินค้าประเภทเดียวกันในบริเวณเดียวกัน เช่น ถนนเยาวราช เป็นย่านค้าขายทองคำ , ถนนวานิช1 หรือลำเพ็ญเป็นแหล่งรวมสินค้าจำพวกของชำร่วย ตุ๊กตา รองเท้า , ถนนทรงวาด เป็นย่านค้าขายพืชผลเกษตรกรรม , ถนนพาดสาย เป็นย่านธุรกิจโรงพิมพ์ , ถนนแปลงนาม มีร้านอาหาร และร้านทำอุปกรณ์เครื่องใช้ในครัวด้วยสแตนเลสอยู่จำนวนมาก ฯลฯ จากการสำรวจกลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่ในอาคารเก่าในพื้นที่ศึกษา พบว่ากลุ่มประชากรที่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขาย 93.8% และมีเพียง 6.2% เท่านั้นที่ทำงานรับเงินเดือนประจำ เช่น รับจ้างพนักงานบริษัท รัฐวิสาหกิจ หรือข้าราชการ เป็นต้น

ตารางที่ 4.3 แสดงอาชีพของกลุ่มประชากร

อาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ค้าขาย	167	93.8
อาชีพที่ได้รับเงินเดือนประจำ	11	6.2
รวม	178	100.0

(ข้อมูลจากการสำรวจ : ตุลาคม 2544)

กลุ่มประชากรในพื้นที่ศึกษา หรือ ย่านไชน่าทาวน์ , กรุงเทพฯ เป็นสังคมชาวจีนขนาดใหญ่ ที่มีประวัติการอพยพย้ายถิ่นฐานจากประเทศจีน มาตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทยตั้งแต่สมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ (ภาคผนวก ก) ชาวจีนที่อพยพมาประเทศไทยส่วนใหญ่มาจากมณฑลกวางตุ้ง ได้แก่ ชาวจีนกวางตุ้ง ชาวจีนแคะ ชาวจีนแต้จิ๋ว และมณฑลฮกเกี้ยน ได้แก่ ชาวจีนฮกเกี้ยน ในบรรดานี้กลุ่มชาวจีนแต้จิ๋วเป็นผู้อพยพมาอาศัยอยู่ในย่านไชน่าทาวน์กลุ่มใหญ่ที่สุด (ภาคผนวก ง) ซึ่งจากการสำรวจพบว่าในปัจจุบันกลุ่มประชากรในพื้นที่ศึกษาที่อาศัยอยู่ในอาคารเก่าส่วนใหญ่เป็นผู้สืบเชื้อสายมาจากชาวจีน และมีระยะเวลาที่ครอบครองอาคารเก่าเฉลี่ยประมาณ 20 ปี สูงสุด 80 ปีและต่ำสุด 3 ปี

ตารางที่ 4.4 แสดงเชื้อสายของกลุ่มประชากร

เชื้อสาย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สืบเชื้อสายมาจากชาวจีน	132	74.2
ไม่ได้สืบเชื้อสายมาจากชาวจีน	46	25.8
รวม	178	100.0

(ข้อมูลจากการสำรวจ : ตุลาคม 2544)

กลุ่มประชากรในพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีศาสนสถานในการประกอบพิธีกรรมของลัทธิเต๋าเป็นศาลเจ้าและมีเป็นจำนวนมากในพื้นที่ศึกษา (แสดงในแผนที่ 3.4) แต่ก็ยังมีชาวอิสลาม และผู้นับถือศาสนาคริสต์ปะปนอยู่ร่วมกัน โดยชาวอิสลามส่วนใหญ่จะทำอาชีพค้าขายพลอยสี พลอยกระຈอกอยู่บริเวณต้นซอยวานิช1 สำหรับศาสนสถานของชาวอิสลามที่อยู่ในพื้นที่ศึกษานี้ คือ สุเหร่าวัดเกาะ ตั้งอยู่บนถนนทรงวาด มีช่องทางเข้าแคบๆ แต่สร้างอย่างวิจิตรสวยงาม ส่วนศาสนสถานของชาวคริสต์ตั้งอยู่ข้างธนาคารไทยพาณิชย์ สาขาตลาดน้อย คือ โบสถ์กัลหวัร์ ซึ่งเป็นโบสถ์โรมันคาทอลิกที่ได้รับการขึ้นทะเบียนอนุรักษ์โดยกรมศิลปากรแล้ว

ตารางที่ 4.5 แสดงการนับถือศาสนาของกลุ่มประชากรที่อาศัยในอาคารเก่า

ศาสนา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
พุทธ	160	89.9
อื่นๆ เช่น ศาสนาอิสลามและคริสต์	18	10.1
รวม	178	100

(ข้อมูลจากการสำรวจ : ตุลาคม 2544)

4.1 การอนุรักษ์อาคารเก่าที่ใช้พักอาศัย

4.1.1 คุณค่าของอาคารเก่าที่ใช้พักอาศัยในพื้นที่ศึกษาที่สมควรได้รับการอนุรักษ์

1.) คุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์ของอาคารเก่าที่ใช้พักอาศัยในย่านไชน่าทาวน์

สมัยรัชกาลที่ 4 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นระยะที่ไทยเริ่มเปิดประเทศ ยอมรับสัมพันธไมตรีกับชาวต่างประเทศ การก่อสร้างต่างๆ จึงนิยมแบบตะวันตก เริ่มมีอาคาร 2 ชั้น , 3 ชั้น มีการสร้างพระราชวังตามหัวเมือง และพระที่นั่งต่างๆ เป็นตึกยุโรป และประมาณปี พ.ศ. 2402 ในสมัยรัชกาลที่ 4 นั้นก็ได้โปรดให้สมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์กับกรมหมื่น วิชาญนาค ไปดูงานที่สิงคโปร์ ซึ่งในสมัยนั้นถูกปกครองโดยอังกฤษ ทำให้ได้แบบตึกแถวริมถนน เจริญกรุง ที่มีทางเดินในชายคาเป็นแนวตลอด (นุกูล ชมภูนิช. 2530 : 25-28)

ในสมัยรัชกาลที่ 5 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จประพาสสิงคโปร์ พ.ศ. 2413 ได้ทรงนำเอาแบบตึกที่สิงคโปร์มาสร้างที่กรุงเทพฯ ริมถนนอัษฎางค์ และตึกบริเวณ แถบท่าช้างวังหลวงตอนมหาวิทยาลัยศิลปากร นับเป็นก้าวใหม่ของสถาปัตยกรรมในประเทศไทย ที่รับเอาตึกแบบยุโรปมาใช้ในเมืองไทย เป็นยุคที่ไทยรับเอาศิลปะของยุโรปมาดัดแปลงให้เข้ากับ สภาพความนึกคิดของคนไทย ในระยะนี้เมืองไทยได้รับอิทธิพลจากประเทศตะวันตกเป็นอย่างมาก ทั้งในด้านสังคม วัฒนธรรมและเทคโนโลยี ความนิยมสร้างบ้านแบบทรงยุโรปในสมัย รัชกาลที่ 5-7 นั้นมีมากโดยเฉพาะในกรุงเทพฯ ต่างก็แข่งกันสร้างทั้งพ่อค้า เจ้าฟ้าข้าแผ่นดิน คนหัตถ์ ด้วยประสงค์ จะแสดงความมีฐานะประการหนึ่ง และความทันสมัยอีกประการหนึ่ง มีทั้งบ้านขนาดเล็กไปจนถึง ตึกขนาดใหญ่ ทั้งสร้างด้วยไม้และปูน (นุกูล ชมภูนิช. 2530 : 25-28)

การก่อสร้างอาคารบ้านเรือนในกรุงเทพฯ มีการขยายตัวออกไปมาก มีการสร้างตึกใน ย่านการค้า และตึกขนาดใหญ่ขึ้นเป็นที่ทำการของทางราชการ สิ่งก่อสร้างในสมัยนี้นิยมแบบ สถาปัตยกรรมตะวันตก โดยเฉพาะแบบเรอเนซองส์ รอคโกโก้ ซึ่งเป็นแบบอย่างของศิลปะตะวันตก ประมาณคริสต์ทศวรรษที่ 16-17 ย่านที่มีการสร้างตึกแถวกันมากในอดีตคือ แถวเยาวราชและย่าน ทำนักราชวงศ์ เพราะเป็นย่านที่มีธุรกิจการค้า (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. 2521 : 78-81)

อาคารในย่านไชน่าทาวน์ที่ควรค่าต่อการอนุรักษ์มีอยู่มากมาย ทั้งที่ได้รับการขึ้นทะเบียน อนุรักษ์อาคารแล้ว อย่างเช่น อาคารร้านขายทองตั้งโต๊ะกัง (รูปที่ 4.1) อาคารสำนักงานธนาคาร กรุงเทพร สาขาสำเพ็ง (รูปที่ 4.2) เป็นต้น และกลุ่มอาคารอีกหลายแห่งที่ได้รับการศึกษาโดยคณะ สถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรในโครงการ Yaowaraj Development ซึ่ง ดวงพร เจริญขวัญศรี (2543 :29) ได้สำรวจพบว่า อาคารเก่าในย่านไชน่าทาวน์ที่สมควรจะทำการอนุรักษ์ ได้แก่ ตึกแถวต้นซอยวานิช ตึกแถวบริเวณถนนทรงวาด เป็นต้น

รูปที่ 4.1 อาคารร้านขายทองตั้งโต๊ะกิน

รูปที่ 4.2 อาคารสำนักงานธนาคารกรุงเทพ สาขาสำเพ็ง

แต่ด้วยงบประมาณของรัฐที่มีอยู่อย่างจำกัดที่จะนำมาใช้ในการอนุรักษ์อาคาร ทำให้งานด้านการอนุรักษ์มีความคืบหน้าช้ามาก สำนักผังเมืองจึงจัดพื้นที่นี้เป็นบริเวณพื้นที่ต่อเนื่องเกาะรัตนโกสินทร์ในโครงการกองทุนฟื้นฟูกรุงรัตนโกสินทร์และพื้นที่ต่อเนื่องโดยใช้ข้อบังคับระเบียบกรุงเทพมหานคร (ภาคผนวก ข.) ทางออกหนึ่งที่จะทำให้อาคารเก่าเหล่านี้ชะลอความเสื่อมของอาคารได้ ก็คือ การกระตุ้นให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองหรือผู้ใช้ประโยชน์อาคารเห็นคุณค่าของอาคาร และให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์เพื่อเป็นการเบาภาระของรัฐและทำให้อาคารเหล่านั้นดำรงอยู่ต่อไปได้ ตามแนวความคิดของ ปิ่นราชู (2540) ที่กล่าวไว้ว่า การรักษาอาคารเก่าให้คงสภาพที่ดีดั้งเดิมและป้องกันไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ไม่เหมาะสม เกิดขึ้นจากความสำนึกของประชาชนถึงคุณค่าของอาคารที่ตนใช้อยู่และอาจจะเกิดจากความช่วยเหลือร่วมมือของประชาชนกับภาครัฐ เพื่อทำให้เกิดการรักษาอาคารในชุมชนขึ้นมาก็ได้ คนในชุมชนก็จะทำการประเมินคุณค่าทางอาคาร หรือสถานที่ที่เป็นมรดกตกทอดมาจนถึงปัจจุบันและมีความสำนึกถึงความสำคัญของสิ่งเหล่านั้นเพราะเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดเอกลักษณ์เฉพาะชุมชนและเพิ่มคุณภาพให้กับสภาพแวดล้อมมากขึ้น

จากการสำรวจเก็บข้อมูลพบว่าในปัจจุบันอาคารเก่าเหล่านี้กำลังพบกับปัญหามากมายหลายด้าน ได้แก่ ปัญหาการเสื่อมโทรมจากการทำรังของสัตว์จำพวกนก ปัญหาการขาดความเอาใจใส่ดูแลจากผู้ใช้ประโยชน์ ฯลฯ ซึ่งจะทำให้อาคารเก่าในพื้นที่ชำรุดทรุดโทรมลงไปเรื่อยๆ ไม่หลงเหลือความงดงามและเป็นหลักฐานในอนุชนรุ่นหลังๆ ได้ศึกษาค้นคว้าต่อไปได้

2.) คุณค่าทางสถาปัตยกรรมของอาคารเก่าที่ใช้พักอาศัย

ทั้งนี้จากหลักฐานทางด้านสถาปัตยกรรมที่แสดงให้เห็นถึง คุณค่าความงามทางสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนอาคารเก่า เป็นลักษณะทางยุโรปที่ได้รับความนิยมอย่างมากในสมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา ซึ่ง นุกูล ชมภูนิช (2530) ได้อธิบายถึงลักษณะอาคารที่มีลักษณะทางสถาปัตยกรรมแบบตะวันตกไว้ว่า ตึกแบบฝรั่ง เป็นตึก 2 ชั้น , 3ชั้น หลังคาส่วนใหญ่ที่พบมากที่สุดคือ ทรงจั่ว หรือทรงมนิลา (Gable Roof) หรือทรงปั้นหยา (Hipped Roof) หรือเป็นแบบผสมอยู่ในหลังเดียวกัน ชายคายื่นประมาณ 1 เมตร มุมลาดหลังคาไม่ชันเท่าหลังคาเรือนไทย มักมีความชันประมาณ 30-45 องศา มีการประดับหน้าจั่วและสันหลังคาและเชิงชายโดยรอบด้วยไม้ฉลุรายละเอียดงดงามมาก บางหลังตกแต่งหน้าจั่วด้วยปูนปั้นเป็นลวดลายตะวันตกหรือประดับกระเบื้องประตุมีทั้งชนิดบานลูกฟักไม้กระดานคันทวยและทั้งสองหน้า ชนิดบานเกล็ดไม้ติดตายด้านบนมีขุมประตูโค้งลวดลายสวยงาม หน้าต่างมีรูปแบบคล้ายประตู แต่ลักษณะการเปิดมีทั้งชนิดบานเปิดคู่ เปิดออกภายนอกตัวบานแบ่งออกเป็นสองหรือสามตอน ตอนล่างอาจเป็นบานกระทุ้งในบาน และมีทั้งหน้าต่างยาวที่ยาวตลอดถึงพื้นและแบบแบ่งเป็นสองตอน มีลูกกรงกันตรงส่วนที่

แบ่งตอนล่าง ช่วงล่างมักเปิดแยกได้จากบานหน้าต่างช่วงบน บางหลังมีกันสาดเฉพาะเหนือหน้าต่าง เป็นช่วงๆ ก็มี ช่องแสงและช่องระบายอากาศ มักอยู่เหนือประตูหรือหน้าต่าง บางหลังมีเฉพาะเหนือหน้าต่าง บางหลังมียาวตลอดแนวและมีทุกด้านของบ้านมีทั้งชนิดที่เป็นไม้ฉลุลายละเอียด เป็นเกล็ดไม้ติดตายและกระจกเม็ดกระจกสี บางบ้านใช้ไม้ตีเป็นตารางที่ปิดตรงช่องลมเหนือหน้าต่าง

ตัวอย่างลักษณะทางสถาปัตยกรรมของอาคารเก่าที่พบเห็นในพื้นที่ศึกษา

ตึกแถวฝั่งขวาของถนนราชวงศ์ ไกลริมแม่น้ำเจ้าพระยา เป็นอาคาร 2 ชั้น จุดเด่นของอาคารอยู่ที่การแต่งซุ้มหน้าต่างรูปโค้งกลม ภายในซุ้มเจาะช่องหน้าต่าง 2 ช่อง หน้าบันหน้าต่างแต่งเป็นซุ้มโค้งแหลมทั้งคู่ ผนังตกแต่งด้วยเสาอิงเชิงชายกันสาดซึ่งเป็นไม้ฉลุลาย ช่วยเสริมให้อาคารงดงามอ่อนช้อยขึ้น (รูปที่ 4.3)

ตึกแถวถนนทรงวาด ตึกแถวฝั่งซ้ายของถนนจากหัวมุมที่เลี้ยวจากถนนเยาวราช เป็นตึก 3 ชั้นงามสง่ามาก หน้าบันโค้งมนมีปีก 2 ข้าง กึ่งกลางแต่งเป็นช่องหน้าต่างซุ้มโค้งแหลม หน้าบันด้านสกัดประดับลายปูนปั้นผนังตอนบนเหนือช่องหน้าต่างประดับลายปูนปั้นเช่นกัน ซุ้มหน้าต่างมีทั้งซุ้มโค้งแหลม และโค้งกลม หัวเสาประดับชฎีแบบ Baroque ตามช่องลมและลูกกรงระเบียง เป็นไม้ฉลุลายกรอบเหนือหน้าต่าง ชั้น 3 กระจกสี (รูปที่ 4.4)

ตึกแถวสองฟากถนนก่อนถึงถนนทรงสวัสดิ์ เป็นตึกแถวรุ่นเก่า 2 ชั้นที่บ ตกแต่งศิลปะปะซึ่งมีลวดลายประดับอย่างมากมาย หน้าบันด้านสกัดประดับลายปูนปั้นเต็มพื้นที่ ผนังตอนบน ตอนเหนือซุ้มหน้าต่างตกแต่งปูนปั้นเถาไม้ดอกไม้ผลเสาดั้งหัวเสาแบบ Corinthian ประยุกต์ ซุ้มหน้าต่างรูปโค้ง กระจกเป็นแนกตามกรอบครึ่งวงกลม (รูปที่ 4.5)

รูปที่ 4.3 ตึกแถวฝั่งขวาถนนราชวงศ์

รูปที่ 4.4 ตึกแถวหัวมุมตรงถนนทรงวาด

รูปที่ 4.5 ตึกแถวถนนทรงวาด

4.1.2 สัญชาต (Perception) ของกลุ่มประชากรที่มีต่ออาคารเก่าที่ใช้พักอาศัยที่นำไปสู่การอนุรักษ์

ย่านไชน่าทาวน์นั้นนอกจากจะเป็นย่านธุรกิจการค้าที่สำคัญแล้ว ยังเป็นบริเวณที่แสดงให้เห็นร่องรอยความเจริญที่มีมาตั้งแต่อดีต จะพบอาคารพักอาศัยเก่าแก่ที่มีลวดลายแบบยุโรป ที่ส่วนใหญ่ยังคงใช้ประโยชน์อยู่ในปัจจุบันซึ่งบางแห่งถูกสร้างขึ้นตั้งแต่ในสมัยตอนต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ในขณะที่วัฒนธรรมตะวันตกมีอิทธิพลในประเทศไทยมาก จากการสำรวจพบว่าอาคารเก่าวางตัวเรียงรายอยู่ตามถนนสายหลักๆ ได้แก่ ถนนทรงวาด ถนนวานิช1 ถนนเยาวราช ถนนราชวงศ์ และถนนสายรองอย่างถนนพาดสาย ถนนเปล่งนาม ถนนมังกร เป็นต้น ลักษณะอาคารเก่าเป็นตึกแถว จึงมีลวดลายประดับบนอาคารแบบเดียวกันหรือใกล้เคียงกันในบริเวณถนนสายเดียวกัน การศึกษาสัญชาตของประชากรที่มีต่ออาคารในย่านไชน่าทาวน์ ได้ทำการศึกษาความเห็นของประชากรที่มีต่ออาคารเก่าที่ใช้พักอาศัยซึ่งจะนำไปสู่การอนุรักษ์อาคาร จากกลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่ในอาคารเก่าในพื้นที่ศึกษาจำนวน 178 คน โดยศึกษาความเห็นของประชากรที่มีต่ออาคารเก่าในด้านต่างๆ ที่จะนำไปสู่การอนุรักษ์อาคารดังนี้

1. ความเห็นด้านความงามของอาคารเก่า
2. ความเห็นด้านความต่อเนื่องทางความรู้สึกหรือความผูกพันกับอาคาร
3. ความเห็นด้านประโยชน์ใช้สอยของอาคาร
4. ความเห็นด้านค่าใช้จ่ายในการซ่อมบำรุงอาคาร

โดยใช้แบบสอบถาม สัมภาษณ์กลุ่มประชากร ซึ่งมีรายละเอียดที่ได้จากการศึกษาดังนี้

ตารางที่ 4.6 แสดงความเห็นของประชากรที่มีต่ออาคารเก่าที่ใช้พักอาศัยในย่านไชน่าทาวน์

ความเห็นที่มีต่ออาคารเก่า	เห็นด้วย ความถี่ (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย ความถี่ (ร้อยละ)	รวม ความถี่ (ร้อยละ)
อาคารเก่ายังคงความสวยงาม มีรูปแบบเฉพาะตัว และเป็นเอกลักษณ์ในพื้นที่	165 (92.7)	13 (7.3)	178 (100)
อาศัยหรือใช้ประโยชน์บนอาคารนี้จนเกิดความรู้สึกผูกพัน	165 (92.7)	13 (7.3)	178 (100)
อาคารนี้ยังสามารถใช้ประโยชน์เป็นที่พักอาศัยหรือค้าขายได้ดีในปัจจุบัน	166 (93.3)	12 (6.7)	178 (100)
ค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาอาคารเก่าถูกกว่าการรื้อทิ้งสร้างอาคารใหม่	148 (83.1)	30 (16.9)	178 (100)

นอกจากนี้การศึกษาของ Dobby (1978) ยังพบว่า ผู้ที่เป็นเจ้าของอาคารหรือมีระยะเวลาที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในชุมชนเป็นระยะเวลายาวนานก่อเกิดความผูกพันกับอาคารไม่ว่าจะเช่าหรือเป็นเจ้าของอาคาร

ทั้งนี้จากการสำรวจข้อมูลของกลุ่มประชากรพบว่า กลุ่มประชากรที่ใช้ประโยชน์อาคารเก่าในปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นผู้เช่าอาคารเก่าอยู่ถึง 89.9% ในขณะที่เป็นเจ้าของอาคารเองเพียง 10.1% เท่านั้น (ตารางที่ 4.7)

ตารางที่ 4.7 แสดงสถานภาพการครอบครองอาคารเก่าในพื้นที่ศึกษา

สถานภาพการครอบครองอาคารเก่า	จำนวนประชากร (คน)	ร้อยละ
เช่า	160	89.9
เป็นเจ้าของเอง	18	10.1
รวม	178	100

(ข้อมูลจากการสำรวจ : ตุลาคม 2544)

เมื่อทำการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพการครอบครอง กับความคิดเห็นด้านความต่อเนื่องและความผูกพันที่มีต่ออาคาร โดยใช้สถิติทดสอบไค-สแควร์ แล้วพบว่า กลุ่มประชากรที่เช่าอาคารเก่า และกลุ่มประชากรที่เป็นเจ้าของอาคารเก่าเอง ไม่มีความสัมพันธ์กับความเห็นด้านความต่อเนื่องทางอารมณ์และความผูกพันที่มีต่ออาคารเก่า ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ดังนั้นจากการศึกษา ความเห็นของกลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่ในอาคารเก่าในย่านไชน่าทาวน์ กรุงเทพฯ จึงสามารถสรุปได้เพียงว่า กลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่ในอาคารเก่าในย่านไชน่าทาวน์ เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพฯ ส่วนใหญ่อาศัยหรือใช้ประโยชน์อาคารเก่าจนเกิดความผูกพัน

3. ประโยชน์ใช้สอยของอาคารเก่า

จากการสำรวจพบว่ากลุ่มประชากรที่อาศัยในอาคารเก่าในพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่ 93.3% เห็นด้วยว่าอาคารเก่ายังสามารถใช้ประโยชน์เป็นที่พักอาศัยหรือทำการค้าขายได้ดีในปัจจุบัน ในขณะที่มีผู้ไม่เห็นด้วยเพียง 6.7%

แสดงให้เห็นว่ากลุ่มประชากรส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าอาคารเก่าที่อาศัยอยู่นี้ยังสามารถใช้ประโยชน์เป็นที่พักอาศัยหรือค้าขายได้ดีในปัจจุบันอย่างเห็นได้ชัดเจน ความเห็นส่วนใหญ่ของประชากร สอดคล้องกับแนวความคิดของ Catanese (1979 : p. 308) ที่กล่าวว่า อาคารเก่ามักจะยังสามารถใช้ประโยชน์เป็นที่พักอาศัยหรือค้าขายได้ดีในปัจจุบัน ย่านที่พักอาศัยเก่ามักจะตั้งอยู่ส่วนในของเมือง การอนุรักษ์จึงเป็นเรื่องจำเป็นเร่งด่วน และสนับสนุนแนวความคิดของ Dobby

(1978) ได้เสนอไว้ว่า ความพอใจในอาคารเก่าที่ยังถูกใช้ประโยชน์อย่างต่อเนื่องในปัจจุบัน เป็นสิ่งสนับสนุนให้เกิดการอนุรักษ์อาคาร

เมื่อทำการศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรและสังคมของกลุ่มประชากรในพื้นที่ศึกษา โดยใช้สถิติทดสอบไค-สแควร์ พบว่าไม่มีปัจจัยใดมีความสัมพันธ์กับความเห็นด้านประโยชน์ใช้สอยของอาคารเก่าที่จะนำไปสู่การอนุรักษ์ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้เพียงว่า กลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่ในอาคารเก่าในย่านไชน่าทาวน์ เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพฯ ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าอาคารเก่ายังสามารถใช้ประโยชน์เป็นที่พักอาศัยหรือที่ทำการค้าขายได้ดีในปัจจุบันอย่างเห็นได้ชัดเจน

4. เหตุผลทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้อนุรักษ์อาคารเก่า

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มประชากรที่อาศัยในอาคารเก่าในพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่ 83.1% เห็นด้วยว่าค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาอาคารเก่าถูกกว่าการรื้อทิ้งสร้างอาคารใหม่ ในขณะที่มีผู้ไม่เห็นด้วย 16.9%

เป็นที่สังเกตว่าจากการศึกษาความเห็นของประชากรที่มีต่ออาคารเก่าในด้านต่างๆ ที่ผ่านมา พบว่ากลุ่มประชากรในพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่มากกว่า 90 % เห็นด้วยในคุณค่าด้านต่างๆ ของอาคารเก่าที่นำไปสู่การอนุรักษ์ดังที่กล่าวมาแล้ว ซึ่งเป็นคะแนนเสียงที่สูงมาก ในขณะที่ความเห็นด้านค่าใช้จ่ายในการซ่อมบำรุงอาคารเก่าที่นำไปสู่การอนุรักษ์อาคาร ต่ำกว่าความเห็นด้านอื่น คือ มีผู้เห็นด้วย 83% แต่ทั้งนี้ความเห็นส่วนใหญ่ของประชากรก็ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Dobby (1978) ที่กล่าวว่า สภาพความจำเป็นทางเศรษฐกิจที่ทำให้ ราคา สำหรับการสร้างอาคารใหม่แทนที่อาคารเก่าเดิมเพิ่มสูงขึ้น ทำให้ผู้ใช้ประโยชน์หันมาสนใจการบำรุงรักษาอาคารมากกว่าการรื้อทิ้งสร้างใหม่

การศึกษานี้ได้พบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรและสังคมกับความเห็นด้านสภาพความจำเป็นทางเศรษฐกิจที่นำไปสู่การอนุรักษ์ คือ ระยะเวลาที่ครอบครองอาคารเก่ามีความสัมพันธ์กับ ความเห็นด้านสภาพความจำเป็นทางเศรษฐกิจที่นำไปสู่การอนุรักษ์ โดยใช้สถิติทดสอบไค-สแควร์ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 (ตารางที่ 4.8)

ตารางที่ 4.8 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาที่ครอบครองอาคารกับความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาอาคารเก่า

ระยะเวลาที่ครอบครองอาคาร	ความเห็นที่ค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาอาคารเก่าถูกกว่าการรื้อทิ้งสร้างอาคารใหม่		รวม ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)
	เห็นด้วย ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)	ไม่เห็นด้วย ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)	
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี	95 (89.7) (64.0)	12 (10.3) (39.3)	107 (100) (60.1)
มากกว่า 20 ปี	53 (76.1) (36.0)	18 (23.9) (60.7)	71 (100) (39.9)
รวม	148 (84.3) (100)	30 (15.7) (100)	178 (100) (100)

จากการวิเคราะห์ พบว่าระยะเวลาที่ครอบครองอาคารมีความสัมพันธ์กับเหตุผลทางเศรษฐกิจที่ทำให้เกิดการอนุรักษ์ อย่างมีนัยสำคัญ 0.05 ค่าไค-สแควร์ = 5.165 sig. = 0.023 C. = 0.186

กลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่ในอาคารเก่าส่วนใหญ่เห็นด้วยว่า ค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาอาคารเก่าถูกกว่าการรื้อทิ้งสร้างอาคารใหม่ โดยที่กลุ่มประชากรที่มีระยะเวลาครอบครองอาคารแก่น้อยกว่า หรือเท่ากับ 20 ปี เกือบทั้งหมด 89.7% เห็นด้วยว่าค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาอาคารเก่าถูกกว่าการรื้อทิ้งสร้างอาคารใหม่ กลุ่มประชากรที่มีระยะเวลาที่ครอบครองอาคารมากกว่า 20 ปี ประมาณ 3 ใน 4 หรือ 76.1% ที่เห็นด้วยว่าค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาอาคารเก่าถูกกว่าการรื้อทิ้งสร้างอาคารใหม่

ดังนั้นจากการศึกษานี้สามารถสรุปได้ว่า กลุ่มประชากรที่มีระยะเวลาที่ครอบครองอาคารน้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี ส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาอาคารเก่าถูกกว่าการรื้อทิ้งสร้างอาคารใหม่ อย่างเห็นได้ชัดเจนมากกว่ากลุ่มประชากรที่มีระยะเวลาที่ครอบครองอาคารมากกว่า 20 ปี

สรุปผลจากการศึกษาการรับรู้ (Perception) ตามความเห็นที่มีต่ออาคารเก่าที่ใช้พักอาศัยที่นำไปสู่การอนุรักษ์ พบว่ากลุ่มประชากรส่วนใหญ่เห็นด้วยกับคุณค่าของอาคารเก่าที่ใช้พักอาศัยในด้านต่างๆ ไปในทางเดียวกันสูงมากกว่า 80% ขึ้นไปทุกเหตุผลที่มุ่งใจให้อนุรักษ์อาคารเก่าที่ใช้พักอาศัย เป็นข้อเสนอสนับสนุนให้ทำการอนุรักษ์อาคารเก่าในย่านไชน่าทาวน์ ตามข้อเสนอของ Dobby (1978) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ข้อเสนอสนับสนุนในการอนุรักษ์เกิดจากความสนใจของกลุ่มประชากรจำนวนมาก ที่มีความคิดไปในทางเดียวกัน อันเป็นแนวทางของประชาธิปไตย

4.1.3 ทศนคติที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์อาคารเก่าที่ใช้พักอาศัย

Worskett (1969 : 42-56) ได้กล่าวถึงการร่วมมือของประชากรในการอนุรักษ์อาคารไว้ว่า ความร่วมมือของประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การอนุรักษ์ประสบผลสำเร็จ และควรที่ประชาชนจะได้รับการแจ้งข่าวสารก่อนที่จะมีประกาศอนุรักษ์ รัฐควรมีการประชาสัมพันธ์ (Public Relation) อธิบายถึงความสำคัญและความจำเป็นในการอนุรักษ์ คุณค่าทางสถาปัตยกรรมและกิจกรรมที่จะทำต่อไป เพื่อให้พวกเขามีความพอใจ และมีความห่วงใยในมรดกทางศิลปวัฒนธรรมของตน

จากการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ของประชากร ได้แบ่งการมีส่วนร่วมโดยอาศัยทฤษฎีการมีส่วนร่วม ของ Uphoff (1979) มาประยุกต์ใช้กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์อาคาร ได้แนวทางในการมีส่วนร่วมของประชากรในด้านต่างๆ ดังนี้

- 4.1.3.1 การมีส่วนร่วมในด้านการออกแบบปรับปรุงอาคาร
- 4.1.3.2 การมีส่วนร่วมในด้านการบูรณะปรับปรุงอาคาร
- 4.1.3.3 การมีส่วนร่วมในด้านการออกค่าใช้จ่ายในการบูรณะปรับปรุงอาคาร
- 4.1.3.4 การมีส่วนร่วมในด้านการดูแลรักษาอาคารภายหลังการบูรณะปรับปรุงอาคาร

การศึกษาทัศนคติของประชากรที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์อาคารเก่าที่ใช้พักอาศัย ได้ทำการศึกษาปัจจัยต่างๆ โดยอาศัยการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของ Uphoff (1979) ที่พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชากร เกิดจากลักษณะทางประชากรที่มีความแตกต่างกัน ทำการศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางลักษณะประชากรและสังคม ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์อาคารเก่าที่ใช้พักอาศัย ซึ่งสามารถสรุปปัจจัยลักษณะทางประชากรและสังคม ได้ดังนี้

1. อายุและเพศ
2. ระดับการศึกษา
3. การประกอบอาชีพ
4. ระยะเวลา

5. สภาพการถือครองที่ดิน

6. ระดับของรายได้

การศึกษาความสัมพันธ์เหล่านี้ ใช้สถิติทดสอบไค-สแควร์ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ซึ่งได้ผลความสัมพันธ์แยกตามการมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ ดังนี้

4.1.3.1 การมีส่วนร่วมในด้านการออกแบบปรับปรุงอาคาร

ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมด้านการออกแบบปรับปรุงซ่อมแซมอาคารเก่า ได้แก่ รายได้ของครอบครัว และระยะเวลาที่ครอบครองอาคารเก่า

โดยใช้สถิติทดสอบ ไค-สแควร์ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ได้ผลการศึกษาดังนี้

1.) รายได้ของครอบครัวมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชากรด้านการออกแบบปรับปรุง ซ่อมแซมอาคารเก่า

ตารางที่ 4.9 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ของครอบครัวกับการมีส่วนร่วมด้านการออกแบบปรับปรุงอาคารเก่าที่ใช้พักอาศัย

รายได้ของครอบครัว เฉลี่ย ต่อ เดือน	ระดับการมีส่วนร่วมของประชากรในด้านการออกแบบปรับปรุง ซ่อมแซมอาคารเก่า			รวม ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)
	ต้องการออกแบบปรับปรุงซ่อมแซมอาคารเอง ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)	ให้ผู้ชำนาญการออกแบบปรับปรุงอาคารเก่าเอง ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)	ขอมีส่วนร่วมในการให้รายละเอียดดั้งเดิมของอาคาร ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)	
-น้อยกว่าหรือเท่ากับ 15,000 บาท	39 (41.1) (78.0)	16 (16.8) (47.1)	40 (42.1) (42.6)	95 (100) (53.4)
-มากกว่า 15,000 บาท	11 (13.3) (22.0)	18 (21.7) (52.9)	54 (65.0) (57.4)	83 (100) (46.6)
รวม	50 (28.1) (100)	34 (19.1) (100)	94 (52.8) (100)	178 (100) (100)

จากการวิเคราะห์พบว่ารายได้ของครอบครัวมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมด้านการออกแบบปรับปรุง ซ่อมแซมอาคารเก่า อย่างมีนัยสำคัญ 0.05 ค่าไค-สแควร์ = 15.464 sig. = 0.000 C. = 0.294

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มประชากรที่มีรายได้ของครอบครัวน้อยกว่าหรือเท่ากับ 15,000 บาทต่อเดือน ต้องการออกแบบปรับปรุงซ่อมแซมอาคารเก่าเองทั้งหมด กับ ขอมีส่วนร่วมในการให้รายละเอียดดั้งเดิมของอาคารกับผู้อำนวยการ ไม่แตกต่างกัน คือ 41.1% กับ 42.1% ในขณะที่กลุ่มประชากรที่มีรายได้ของครอบครัวมากกว่า 15,000 บาท ต่อเดือน ส่วนใหญ่ 65.0 % ต้องการขอมีส่วนร่วมในการให้รายละเอียดดั้งเดิมของอาคารกับผู้อำนวยการ

สรุปได้ว่า กลุ่มประชากรที่มีรายได้สูงส่วนใหญ่ต้องการมีส่วนร่วมในการให้รายละเอียดดั้งเดิมของอาคารเก่ากับผู้อำนวยการเพื่อทำการออกแบบปรับปรุง ซ่อมแซมอาคารเก่าให้มีลักษณะเหมือนเดิมให้มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ Worskett (1969) ที่กล่าวไว้ว่า ประชากรที่มีรายได้สูง เป็นผู้เห็นคุณค่าในการอนุรักษ์อาคารในด้านความงาม ส่วนใหญ่จึงเป็นผู้ที่มีความพร้อมในการให้ความร่วมมือในด้านต่างๆ เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์อย่างเต็มที่

2) ระยะเวลาที่ครอบครองอาคารมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชากรด้านการออกแบบปรับปรุง ซ่อมแซมอาคารเก่า

ตารางที่ 4.10 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาที่ครอบครองอาคารกับการมีส่วนร่วมของประชากรในด้านการออกแบบปรับปรุง ซ่อมแซมอาคารเก่าที่ใช้พักอาศัย

ระยะเวลาที่ครอบครองอาคาร	ระดับการมีส่วนร่วมของประชากรในด้านการออกแบบปรับปรุง ซ่อมแซมอาคารเก่า			รวมความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)
	ต้องการออกแบบปรับปรุงซ่อมแซมอาคารเอง ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)	ให้ผู้ชำนาญการออกแบบปรับปรุงอาคาร เก่าเอง ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)	ขอมีส่วนร่วมในการให้รายละเอียดดั้งเดิมของอาคาร ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)	
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี	40 (37.4) (76.9)	14 (13.1) (46.6)	53 (49.5) (55.2)	107 (100) (60.1)
มากกว่า 20 ปี	12 (16.9) (23.1)	16 (22.5) (53.4)	43 (60.6) (44.8)	71 (100) (39.9)
รวม	52 (29.2) (100)	30 (16.9) (100)	96 (53.9) (100)	178 (100) (100)

จากการวิเคราะห์พบว่าระยะเวลาที่ครอบครองอาคารมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมด้านการออกแบบปรับปรุง ซ่อมแซมอาคารเก่า อย่างมีนัยสำคัญ 0.05 ค่าไค-สแควร์ = 7.580 sig. = 0.023 C. = 0.224

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มประชากรทั้งสองกลุ่มต้องการมีส่วนร่วมในการให้รายละเอียดดั้งเดิมของอาคาร เป็นส่วนใหญ่ แต่กลุ่มประชากรที่มีระยะเวลาครอบครองอาคารมากกว่า 20 ปี ส่วนใหญ่ 60.6% ต้องการขอมีส่วนร่วมในการให้รายละเอียดดั้งเดิมของอาคารกับผู้ชำนาญการอย่างเห็นได้ชัดกว่ากลุ่มประชากรที่มีระยะเวลาครอบครองอาคารน้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี

ต้องการออกแบบปรับปรุงซ่อมแซมอาคารเก่าทั้งหมด กับ ขอมมีส่วนร่วมในการให้รายละเอียด
ดั้งเดิมของอาคารกับผู้ชำนาญการ ไม่แตกต่างกัน คือ 37.4% กับ 49.5%

สรุปได้ว่ากลุ่มประชากรส่วนใหญ่ที่ครอบครองอาคารเก่าเป็นระยะเวลานานต้องการมี
ส่วนร่วมในการให้รายละเอียดดั้งเดิมของอาคารเห็นได้ชัดเจนกว่ากลุ่มประชากรที่ครอบครอง
อาคารเก่าเป็นระยะเวลาน้อยกว่า สอดคล้องกับการศึกษาของ สุรีย์ ตันท์สุโรจน์ (2531) ที่พบว่า
ผู้ที่มีระยะเวลาการอยู่อาศัยในชุมชนนานจะมีส่วนร่วมในการให้ความร่วมมือโครงการพัฒนาใน
ชุมชนมากกว่าผู้ที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนน้อยกว่า

4.1.3.2 การมีส่วนร่วมในด้านการบูรณะปรับปรุงอาคาร

ปัจจัยที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชากรด้านการบูรณะปรับปรุง ซ่อมแซมอาคารเก่า ได้แก่ รายได้ของครอบครัวมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชากรด้านการบูรณะปรับปรุงอาคารเก่า

โดยใช้สถิติทดสอบ ไค-สแควร์ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ได้ผลการศึกษาดังนี้

ตารางที่ 4.11 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ของครอบครัวกับระดับการมีส่วนร่วมในด้านการบูรณะปรับปรุงอาคารเก่า

รายได้ของ ครอบครัว เฉลี่ย ต่อ เดือน	ระดับการมีส่วนร่วมของประชากรในด้านการ บูรณะปรับปรุง ซ่อมแซมอาคารเก่า			รวม ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)
	ควบคุมการ บูรณะอาคาร เก่าเอง ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)	ขอมีส่วนร่วม กับ ผู้ชำนาญการ ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)	ให้ผู้ชำนาญ การทำการ บูรณะ ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)	
-น้อยกว่าหรือเท่ากับ 15,000 บาท	41 (43.2) (74.5)	36 (37.9) (41.4)	18 (18.9) (50.0)	95 (100) (53.4)
-มากกว่า 15,000 บาท	14 (16.9) (25.5)	51 (61.4) (58.6)	18 (21.7) (50.0)	83 (100) (46.6)
รวม	55 (30.9) (100)	87 (48.9) (100)	36 (20.2) (100)	178 (100) (100)

จากการวิเคราะห์พบว่ารายได้ของครอบครัวมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมด้านการบูรณะปรับปรุง ซ่อมแซมอาคารเก่า อย่างมีนัยสำคัญ 0.05 ค่าไค-สแควร์ = 13.473 sig. = 0.001 C. = 0.276

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มประชากรทั้งสองกลุ่มต้องการให้ผู้ชำนาญการทำการบูรณะเท่าๆ กันคือ (18.9% และ 21.7%) ในขณะที่กลุ่มผู้มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 15,000 บาท มี

ความต้องการควบคุมการบูรณะซ่อมแซมอาคารเก่าเองทั้งหมด กับ ต้องการขอมีส่วนร่วมกับผู้ชำนาญการในการบูรณะซ่อมแซมอาคาร ไม่แตกต่างกันนัก คือ 43.2% กับ 37.9% แต่กลุ่มผู้มีรายได้มากกว่า 15,000 บาท ส่วนใหญ่ 61.4 % ต้องการขอมีส่วนร่วมกับผู้ชำนาญการในการบูรณะซ่อมแซมอาคารอย่างเห็นได้ชัดเจน

สรุปได้ว่ากลุ่มประชากรที่มีรายได้มากส่วนใหญ่ต้องการผู้ชำนาญการในการให้คำปรึกษาด้านการบูรณะปรับปรุงอาคารเก่าที่ใช้พักอาศัย ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ Harvey (1972) ที่กล่าวไว้ว่า ประชากรที่มีรายได้สูงจะมีข้อได้เปรียบทางการเงินซึ่งถ้าเป็นผู้ที่ต้องการอนุรักษ์อาคารเก่า มักจะมองหามืออาชีพหรือผู้เชี่ยวชาญในการปรับปรุงอาคารเก่าของเขา

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ เทียมรัตน์ (2541:หน้า 79) ที่พบว่า คนในชุมชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นเวลานาน มีความต้องการให้อาคารของตนมีสภาพที่ดี ได้รับการปรับปรุงและพัฒนาไปในทางที่ดี โดยไม่จำกัดว่าเป็นผู้เช่าหรือเจ้าของอาคารนั้น

4.1.3.3 การมีส่วนร่วมในด้านการออกค่าใช้จ่ายในการบูรณะปรับปรุงอาคาร

ปัจจัยที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชากรด้านการออกค่าใช้จ่ายในการปรับปรุง ซ่อมแซมอาคารเก่า ได้แก่ รายได้ของครอบครัว และระยะเวลาที่ครอบครองอาคาร

โดยใช้สถิติทดสอบ ไค-สแควร์ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ได้ผลการศึกษาดังนี้

1.) รายได้ของครอบครัว มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชากรด้านการออกค่าใช้จ่ายในการปรับปรุง ซ่อมแซมอาคารเก่า

ตารางที่ 4.12 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ของครอบครัวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชากรในด้านค่าใช้จ่ายในการปรับปรุง บูรณะอาคารเก่า

รายได้ของ ครอบครัว เฉลี่ย ต่อ เดือน	ระดับการมีส่วนร่วมของประชากร ในด้านค่าใช้จ่ายในการปรับปรุง บูรณะอาคารเก่า			รวม ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)
	ผู้ครอบครอง ออกเอง ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)	ให้รัฐออกค่าใช้จ่าย 25-50% ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)	ให้รัฐออก 50%ขึ้นไป ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)	
	-น้อยกว่าหรือเท่ากับ 15,000 บาท	44 (46.3) (75.9)	37 (38.9) (37.4)	
-มากกว่า 15,000 บาท	14 (16.9) (24.1)	62 (74.7) (62.6)	7 (8.4) (33.3)	83 (100) (46.6)
รวม	58 (32.6) (100)	99 (55.6) (100)	21 (11.8) (100)	178 (100) (100)

จากการวิเคราะห์พบว่ารายได้ของครอบครัวมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมด้านการออกค่าใช้จ่ายในการบูรณะ ปรับปรุง ซ่อมแซมอาคารเก่า อย่างมีนัยสำคัญ 0.05 ค่าไค-สแควร์ = 20.937 sig. = 0.000 C. = 0.338

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มประชากรผู้มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 15,000 บาท ต่อเดือน ต้องการออกค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงอาคารเองทั้งหมด กับ ต้องการให้รัฐช่วยเหลือออกค่าใช้จ่าย 25-50% ไม่แตกต่างกัน คือ 46.3% กับ 38.9% ในขณะที่ กลุ่มประชากรที่มีรายได้มากกว่า 15,000 บาทต่อเดือน ส่วนใหญ่ 74.7% ต้องการให้รัฐเข้ามาช่วยเหลือออกค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงอาคาร 25-50%ของค่าใช้จ่ายในการบูรณะทั้งหมด อย่างเห็นได้ชัดเจน

สรุปได้ว่ากลุ่มประชากรที่มีรายได้สูงส่วนใหญ่มีความต้องการให้รัฐเข้ามาช่วยเหลือในด้านค่าใช้จ่ายในการบูรณะอาคารเก่า ในสัดส่วน 25-50% คือกลุ่มประชากรผู้มีรายได้สูงส่วนใหญ่ ต้องการมีส่วนร่วมออกค่าใช้จ่ายสูงสุดถึง 75% และต่ำสุด 50% ซึ่งถือได้ว่ากลุ่มประชากรกลุ่มนี้มีส่วนร่วมในการออกค่าใช้จ่ายในการบูรณะอาคารสูงมาก สอดคล้องกับแนวความคิดของ Harvey

(1972) ที่กล่าวว่า ประชากรที่มีรายได้สูง จะมีความพร้อมทางด้านการเงินในการให้ความร่วมมือในการบูรณะอาคาร

2.) ระยะเวลาที่ครอบครองอาคาร มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชากรด้านการออกค่าใช้จ่ายในการปรับปรุง ซ่อมแซมอาคารเก่า

ตารางที่ 4.13 แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง ระยะเวลาที่ครอบครองอาคารกับการมีส่วนร่วมในการออกค่าใช้จ่ายในการบูรณะอาคารเก่าที่ใช้พักอาศัย

ระยะเวลาที่ครอบครองอาคาร	ระดับการมีส่วนร่วมของประชากรในด้านค่าใช้จ่ายในการปรับปรุง บูรณะอาคารเก่า			รวม
	ผู้ครอบครองเอง ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)	ให้รัฐออกค่าใช้จ่าย 25-50% ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)	ให้รัฐออก 50% ขึ้นไป ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)	
- น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี	45 (42.1) (77.6)	45 (42.1) (45.0)	17 (15.9) (85.0)	107 (100) (60.1)
- มากกว่า 20 ปี	13 (18.3) (22.4)	55 (77.5) (55.0)	3 (4.2) (15.0)	71 (100) (39.9)
รวม	58 (32.6) (100)	100 (56.2) (100)	20 (11.2) (100)	178 (100) (100)

จากการวิเคราะห์พบว่าระยะเวลาที่ครอบครองอาคารมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมด้านการออกค่าใช้จ่ายในการบูรณะ ปรับปรุง ซ่อมแซมอาคารเก่า อย่างมีนัยสำคัญ 0.05 ค่าไค-สแควร์ = 17.013 sig. = 0.000 C. = 0.326

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มประชากรผู้มีระยะเวลาที่ครอบครองอาคารน้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี ต้องการออกค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงอาคารเองทั้งหมด กับ ต้องการให้รัฐช่วยเหลือออกค่าใช้จ่าย 25-50% ในสัดส่วนเท่ากัน คือ 42.1% ในขณะที่ กลุ่มประชากรผู้มีระยะเวลาที่ครอบ

ครองอาคารมากกว่า 20 ปี ส่วนใหญ่ 77.5% ต้องการให้รัฐเข้ามาช่วยเหลือออกค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงอาคาร 25-50% ของค่าใช้จ่ายในการบูรณะทั้งหมดอย่างเห็นได้ชัด

สรุปได้ว่ากลุ่มประชากรส่วนใหญ่ที่มีระยะเวลาที่ครอบครองอาคารเก่านาน ต้องการให้รัฐเข้ามาช่วยเหลือในด้านค่าใช้จ่ายในการบูรณะอาคารเก่า ในสัดส่วน 25-50% คือ กลุ่มประชากรต้องการมีส่วนร่วมในการออกค่าใช้จ่ายสูงถึง 75% ต่ำสุด 50% ส่วนที่เหลือต้องการให้รัฐเข้ามามีส่วนร่วมในการออกค่าใช้จ่าย จึงจัดได้ว่ากลุ่มประชากรที่มีระยะเวลาที่ครอบครองอาคารเก่านานกว่า 20 ปี ส่วนใหญ่มีระดับการมีส่วนร่วมในการออกค่าใช้จ่ายในการบูรณะสูง ทั้งนี้เนื่องมาจากสภาพของอาคารเก่าที่กลุ่มประชากรถือครองมาเป็นเวลานาน มักพบกับปัญหาความทรุดโทรมต่าง ๆ กลุ่มประชากรจึงต้องการให้รัฐเข้ามาให้ความช่วยเหลือในด้านค่าใช้จ่ายในการบูรณะอาคารด้วย สอดคล้องกับการศึกษาของ เทียมรัตน์ (2541:79) ที่พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนนาน ต้องการให้ชุมชนมีสภาพที่ดี

4.1.3.4 การมีส่วนร่วมในด้านการดูแลรักษาอาคารภายหลังการบูรณะปรับปรุงอาคาร

ปัจจัยที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชากรด้านการดูแลรักษาอาคารภายหลังการปรับปรุง ซ่อมแซมอาคารเก่า ได้แก่ รายได้ของครอบครัว

โดยใช้สถิติทดสอบ ไค-สแควร์ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ได้ผลการศึกษาดังนี้

ตารางที่ 4.14 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ของครอบครัวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชากรในด้านการดูแลรักษาอาคารเก่าหลังทำการปรับปรุง บูรณะอาคารแล้ว

รายได้ของ ครอบครัว เฉลี่ย ต่อ เดือน	ระดับการมีส่วนร่วมของประชากรในด้านการดูแล รักษาอาคารเก่าหลังทำการปรับปรุง บูรณะ อาคารแล้ว			รวม ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)
	ต้องการ ดูแลอาคารเอง	ต้องการให้มีผู้ ชำนาญการให้ คำปรึกษา	ต้องการให้ผู้ ชำนาญการดู แลรักษา	
	ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)	ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)	ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)	
-น้อยกว่าหรือ เท่ากับ 15,000 บาท	46 (48.9) (67.6)	34 (36.2) (42.5)	14 (14.9) (46.7)	94 (100) (52.8)
-มากกว่า 15,000 บาท	22 (26.2) (32.4)	46 (54.8) (57.5)	16 (19.0) (53.3)	84 (100) (47.2)
รวม	68 (38.2) (100)	80 (44.9) (100)	30 (16.9) (100)	178 (100) (100)

จากการวิเคราะห์พบว่ารายได้ของครอบครัวมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมด้านการดูแลรักษาอาคารภายหลังการบูรณะ ปรับปรุง ซ่อมแซมอาคารเก่า อย่างมีนัยสำคัญ 0.05 ค่าไค-สแควร์ = 9.392 sig. = 0.009 C. = 0.233

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มประชากรทั้งสองกลุ่มต้องการให้ผู้ชำนาญเป็นผู้ทำการดูแลรักษาอาคารเป็นส่วนน้อย กลุ่มประชากรผู้มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 15,000 บาท ต่อเดือน ส่วนใหญ่ 48.9% ต้องการดูแลอาคารเอง ในทางกลับกันกลุ่มประชากรที่มีรายได้มากกว่า 15,000 บาทต่อเดือน ต้องการให้ผู้ชำนาญการให้คำปรึกษาด้านการดูแลอาคารเก่า 54.8% เป็นส่วนมาก

สรุปได้ว่ากลุ่มประชากรที่มีรายได้สูงส่วนใหญ่ต้องการให้ผู้ชำนาญการให้คำปรึกษาด้านการดูแลอาคารเก่า สอดคล้องกับแนวความคิดของ Bernard (1982) ที่กล่าวไว้ว่า ผู้ใช้ประโยชน์อาคารเก่าบางรายที่ประสบความสำเร็จทางการค้าที่ประกอบขึ้นบนอาคาร มักมีความ

ภาคภูมิใจในอาคารเก่านั้นๆ จึงปรึกษาผู้เชี่ยวชาญในการดูแลรักษาอาคารให้ถูกต้องเพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์อาคารเก่าได้อย่างต่อเนื่อง

4.2 การอนุรักษ์อาคารสาธารณะที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน กรณีศึกษา ศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากง

4.2.1 คุณค่าของศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากงที่สมควรได้รับการอนุรักษ์

ศาลเจ้า เป็นศาสนสถานของชาวจีนที่นับถือศาสนาพุทธ ลัทธิเต๋า ศาลเจ้าในประเทศไทยมีมาพร้อมๆ กับการอพยพของชาวจีนที่ย้ายถิ่นฐานมาอาศัยอยู่ประเทศไทย จากการศึกษาของ รุ่ง สุจินันท์กุล (2542:33) พบว่า ศาลเจ้าเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงให้เห็นการตั้งถิ่นฐานและการเกิดชุมชนชาวจีนในอดีตได้ เพราะว่าศาลเจ้านั้นไม่ได้สร้างจากกำลังคนๆ เดียว แต่ต้องอาศัยคนจำนวนมากร่วมมือกับบริจาคตพย์สิ่งของจึงจะสร้างได้สำเร็จ ดังนั้นบริเวณที่มีศาลเจ้าเกิดขึ้นย่อมแสดงว่าบริเวณนั้นมีชุมชนชาวจีนเกิดขึ้นด้วย

ด้วน ลี เชิง (2543:16) ได้แบ่งกลุ่มศาลเจ้าจีนในประเทศไทย ตามศาสนาที่ชาวจีนนับถือได้ 3 ประเภท ได้แก่

1. ศาสดาตั้งเดิม หรือความเชื่อพื้นบ้าน
2. ศาสนาพุทธ
3. ศาสนาเต๋า

นอกจากนี้ ด้วน ลี เชิง (2543:16) ยังจัดศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากง ให้เป็นศาลเจ้าจีนในกลุ่มศาสนาดั้งเดิม หรือความเชื่อพื้นบ้านด้วย และจากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากงหรือศาลเจ้าเก่า สามารถรวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่มีคุณค่าต่อการอนุรักษ์ศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากงได้ดังนี้

- 1.) คุณค่าทางประวัติศาสตร์ความเป็นมาและลักษณะทางสถาปัตยกรรม

จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์พบว่า ชาวจีนในเมืองไทย อพยพมาจากมณฑลต่างๆ ในประเทศจีน ชาวจีนเป็นผู้ยึดมั่นในประเพณีและความเชื่อเดิมอย่างเคร่งครัด พวกเขา มักสร้างศาสนสถานไว้เพื่อประดิษฐานเทพเจ้า และใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาตามระบบความเชื่อถือของตน ดังนั้นจึงพบว่าทุกแห่งที่มีชาวจีนอาศัยอยู่เป็นชุมชนย่อมต้องมีศาสนสถานของชาวจีนอยู่เสมอ ซึ่งศาลเจ้าเป็นศาสนสถานประเภทที่ชาวจีนถือเป็นสถานที่สักการะบูชาที่สำคัญอย่างยิ่ง

ประวัติการสร้างศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากงและการซ่อมแซม

ศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากงหรือศาลเจ้าเก้าตั้งอยู่ที่ เลขที่ 833 ถนนทรงวาด แขวงจักรวรรดิ เขตสัมพันธวงศ์ กทม. สุดารรา สุจฉายา (2544 : 143) บันทึกไว้ว่า ศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากงเป็นศาลเจ้าที่ถูกสร้างขึ้นโดยเจ้าสัวตันตระกูลเดชะวงนิช และชาวบ้านละแวกนั้น ใน พ.ศ.2411 ตรงกับ การศึกษาของ พรพวรรณ จันทโรนานนท์ (อ้างถึงใน รุ่ง สุจินันท์กุล , 2542:48) ศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากง

สร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2411 ตรงกับรัชกาลที่ 4 โดยเจ้าสัวสง ต้นตระกูลเดชะวณิช และเอกสารโครงการเผยแพร่วัฒนธรรมไทย-จีน และเขตสัมพันธวงศ์ ได้ระบุไว้ว่า ศาลเจ้าเล่าปุนเก๋างเป็นศาลเจ้าเก่าแก่ที่สุดของชาวจีนแต่จิ๋ว รองจากศาลเจ้าบ้านหม้อ ในขณะที่ ด่วน ลี เิง (2543:107) พบว่า ศาลเจ้าเล่าปุนเก๋าง เป็นศาลเจ้าที่เก่าแก่แห่งหนึ่งในกรุงเทพฯ น่าจะสร้างขึ้นประมาณ พ.ศ. 2367 ดังนั้นจากหลักฐานนี้แสดงให้เห็นได้ว่า ศาลเจ้าเล่าปุนเก๋างจึงจัดเป็นศาลเจ้าที่สร้างขึ้นโดยชาวจีนแต่จิ๋ว ที่มีความเก่าแก่ที่สุดในย่านไชน่าทาวน์ และเคยมีชื่อเสียงมากในเขตสัมพันธวงศ์ (สำนักงานเขตสัมพันธวงศ์ :54) เดิมทีศาลเจ้าเล่าปุนเก๋างตั้งอยู่ริมคลองปุนเก๋าง ซึ่งต่อมาถมเสียเป็นถนนทรงวาด ตรงข้ามศาลเจ้ามีท่าเรือเก่า เรียกว่า ท่าหน้าศาลเจ้า (ปัจจุบันเห็นแต่สะพานไม้ผู้พิงยื่นลงไปแม่น้ำเจ้าพระยา)

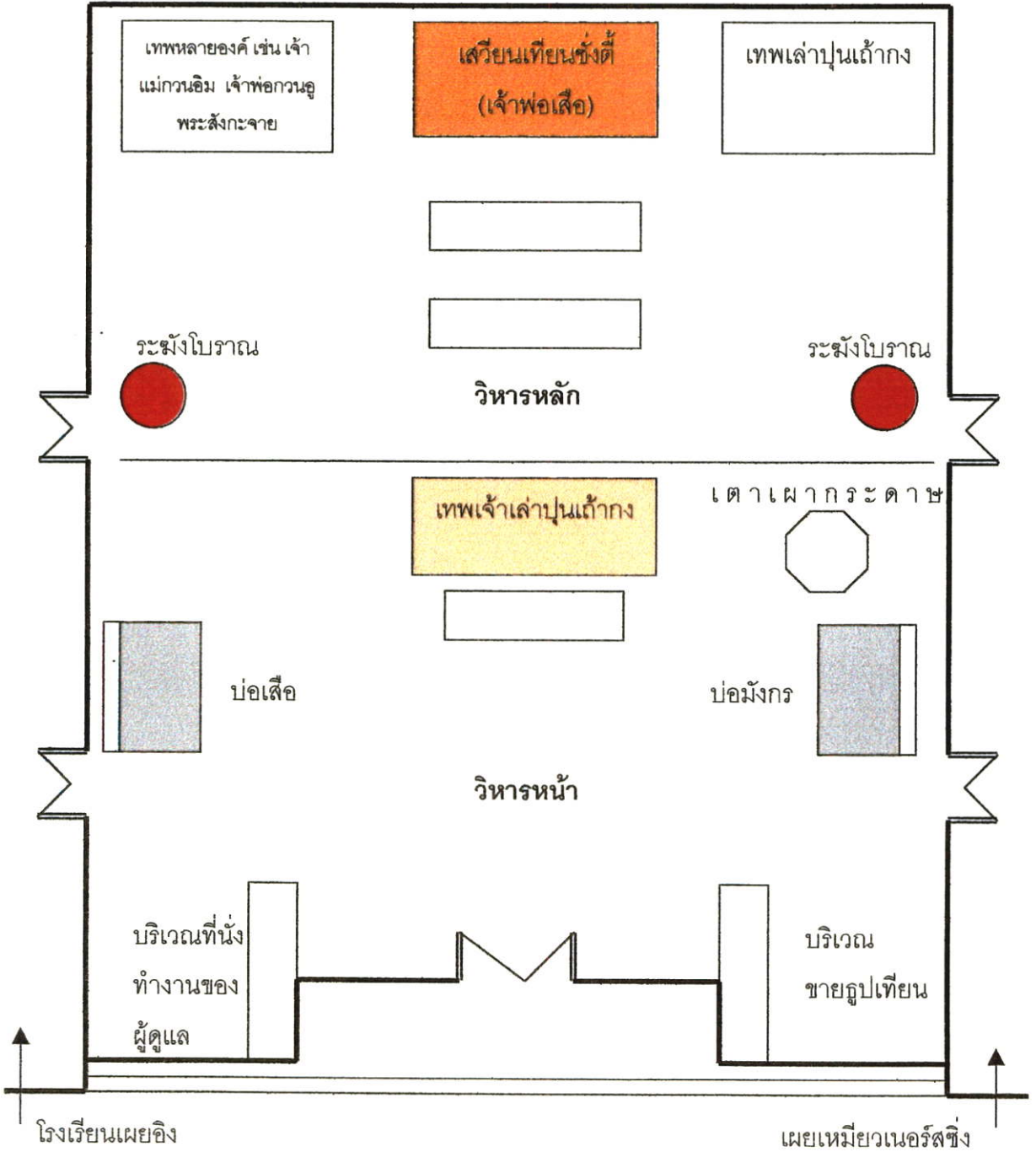
ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของศาลเจ้าเล่าปุนเก๋าง

ประตูเป็นแบบอนุสาวรีย์ทรงโค้ง มีห้องโถงที่สามารถเปิดประตูหน้า - หลังทะลุถึงกันได้ ผ่านประตูเข้าไปเป็นลานกว้าง เมื่อผ่านลานเข้าสู่ตัววิหาร ด้านหน้าประตูวิหารมีป้ายหินแกะสลักตัวอักษรจีนมีความหมายว่า "ศาลเจ้าเล่าปุนเก๋าง" สองข้างประตูด้านนอกมีสิงโตหินคู่หนึ่ง บนผนังอาคารด้านนอก มีภาพเขียนลายดอกไม้และรูปเทพเจ้า 3 องค์ รูปแบบสถาปัตยกรรมเป็นแบบอย่างศาลเจ้าทางภาคใต้ของจีน หลังคาตกแต่งด้วยกระเบื้องเคลือบสีประดับลวดลายปูนปั้นรูปมังกรและตุ๊กตาจีนละคริ้ว

รูปที่ 4.6 อาคารศาลเจ้าเล้าปูนเต้าก

จากประตูเข้าไปเป็นห้องโถงโล่งตลอดหน้า - หลัง เมื่อผ่านห้องโถงเข้าไปจะเป็นวิหาร
 ภายในมีแท่นบูชาตรงกลางตั้งรูปปั้นเทพเจ้าเสวียนเทียนซ่งตี้ หรือเจ้าพ่อเสือ ทางขวามือเป็นรูป
 เคารพของเทพเล่าปุนถ้ำก่ง ส่วนทางซ้ายเป็นรูปปั้นของเทพเจ้าต่างๆ สาเหตุที่ตั้งรูปปั้นเทพเจ้า
 เสวียนเทียนซ่งตี้อยู่ตรงกลางเป็นประธานนั้น เป็นเพราะมีตำแหน่งสูงกว่าเล่าปุนถ้ำก่ง

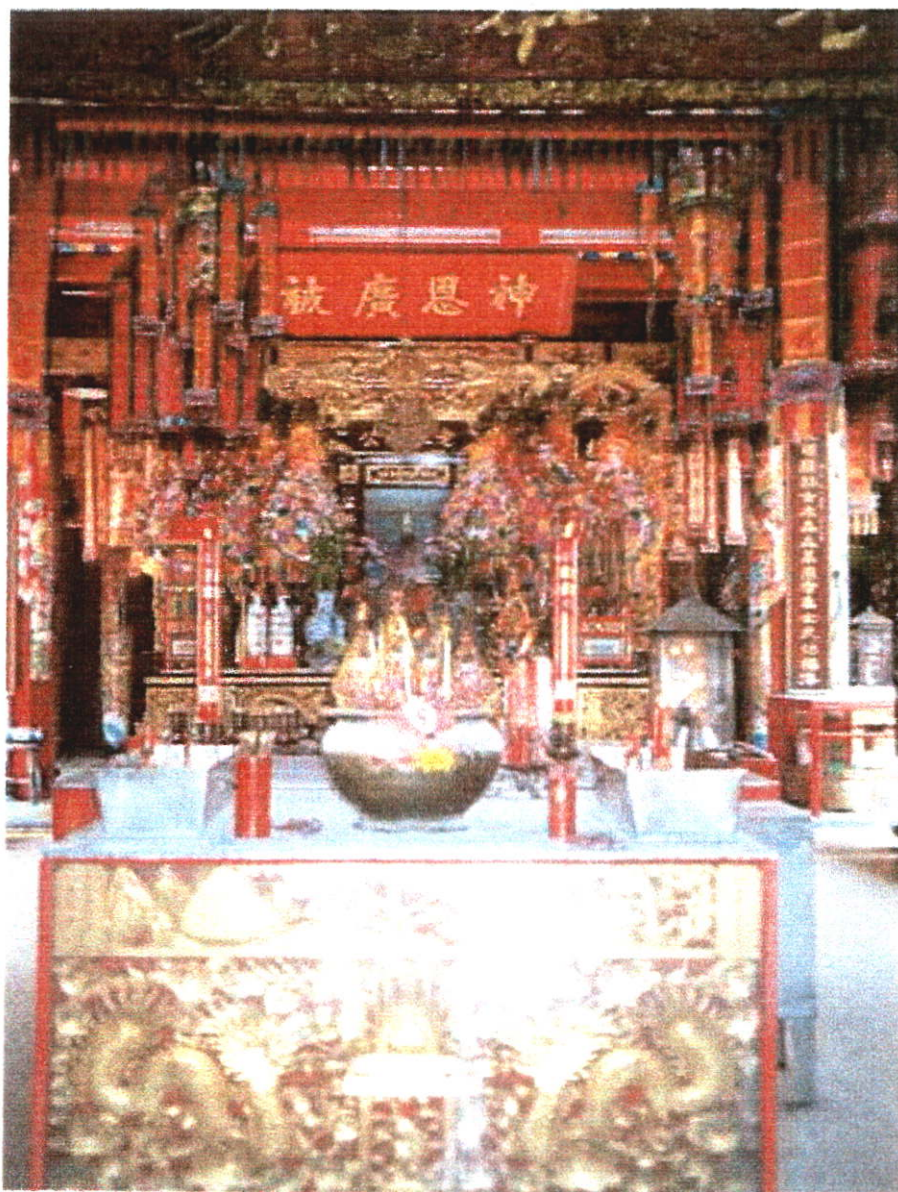
Not for scale

รูปที่ 4.7 ผังอาคารภายในบริเวณศาลเจ้าเล่าปุนถ้ำก่ง

โบราณวัตถุภายในศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากง

ภายในศาลเจ้าตั้งแท่นบูชาศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากง และเทพเจ้าอีกหลายองค์ (รูปที่ 4.8) ภายในศาลเจ้ามีระฆังโบราณ 2 ใบ ที่มีอายุ 175 ปี ตั้งอยู่ภายในศาลเจ้า บนระฆังมีอักษรจีนจารึกไว้ ใบหนึ่งมีความหมายว่า อุบาสก หวง หยวน ชุ่น ซึ่งเกิดที่หมู่บ้านอั้ง เหยิน หลี อำเภอถงอาน จังหวัดเจี้ยนโจว มณฑลสยกเกี้ยน เป็นผู้สร้างระฆังนี้ซึ่งมีน้ำหนัก 400 ชั่ง เพื่อถวายเป็นเทวบูชาช้วนินรันดร์ สร้างในปีที่ 4 ของกษัตริย์ไต้กวง แห่งราชวงศ์ชิง (ประมาณ พ.ศ. 2367) ผลิตโดยโรงงานว่าน จิน หลู ระฆังอีกใบหนึ่งมีข้อความจารึกมีความหมายว่า เล่าปุนเถ่ากง และอีกประโยคหนึ่งคือ ให้มหาชนอยู่เย็นเป็นสุข ที่แขวนระฆังใบหนึ่งมีอักษรจีนจารึกไว้ มีความหมายว่า สร้างขึ้นในปีหยิมชิ่ง (เป็นชื่อเรียกปีศักราชตามจันทรคติจีน) แห่งกษัตริย์กวางสี ราชวงศ์ชิง (ประมาณ พ.ศ. 2435) ซึ่งปัจจุบันได้รับการทาสีเป็นสีแดงสดเก็บรักษาอยู่ภายในศาลเจ้าด้วย

แผ่นป้ายจารึก เป็นป้ายหิน 2 ป้าย จำหลักอักษรจีน ป้ายหนึ่งมีความหมายว่าศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากงและอีกป้ายหนึ่งมีความหมายว่า คู่มัครองรักษาชาวประชา และมีแผ่นป้ายไม้อีก 2 ป้ายสลักอักษรจีน ป้ายหนึ่งมีความหมายว่า มีเทวโองการแต่งตั้งเป็นเสวียนเทียนซังตี้ (เจ้าพ่อเสวเทพประธานในศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากง) ป้ายต่างๆ เหล่านี้เขียนขึ้นในปีที่ 2 ของกษัตริย์ถงจื้อ แห่งราชวงศ์ชิง ตรงกับพ.ศ. 2406 (ตัวน ลี เิง , 2543:106)

รูปที่ 4.8 แทนบูชาในศาลเจ้าเล่าปุนถ้ำกง

ประวัติการซ่อมแซมศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากง

การซ่อมแซมศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากง ครั้งใหญ่ที่มีการบันทึกไว้ มี 2 ครั้งคือ

ครั้งที่ 1 ปีพ.ศ. 2462 มีการซ่อมแซมแต่ไม่ได้ระบุรายละเอียดในการซ่อมแซม (ตัวหนังสือ , 2543:107)

ครั้งที่ 2 ปีพ.ศ. 2526 โดยยึดเอาลักษณะของศิลปะแบบเดิมเป็นหลักที่เราพบในปัจจุบัน นี่จึงเป็นศาลเจ้าเก่าหลังจากซ่อมแซมแล้ว โดยคณะกรรมการที่ดูแลศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากง และสมาคมแต่จิ๋ว ร่วมกับผู้มีจิตศรัทธาทำการซ่อมแซม (เอกสารโครงการเผยแพร่วัฒนธรรมไทย – จีน และเซตสัมพันธวงศ์ , 2539 : 55) การบูรณะครั้งใหญ่ครั้งนี้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงศิลปกรรมตกแต่งผนังด้านหน้าวิหารหน้าทั้งหมด จากการตกแต่งด้วยศิลปกรรมปูนปั้นนูนสูงเขียนสีที่สวยงาม มาเป็นศิลปกรรมเขียนสีบนหินขัดซึ่งเป็นรูปแบบธรรมดาที่พบเห็นได้จากศาลเจ้าจีนที่สร้างขึ้นในยุคปัจจุบัน ทำให้เกิดความสูญเสียศิลปกรรมอันมีคุณค่าอย่างน่าเสียดายมาก (รุ่ง สุจินันท์กุล , 2542:170)

2.) คุณค่าทางความเชื่อของศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากง

ศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากง เป็นศาลเจ้าที่สังกัดศาสนาดั้งเดิม หรือความเชื่อพื้นบ้าน คำว่า "ปุนเถ่ากง" ในภาษาแต้จิ๋ว หมายถึง ชุมชนดั้งเดิม เล่าปุนเถ่ากง จึงหมายถึง เทพเจ้าที่คุ้มครองรักษาชุมชนดั้งเดิม หรืออีกนัยหนึ่งคือเจ้าที่ในแต่ละท้องถิ่น เป็นเทพเจ้าผู้ชาย มีรูปร่างหน้าตาเหมือนเศรษฐีในชนบทสมัยโบราณของจีน มีผมและหนวดสีขาว สวมเสื้อคลุมยาวมือถือไม้เท้า หน้าตาบ่งบอกถึงความมีเมตตา และจากการศึกษาของ รศ.พรพรรณ จันทโรนานนท์ (อ้างถึงในรุ่ง สุจินันท์กุล , 2542:38) กล่าวว่า เทพเจ้าท้องถิ่นในกรุงเทพฯ ที่ชาวจีนนับถือมากที่สุด คือ เทพปุนเถ่ากง ซึ่งเป็นที่เคารพของชาวจีนแต้จิ๋วและฮกเกี้ยน แต่อย่างไรก็ตามฐานะของเทพก็ย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อมและวิถีการดำเนินชีวิตของสังคมแต่ละยุคสมัย นอกจากนั้นการเคารพนับถือในบรรพบุรุษตามแนวทางของขงจื้อ ก็ยังคงเหนียวแน่นอยู่ในความคิดและการปฏิบัติของคนจีนในไทยทุกภาษาจนถึงปัจจุบันเช่นเดียวกันด้วย

การแสดงให้เห็นถึงความรำลึกในคุณของเทพเจ้าที่ช่วยป้องกันให้ตนเดินทางสู่จุดหมายอย่างปลอดภัยนั้นจะเห็นได้จากการเดินทางของคณะเจ้าแต้จิ๋วจากมณฑลทงกวางตุ้ง มาสู่กรุงเทพฯ เมื่อมาถึงคณะเจ้าจะเดินทางสู่คลองปุนเถ่ากง (ปัจจุบันถมคลองเป็นถนนทรงวาด) เพื่อมาสักการะเทพในศาล เมื่อมาถึงศาลเจ้าแล้วพวกเขาจะเอาน้ำในคลองล้างหน้า จากนั้นก็แสดงจิวถวยเทพปุนเถ่ากง 1 คืบ จึงจะเริ่มไปแสดงจิวเร่ไปยังที่อื่นๆ ต่อเมื่อพวกเขาจะกลับประเทศจีนคณะเจ้าก็จะเข้ามากราบลาเทพปุนเถ่ากงอีก ขอให้คุ้มครองให้พวกเขากลับสู่ประเทศจีนอย่างปลอดภัย (เอกสารเผยแพร่ โครงการเผยแพร่วัฒนธรรมไทย – จีนและเซตสัมพันธวงศ์ ,2539 : 50)

ในสมัยรัชกาลที่ 6 ศาลเจ้าเก่านี้เคยใช้เป็นสถานที่ที่ชาวบ้านร้านตลาดเข้าไปหาความล่ำราญโดยทางศาลเจ้าจะมีการเก็บเงินจากผู้ฟัง มีการแสดงงิ้ว (อุปรากรจีน) ซึ่งเป็นงานแสดงที่ชาวจีนจะได้ชมปีละหลายครั้ง (เอกสารเผยแพร่ โครงการเผยแพร่วัฒนธรรมไทย - จีนและเขตลุ่มพันธวงศ์ , 2539 : 54-55)

ในปีหนึ่งๆ เมื่อถึงงานเทศกาลหรืองานสารท งานฉลอง จะมีผู้คนจากต่างจังหวัดมากราบไหว้บูชาเทพเจ้าในศาลมากมาย บางคนนำเอาขี้ธูปกลับไปบูชาหรือไปตั้งศาลใหม่ในหมู่บ้านหรืออำเภอที่ตนอาศัยอยู่ เดิมทีศาลเจ้านี้บูชาเทพเจ้าเล่าปูนเต้ากง เป็นประธานของศาล ซึ่งมีแต่เฉพาะในเมืองไทยเท่านั้น ต่อมาได้เปลี่ยนมาบูชาเจ้าพ่อเสือเป็นประธานทำให้ศาลเจ้ามีความเจริญรุ่งเรืองมาก ดังนั้น เทพเจ้าเล่าปูนเต้ากงจึงลดความสำคัญลงไป แต่ชื่อเรียกศาลนั้นก็ยังคงเรียกชื่อศาลเจ้าเล่าปูนเต้ากงตามเดิม

ในสังคมชาวจีนมีความผูกพันยึดมั่นในความเชื่อและประเพณีทางศาสนาและลัทธิดั้งเดิมอยู่อย่างมากมาย จึงทำให้การทำบุญ ทำทาน เช่นไหว้เทพเจ้าจึงเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับการดำรงชีวิต ดังนั้นจะพบว่าตลอดเวลา 1 ปี ชาวจีนในกรุงเทพฯ ทำบุญ ทำทาน เช่นไหว้เทพทุกเดือนเช่นเดียวกับการทำบุญ 12 เดือนของไทย โดยใช้ศาสนสถานทั้งวัด ศาลเจ้า และโรงเจ เป็นที่ประกอบพิธีกรรม และพิธีกรรมของชาวจีนในกรุงเทพฯ ที่กระทำกันตลอดปี ตามเทศกาลทั้ง 8 ของจีน และอาจมีพิธีกรรมอื่น ๆ ที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละศาลเจ้าด้วย นอกจากนี้ยังมีพิธีกรรมบางอย่างที่จัดกันอย่างเอิกเกริกในอดีต แต่ในปัจจุบันไม่ปรากฏพิธีดังกล่าวแล้ว คือ พิธีการแห่เทพหรือเจ้าของชาวจีน ซึ่งเป็นพิธีดั้งเดิมที่มีมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 เช่น ชาวจีนแต่จิวจัดแห่เจ้าเล่าปูนเต้ากงของศาลเจ้าเก่าเป็นประจำทุกปี

งานประเพณีไหว้ 8 เทศกาลของชาวจีน หรือเรียกว่า "ปาเจี๋ย" หรือภาษาแต้จิ๋ว เรียกว่า "เปี๊ยงโจ้ย" ได้แก่

ไหว้ครั้งที่ 1 คือ ไหว้เทศกาลตรุษจีน ตรงกับวันที่ 1 เดือน 1 ซึ่งเป็นวันขึ้นปีใหม่ของชาวจีน (จัดเครื่องเช่นไหว้ไปไหว้ที่ศาลเจ้า)

ไหว้ครั้งที่ 2 คือ ไหว้เทศกาลหยวนเซียว หรือ ง่วงเซียวโจ้ย ตรงกับวันที่ 15 เดือน 1 (จัดเครื่องเช่นไหว้ โดยเฉพาะสิงโตน้ำตาลไปไหว้ขอให้มีลูก นิยมไปไหว้ที่ศาลเจ้าพ่อเสือ)

ไหว้ครั้งที่ 3 คือ ไหว้เทศกาลเซ็งเม้ง ตรงกับช่วง 15 วันแรกของเดือน 3 (ไม่ได้ไหว้ที่ศาลเจ้า)

ไหว้ครั้งที่ 4 คือ ไหว้เทศกาลขนมจ่าง ตรงกับวันที่ 5 เดือน 5 (จัดขนมจ่างไปไหว้ที่ศาลเจ้า)

ไหว้ครั้งที่ 5 คือ ไหว้เทศกาลสารทจีน ตรงกับวันที่ 15 เดือน 7 (จัดเครื่องเช่นไหว้ไปไหว้ที่ศาลเจ้า , บริจาคทาน เป็นประเพณีทิ้งกระจาด)

ไหว้ครั้งที่ 6 คือ ไหว้เทศกาลไหว้พระจันทร์ ตรงกับวันที่ 15 เดือน 8 (ไหว้ที่บ้าน)

ไหว้ครั้งที่ 7 คือ ไหว้เทศกาลกินเจ ตรงกับวันขึ้น 1 ค่ำ เดือน 9 ไปสิ้นสุดวันขึ้น 9 ค่ำ เป็นเวลา 9 วัน (จัดอาหารเจไปไหว้ที่ศาลเจ้า)

ไหว้ครั้งที่ 8 คือ ไหว้เจ้าประจำปี ของแต่ละศาลเจ้าเป็นผู้กำหนดเอง

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ถึงแม้จะมีเทศกาลไหว้ 8 เทศกาล แต่การเข้าใช้ศาลเจ้าในการทำบุญ ไหว้เจ้าที่ศาลเจ้า จะมี 5 ครั้งที่สำคัญ นอกจากนี้ยังมี เทศกาลฉลองวันเกิดของเทพในศาลที่แต่ละศาลเจ้าจะมีกำหนดไม่ตรงกันด้วย

เมื่อถึงงานเทศกาลต่างๆ ก็จะเป็นที่รู้จักกันดีของคนที่อยู่ย่านนั้นหรือเคยอยู่ในย่านนั้นมาก่อน ว่าจะต้องมารวมตัวกันพบปะสังสรรค์กัน เช่น มี่งานเลี้ยงโต๊ะจีน โดยใช้ศาลเจ้าเป็นที่ศูนย์กลางในการมาพบปะกันทุกครั้ง

ศาลเจ้าเล่าปูนเก้ากงหรือศาลเจ้าเก๋าก็ยังถือได้ว่าเป็นมีความสำคัญต่อชุมชนในปัจจุบัน โดยจะเห็นได้จากเมื่องานฉลองเทศกาลตรุษจีนเยาวราช ปีค.ศ. 2001 ตรงกับวันที่ 24 มกราคม 2544 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเสริ้จนมัสการ ศาลเจ้าเล่าปูนเก้ากง เมื่อเวลา 19.30 น. ด้วย (รูปที่ 4.9)

รูปที่ 4.9 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามมกุฎราชกุมารี เสด็จนมัสการ ศาลเจ้าเล่าปุนถ้ำกง

3.) คุณค่าทางสังคมของศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากวง

ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 24 มีชาวจีนอพยพเข้ามาในเมืองไทยจำนวนมาก สมาคมยุคเก่าต่างก็มีวิวัฒนาการมาจากศาลเจ้าเกือบทั้งสิ้น เช่น สมาคมแต้จิ๋ว เริ่มก่อตั้งมาจากศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากวง ทรวงวด เมื่อลัทธิรักชาติได้แพร่กระจายมาเมืองจีนเข้าสู่เมืองไทย ศาลเจ้าก็กลายเป็นแหล่งชุมนุมของสมาคมลับของชาวจีนกลุ่มภาษาต่างๆ ไป (ศิลปวัฒนธรรม, 7:126)

ในอดีตศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากวง ยังเปรียบเสมือนธนาคารหรือทรัสต์สำหรับกิจการขนาดเล็กจำนวนมากในท้องถิ่นที่มาขอยืมเงินไปลงทุนได้โดยไม่เสียดอกเบี้ย หรือเงินค้ำประกันเพียงเมื่อตั้งหลักยืนได้แล้วเอาเงินไปคืนจะโปะเงินเพิ่มคืนเป็นการขอบคุณศาลเจ้าอีกเท่าไรก็ได้ ซึ่งว่ากันว่าไม่เคยมีใครโกงเงินเลย (www.spdo@bma.go.th/สถานที่สำคัญ/ศาลเจ้าจีน)

นอกจากนี้ศาลเจ้ายังใช้เป็นโรงเรียน หรือเป็นมูลเหตุในการเกิดการสร้างโรงเรียน ในสมัยรัชกาลที่ 5 ก่อนจะมีการตั้งโรงเรียนยุคใหม่ ชาวจีนในเมืองไทยให้ศาลเจ้าเป็นโรงเรียนสอนภาษาจีนให้แก่ลูกจีนที่เกิดในเมืองไทย ตามศาลเจ้าจะมีผู้ดูแลหรือที่เรียกกันตามภาษาชาวบ้านว่า "เฮี้ยกง" (ภาษาแต้จิ๋ว) เป็นครูสอนประจำอยู่เพียงคนเดียว โดยใช้หนังสือคัมภีร์ศีลธรรมเก่าๆ ต่อมาก็ได้พัฒนามาจนเป็นโรงเรียนจีนตามการศึกษาแผนใหม่ บางโรงเรียนก็ยังคงตั้งอยู่ในบริเวณศาลเจ้าและอาศัยศาลเจ้าเป็นผู้อุปถัมภ์ เช่น โรงเรียนผยอง ที่มีศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากวงให้การสนับสนุน (เสถียร สุภโสภณ ,2532:265 อ้างถึงใน รุ่ง สุจินันท์กุล , 2542:45)

รูปที่ 4.10 โรงเรียนผยอง

ความสำคัญของศาลเจ้าที่มีต่อชาวจีนนั้น ยังคงมีต่อมาจนกระทั่งกรุงเทพฯ เจริญขึ้นเริ่มขยายเมืองกว้างขวางออกไป ชาวจีนกลุ่มภาษาต่างๆ ก็ขยายที่อยู่อาศัยออกไปและอยู่ปะปนกับชาวไทยมากขึ้น จึงปรากฏว่าศาลเจ้ายุคใหม่ที่สร้างขึ้นนั้นมิได้มีข้อจำกัดว่า เป็นศาลเจ้าของชาวจีนกลุ่มภาษาใดภาษาหนึ่งเท่านั้น ซึ่งบางครั้งก็มีชาวไทยร่วมบริจาคทรัพย์สร้างศาลเจ้าด้วย

อย่างไรก็ดีในปัจจุบันนี้ศาลเจ้าเล่าปุนเก๋ากงก็มีบทบาทความสำคัญลดน้อยลง เพราะเป็นเพียงสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวจีนทุกภาษาเข้าไปกราบไหว้และประกอบพิธีกรรมทางศาสนาเท่านั้นส่วนกิจกรรมด้านอื่น ๆ เช่น เป็นที่ร่ำไห้สำหรับคนในท้องที่ , เป็นที่ชุมนุมของชาวจีนในการดูการละเล่นเช่นในอดีต ก็ไม่มีให้เห็นอีกแล้ว จำนวนคนที่เข้าใช้มีจำนวนน้อยลงมาก (สัมภาษณ์จากผู้ดูแลศาลเจ้า) ในขณะที่ศาลเจ้าที่กำลังมีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับไปกราบไหว้ และอยู่ไม่ไกลจากชุมชนนี้ คือ ศาลเจ้าวัดเล่งเน่ยยี่ หรือวัดมังกรกมลาวาส ซึ่งมีชาวจีนไปกราบไหว้เป็นจำนวนมากในแต่ละวัน

4.2.2 สัญชาตญาณ (Perception) ของกลุ่มประชากรที่มีต่อศาลเจ้าเล่าปุนเก๋ากงที่นำไปสู่การอนุรักษ์

การศึกษาสัญชาตญาณของประชากรที่มีต่อศาลเจ้าเล่าปุนเก๋ากงเป็นการศึกษาความเห็นที่มีต่ออาคารสาธารณะที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันซึ่งจะนำไปสู่การอนุรักษ์อาคาร ได้ทำการศึกษาความเห็นของประชากรที่อาศัยอยู่ในอาคารเก่าในพื้นที่ศึกษาจำนวน 178 คน ถึงความเห็นที่มีต่อศาลเจ้าเล่าปุนเก๋ากง เพื่อให้เห็นถึงการเข้าใช้ศาลเจ้า ของประชากร เป็นการแสดงให้เห็นถึงความต่อเนื่องทางความสำคัญของศาลเจ้า ที่มีมาตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน และความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อศาลเจ้าเล่าปุนเก๋ากงในปัจจุบันที่สนับสนุนให้เกิดการอนุรักษ์ศาลเจ้า

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มประชากรส่วนใหญ่เห็นด้วยกับคุณค่าของศาลเจ้าในด้านต่างๆ ไปในทางเดียวกัน เป็นไปตามข้อเสนอของ Dobby (Dobby .A,1978) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ข้อเสนอสนับสนุนในการอนุรักษ์เกิดจากความสนใจของกลุ่มประชากรจำนวนมาก ที่มีความคิดไปในทางเดียวกัน อันเป็นแนวทางของประชาธิปไตย

นอกจากนี้ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อสัญชาตญาณที่มีต่อศาลเจ้าเล่าปุนเก๋ากงในด้านต่างๆ พบว่ามีปัจจัยบางประการ ซึ่งเป็นลักษณะทางวัฒนธรรม ได้แก่ เชื้อสายของประชากร การเข้าใช้ศาลเจ้า และกิจกรรมการเข้าใช้ มีความสัมพันธ์กับความเห็นที่มีต่อศาลเจ้าเล่าปุนเก๋ากงซึ่งสนับสนุนการอนุรักษ์

การศึกษาสัจพจน์ (Perception) ของประชากรที่นำไปสู่การอนุรักษ์ศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากง ได้ผลการศึกษา ดังนี้

1.) ความเห็นด้านความงามและเป็นศิลปะดั้งเดิมของศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากง

จากการสำรวจเก็บข้อมูลพบว่า กลุ่มประชากรส่วนใหญ่ 86% เห็นด้วยว่าศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากงได้รับการออกแบบที่งดงาม คงศิลปะดั้งเดิมให้เห็นในปัจจุบัน และมีผู้ไม่เห็นด้วย 14%

ตารางที่ 4.15 แสดงความเห็นของประชากรที่มีต่อศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากงในด้านความงาม

ความเห็นที่มีต่อศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากง	เห็นด้วย ความถี่ (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย ความถี่ (ร้อยละ)	รวม ความถี่ (ร้อยละ)
ศาลเจ้าได้รับการออกแบบที่งดงามคงศิลปะดั้งเดิม ให้เห็นในปัจจุบัน	153 (86)	25 (14)	178 (100)

ความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่ในชุมชนที่มีต่อศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากง เห็นว่าศาลเจ้าได้รับการออกแบบที่งดงามคงศิลปะดั้งเดิมให้เห็นในปัจจุบัน สอดคล้องกับแนวความคิดของ Dobby (1978) ที่กล่าวว่า ความต้องการอนุรักษ์เกิดจาก อาคารได้รับการออกแบบที่งดงามคงศิลปะดั้งเดิมให้เห็นในปัจจุบัน ศิลปะวัตถุของอดีตก็เป็นวัตถุหลักฐานของเหตุการณ์ในอดีต และบอกลักษณะทางสถาปัตยกรรมในอดีตได้

นอกจากนี้ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อสัจพจน์ที่มีต่อศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากงในด้านความงามและเป็นศิลปะดั้งเดิมของศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากง พบว่ามีปัจจัยบางประการ ซึ่งเป็นลักษณะทางวัฒนธรรม ได้แก่ เชื้อสายของประชากร การเข้าใช้ศาลเจ้า และกิจกรรมการเข้าใช้ มีความสัมพันธ์กับความเห็นด้านความงามและเป็นศิลปะดั้งเดิมของศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากงซึ่งสนับสนุนการอนุรักษ์ ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า กลุ่มประชากรที่มีลักษณะทางวัฒนธรรมเดียวกัน มีแนวความคิดใกล้เคียงกัน เป็นไปตามทฤษฎีของ Whittick (1974:11-15) ส่งผลให้การคำนึงถึงคุณค่าของสุนทรียภาพและความงามออกมาใกล้เคียงกัน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

- 1.1 เชื้อสายมีผลกับความเห็นที่มีต่อศาลเจ้าในด้านความงาม
- 1.2 การเข้าใช้มีผลต่อความเห็นที่มีต่อศาลเจ้าในด้านความงาม
- 1.3 กิจกรรมที่เข้าใช้มีผลต่อความเห็นที่มีต่อศาลเจ้าในด้านความงาม

โดยใช้สถิติทดสอบไค-สแควร์ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ได้ผลการศึกษาดังนี้

1.1 เชื้อสายมีผลกับความเห็นที่มีต่อศาลเจ้าในด้านความมั่งคั่ง

ตารางที่ 4.16 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเชื้อสายของประชากรในพื้นที่ศึกษากับความเห็นที่มีต่อศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากงในด้านความมั่งคั่ง

เชื้อสายของประชากร	ความเห็นที่ศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากงมีความมั่งคั่งและคงศิลปะดั้งเดิมให้เห็นในปัจจุบัน		รวม ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)
	เห็นด้วย ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)	ไม่เห็นด้วย ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)	
- สืบเชื้อสายมาจากชาวจีน	128 (96.9) (83.6)	4 (3.1) (16.0)	132 (100) (74)
- ไม่ได้สืบเชื้อสายมาจากชาวจีน	25 (54.3) (16.4)	21 (45.7) (84.0)	46 (100) (26)
รวม	153 (85.9) (100)	25 (14.1) (100)	178 (100) (100)

จากการวิเคราะห์พบว่าเชื้อสายมีผลกับความเห็นที่มีต่อศาลเจ้าในด้านความมั่งคั่งอย่างมีนัยสำคัญ 0.05 ค่าไค-สแควร์ = 50.935 sig. = 0.000 C. = 0.473

จากความสัมพันธ์พบว่า กลุ่มประชากรผู้มีเชื้อสายจีนส่วนใหญ่ 96.9% เห็นด้วยว่าศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากงมีความมั่งคั่งคงศิลปะดั้งเดิมให้เห็นในปัจจุบัน ในขณะที่กลุ่มประชากรผู้ไม่มีเชื้อสายจีนที่มีความเห็นด้วยว่าศาลเจ้ามีความมั่งคั่ง กับที่ไม่เห็นด้วยว่าศาลเจ้ามีความมั่งคั่งไม่แตกต่างกัน คือ 54.3% กับ 45.7%

สรุปได้ว่ากลุ่มประชากรผู้ที่มีเชื้อสายจีนส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากงมีความมั่งคั่งคงศิลปะดั้งเดิมให้เห็นในปัจจุบันอย่างเด่นชัด สอดคล้องกับทฤษฎีของ Whittick (1974:11-15) ที่กล่าวไว้ว่า ความนึกคิดของประชากรที่อยู่ในเชื้อชาติเดียวกันทำให้ความคิดของมนุษย์ออกมาใกล้เคียงกันส่งผลให้การคำนึงถึงคุณค่าของสุนทรียภาพและความมั่งคั่งออกมาใกล้เคียงกัน

1.2 การเข้าใช้มีผลต่อความเห็นที่มีต่อศาลเจ้าในด้านความมั่งคั่ง

ตารางที่ 4.17 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าใช้กับความเห็นที่มีต่อศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากงในด้านความมั่งคั่ง

การเข้าใช้ศาลเจ้า เล่าปุนเก้ากง	ความเห็นที่ศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากงมีความ มั่งคั่งและคงคิลปะดั้งเดิมให้เห็นในปัจจุบัน		รวม ความเห็น (%แถว) (%สดมภ์)
	เห็นด้วย ความเห็น (%แถว) (%สดมภ์)	ไม่เห็นด้วย ความเห็น (%แถว) (%สดมภ์)	
- ไม่เคยเข้าใช้	44 (69.8) (28.8)	19 (30.2) (76.0)	63 (100) (35.4)
- เคยเข้าใช้	109 (94.8) (71.2)	6 (5.2) (24.0)	115 (100) (64.6)
รวม	153 (86) (100)	25 (14) (100)	178 (100) (100)

จากการวิเคราะห์พบว่า การเข้าใช้ศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากงมีผลกับความเห็นที่มีต่อศาลเจ้าในด้านความมั่งคั่ง อย่างมีนัยสำคัญ 0.05 ค่าไค-สแควร์ = 20.973 sig. = 0.000 C.=0.325

จากความสัมพันธ์พบว่า กลุ่มประชากรเป็นส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากงมีความมั่งคั่ง คงคิลปะดั้งเดิมให้เห็นในปัจจุบัน โดยที่กลุ่มประชากรที่เคยเข้าใช้ศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากงส่วนใหญ่ 94.8% เห็นด้วยว่าศาลเจ้ามีความมั่งคั่งคงคิลปะดั้งเดิมให้เห็นในปัจจุบันอย่างเด่นชัด ในขณะที่กลุ่มประชากรที่ไม่เคยเข้าใช้มีผู้เห็นด้วยประมาณ 2 ใน 3 หรือ 69.8%

สรุปได้ว่า กลุ่มประชากรที่เคยเข้าใช้ศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากงส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าศาลเจ้ามีความมั่งคั่งคงคิลปะดั้งเดิมให้เห็นในปัจจุบัน มากกว่ากลุ่มผู้ไม่เคยเข้าใช้ แสดงให้เห็นว่าผู้ที่เข้าใช้เห็นคุณค่าในความมั่งคั่งของศาลเจ้ามากกว่ากลุ่มผู้ไม่เคยเข้าใช้ศาลเจ้า การเข้าใช้ศาลเจ้าถือเป็นการสืบทอดวัฒนธรรมและขนบประเพณีของชาวจีนที่มีสืบต่อกันมา ดังนั้นจึงสอดคล้องกับทฤษฎีของ Whittick (1974:11-15) ที่กล่าวไว้ว่า ความนึกคิดของประชากรที่อยู่ในวัฒนธรรมเดียว

กันทำให้ความคิดของมนุษย์ออกมาใกล้เคียงกันส่งผลให้การคำนึงถึงคุณค่าของสุนทรียภาพและความงดงามออกมาใกล้เคียงกัน

1.3 กิจกรรมที่เข้าใช้มีผลต่อความเห็นที่มีต่อศาลเจ้าในด้านความงดงาม

ตารางที่ 4.18 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมการเข้าใช้กับความเห็นที่มีต่อศาลเจ้าเล่าปูน
ถ้ำกงในด้านความงดงาม

กิจกรรมการเข้าใช้	ความเห็นที่ศาลเจ้าเล่าปูนถ้ำกงมีความ งดงามและคงคิดปะดั้งเดิมให้เห็นในปัจจุบัน		รวม ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)
	เห็นด้วย ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)	ไม่เห็นด้วย ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)	
- ไปไหว้เจ้า ทำบุญที่ศาลเจ้า	77 (95.1) (76.2)	4 (4.9) (28.6)	81 (100) (70.4)
- ไปช่วยงานกิจการต่างๆ ที่ ศาลเจ้า	24 (70.6) (23.8)	10 (29.4) (71.4)	34 (100) (29.6)
รวม	101 (87.8) (100)	14 (12.2) (100)	115 (100) (100)

จากการวิเคราะห์พบว่า กิจกรรมการเข้าใช้ศาลเจ้าเล่าปูนถ้ำกงมีผลกับความเห็นที่มีต่อศาลเจ้าในด้านความงดงาม อย่างมีนัยสำคัญ 0.05 ค่าไค-สแควร์ = 18.885 sig. = 0.000 C. = 0.310 (ศึกษาเฉพาะกลุ่มประชากรที่เข้าใช้ศาลเจ้าเล่าปูนถ้ำกง จำนวน 115 คน จากกลุ่มประชากรทั้งหมด 178 คน)

จากความสัมพันธ์พบว่า ทั้งสองกลุ่มประชากรที่เข้าใช้ศาลเจ้าเล่าปูนถ้ำกงส่วนใหญ่ต่างเห็นด้วยว่าศาลเจ้าเล่าปูนถ้ำกงมีความงดงามและคงคิดปะดั้งเดิมให้เห็นในปัจจุบัน โดยที่กลุ่มประชากรที่ไปไหว้เจ้า ทำบุญที่ศาลเจ้าเล่าปูนถ้ำกงส่วนใหญ่ 95.1% เห็นด้วยว่าศาลเจ้าเล่าปูนถ้ำกงมีความงดงาม คงคิดปะดั้งเดิมให้เห็นในปัจจุบันอย่างเด่นชัด ในขณะที่กลุ่มประชากรที่

ไปช่วยงานกิจการที่ศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากง มีจำนวนผู้เห็นด้วยน้อยกว่า คือมีจำนวน 70.6% และประชากรทั้งสองกลุ่มต่างมีจำนวนผู้ไม่เห็นด้วยลดลงในทิศทางเดียวกัน

สรุปได้ว่า กลุ่มประชากรในพื้นที่ที่ไปไหว้เจ้า ทำบุญที่ศาลเจ้าส่วนใหญ่เห็นคุณค่าด้านความมั่งคั่งของศาลเจ้ามากกว่าผู้ที่ไปช่วยงานกิจการที่ศาลเจ้า ซึ่งการไปไหว้เจ้า ทำบุญที่ศาลเจ้าถือเป็นกิจกรรมทางวัฒนธรรมของชาวจีน อย่างไรก็ตามเป็นกลุ่มผู้เข้าใจเหล่านี้ก็เห็นด้วยกับคุณค่าด้านความมั่งคั่งของศาลเจ้าเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นจึงสอดคล้องกับทฤษฎีของ Whittick (1974:11-15) ที่กล่าวไว้ว่า ความนึกคิดของประชากรที่อยู่ในวัฒนธรรมเดียวกันทำให้ความคิดของมนุษย์ออกมาใกล้เคียงกันส่งผลให้การคำนึงถึงคุณค่าของสุนทรียภาพและความมั่งคั่งออกมาใกล้เคียงกัน

สรุปได้ว่า การศึกษาทัศนคติของประชากรที่มีต่อศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากงในด้านความมั่งคั่งของศาลเจ้า พบว่ากลุ่มประชากรผู้ที่มีเชื้อสายจีนส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากงมีความมั่งคั่งคงคิดประดิษฐ์เดิมให้เห็นในปัจจุบันอย่างเด่นชัด ในขณะที่กลุ่มประชากรที่เคยเข้าใจศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากงส่วนใหญ่เห็นด้วยมากกว่ากลุ่มผู้ไม่เคยเข้าใจ และกลุ่มประชากรที่ไปไหว้เจ้า ทำบุญที่ศาลเจ้าส่วนใหญ่เห็นด้วยมากกว่าผู้ที่ไปช่วยงานกิจการที่ศาลเจ้า ฯ

2. ความเห็นด้านประวัติความเป็นมาของศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากง

จากการสำรวจพบว่า กลุ่มประชากรส่วนใหญ่ 92.1% เห็นด้วยว่าศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากงเป็นศาลเจ้าเก่าแก่ที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน มีผู้ไม่เห็นด้วยเพียง 7.9%

ตารางที่ 4.19 แสดงความเห็นของประชากรที่มีต่อศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากงในด้านประวัติความเป็นมา

ความเห็นที่มีต่อศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากง	เห็นด้วย ความถี่ (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย ความถี่ (ร้อยละ)	รวม ความถี่ (ร้อยละ)
เป็นศาลเจ้าเก่าแก่ที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน	164 (92.1)	14 (7.9)	178 (100)

แสดงให้เห็นว่า กลุ่มประชากรส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากงเป็นศาลเจ้าเก่าแก่ที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน สอดคล้องกับแนวความคิดของ Dobby (1978) ที่กล่าวว่า อาคารเก่าแก่ที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน และคนในชุมชนให้ความสนใจความเป็นมาและหลักฐานทางประวัติศาสตร์สนับสนุนให้เกิดการอนุรักษ์ (Historical Justifications) ประวัติ

ศาสตร์ได้บันทึกเหตุการณ์ของอดีตเอาไว้ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับอนาคตข้างหน้า ข้อเสนอสนับสนุนในการอนุรักษ์ไม่ได้ดูที่การค้นคว้าศึกษาความรู้มากขึ้น แต่อยู่ที่จำนวนความสนใจซึ่งแสดงให้เห็นได้โดยการที่กลุ่มประชาชนที่เริ่มมีความคิดไปในทางเดียวกัน ค่อยๆ มีเพิ่มมากขึ้น อันเป็นไปในแนวทางของประชาธิปไตย นอกจากนี้ Dobby (1978) ยังพบว่า ประชาชนที่ได้รับการศึกษาคดีจะให้ความสำคัญในด้านประวัติศาสตร์ของอาคารมากขึ้น แต่สำหรับการศึกษาที่พบว่า ระดับการศึกษาของกลุ่มประชากรไม่มีความสัมพันธ์กับความเห็นด้านประวัติความเป็นมาของศาลเจ้าเล่าปุนเก่ากึ่งที่นำไปสู่การอนุรักษ์

3.) ความเห็นว่าศาลเจ้าเล่าปุนเก่ากึ่ง มีความหมายต่อชุมชน

จากการสำรวจพบว่า กลุ่มประชากรส่วนใหญ่ 80.9% เห็นด้วยว่าศาลเจ้าเล่าปุนเก่ากึ่งเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์เป็นที่เคารพสักการะบูชาของคนทั้งภายในและภายนอกพื้นที่ และมีผู้ไม่เห็นด้วย 19.1%

ตารางที่ 4.20 แสดงความเห็นของประชากรที่มีต่อศาลเจ้าเล่าปุนเก่ากึ่งในการมีความหมายต่อชุมชน

ความเห็นที่มีต่อศาลเจ้าเล่าปุนเก่ากึ่ง	เห็นด้วย ความถี่ (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย ความถี่ (ร้อยละ)	รวม ความถี่ (ร้อยละ)
เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์เป็นที่เคารพสักการะบูชาของผู้คนทั้งภายในและภายนอกชุมชน	144 (80.9)	34 (19.1)	178 (100)

นอกจากคุณค่าในประวัติความเป็นมาของศาลเจ้า และคุณค่าทางสถาปัตยกรรมแล้ว โบราณสถานที่คนในชุมชนให้ความเชื่อถือ ศรัทธา ก็เป็นสิ่งที่จำเป็นต้องทำการอนุรักษ์ไว้เช่นกัน ตามที่ John Harvey (Harvey, J. : 1972) กล่าวไว้ว่า เหตุผลหนึ่งซึ่งทำให้ต้องอนุรักษ์อาคารสำคัญทางศาสนา เนื่องมาจาก ความเชื่อถือในความคิดดีลึกลับ และการมีคนนับถือเป็นจำนวนมาก

จากการสำรวจ พบว่า กลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่ในอาคารเก่าในพื้นที่ศึกษาเข้าใช้ศาลเจ้าเล่าปุนเก่ากึ่ง มีจำนวน 64.5% โดยประชากรส่วนใหญ่เข้าใช้ 2-5 ครั้ง ต่อ ปีจำนวน 39.9% และไม่เข้าใช้ 35.4% (ตารางที่ 4.21) จึงกล่าวได้ว่า ศาลเจ้าเล่าปุนเก่ากึ่งยังคงเป็นศาลเจ้าที่ประชากรในพื้นที่ให้ความนับถือ

ตารางที่ 4.21 แสดงความถี่ในการเข้าใช้ศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากงของกลุ่มประชากรในพื้นที่ศึกษา

ความถี่ในการเข้าใช้ ศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากง	จำนวนประชากร (คน)	ร้อยละ
มากกว่า 5 ครั้ง ต่อ ปี	24	13.5
2-5 ครั้ง ต่อ ปี	71	39.9
1 ครั้ง ต่อ ปี	20	11.2
ไม่เคยเข้าใช้เลย	63	35.4
รวม	178	100

(ข้อมูลจากการสำรวจ : ตุลาคม 2544)

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อความเห็นที่มีต่อศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากงในด้านที่มีความหมายต่อชุมชน โดยใช้สถิติทดสอบไค-สแควร์ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า

- 3.1 เชื้อสายมีผลกับความเห็นที่มีต่อศาลเจ้าในด้านที่มีความหมายต่อชุมชน
- 3.2 การเข้าใช้มีผลกับความเห็นที่มีต่อศาลเจ้าในด้านที่มีความหมายต่อชุมชน
- 3.3 กิจกรรมการเข้าใช้มีผลกับความเห็นที่มีต่อศาลเจ้าในด้านที่มีความหมาย

ต่อชุมชน

ซึ่งมีรายละเอียดในการศึกษาดังนี้

3.1 เชื้อสายมีผลกับความเห็นที่มีต่อศาลเจ้าในด้านมีความหมายต่อชุมชน

ตารางที่ 4.22 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเชื้อสายกับความเห็นที่มีต่อศาลเจ้าในด้านมีความหมายต่อชุมชน

เชื้อสายของประชากร	ความเห็นศาลเจ้าเล่าปูนเก้ากงเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์เป็นที่เคารพสักการะของคนทั้งในและนอกพื้นที่		รวม ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)
	เห็นด้วย ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)	ไม่เห็นด้วย ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)	
- เป็นผู้สืบเชื้อสายมาจากชาวจีน	118 (89.3) (81.8)	14 (10.7) (41.2)	131 (100) (74.0)
- ไม่ได้เป็นผู้สืบเชื้อสายมาจากชาวจีน	26 (56.5) (18.2)	20 (43.5) (58.8)	46 (100) (26.0)
รวม	144 (80.8) (100)	34 (19.2) (100)	178 (100) (100)

จากการวิเคราะห์พบว่าเชื้อสายมีผลกับความเห็นที่มีต่อศาลเจ้าในด้านมีความหมายต่อชุมชน อย่างมีนัยสำคัญ 0.05 ค่าไค-สแควร์ = 23.589 sig. = 0.000 C. = 0.343

จากความสัมพันธ์พบว่า กลุ่มประชากรผู้สืบเชื้อสายมาจากชาวจีนส่วนใหญ่ 89.3% เห็นด้วยว่าศาลเจ้าเล่าปูนเก้ากงเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์เป็นที่เคารพสักการะของประชากรทั้งภายในและภายนอกชุมชน ในขณะที่กลุ่มประชากรผู้ที่ไม่ได้สืบเชื้อสายมาจากชาวจีนมีจำนวนผู้เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยแตกต่างกันไม่มาก คือ 56.5% และ 43.5%

สรุปได้ว่ากลุ่มผู้สืบเชื้อสายมาจากชาวจีนส่วนใหญ่เห็นว่าศาลเจ้าเล่าปูนเก้ากงมีความหมายต่อชุมชน โดยเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์เป็นที่เคารพสักการะของคนทั้งภายในและภายนอกชุมชน ทั้งนี้เนื่องจากศาสนสถานของชาวจีนที่นับถือศาสนาพุทธ คือ ศาลเจ้า ดังนั้นกลุ่มประชากรที่มีเชื้อสายจีนส่วนใหญ่จึงมีความเห็นเห็นว่าศาลเจ้าเล่าปูนเก้ากงมีความหมายต่อชุมชน โดยเป็นสถานที่

ศักดิ์สิทธิ์เป็นที่เคารพสักการะแก่คนทั้งภายในและภายนอกพื้นที่

3.2 การเข้าใช้มีผลต่อความเห็นที่มีต่อศาลเจ้าในด้านมีความหมายต่อชุมชน

ตารางที่ 4.23 แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง การเข้าใช้ศาลเจ้ากับความเห็นที่มีต่อศาลเจ้าในด้านมีความหมายต่อชุมชน

การเข้าใช้ศาลเจ้า เล่าปูนเถ่ากง	ความเห็นศาลเจ้าเล่าปูนเถ่ากงเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์เป็นที่เคารพสักการะของคนทั้งในและนอกพื้นที่		รวม ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)
	เห็นด้วย ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)	ไม่เห็นด้วย ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)	
- ไม่เคยเข้าใช้	34 (54.0) (23.6)	29 (46.0) (85.3)	63 (100) (35.4)
- เคยเข้าใช้	110 (95.7) (76.4)	5 (4.3) (14.7)	115 (100) (64.6)
รวม	144 (80.9) (100)	34 (19.1) (100)	178 (100) (100)

จากการวิเคราะห์พบว่า การเข้าใช้มีผลกับความเห็นที่มีต่อศาลเจ้าในด้านการมีความหมายต่อชุมชน อย่างมีนัยสำคัญ 0.05 ค่าไค-สแควร์ = 45.767 sig. = 0.000 C. = 0.452

จากความสัมพันธ์พบว่ากลุ่มประชากรส่วนใหญ่ที่เคยเข้าใช้ 95.7% เห็นด้วยว่าศาลเจ้าเล่าปูนเถ่ากงเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์เป็นที่เคารพสักการะของประชากรทั้งภายในและภายนอกชุมชนอย่างเด่นชัด ในขณะที่กลุ่มผู้ที่ไม่เคยเข้าใช้มีกลุ่มผู้เห็นด้วยและผู้ไม่เห็นด้วย จำนวนแตกต่างกันไม่มากนัก คือ 54.0% และ 46.0%

สรุปได้ว่า กลุ่มประชากรที่เคยเข้าใช้ศาลเจ้าส่วนใหญ่เป็นผู้เห็นด้วยว่าศาลเจ้าเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์เป็นที่เคารพสักการะของประชากรทั้งภายในและภายนอกชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ

ความเห็นของ กนกพร (2528) ที่กล่าวว่า การเข้าใช้ที่ถือปฏิบัติกันเป็นกิจกรรมภายในชุมชน เป็นสิ่งแสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบของกิจกรรมภายในชุมชนนั้นยังมีความหมายต่อชุมชนอยู่

3.3 กิจกรรมที่เข้าใช้มีผลต่อความเห็นที่มีต่อศาลเจ้าในด้านมีความหมายต่อชุมชน

ตารางที่ 4.24 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมการเข้าใช้กับความเห็นที่มีต่อศาลเจ้าในด้านมีความหมายต่อชุมชน

กิจกรรมการเข้าใช้ศาลเจ้า เล่าปูนเถ่ากง	ความเห็นศาลเจ้าเล่าปูนเถ่ากงเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์เป็นที่เคารพสักการะ ของคนทั้งในและนอกพื้นที่		รวม ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)
	เห็นด้วย ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)	ไม่เห็นด้วย ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)	
- ไปไหว้เจ้า ทำบุญ	77 (95.1) (80.2)	4 (4.9) (21.1)	81 (100) (70.4)
- ไปช่วยงานกิจการที่ศาลเจ้า	19 (55.9) (19.8)	15 (44.1) (78.9)	34 (100) (29.6)
รวม	96 (83.5) (100)	19 (16.5) (100)	115 (100) (100)

จากการวิเคราะห์พบว่า กิจกรรมการเข้าใช้มีผลกับความเห็นที่มีต่อศาลเจ้าในด้านมีความหมายต่อชุมชน อย่างมีนัยสำคัญ 0.05 ค่าไค-สแควร์ = 41.878 sig. = 0.000 C. = 0.436 (ศึกษาเฉพาะกลุ่มประชากรที่เข้าใช้ศาลเจ้าเล่าปูนเถ่ากง จำนวน 115 คน จากกลุ่มประชากรทั้งหมด 178 คน)

จากความสัมพันธ์พบว่า กลุ่มประชากรที่ไปไหว้เจ้า ทำบุญที่ศาลเจ้าเล่าปูนเถ่ากงส่วนใหญ่ 95.1% เห็นด้วยว่าศาลเจ้าเล่าปูนเถ่ากงเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์เป็นที่เคารพสักการะของคนทั้ง

ภายในและภายนอกชุมชน ในขณะที่กลุ่มประชากรที่ไปช่วยงานกิจการต่างๆ ที่ศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากง มีผู้ที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย จำนวนแตกต่างกันไม่มากนัก คือ 55.9% และ 44.1%

สรุปได้ว่า กลุ่มประชากรที่ไปไหว้เจ้า ทำบุญที่ศาลเจ้าส่วนใหญ่เห็นด้วยว่า ศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากงมีความศักดิ์สิทธิ์เป็นที่เคารพสักการะของคนทั้งในและนอกพื้นที่อย่างเห็นได้ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ Harvey (1972) ที่กล่าวว่าเหตุผลหนึ่งซึ่งทำให้ต้องอนุรักษ์อาคารที่สำคัญทางศาสนา เพราะความศรัทธาในความศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งสังเกตได้จากการมีผู้คนนับถืออย่างกว้างขวาง

สรุปผลการศึกษาทัศนคติของประชากรที่มีต่อศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากงในด้านที่มีความหมายต่อชุมชน พบว่า กลุ่มประชากรเชื้อสายจีน กลุ่มประชากรที่เคยเข้าใช้ศาลเจ้า และ กลุ่มประชากรที่ไปไหว้เจ้า ทำบุญที่ศาลเจ้าส่วนใหญ่ยังคงเห็นว่าศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากงมีความหมายต่อชุมชน มีความศักดิ์สิทธิ์เป็นที่เคารพสักการะของคนทั้งในและนอกพื้นที่อย่างเห็นได้ชัดเจน

4.) ความเห็นว่าศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากง สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมของชุมชน

จากการสำรวจพบว่ากลุ่มประชากรส่วนใหญ่ 86.5% เห็นด้วยว่าศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากงเป็นสถานที่ที่สะท้อนให้เห็นขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมของชาวจีนในปัจจุบัน และมีผู้ไม่เห็นด้วย 13.5%

ตารางที่ 4.25 แสดงความเห็นของประชากรที่มีต่อศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากงในการสะท้อนวัฒนธรรมชุมชน

ความเห็นที่มีต่อศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากง	เห็นด้วย ความถี่ (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย ความถี่ (ร้อยละ)	รวม ความถี่ (ร้อยละ)
เป็นสถานที่ที่สะท้อนให้เห็นขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมของชาวจีนในปัจจุบัน	154 (86.5)	24 (13.5)	178 (100)

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มประชากรส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากง เป็นสถานที่ที่สะท้อนให้เห็นขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวจีนให้เห็นในปัจจุบัน ซึ่งส่งผลให้เกิดการอนุรักษ์ตามแนวความคิดของ Dobby (1978) ที่กล่าวไว้ว่า งานสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในชุมชนที่สะท้อนให้เห็นถึงวิวัฒนาการของชุมชนและแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชนนั้นก็สมควรจะอนุรักษ์ไว้

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อความเห็นที่มีต่อศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากงในด้านที่สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมชาวจีนในปัจจุบัน โดยใช้สถิติทดสอบ ไค-สแควร์ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า

- 4.1 เชื้อสายของประชากรมีผลต่อความเห็นที่มีต่อศาลเจ้าในด้านสะท้อนวัฒนธรรมของชุมชน
- 4.2 การเข้าใช้มีผลต่อความเห็นที่มีต่อศาลเจ้าในด้านสะท้อนวัฒนธรรมของชุมชน
- 4.3 กิจกรรมการเข้าใช้ผลต่อความเห็นที่มีต่อศาลเจ้าในด้านสะท้อนวัฒนธรรมของชุมชน

สามารถแสดงผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรได้ดังตารางที่ต่อไปนี

- 4.1 เชื้อสายของประชากรมีผลต่อความเห็นที่มีต่อศาลเจ้าในด้านสะท้อนวัฒนธรรมของชุมชน

ตารางที่ 4.26 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเชื้อสายของประชากรกับความเห็นที่มีต่อศาลเจ้าในด้านสะท้อนวัฒนธรรมชุมชน

เชื้อสายของประชากร	ความเห็นว่าศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากงสะท้อนวัฒนธรรมของชาวจีนให้เห็นในปัจจุบัน		รวม ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)
	เห็นด้วย ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)	ไม่เห็นด้วย ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)	
- สืบเชื้อสายมาจากชาวจีน	124 (93.9) (80.4)	8 (6.1) (33.3)	131 (100) (74.0)
- ไม่ได้สืบเชื้อสายมาจากชาวจีน	30 (65.2) (19.6)	16 (34.8) (66.7)	46 (100) (26.0)
รวม	154 (86.4) (100)	24 (13.6) (100)	178 (100) (100)

จากการวิเคราะห์พบว่า การสืบเชื้อสายมีผลต่อความเห็นที่มีต่อศาลเจ้าในด้านสะท้อนวัฒนธรรมชุมชน อย่างมีนัยสำคัญ 0.05 ค่าไค-สแควร์ = 23.885 sig. = 0.000 C. = 0.345

จากความสัมพันธ์พบว่า กลุ่มประชากรทั้งสองกลุ่มส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าศาลเจ้าเล่าปุนเก่าก่งสะท้อนให้เห็นขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมของชาวจีนให้เห็นในปัจจุบัน โดยที่กลุ่มประชากรผู้ที่สืบเชื้อสายมาจากชาวจีนส่วนใหญ่ 93.9% เห็นด้วยว่าศาลเจ้าเล่าปุนเก่าก่งสะท้อนให้เห็นขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมของชาวจีนให้เห็นในปัจจุบัน ในขณะที่กลุ่มประชากรผู้ที่ไม่ได้สืบเชื้อสายมาจากชาวจีน มีผู้เห็นด้วยประมาณ 2 ใน 3 หรือ 65.2%

สรุปได้ว่า กลุ่มประชากรผู้ที่สืบเชื้อสายมาจากชาวจีนส่วนใหญ่เป็นผู้ที่เห็นด้วยว่าศาลเจ้าเล่าปุนเก่าก่งเป็นสถานที่สะท้อนวัฒนธรรมของชุมชน มากกว่ากลุ่มประชากรที่ไม่ได้สืบเชื้อสายมาจากชาวจีน แสดงให้เห็นว่าผู้ที่เห็นความสำคัญของศาลเจ้าในด้านที่สะท้อนวัฒนธรรมชุมชน ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีเชื้อสายจีนมากกว่ากลุ่มอื่น

4.2 การเข้าใช้มีผลต่อความเห็นที่มีต่อศาลเจ้าในด้านสะท้อนวัฒนธรรมของชุมชน

ตารางที่ 4.27 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าใช้กับความเห็นที่มีต่อศาลเจ้าในด้านสะท้อนวัฒนธรรมชุมชน

การเข้าใช้ศาลเจ้า เล่าปูนเถ่ากง	ความเห็นที่ศาลเจ้าเล่าปูนเถ่ากงสะท้อน วัฒนธรรมของชาวจีนให้เห็นในปัจจุบัน		รวม ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)
	เห็นด้วย ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)	ไม่เห็นด้วย ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)	
- ไม่เคยเข้าใช้	43 (68.3) (27.9)	20 (31.7) (83.3)	63 (100) (35.4)
- เคยเข้าใช้	111 (96.5) (72.1)	4 (3.5) (16.7)	115 (100) (64.6)
รวม	154 (86.5) (100)	24 (13.5) (100)	178 (100) (100)

จากการวิเคราะห์พบว่า การเข้าใช้ศาลเจ้ามีผลต่อความเห็นที่มีต่อศาลเจ้าในด้านสะท้อนวัฒนธรรมชุมชน อย่างมีนัยสำคัญ 0.05 ค่าไค-สแควร์ = 27.881 sig. = 0.000 C. = 0.368

จากความสัมพันธ์พบว่า ทั้งสองกลุ่มประชากรเห็นด้วยว่าศาลเจ้าเล่าปูนเถ่ากงสะท้อนให้เห็นขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมของชาวจีนให้เห็นในปัจจุบัน โดยที่กลุ่มประชากรผู้ที่เข้าใช้ศาลเจ้าเล่าปูนเถ่ากงส่วนใหญ่ 96.5% เห็นด้วยว่าศาลเจ้าเล่าปูนเถ่ากงสะท้อนให้เห็นขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมของชาวจีนให้เห็นในปัจจุบันอย่างเด่นชัด ในขณะที่กลุ่มประชากรผู้ไม่เคยเข้าใช้ มีผู้เห็นด้วยประมาณ 2 ใน 3 คือ 68.3%

สรุปได้ว่ากลุ่มประชากรผู้ที่เคยเข้าใช้ศาลเจ้าส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าศาลเจ้าเป็นสถานที่สะท้อนวัฒนธรรมของคนในชุมชนให้เกิดเป็นเอกลักษณ์ในชุมชน มากกว่ากลุ่มผู้ไม่เคยเข้าใช้

แสดงให้เห็นว่าศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากงยังคงมีความสำคัญต่อชุมชนในการสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมของชุมชน

4.3 กิจกรรมการเข้าใช้มีผลต่อศาลเจ้าในด้านสะท้อนวัฒนธรรมชุมชน

ตารางที่ 4.28 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมการเข้าใช้กับความเห็นที่มีต่อศาลเจ้าในด้านสะท้อนวัฒนธรรมชุมชน

กิจกรรมการเข้าใช้ศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากง	ความเห็นที่ศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากงสะท้อนวัฒนธรรมของชาวจีนให้เห็นในปัจจุบัน		รวม ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)
	เห็นด้วย ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)	ไม่เห็นด้วย ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)	
- ไปไหว้เจ้า ทำบุญที่ศาลเจ้า	78 (96.3) (76.5)	3 (3.7) (23.1)	81 (100) (70.4)
- ไปช่วยงานที่ศาลเจ้า	24 (70.6) (23.5)	10 (29.4) (76.9)	34 (100) (29.6)
รวม	102 (88.7) (100)	13 (11.3) (100)	115 (100) (100)

จากการวิเคราะห์พบว่ากิจกรรมการเข้าใช้ศาลเจ้ามีผลต่อความเห็นที่มีต่อศาลเจ้าในด้านสะท้อนวัฒนธรรมชุมชน อย่างมีนัยสำคัญ 0.05 ค่าไค-สแควร์ = 25.439 sig. = 0.000 $C. = 0.354$ (ศึกษาเฉพาะกลุ่มประชากรที่เข้าใช้ศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากง จำนวน 115 คน จากกลุ่มประชากรทั้งหมด 178 คน)

จากความสัมพันธ์พบว่า ทั้งสองกลุ่มประชากรที่เข้าใช้ศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากง มีความเห็นว่าศาลเจ้าฯ สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมของชาวจีนในปัจจุบัน กลุ่มประชากรที่ไปไหว้เจ้า ทำบุญที่ศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากงส่วนใหญ่ 96.3% เห็นด้วยว่าศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากงสะท้อนให้เห็นขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมของชาวจีนให้เห็นในปัจจุบันอย่างเด่นชัด ซึ่งมากกว่ากลุ่มประชากรที่ไปช่วยงานที่ศาลเจ้าที่มีผู้เห็นด้วย 70.6%

สรุปได้ว่า กลุ่มประชากรที่ไปไหว้เจ้า ทำบุญที่ศาลเจ้าเล่าปุนเก่าบางส่วนใหญ่เห็นด้วยว่า ศาลเจ้าเล่าปุนเก่าทรงสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมของคนในชุมชน มากกว่ากลุ่มผู้ไปช่วยงานที่ศาลเจ้า

สรุปการศึกษาทัศนคติของประชากรที่มีต่อศาลเจ้าเล่าปุนเก่าในด้านที่เป็นสถานที่ที่สะท้อนให้เห็นขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมของชาวจีนให้เห็นในปัจจุบัน พบว่า กลุ่มประชากรผู้ที่สืบเชื้อสายมาจากชาวจีนส่วนใหญ่เป็นผู้ที่เห็นด้วยว่าศาลเจ้าเล่าปุนเก่าทรงเป็นสถานที่ที่สะท้อนวัฒนธรรมของชุมชน มากกว่ากลุ่มประชากรที่ไม่ได้สืบเชื้อสายมาจากชาวจีน กลุ่มประชากรผู้ที่เคยเข้าใช้ศาลเจ้าส่วนใหญ่เห็นด้วยมากกว่ากลุ่มที่ไม่เคยเข้าใช้ และกลุ่มประชากรที่ไปไหว้เจ้าทำบุญที่ศาลเจ้าเล่าปุนเก่าบางส่วนใหญ่เห็นด้วยมากกว่ากลุ่มผู้ไปช่วยงานที่ศาลเจ้าฯ

4.2.3 ทัศนคติที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศาลเจ้าเล่าปุนเก่า

ศาลเจ้าในประเทศไทยอยู่ภายใต้ความดูแลของกระทรวงมหาดไทย ตามกฎเสนาบดีว่าด้วยที่กุศลสถานชนิดศาลเจ้า ออกตามความในพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 มาตรา 123 ศาลเจ้าสร้างขึ้นมาจากแรงศรัทธาในลัทธิเต๋า และความเชื่อถือพื้นบ้าน

ศาลเจ้าเล่าปุนเก่า หรือศาลเจ้าเก่า มีนายวิชาญ ต้นตติศิริวัฒน์ ตัวแทนจากสมาคมพ่อค้าแต่จิว เป็นผู้จัดการปกครองศาลเจ้า ซึ่งมีหน้าที่ดูแลรักษาหรือทำกิจเพื่อประโยชน์ของศาลเจ้านอกจากนี้ นายวิชาญ ต้นตติศิริวัฒน์ ยังเป็นผู้จัดการปกครองศาลเจ้าเล่งบิวเอี้ยะ บริเวณถนนอิศรานุภาพ และศาลเจ้าอาเนี้ย ซอยวานิช 1 ซึ่งทั้ง 2 ศาลเจ้าอยู่ไม่ห่างจากศาลเจ้าเล่าปุนเก่า (ข้อมูลได้จากสำนักงานเขตสัมพันธวงศ์ :2544.) และจากข้อมูลในเอกสารคู่มือติดต่อราชการสำนักงานเขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร หน้า 17 ระบุว่า บุคคลที่เป็นผู้จัดการปกครองศาลเจ้ามาจากการแต่งตั้งของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และเป็นคนที่มีความเคารพนับถือในลัทธินั้นๆ ปัจจุบันศาลเจ้าเล่าปุนเก่าทรงอยู่ในความดูแลของสมาคมแต่จิวแห่งประเทศไทยนอกจากนี้สมาคมแต่จิว ยังเป็นผู้ดูแลศาลเจ้าในเรื่องการจัดกิจการต่างๆ จำงคนแก่ที่สามารถเขียนหนังสือจีนได้มาทำงานที่ศาลเจ้าเล่าปุนเก่าด้วย

ระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศาลเจ้าเล่าปุนเก่า แบ่งออกเป็น

4.2.3.1 การมีส่วนร่วมในด้านการออกแบบปรับปรุงศาลเจ้าเล่าปุนเก่า แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ

- 1.) ต้องการให้ผู้ชำนาญการของรัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องเสนอแบบให้สมาชิกในชุมชนลงประชามติ
- 2.) ให้ผู้ชำนาญการของรัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องเสนอแบบให้คณะกรรมการศาลเจ้าลงประชามติ

3.) ให้ผู้ชำนาญการออกแบบปรับปรุงศาลเจ้าเองทั้งหมด

4.2.3.2 การมีส่วนร่วมในด้านการบูรณะปรับปรุงศาลเจ้าเล่าปูนเก่าแก่ง แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ

- 1.) ต้องการให้คณะกรรมการตัวแทนที่ชุมชนเลือกทำการบูรณะและปรับปรุง
- 2.) ต้องการให้คณะกรรมการที่ดูแลศาลเจ้ารับผิดชอบการบูรณะและปรับปรุง
- 3.) ต้องการให้ผู้ชำนาญการของรัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องรับผิดชอบการ

บูรณะและปรับปรุง

4.2.3.3. การมีส่วนร่วมในด้านการออกค่าใช้จ่ายในการบูรณะปรับปรุงศาลเจ้าเล่าปูนเก่าแก่ง แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ

- 1.) ให้สมาชิกในชุมชนร่วมกันบริจาคเงิน เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการปรับปรุง
- 2.) ให้กรรมการศาลเจ้าหาเงินบริจาคจากผู้นับถือทั้งภายในและภายนอกชุมชน

ชน

3.) ให้รัฐออกค่าใช้จ่ายทั้งหมด

4.2.3.4 การมีส่วนร่วมในด้านการดูแลรักษาศาลเจ้าเล่าปูนเก่าแก่งภายหลังการบูรณะปรับปรุงแล้ว แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ

- 1.) ต้องการให้คณะกรรมการตัวแทนที่ชุมชนเลือกดูแลศาลเจ้าเองทั้งหมด
- 2.) ต้องการให้คณะกรรมการดูแลศาลเจ้าทำหน้าที่ดูแลศาลเจ้าเองทั้งหมด
- 3.) ให้รัฐหรือองค์กรทำหน้าที่ดูแลศาลเจ้า

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ที่มีต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชากร โดยใช้แนวทางการศึกษาของ Uphoff (1979) พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชากร เกิดจากลักษณะทางประชากรที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งสามารถสรุปปัจจัยที่มีลักษณะทางประชากรและสังคมของกลุ่มประชากรที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์โบราณสถาน ได้ดังนี้

1. อายุและเพศ
2. ระดับการศึกษา
3. การประกอบอาชีพ
4. ระยะเวลาที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในชุมชน
5. ความถี่ - ห่างของประชาชนกับโครงการในการเข้าร่วมกิจกรรม
6. สภาพการถือครองที่ดิน
7. ระดับของรายได้และแหล่งที่มา

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากง จึงได้ทำการศึกษาลักษณะทางประชากรและสังคมของกลุ่มประชากร ที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชากรในการอนุรักษ์ศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากงในย่านไชน่าทาวน์ ได้ผลการศึกษาดังนี้

4.2.3.1 การมีส่วนร่วมในการออกแบบปรับปรุงศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากง

จากการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการออกแบบปรับปรุงศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากง พบว่า ไม่มีปัจจัยใดๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการออกแบบปรับปรุงศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากง จึงสามารถสรุปได้เพียงว่า กลุ่มประชากรส่วนใหญ่ต้องการให้ผู้ชำนาญการของรัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องเสนอแบบให้คณะกรรมการศาลเจ้าลงประชามติ ทั้งนี้เนื่องจากจากการศึกษาพบว่า กลุ่มประชากรในชุมชนต้องการให้ผู้ชำนาญการของรัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องเสนอแบบให้คณะกรรมการศาลเจ้าลงประชามติ เป็นส่วนมาก 53.4% โดยต้องการให้รัฐหรือผู้ชำนาญการเป็นผู้ดำเนินการจัดการเป็นส่วนน้อย 18.5%

ตารางที่ 4.29 แสดงระดับการมีส่วนร่วมของกลุ่มประชากรในการออกแบบปรับปรุงศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากง

ลักษณะการมีส่วนร่วมในการออกแบบปรับปรุงศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากง	จำนวน (คน) (ร้อยละ)
ต้องการให้ผู้ชำนาญการของรัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องเสนอแบบให้สมาชิกในชุมชนลงประชามติ	50 (28.1)
ให้ผู้ชำนาญการของรัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องเสนอแบบให้คณะกรรมการศาลเจ้าลงประชามติ	95 (53.4)
ให้ผู้ชำนาญการออกแบบปรับปรุงศาลเจ้าเองทั้งหมด	33 (18.5)
รวม	178 (100)

(ข้อมูลจากการสำรวจ : ตุลาคม 2544)

4.2.3.2 การมีส่วนร่วมในการบูรณะศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากง

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการบูรณะศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากง พบว่า ไม่มีปัจจัยทางลักษณะประชากรและสังคมใดๆ มีความสัมพันธ์กับความต้องการให้คณะกรรมการตัวแทนที่ชุมชนเลือกทำหน้าที่ในการบูรณะศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากง แต่พบว่า

- 1.) รายได้ของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับความต้องการให้คณะกรรมการศาลเจ้ามีส่วนร่วมในการบูรณะศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากง
- 2.) ความถี่ในการเข้าใช้มีความสัมพันธ์กับความต้องการให้คณะกรรมการศาลเจ้ามีส่วนร่วมในการบูรณะศาลเจ้า
- 3.) ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการให้คณะกรรมการศาลเจ้ามีส่วนร่วมในการบูรณะศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากง
- 4.) ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการให้ผู้ชำนาญการมีส่วนร่วมในการบูรณะศาลเจ้า

โดยใช้สถิติทดสอบ ไค-สแควร์ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ได้ผลการศึกษาดังนี้

1.) รายได้ของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับความต้องการให้คณะกรรมการศาลเจ้ามีส่วนร่วมในการบูรณะศาลเจ้าเล่าปุนเต้ากง

ตารางที่ 4.30 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ของครอบครัวกับความต้องการให้คณะกรรมการศาลเจ้ามีส่วนร่วมในการบูรณะศาลเจ้าเล่าปุนเต้ากง

รายได้ของครอบครัว เฉลี่ย ต่อ เดือน	ความต้องการให้คณะกรรมการศาลเจ้ามีส่วนร่วมในการบูรณะศาลเจ้าเล่าปุนเต้ากง		รวม ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)
	ต้องการ ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)	ไม่ต้องการ ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)	
- น้อยกว่า หรือเท่ากับ 15,000 บาท	36 (36.0) (40.0)	64 (64.0) (72.7)	100 (100) (56.2)
- มากกว่า 15,000 บาท	54 (69.2) (60.0)	24 (30.8) (27.3)	78 (100) (43.8)
รวม	90 (50.6) (100)	88 (49.4) (100)	178 (100) (100)

จากการวิเคราะห์พบว่า รายได้ของครอบครัวมีผลกับความต้องการให้คณะกรรมการศาลเจ้ามีส่วนร่วมในการบูรณะศาลเจ้าเล่าปุนเต้ากง อย่างมีระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ค่าไค-สแควร์ = 16.155 sig. = 0.000 C. = 0.309

จากความสัมพันธ์พบว่า กลุ่มประชากรที่มีรายได้ของครอบครัวมากกว่า 15,000 บาท ส่วนใหญ่ 69.2% ต้องการให้คณะกรรมการศาลเจ้ามีส่วนร่วมในการบูรณะศาลเจ้าเล่าปุนเต้ากง ใกล้เคียงกับกลุ่มประชากรที่มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 15,000 บาทที่ไม่ต้องการให้คณะกรรมการศาลเจ้ามีส่วนร่วมในการบูรณะศาลเจ้าเล่าปุนเต้ากง (64.0%) ในขณะที่กลุ่มประชากรที่มีรายได้ของครอบครัวน้อยกว่าหรือเท่ากับ 15,000 บาท มีผู้ต้องการให้คณะกรรมการศาลเจ้ามีส่วนร่วมในการบูรณะศาลเจ้าเล่าปุนเต้ากง จำนวน 36.0% ใกล้เคียงกับกลุ่มประชากรที่มีรายได้

มากกว่า 15,000 บาท ที่ไม่ต้องการให้คณะกรรมการศาลเจ้ามีส่วนร่วมในการบูรณะศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากง จำนวน 30.8% ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่สวนทางกัน

สรุปได้ว่ากลุ่มผู้มีรายได้ของครอบครัวสูงส่วนใหญ่ต้องการให้คณะกรรมการที่ดูแลศาลเจ้าเป็นผู้รับหน้าที่ในการบูรณะศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากง ซึ่งจากที่ผ่านมาคณะกรรมการที่ดูแลศาลเจ้าเป็นผู้ทำหน้าที่ในการดูแลศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากงคือ กลุ่มสมาคมแต่จิ๋ว และได้เคยทำการบูรณะปรับปรุงศาลเจ้าครั้งใหญ่ไปแล้ว ในปี พ.ศ. 2526 ซึ่งจากหลักฐานทางเอกสารที่ได้กล่าวไปแล้วว่าการบูรณะศาลเจ้ายังคงไว้ซึ่งลักษณะทางศิลปะดั้งเดิมให้เห็นในปัจจุบัน

2.) ความถี่ในการเข้าใช้มีความสัมพันธ์กับความต้องการให้คณะกรรมการศาลเจ้ามีส่วนร่วมในการบูรณะศาลเจ้า

ตารางที่ 4.31 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความถี่ในการเข้าใช้ศาลเจ้าเล่าปูนเถ่ากกับความต้องการให้คณะกรรมการศาลเจ้ามีส่วนร่วมในการบูรณะศาลเจ้าเล่าปูนเถ่าก

ความถี่ในการเข้าใช้ศาลเจ้าเล่าปูนเถ่าก	ความต้องการให้คณะกรรมการศาลเจ้ามีส่วนร่วมในการบูรณะศาลเจ้าเล่าปูนเถ่าก		รวมความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)
	ต้องการความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)	ไม่ต้องการความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)	
มากกว่า 5 ครั้ง ต่อ ปี	13 (54.2) (14.1)	11 (45.8) (12.8)	24 (100) (13.5)
2-5 ครั้ง ต่อ ปี	46 (64.8) (50.0)	25 (35.2) (29.1)	71 (100) (39.9)
1 ครั้ง ต่อ ปี	6 (30.0) (6.5)	14 (70.0) (16.3)	20 (100) (11.2)
ไม่เคยเข้าใช้	27 (42.9) (29.4)	36 (57.1) (41.8)	63 (100) (35.4)
รวม	92 (51.7) (100)	86 (48.3) (100)	178 (100) (100)

จากการวิเคราะห์พบว่า ความถี่ในการเข้าใช้ศาลเจ้าเล่าปูนเถ่ากมีผลกับความต้องการให้คณะกรรมการศาลเจ้ามีส่วนร่วมในการบูรณะศาลเจ้าเล่าปูนเถ่าก อย่างมีระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ค่าไค-สแควร์ = 9.687 sig. = 0.021 C. = 0.235

จากความสัมพันธ์พบว่า กลุ่มประชากรที่ต้องการให้คณะกรรมการศาลเจ้ามีส่วนร่วมในการบูรณะศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากงมีเพียงกลุ่มประชากรที่เข้าใช้ศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากง 2-5 ครั้งต่อปี เท่านั้นที่มีผู้ต้องการส่วนใหญ่ต้องการให้คณะกรรมการศาลเจ้าทำหน้าที่บูรณะศาลเจ้า 64.8% อย่างเด่นชัด ในขณะที่กลุ่มประชากรที่เข้าใช้ศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากง 1 ครั้ง ต่อ ปี และกลุ่มประชากรที่ไม่เคยเข้าใช้เลย ส่วนใหญ่ไม่ต้องการให้คณะกรรมการศาลเจ้ามีส่วนร่วมในการบูรณะศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากง และกลุ่มประชากรที่เข้าใช้ศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากงมากกว่า 5 ครั้ง ต่อ ปี มีความต้องการและไม่ต้องการให้คณะกรรมการศาลเจ้าเป็นผู้ทำหน้าที่บูรณะศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากงอย่างไม่แตกต่างกันมากนัก คือ 54.2% และ 45.8%

สรุปได้ว่ากลุ่มประชากรที่เข้าใช้ศาลเจ้า 2-5 ครั้งต่อปี ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรส่วนใหญ่ในชุมชนที่ต้องการให้คณะกรรมการที่ทำหน้าที่ดูแลศาลเจ้าเป็นผู้บูรณะศาลเจ้าฯ

3.) ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการให้คณะกรรมการศาลเจ้ามีส่วนร่วมในการบูรณะศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากง

ตารางที่ 4.32 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษากับความต้องการให้คณะกรรมการศาลเจ้ามีส่วนร่วมในการบูรณะศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากง

ระยะเวลาที่อาศัย อยู่ในพื้นที่ศึกษา	ความต้องการให้คณะกรรมการศาลเจ้ามี ส่วนร่วมในการบูรณะศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากง		รวม ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)
	ต้องการ ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)	ไม่ต้องการ ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)	
- น้อยกว่า หรือเท่ากับ 20 ปี	44 (39.6) (47.3)	67 (60.4) (78.8)	111 (100) (62.4)
- มากกว่า 20 ปี	49 (73.1) (52.7)	18 (26.9) (21.2)	67 (100) (37.6)
รวม	93 (52.2) (100)	85 (47.8) (100)	178 (100) (100)

จากการวิเคราะห์พบว่า ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษามีผลกับความต้องการให้คณะกรรมการศาลเจ้ามีส่วนร่วมในการบูรณะศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากง อย่างมีระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ค่าไค-สแควร์ = 13.340 sig. = 0.000 C. = 0.300

จากความสัมพันธ์พบว่า กลุ่มประชากรที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษามากกว่า 20 ปีส่วนใหญ่ 73.1% ต้องการให้คณะกรรมการศาลเจ้ามีส่วนร่วมในการบูรณะศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากงอย่างเห็นได้ชัดเจน ในขณะที่กลุ่มประชากรที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี ประมาณ 2 ใน 3 หรือ 60.4% ไม่ต้องการให้คณะกรรมการศาลเจ้ามีส่วนร่วมในการบูรณะศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากง และจากความสัมพันธ์จะพบว่ากลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี มีจำนวนผู้ที่ไม่ต้องการให้คณะกรรมการศาลเจ้าทำหน้าที่บูรณะศาลเจ้ามาก

ขึ้น ในขณะที่กลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นานกว่า 20 ปี มีจำนวนผู้ที่ไม่ต้องการให้คณะกรรมการศาลเจ้าทำหน้าที่บูรณะศาลเจ้าน้อยลง เป็นความสัมพันธ์ที่สวนทางกัน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่ากลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นานกว่า 20 ปี ต้องการคณะกรรมการศาลเจ้าเป็นผู้ทำหน้าที่บูรณะศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากง ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาคณะกรรมการศาลเจ้าเป็นผู้รับหน้าที่ดูแลศาลเจ้าด้วยดีตลอดมา

4.) ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการให้ผู้ชำนาญการมีส่วนร่วมในการบูรณะศาลเจ้า

ตารางที่ 4.33 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษากับความต้องการให้ผู้ชำนาญการมีส่วนร่วมในการบูรณะศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากง

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษา	ความต้องการให้ผู้ชำนาญการมีส่วนร่วมในการบูรณะศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากง		รวม ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)
	ต้องการ ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)	ไม่ต้องการ ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)	
- น้อยกว่า หรือเท่ากับ 20 ปี	27 (24.3) (40.3)	84 (75.7) (75.7)	111 (100) (62.4)
- มากกว่า 20 ปี	40 (59.7) (59.7)	27 (40.3) (24.3)	67 (100) (37.6)
รวม	67 (37.6) (100)	111 (62.4) (100)	178 (100) (100)

จากการวิเคราะห์พบว่า ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษามีผลกับความต้องการให้ผู้ชำนาญการมีส่วนร่วมในการบูรณะศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากง อย่างมีระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ค่าไค-สแควร์ = 16.402 sig. = 0.000 C. = 0.329

จากความสัมพันธ์พบว่า กลุ่มประชากรที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษามากกว่า 20 ปี ประมาณ 2 ใน 3 หรือ 59.7% ต้องการให้ผู้ชำนาญการมีส่วนร่วมในการบูรณะศาลเจ้าเล่าปุนเล่ากง ในขณะที่กลุ่มประชากรที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่น้อยกว่า หรือเท่ากับ 20 ปี ส่วนใหญ่ 75.7% ไม่ต้องการให้ผู้ชำนาญการทำหน้าที่ในการบูรณะศาลเจ้าเล่าปุนเล่ากงอย่างเห็นได้ชัดเจน และพบว่า กลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่น้อยกว่า หรือเท่ากับ 20 ปี มีจำนวนผู้ไม่ต้องการให้ผู้ชำนาญการบูรณะศาลเจ้าเพิ่มขึ้น 51.4% ในขณะที่กลุ่มประชากรที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่มากกว่า 20 ปี มีจำนวนผู้ไม่ต้องการให้ผู้ชำนาญการบูรณะศาลเจ้าน้อยลง 19.4% ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่สวนทางกัน

จากตารางที่ 4.32 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มประชากรที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษามากกว่า 20 ปีส่วนใหญ่ต้องการให้คณะกรรมการศาลเจ้ามีส่วนร่วมในการบูรณะศาลเจ้าด้วย จึงแสดงว่า กลุ่มประชากรที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษามากกว่า 20 ปี ส่วนใหญ่ต้องการให้คณะกรรมการดูแลศาลเจ้า และ ผู้ชำนาญการ ร่วมกันทำหน้าที่บูรณะศาลเจ้าเล่าปุนเล่ากง ทั้งนี้เนื่องจากคณะกรรมการดูแลศาลเจ้าเป็นผู้ทำหน้าที่ดูแลศาลเจ้าด้วยดีตลอดมา ความต้องการให้ผู้ชำนาญการร่วมกันบูรณะศาลเจ้าด้วย จะทำให้ศาลเจ้ามีรายละเอียดและคงให้เห็นศิลปะดั้งเดิมได้ถูกต้องขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ เทียมรัตน์ (2541:หน้า 79) ที่พบว่า คนในชุมชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นเวลานาน มีความต้องการให้ชุมชนที่ตนเป็นสมาชิกอยู่นั้นมีสภาพที่ดี ได้รับการปรับปรุงและพัฒนาไปในทางที่ดี

4.2.3.3. การมีส่วนร่วมในการออกค่าใช้จ่ายในการบูรณะศาลเจ้าเล่า ปุ่นถ้ำกง

จากการศึกษาพบว่า ไม่มีปัจจัยทางลักษณะทางประชากรและสังคมใด ๆ มีความสัมพันธ์กับ ความต้องการในการให้สมาชิกในชุมชนร่วมกันบริจาคเงินเพื่อใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการบูรณะศาลเจ้า แต่พบว่ามีปัจจัยบางประการที่ต้องการให้คณะกรรมการศาลเจ้าเป็นผู้หาเงินบริจาคเพื่อใช้ในการบูรณะ และต้องการให้รัฐเป็นผู้รับผิดชอบออกค่าใช้จ่ายในการบูรณะ ได้แก่

- 1.) รายได้ของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับความต้องการให้รัฐเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการบูรณะศาลเจ้า
- 2.) ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษามีความสัมพันธ์กับความต้องการให้รัฐมีส่วนร่วมในการออกค่าใช้จ่ายในการบูรณะศาลเจ้า
- 3.) ความถี่ในการเข้าใช้ศาลเจ้ามีความสัมพันธ์กับความต้องการให้คณะกรรมการศาลเจ้าหาเงินในการบูรณะศาลเจ้า

โดยใช้สถิติทดสอบไค-สแควร์ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ได้ผลการศึกษาดังนี้

1.) รายได้ของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับความต้องการให้รัฐเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการบูรณะศาลเจ้า

ตารางที่ 4.34 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ของครอบครัวกับความต้องการให้รัฐเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการบูรณะศาลเจ้าเล่าปูนเต้ากง

รายได้ของครอบครัว	ความต้องการให้รัฐเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการบูรณะศาลเจ้าเล่าปูนเต้ากง		รวม ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)
	ต้องการ ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)	ไม่ต้องการ ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)	
- น้อยกว่า หรือเท่ากับ 15,000 บาท	28 (28.0) (36.4)	72 (72.0) (71.3)	88 (100) (56.2)
- มากกว่า 15,000 บาท	49 (62.8) (62.1)	29 (37.2) (28.7)	78 (100) (43.8)
รวม	77 (43.3) (100)	101 (56.7) (100)	178 (100) (100)

จากการวิเคราะห์พบว่า รายได้ของครอบครัวมีผลกับความต้องการให้รัฐออกค่าใช้จ่ายในการบูรณะศาลเจ้าเล่าปูนเต้ากง อย่างมีระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ค่าไค-สแควร์ = 18.318 sig. = 0.000 C. = 0.327

จากความสัมพันธ์ พบว่ากลุ่มประชากรผู้มีรายได้ของครอบครัว มากกว่า 15,000 บาท ส่วนใหญ่ประมาณ 2 ใน 3 หรือ 62.8% ต้องการให้รัฐออกค่าใช้จ่ายในการบูรณะศาลเจ้าเล่าปูนเต้ากง ในขณะที่กลุ่มประชากรที่มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 15,000 บาท ส่วนใหญ่ 72.0% ไม่ต้องการให้รัฐออกค่าใช้จ่ายในการบูรณะศาลเจ้าเล่าปูนเต้ากงอย่างเห็นได้ชัด และทั้งสองกลุ่มประชากรมีทิศทางความสัมพันธ์ที่สวนทางกัน โดยกลุ่มประชากรที่มีรายได้ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 15,000 บาทต้องการให้รัฐทำหน้าที่ออกค่าใช้จ่ายในการบูรณะศาลเจ้าน้อยกว่าผู้ไม่ต้องการ ใน

ขณะที่กลุ่มประชากรที่มีรายได้มากกว่า 15,000 บาทส่วนใหญ่ต้องการให้รัฐออกค่าใช้จ่ายมากกว่าผู้ไม่ต้องการ

สรุปได้ว่ากลุ่มประชากรที่มีรายได้ของครอบครัวสูง ส่วนใหญ่ต้องการให้รัฐเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการบูรณะศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากง ซึ่งขัดแย้งกับผลการศึกษาของ เทียมรัตน์ (2541:หน้า 78) ที่พบว่าผู้มีลักษณะทางเศรษฐกิจดีจะให้ความช่วยเหลือและให้ความร่วมมือในการออกค่าใช้จ่ายสูงตามไปด้วย

2.) ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษามีความสัมพันธ์กับความต้องการให้รัฐมีส่วนร่วมในการออกค่าใช้จ่ายในการบูรณะศาลเจ้า

ตารางที่ 4.35 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษากับความต้องการให้รัฐมีส่วนร่วมในการออกค่าใช้จ่ายในการบูรณะศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากงทั้งหมด

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษา	ความต้องการให้รัฐเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการบูรณะศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากง		รวม ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)
	ต้องการ ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)	ไม่ต้องการ ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)	
- น้อยกว่า หรือเท่ากับ 20 ปี	28 (25.2) (41.8)	83 (74.8) (74.8)	111 (100) (62.4)
- มากกว่า 20 ปี	39 (58.2) (58.2)	28 (41.8) (25.2)	67 (100) (37.6)
รวม	67 (37.6) (100)	111 (62.4) (100)	178 (100) (100)

จากการวิเคราะห์พบว่า ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่มีผลกับความต้องการให้รัฐออกค่าใช้จ่ายในการบูรณะศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากง อย่างมีระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ค่าไค-สแควร์ = 16.806 sig. = 0.000 C. = 0.333

จากความสัมพันธภาพว่า กลุ่มประชากรที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่มากกว่า 20 ปี ส่วนใหญ่ประมาณ 2 ใน 3 หรือ 58.2% ต้องการให้รัฐออกค่าใช้จ่ายในการบูรณะศาลเจ้าเล่าปุนเก่า ในขณะที่ยังกลุ่มประชากรที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษาน้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี ส่วนใหญ่ 74.8% ไม่ต้องการให้รัฐออกค่าใช้จ่ายในการบูรณะศาลเจ้าเล่าปุนเก่าอย่างเห็นได้ชัด และทั้งสองกลุ่มประชากรมีทัศนคติทางความสัมพันธ์แบบสวนทางกัน กล่าวคือ กลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่น้อยกว่า หรือเท่ากับ 20 ปี มีจำนวนผู้ไม่ต้องการให้รัฐออกค่าใช้จ่ายในการบูรณะศาลเจ้าเพิ่มขึ้น ในขณะที่กลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่มากกว่า 20 ปี มีจำนวนผู้ไม่ต้องการให้รัฐเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายน้อยลง

สรุปได้ว่ากลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นานกว่า 20 ปีส่วนใหญ่ต้องการให้รัฐเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการบูรณะศาลเจ้าเล่าปุนเก่า ซึ่ง "ค่าใช้จ่ายในการบูรณะศาลเจ้าฯ ส่วนใหญ่มาจากเงินบริจาคจากผู้มีจิตศรัทธาที่มาไหว้เจ้าที่ศาลเจ้า เงินบางส่วนที่เป็นงบประมาณของสมาคมแต่ตัวเอง ทำให้ในบางครั้งการบูรณะซ่อมแซมก็ทำได้เท่าที่จำเป็น" (ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ดูแล ช่างงานที่ศาลเจ้า) เป็นเหตุให้กลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นานต้องการให้รัฐเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการบูรณะศาลเจ้าด้วย

3.) ความถี่ในการเข้าใช้ศาลเจ้ามีความสัมพันธ์กับความต้องการให้คณะกรรมการศาลเจ้าหาเงินในการบูรณะศาลเจ้า

ตารางที่ 4.36 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความถี่ในการเข้าใช้ศาลเจ้าเล่าปูนเต้ากงกับความถี่ในการให้คณะกรรมการศาลเจ้าหาเงินบริจาคในการบูรณะศาลเจ้าเล่าปูนเต้ากง

ความถี่ในการเข้าใช้ศาลเจ้าเล่าปูนเต้ากง	ความต้องการให้คณะกรรมการศาลเจ้าหาเงินบริจาคในการบูรณะศาลเจ้าเล่าปูนเต้ากง		รวมความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)
	ต้องการความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)	ไม่ต้องการความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)	
มากกว่า 5 ครั้ง ต่อ ปี	14 (58.3) (15.9)	10 (41.7) (11.1)	24 (100) (13.5)
2-5 ครั้ง ต่อ ปี	44 (62.0) (50.0)	27 (38.0) (30.0)	71 (100) (39.9)
1 ครั้ง ต่อ ปี	5 (25.0) (5.7)	15 (75.0) (16.7)	20 (100) (11.2)
ไม่เคยเข้าใช้	25 (39.7) (28.4)	38 (60.3) (42.2)	63 (100) (35.4)
รวม	88 (49.4) (100)	90 (50.6) (100)	178 (100) (100)

จากการวิเคราะห์พบว่า ความถี่ในการเข้าใช้มีผลกับความต้องการให้คณะกรรมการหาเงินบริจาคในการบูรณะศาลเจ้าเล่าปูนเต้ากง อย่างมีระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ค่าไค-สแควร์ = 9.884 sig. = 0.000 C. = 0.238

จากความสัมพันธ์พบว่า กลุ่มประชากรที่เข้าใช้ศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากง 2-5 ครั้งต่อปีส่วนใหญ่ ประมาณ 2 ใน 3 หรือ 62.0% ต้องการให้คณะกรรมการหาเงินบริจาคในการบูรณะศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากง ในขณะที่กลุ่มประชากรที่เข้าใช้ศาลเจ้ามากกว่า 5 ครั้ง ต่อ ปี ต้องการให้คณะกรรมการหาเงินบริจาค และไม่ต้องการให้คณะกรรมการหาเงินบริจาค ไม่แตกต่างกัน คือ 58.3% และ 41.7% กลุ่มประชากรที่มีความถี่ในการเข้าใช้ 1 ครั้ง ต่อ ปีส่วนใหญ่ประมาณ 3 ใน 4 หรือ 75.0% ไม่ต้องการให้คณะกรรมการหาเงินบริจาคเพื่อการบูรณะศาลเจ้าอย่างเห็นได้ชัด ส่วนกลุ่มประชากรที่ไม่เคยเข้าใช้ศาลเจ้าเลยส่วนใหญ่ ไม่ต้องการให้คณะกรรมการหาเงินบริจาค ประมาณ 2 ใน 3 หรือ 60.3%

สรุปได้ว่า กลุ่มประชากรที่เข้าใช้ศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากง 2-5 ครั้งต่อปี ต้องการให้คณะกรรมการศาลเจ้าหาเงินบริจาคเพื่อใช้ในการบูรณะศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากง ซึ่งมีความขัดแย้งกับผลการศึกษาของ เทียมรัตน์ (2541) ที่พบว่า ผู้ที่เข้าใช้หรือเข้าร่วมกิจกรรมใดๆ ในชุมชน จะเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมเป็นสมาชิก และมีส่วนร่วมในการออกค่าใช้จ่ายในกิจกรรมนั้นด้วย

4.2.3.4 การมีส่วนร่วมในการดูแลศาลเจ้าเล่าปุนเก่ากึ่งภายหลังการบูรณะแล้ว

จากการศึกษาพบว่า ไม่มีปัจจัยใดๆ ทางลักษณะทางประชากรและสังคมที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการให้คณะกรรมการตัวแทนที่ชุมชนเลือกทำหน้าที่ดูแลศาลเจ้าภายหลังการบูรณะศาลเจ้าแล้ว แต่พบว่า

- 1.) รายได้ของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับความต้องการให้คณะกรรมการศาลเจ้าดูแลรักษาศาลเจ้าภายหลังการบูรณะ
- 2.) ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการให้คณะกรรมการศาลเจ้าดูแลรักษาศาลเจ้า
- 3.) ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษามีความสัมพันธ์กับความต้องการให้รัฐดูแลรักษาศาลเจ้า

โดยใช้สถิติทดสอบไค-สแควร์ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ได้ผลการศึกษาดังนี้

1.) รายได้ของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับความต้องการให้คณะกรรมการ
ศาลเจ้าคุณแลร์รักษาศาลเจ้าภายหลังการบูรณะ

ตารางที่ 4.37 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ของครอบครัวกับความต้องการให้คณะกรรมการ
ศาลเจ้าคุณแลร์รักษาศาลเจ้าเล่าปูนเ้ากงภายหลังการบูรณะ

รายได้ของครอบครัว เฉลี่ย ต่อ เดือน	ความต้องการให้คณะกรรมการศาลเจ้าคุณแล รักษาศาลเจ้าเล่าปูนเ้ากงภายหลังการบูรณะ		รวม ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)
	ต้องการ ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)	ไม่ต้องการ ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)	
- น้อยกว่า หรือเท่ากับ 15,000 บาท	47 (47.0) (45.6)	53 (53.0) (70.7)	100 (100) (56.2)
- มากกว่า 15,000 บาท	56 (71.8) (54.4)	22 (28.2) (29.3)	78 (100) (43.8)
รวม	103 (57.9) (100)	75 (42.1) (100)	178 (100) (100)

จากการวิเคราะห์พบว่า รายได้ของครอบครัวมีผลกับความต้องการให้คณะกรรมการ
ศาลเจ้าเล่าปูนเ้ากงแลร์รักษาศาลเจ้าภายหลังการบูรณะ อย่างมีระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ค่าไค-
สแควร์ = 10.119 sig. = 0.001 C. = 0.249

จากความสัมพันธ์พบว่า กลุ่มประชากรที่มีรายได้ของครอบครัวสูงกว่า 15,000 บาท
ส่วนใหญ่ 71.8% ต้องการให้คณะกรรมการศาลเจ้าเล่าปูนเ้ากงแลร์รักษาศาลเจ้าภายหลังการ
บูรณะอย่างเห็นได้ชัด ในขณะที่กลุ่มประชากรที่มีรายได้ของครอบครัวน้อยกว่า 15,000 บาท มี
ความต้องการให้คณะกรรมการดูแลรักษาศาลเจ้าและไม่ต้องการให้คณะกรรมการดูแลศาลเจ้า
ไม่แตกต่างกัน คือ 47.0% และ 53.0%

สรุปได้ว่ากลุ่มประชากรที่มีรายได้สูงมีความต้องการให้คณะกรรมการศาลเจ้าทำหน้าที่ดู
แลรักษาศาลเจ้าภายหลังทำการบูรณะศาลเจ้าแล้วอย่างเห็นได้ชัดเจน

2.) ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการให้คณะกรรมการศาลเจ้าตุแลร์รักษาศาลเจ้า

ตารางที่ 4.38 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษากับความต้องการให้คณะกรรมการศาลเจ้าตุแลร์รักษาศาลเจ้าเล่าปุนเต้ากงภายหลังการบูรณะ

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษา	ความต้องการให้คณะกรรมการศาลเจ้าตุแลร์รักษาศาลเจ้าเล่าปุนเต้ากงภายหลังการบูรณะ		รวม ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)
	ต้องการ ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)	ไม่ต้องการ ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)	
- น้อยกว่า หรือเท่ากับ 20 ปี	57 (51.4) (55.3)	54 (48.6) (72.0)	111 (100) (62.4)
- มากกว่า 20 ปี	46 (68.7) (44.7)	21 (31.3) (28.0)	67 (100) (37.6)
รวม	103 (57.9) (100)	75 (42.1) (100)	178 (100) (100)

จากการวิเคราะห์พบว่า ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษามีผลกับความต้องการให้คณะกรรมการศาลเจ้าเล่าปุนเต้ากงตุแลร์รักษาศาลเจ้าภายหลังการบูรณะ อย่างมีระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ค่าไค-สแควร์ = 3.869 sig. = 0.049 C. = 0.167

จากความสัมพันธ์พบว่า กลุ่มประชากรที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษามากกว่า 20 ปี ส่วนใหญ่ประมาณ 2 ใน 3 หรือ 68.7% ต้องการให้คณะกรรมการศาลเจ้าเล่าปุนเต้ากงตุแลร์รักษาศาลเจ้าภายหลังการบูรณะ ในขณะที่กลุ่มประชากรที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี มีความต้องการให้คณะกรรมการศาลเจ้าตุแลร์รักษาศาลเจ้า และ ไม่ต้องการให้คณะกรรมการศาลเจ้าตุแลร์รักษาศาลเจ้า ไม่แตกต่างกัน คือ 51.4% และ 48.6%

แสดงว่ากลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษานี้มีมานานต้องการให้คณะกรรมการที่ทำหน้าที่ดูแลศาลเจ้า ปฏิบัติหน้าที่ในการดูแลศาลเจ้าเล่าปุนเก่ากงภายหลังทำการบูรณะศาลเจ้าแล้ว

3.) ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษามีความสัมพันธ์กับความต้องการให้รัฐดูแลรักษาศาลเจ้า

ตารางที่ 4.39 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษากับความต้องการให้รัฐดูแลรักษาศาลเจ้าเล่าปุนเก่ากงภายหลังการบูรณะ

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษา	ความต้องการให้รัฐดูแลรักษาศาลเจ้าเล่าปุนเก่ากงภายหลังการบูรณะ		รวม ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)
	ต้องการ ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)	ไม่ต้องการ ความถี่ (%แถว) (%สดมภ์)	
- น้อยกว่า หรือเท่ากับ 20 ปี	30 (27.0) (42.9)	81 (73.0) (75.0)	111 (100) (62.4)
- มากกว่า 20 ปี	40 (59.7) (57.1)	27 (40.3) (25.0)	67 (100) (37.6)
รวม	70 (39.3) (100)	108 (60.7) (100)	178 (100) (100)

จากการวิเคราะห์พบว่า ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษามีผลกับความต้องการให้รัฐดูแลรักษาศาลเจ้าภายหลังการบูรณะ อย่างมีระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ค่าไค-สแควร์ = 14.181 sig. = 0.000 C. = 0.308

จากความสัมพันธ์พบว่า กลุ่มประชากรที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษามากกว่า 20 ปี ส่วนใหญ่ประมาณ 2 ใน 3 หรือ 59.7% ต้องการให้รัฐดูแลรักษาศาลเจ้าภายหลังการบูรณะ กลุ่มประชากรที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษาน้อยกว่า หรือเท่ากับ 20 ปี ส่วนใหญ่ 73.0%

ไม่ต้องการให้รัฐทำหน้าที่ดูแลศาลเจ้าภายหลังการบูรณะอย่างเห็นได้ชัด ทั้งสองกลุ่มประชากรมีความสัมพันธ์ในทิศทางสวนทางกัน กล่าวคือ กลุ่มประชากรที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษามากกว่า 20 ปีมีจำนวนผู้ต้องการให้รัฐดูแลรักษาศาลเจ้ามากกว่า ในขณะที่กลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี มีจำนวนผู้ต้องการให้รัฐดูแลศาลเจ้าน้อยกว่าผู้ไม่ต้องการ

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่ากลุ่มประชากรที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษามาเป็นเวลานานต้องการให้คณะกรรมการศาลเจ้าดูแลศาลเจ้าเล่าปุนเก่าร่วมกันกับผู้อำนวยการของรัฐ

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การอนุรักษ์อาคารเก่าที่ใช้พักอาศัยในย่านไชน่าทาวน์

4.1.1 ทศนคติที่มีต่อเหตุจูงใจให้ทำการอนุรักษ์อาคารเก่าที่ใช้พักอาศัย

กลุ่มประชากรส่วนใหญ่ในย่านไชน่าทาวน์ เห็นด้วยกับคุณค่าของอาคารที่นำไปสู่การอนุรักษ์ในด้านต่าง ๆ อย่างเห็นได้ชัดเจน โดยที่กลุ่มประชากรตระหนักถึงคุณค่าความงามของอาคารเก่าเป็นเอกลักษณ์ในพื้นที่ กลุ่มประชากรส่วนใหญ่อาศัยและใช้ประโยชน์อาคารจนเกิดความผูกพันกับอาคาร และส่วนใหญ่เห็นว่าอาคารเก่ายังใช้ประโยชน์เป็นที่พักอาศัยหรือประกอบการค้าขายได้ดีในปัจจุบัน ซึ่งกลุ่มประชากรส่วนใหญ่ที่เห็นคุณค่าของอาคารเก่าที่ใช้พักอาศัยในด้านความงามที่เป็นเอกลักษณ์ ความผูกพันกับอาคาร และประโยชน์ใช้สอยในปัจจุบันของอาคารเก่าที่ใช้พักอาศัย มีสูงกว่า 80% และยังพบว่ากลุ่มประชากรที่มีระยะเวลาครอบครองอาคารน้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี เห็นว่าค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมอาคารเก่าถูกกว่าการรื้อทิ้งสร้างใหม่ มีจำนวนมากกว่ากลุ่มประชากรที่มีระยะเวลาครอบครองอาคารมากกว่า 20 ปี สรุปได้ว่า กลุ่มประชากรส่วนใหญ่เห็นด้วยกับคุณค่าของอาคารเก่าที่ใช้พักอาศัย เป็นเหตุผลที่สนับสนุนการอนุรักษ์อาคารเก่าที่ใช้พักอาศัยในย่านไชน่าทาวน์ เขตสัมพันธวงศ์

4.1.2 ทศนคติที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์อาคารเก่าที่ใช้พักอาศัย

4.1.2.1 การมีส่วนร่วมในการออกแบบปรับปรุงอาคารเก่าที่ใช้พักอาศัย

กลุ่มประชากรที่มีรายได้สูง (มากกว่า 15,000 บาท ต่อ เดือน) ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ต้องการให้รายละเอียดดั้งเดิมแก่ผู้อำนวยการในการออกแบบปรับปรุงอาคารอย่างเห็นได้ชัดเจน ในขณะที่กลุ่มประชากรที่มีระยะเวลาครอบครองอาคารมากกว่า 20 ปี ต้องการมีส่วนร่วมในการให้รายละเอียดดั้งเดิมแก่ผู้อำนวยการในการออกแบบปรับปรุงอาคารมากกว่ากลุ่มประชากรที่มีระยะเวลาครอบครองอาคารน้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี

4.1.2.2 การมีส่วนร่วมในการบูรณะปรับปรุงอาคารเก่าที่ใช้พักอาศัย

กลุ่มประชากรที่มีรายได้สูง (มากกว่า 15,000 บาท ต่อ เดือน) ส่วนใหญ่ต้องการขอมีส่วนร่วมกับผู้ชำนาญการในการบูรณะปรับปรุงอาคารเก่าที่ใช้พักอาศัยอย่างเห็นได้ชัดเจน

4.1.2.3 การมีส่วนร่วมในการออกค่าใช้จ่ายในการบูรณะปรับปรุงอาคารเก่าที่ใช้พักอาศัย

กลุ่มประชากรที่มีรายได้สูง (มากกว่า 15,000 บาท ต่อ เดือน) และกลุ่มประชากรที่มีระยะเวลาครอบครองอาคารเกินกว่า 20 ปี ต้องการให้รัฐช่วยเหลือในการออกค่าใช้จ่าย 25-50% ของค่าใช้จ่ายในการบูรณะอาคาร แสดงว่ากลุ่มประชากรทั้งสองกลุ่มต้องการมีส่วนร่วมในการออกค่าใช้จ่ายในการบูรณะอาคารเก่าที่ใช้พักอาศัยสูงสุด 75% และต่ำสุด 50% ของค่าใช้จ่ายในการบูรณะอาคาร ซึ่งจัดได้ว่ากลุ่มประชากรทั้งสองกลุ่มมีระดับการมีส่วนร่วมในการออกค่าใช้จ่ายสูงมาก

4.1.2.4 การมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาอาคารเก่าที่ใช้พักอาศัยภายหลังการบูรณะปรับปรุง

กลุ่มประชากรที่มีรายได้สูง (มากกว่า 15,000 บาท ต่อ เดือน) ส่วนใหญ่ต้องการให้มีผู้ชำนาญการให้คำปรึกษาในการดูแลรักษาอาคารเก่าที่ใช้พักอาศัยภายหลังการบูรณะปรับปรุงอาคารอย่างเห็นได้ชัดเจน

4.2 การอนุรักษ์อาคารสาธารณะที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน กรณีศึกษา ศาลเจ้าเล่าปุนเถ้ากง

4.2.1 ทศนคติที่มีต่อเหตุจูงใจให้ทำการอนุรักษ์ศาลเจ้าเล่าปุนเถ้ากง

กลุ่มประชากรส่วนใหญ่เห็นคุณค่าของศาลเจ้าเล่าปุนเถ้ากงในด้านต่างๆ เป็นเหตุผลที่จะนำไปสู่การอนุรักษ์ศาลเจ้าฯ ได้ ทั้งนี้จากการศึกษาพบว่ากลุ่มประชากรที่มีลักษณะทางวัฒนธรรมเดียวกันกับโบราณสถาน หรือศาลเจ้าเล่าปุนเถ้ากง เป็นผู้มีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าของศาลเจ้าเล่าปุนเถ้ากงในด้านต่างๆ ดังนี้

กลุ่มผู้มีเชื้อสายจีน เป็นผู้ที่เห็นคุณค่าของศาลเจ้าเล่าปุนเถ้ากงในด้าน ความงดงามของศาลเจ้าและการคงไว้ซึ่งศิลปปะติงเดิมให้เห็นในปัจจุบัน , และเห็นคุณค่าความศักดิ์สิทธิ์ของศาลเจ้าฯ อย่างชัดเจน และเป็นผู้ที่เห็นคุณค่าของศาลเจ้าฯ ในด้านสะท้อนขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวจีนมากกว่ากลุ่มประชากรที่ไม่มีเชื้อสายจีน

กลุ่มประชากรผู้ที่เข้าใช้ศาลเจ้า เพื่อประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เช่น ไปไหว้เจ้า ทำบุญ เป็นผู้เห็นคุณค่าของศาลเจ้าเล่าปุนเถ้ากงในความศักดิ์สิทธิ์อย่างเห็นได้ชัดเจน แสดงให้เห็นว่า

กลุ่มประชากรในย่านไชน่าทาวน์ยังคงเห็นว่าศาลเจ้าเล่าปุนเก่ามีความศักดิ์สิทธิ์เป็นที่เคารพสักการะของผู้คนทั้งภายในและภายนอกชุมชนอย่างเห็นได้ชัดเจน ในขณะที่เป็นผู้ที่เห็นคุณค่าด้านความงดงามและการเป็นสถานที่ที่สะท้อนขนบธรรมเนียมของชาวจีน มากกว่า กลุ่มผู้ไม่เคยเข้าใช้ และผู้ที่ไม่ช่วยงานที่ศาลเจ้าฯ

4.2.2 ทักษะที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศาลเจ้าเล่าปุนเก่า

4.2.2.1 การมีส่วนร่วมในการออกแบบปรับปรุงศาลเจ้าเล่าปุนเก่า

จากการศึกษาไม่พบความสัมพันธ์ของลักษณะทางประชากรและสังคมของกลุ่มประชากรที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศาลเจ้าเล่าปุนเก่า พบเพียงแต่กลุ่มประชากรส่วนใหญ่ในพื้นที่ศึกษาต้องการให้ผู้ชำนาญการของรัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องเสนอแบบให้คณะกรรมการศาลเจ้าลงประชามติในการออกแบบปรับปรุงศาลเจ้าเล่าปุนเก่า แสดงว่ากลุ่มประชากรส่วนใหญ่ให้ความสำคัญและยอมรับการปฏิบัติงานตามมติของคณะกรรมการศาลเจ้า(สมาคมแต่จิ๋ว) ซึ่งเป็นผู้ดูแลผลประโยชน์และดำเนินการปรับปรุงศาลเจ้าตั้งแต่อดีตเป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน

4.2.2.2 การมีส่วนร่วมในการบูรณะปรับปรุงศาลเจ้าเล่าปุนเก่า

การศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการบูรณะปรับปรุงศาลเจ้าเล่าปุนเก่าพบว่า กลุ่มประชากรที่มีรายได้สูง (มากกว่า 15,000 บาท ต่อเดือน) และกลุ่มประชากรที่เข้าใช้ศาลเจ้าฯ 2-5 ครั้ง ต่อ ปี ส่วนใหญ่ต้องการให้คณะกรรมการที่ดูแลศาลเจ้าเล่าปุนเก่ารับผิดชอบการบูรณะและปรับปรุงศาลเจ้าฯ อย่างเห็นได้ชัดเจน ในขณะที่กลุ่มประชากรที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในอาคารเก่าเกินกว่า 20 ปี ต้องการให้คณะกรรมการศาลเจ้าฯ รับผิดชอบการบูรณะร่วมกับผู้ชำนาญการ แต่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรและสังคมของกลุ่มประชากรกับความต้องการให้คณะกรรมการตัวแทนที่ชุมชนเลือกทำการบูรณะและปรับปรุงศาลเจ้าเล่าปุนเก่า แสดงว่าประชากรในพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่ไม่ต้องการมีส่วนร่วมในการบูรณะศาลเจ้าเล่าปุนเก่าโดยตรง แต่ต้องการให้องค์กรของท้องถิ่นที่ทำหน้าที่ดูแลศาลเจ้าอยู่แล้ว ซึ่งในปัจจุบันคือสมาคมแต่จิ๋ว และผู้ชำนาญการทำหน้าที่ในการบูรณะศาลเจ้าเล่าปุนเก่า และเป็นที่สังเกตว่ากลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษานานกว่า 20 ปี นอกจากจะต้องการให้คณะกรรมการศาลเจ้าทำหน้าที่บูรณะปรับปรุงศาลเจ้าแล้ว ยังต้องการให้มีผู้ชำนาญการของรัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องทำหน้าที่บูรณะปรับปรุงศาลเจ้าฯ เป็นไปตามหลักการของการอนุรักษ์ที่ Edward (2000:48) กล่าวว่า การปรับปรุงผลงานอันทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมจำเป็นต้องใช้ความพยายาม

มากเป็นพิเศษ งานปรับปรุงอาคารจะต้องใช้ผู้ชำนาญงานที่มีความรู้ทั้งทางด้านประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรมและวิธีปรับปรุงอาคาร

4.2.2.3 การมีส่วนร่วมในการออกค่าใช้จ่ายในการบูรณะปรับปรุงศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากง

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มประชากรที่มีรายได้สูง (มากกว่า 15,000 บาท ต่อเดือน) และกลุ่มประชากรที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในอาคารเกินกว่า 20 ปี ส่วนใหญ่ต้องการรัฐออกค่าใช้จ่ายในการบูรณะปรับปรุงศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากง ในขณะที่กลุ่มประชากรที่เข้าใช้ศาลเจ้า 2-5 ครั้งต่อปี ส่วนใหญ่ต้องการให้คณะกรรมการศาลเจ้าหาเงินบริจาคจากผู้นับถือทั้งภายในและภายนอกชุมชน และไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรและสังคมของกลุ่มประชากรที่ต้องการให้สมาชิกในชุมชนร่วมกันบริจาคเงินเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการบูรณะปรับปรุงศาลเจ้า แสดงให้เห็นว่ากลุ่มประชากรในพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่ไม่ต้องการมีส่วนร่วมในการออกค่าใช้จ่ายในการบูรณะ แต่จะสังเกตได้ว่าผู้ที่เข้าใช้ศาลเจ้าบ่อย ๆ (2-5 ครั้ง ต่อ ปี) ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ต้องการให้คณะกรรมการศาลเจ้าหาเงินบริจาคจากผู้นับถือทั้งในและนอกชุมชน

4.2.2.4 การมีส่วนร่วมในการดูแลศาลเจ้าฯ ภายหลังการบูรณะปรับปรุงแล้ว

กลุ่มประชากรที่มีรายได้สูงของครอบครัวสูง (มากกว่า 15,000 บาท ต่อ เดือน) ส่วนใหญ่ต้องการให้คณะกรรมการศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากงทำหน้าที่ดูแลศาลเจ้าเองทั้งหมดอย่างเห็นได้ชัดเจน ในขณะที่กลุ่มประชากรที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในอาคารเกินกว่า 20 ปี ส่วนใหญ่ต้องการให้คณะกรรมการศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากงทำหน้าที่ดูแลศาลเจ้า ร่วมกับรัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง แต่จากการศึกษาไม่พบความสัมพันธ์ระหว่าง ลักษณะทางประชากรและสังคมของกลุ่มประชากรที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการให้คณะกรรมการตัวแทนที่ชุมชนเลือกทำหน้าที่ดูแลศาลเจ้าเองทั้งหมด แสดงให้เห็นว่ากลุ่มประชากรไม่ต้องการทำหน้าที่ดูแลศาลเจ้าโดยตรง และเป็นที่น่าสนใจว่ากลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่ในอาคารเกินกว่า 20 ปี มีความต้องการให้ผู้ทำหน้าที่ดูแลศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากงสอดคล้องกับ หลักการดูแลโบราณสถานที่ Ross (1996 : 51-71) กล่าวไว้ว่า การดูแลโบราณสถานจะต้องประกอบด้วยหน่วยงานหลายส่วนด้วยกัน และที่สำคัญรัฐต้องมีหน้าที่ดูแลโบราณสถานอันเป็นสมบัติของชาติด้วย

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา

ย่านไชน่าทาวน์ เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพฯ เป็นย่านชุมชนชาวจีนที่เข้ามาตั้งรกรากทำการค้าขายตั้งแต่สมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ เป็นบริเวณที่มีความเจริญและเป็นพื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาในลำดับต้นๆ ตั้งแต่อดีต ทำให้บริเวณนี้ประกอบไปด้วย อาคารเก่าที่เป็นตึกแถวจำนวนมากที่ใช้เป็นที่พักอาศัย ชาวจีนที่อพยพเข้ามาต่างพากันจับจองเช่าตึกแถวเหล่านี้เพื่อประโยชน์ในการพักอาศัยและประกอบการค้าขาย การอยู่ร่วมกันของชุมชนชาวจีนยังก่อให้เกิดวัฒนธรรมในการใช้ประโยชน์อาคารสาธารณะในพื้นที่นี้ด้วย และที่เห็นเด่นชัดคือ อาคารสาธารณะประเภทศาลเจ้า ซึ่งหลายแห่งมีอายุมากกว่า 100 ปี และจากการสำรวจและศึกษาประวัติของศาลเจ้าในพื้นที่ศึกษาพบว่า ศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากง เป็นอาคารสาธารณะที่มีบทบาทสำคัญต่อประชากรในพื้นที่ศึกษาตั้งแต่อดีตเป็นต้นมา การศึกษาทัศนคติและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์อาคารในย่านไชน่าทาวน์ กรุงเทพฯ จึงเป็นการศึกษาความมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์อาคารเก่าที่ใช้พักอาศัย และอาคารสาธารณะที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน กรณีศึกษาศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากง เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการอนุรักษ์อาคารในแนวใหม่ที่มุ่งเน้นการอนุรักษ์อาคารเก่าและบรรยากาศในชุมชน โดยสรุปหัวข้อของผลการศึกษา ได้ดังนี้

การอนุรักษ์อาคารเก่าในย่านไชน่าทาวน์

5.1 การอนุรักษ์อาคารเก่าที่ใช้พักอาศัยในย่านไชน่าทาวน์

- 5.1.1 สัญชาต (Perception) ของประชากรที่มีต่ออาคารเก่าที่ใช้พักอาศัย
- 5.1.2 การมีส่วนร่วมของประชากรในการอนุรักษ์อาคารเก่าที่ใช้พักอาศัย
- 5.1.3 ข้อเสนอแนะในการอนุรักษ์อาคารเก่าที่ใช้พักอาศัยในย่านไชน่าทาวน์

5.2 การอนุรักษ์อาคารสาธารณะที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันในย่านไชน่าทาวน์ กรณีศึกษา ศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากง

- 5.2.1 สัญชาต (Perception) ของประชากรที่มีต่อศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากง
- 5.2.2 การมีส่วนร่วมของประชากรในการอนุรักษ์ศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากง
- 5.2.3 ข้อเสนอแนะในการอนุรักษ์ศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากง

5.1 การอนุรักษ์อาคารเก่าที่ใช้พักอาศัยในย่านไชน่าทาวน์

5.1.1 สัญชาตญาณของประชากรที่มีต่ออาคารเก่าที่ใช้พักอาศัยที่นำไปสู่การอนุรักษ์

กลุ่มประชากรส่วนใหญ่ในพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่เห็นด้วยกับคุณค่าของอาคารเก่าที่ใช้พักอาศัยที่นำไปสู่การอนุรักษ์ในด้านต่าง ๆ อย่างชัดเจน โดยกลุ่มประชากรเกือบทั้งหมดตระหนักถึงคุณค่าของอาคารเก่าที่ยังสามารถใช้เป็นที่พักอาศัยและค้าขายได้ดีในปัจจุบัน , เห็นว่าอาคารเก่ายังคงความสวยงามมีรูปแบบเฉพาะตัวและเป็นเอกลักษณ์ในพื้นที่และอาศัยหรือใช้ประโยชน์บนอาคารเก่าจนเกิดความรู้สึกผูกพัน ตามลำดับ และเมื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะประชากรกับสัญชาตญาณที่มีต่ออาคารเก่าที่ใช้พักอาศัยที่นำไปสู่การอนุรักษ์พบว่า กลุ่มประชากรที่มีระยะเวลาครอบครองอาคารไม่นาน ส่วนใหญ่เห็นว่าค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมอาคารเก่าถูกกว่าการรื้อทิ้งสร้างใหม่ มีจำนวนมากกว่ากลุ่มประชากรที่มีระยะเวลาครอบครองอาคารนาน ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเร่งให้ความช่วยเหลือในการซ่อมแซมอาคารเก่าของกลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่นาน ซึ่งสอดคล้องกับแนว ความคิดของ Pearce (1989 : 188) ที่กล่าวไว้ว่า คุณค่าความสำคัญของอาคารเก่าจะเปลี่ยนไปทันที ถ้าคนส่วนใหญ่เห็นว่าอาคารเก่านั้นๆ ไม่ประหยัดในการซ่อมแซม ต้องอาศัยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรีบให้ความช่วยเหลือหรือปรับปรุงอาคารให้สามารถใช้งานได้เหมาะสมกว่าเดิม

5.1.2 การมีส่วนร่วมของประชากรในการอนุรักษ์อาคารเก่าที่ใช้พักอาศัยในย่านไชน่าทาวน์

ข้อกำหนดบางประการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชากรในการอนุรักษ์อาคารเก่าที่ใช้พักอาศัย

ระดับการมีส่วนร่วมของประชากรในการอนุรักษ์ อาจแตกต่างกันไปจากทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชากรในกิจกรรมอื่นๆ ของชุมชน ทั้งนี้เนื่องจาก การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์จะต้องอาศัยความร่วมมือของประชากรและผู้ชำนาญการ ตามแนวความคิดของ Harvey (1972 : 196-197) กล่าวไว้ว่า การปล่อยให้ประชากรผู้มีสิทธิ์อย่างเต็มที่ในอาคารทำการอนุรักษ์หรือจัดการอาคารเองโดยไม่ได้รับการแนะนำหรือคำปรึกษาจากผู้ชำนาญการเลย อาจทำให้อาคารเหล่านั้นขาดลักษณะที่ถูกต้อง หรืออาจจะทำลายหลักฐานอันสำคัญทางประวัติศาสตร์ไปเลยก็ได้

5.1.2.1 การมีส่วนร่วมในการออกแบบปรับปรุงอาคารเก่าที่ใช้พักอาศัย

กลุ่มประชากรในพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่ต้องการเป็นผู้ให้รายละเอียดดั้งเดิมของอาคารแก่ผู้ชำนาญการ ซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมในระดับ Partnership โดยประชากรต้องการมีส่วนร่วมในการออกแบบปรับปรุงโดยเป็นผู้ให้รายละเอียดดั้งเดิมแก่ผู้ชำนาญการเพื่อให้การปรับปรุงอาคารเก่าให้

มีลักษณะใกล้เคียงของเดิมที่สุด และจากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะประชากรกับการมีส่วนร่วมในการออกแบบปรับปรุงอาคารพบว่า

กลุ่มประชากรผู้มีรายได้ของครอบครัวสูง (มากกว่า 15,000 บาท ต่อ เดือน) มีความต้องการในการเป็นผู้ให้รายละเอียดดั้งเดิมของอาคารอย่างเห็นได้ชัดเจน และ กลุ่มประชากรที่มีระยะเวลาที่ครอบครองอาคารเก่านาน มีความต้องการให้รายละเอียดดั้งเดิมของอาคารแก่ผู้ชำนาญมากกว่ากลุ่มประชากรที่มีระยะเวลาที่ครอบครองอาคารไม่นาน

สรุปได้ว่ากลุ่มประชากรที่มีฐานะครอบครัวดี มีระดับการมีส่วนร่วมในการออกแบบปรับปรุงอาคารเป็นไปตามหลักการอนุรักษ์อาคารที่กำหนดให้ผู้อยู่อาศัยควรเป็นผู้ให้รายละเอียดดั้งเดิมของอาคารแก่ผู้ชำนาญการ และสรุปได้ว่ากลุ่มประชากรที่ครอบครองอาคารเก่าอยู่นาน มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์อาคารที่ใช้พักอาศัยในลักษณะต้องการมีส่วนร่วมกับผู้ชำนาญการในการให้รายละเอียดอาคาร มากกว่ากลุ่มประชากรที่มีระยะเวลาครอบครองอาคารเก่าน้อยกว่า

5.2.1.2 การมีส่วนร่วมในการบูรณะปรับปรุงอาคาร

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มประชากรที่มีรายได้ของครอบครัวสูง (มากกว่า 15,000 บาท ต่อเดือน) ส่วนใหญ่ต้องการขอมีส่วนร่วมกับผู้ชำนาญการในการดำเนินการบูรณะและปรับปรุงอาคารอย่างชัดเจน ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า กลุ่มประชากรที่มีรายได้ของครอบครัวสูงที่อาศัยอยู่ในอาคารเก่าในย่านไชน่าทาวน์เป็นกลุ่มประชากรที่มีลักษณะการมีส่วนร่วมในระดับ Partnership ในการบูรณะปรับปรุงอาคาร สอดคล้องกับการศึกษาของ Harvey (Harvey, J. 1972) พบว่า ประชากรที่มีรายได้สูงจะมีข้อได้เปรียบทางด้านการเงินซึ่งถ้าเป็นผู้ที่ต้องการอนุรักษ์อาคารเก่า มักจะมองหาฝีมืออาชีพหรือผู้เชี่ยวชาญในการปรับปรุงอาคารเก่าของเขา และสำหรับกลุ่มผู้มีรายได้สูงในย่านไชน่าทาวน์นี้ไม่เพียงต้องการฝีมืออาชีพหรือผู้เชี่ยวชาญในการปรับปรุงอาคาร แต่ยังต้องการมีส่วนร่วมในการบูรณะอาคารของเขาด้วย

5.2.1.3 การมีส่วนร่วมในการออกค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงอาคาร

หากจะต้องทำการอนุรักษ์อาคารเก่าในย่านไชน่าทาวน์แล้ว กลุ่มประชากรส่วนใหญ่ในย่านไชน่าทาวน์ ต้องการให้รัฐมีส่วนร่วมในการออกค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงอาคารเก่าที่ใช้ประโยชน์อยู่ในปัจจุบัน 25-50% ของค่าใช้จ่ายในการบูรณะอาคาร หรือกลุ่มประชากรต้องการออกค่าใช้จ่ายเองสูงสุด 75% และต่ำสุด 50% ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด ซึ่งเป็นระดับการมีส่วนร่วมในการออกค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงอาคารที่สูงมาก และผลของการศึกษาความสัมพันธ์ก็พบว่า กลุ่มประชากรที่มีรายได้ของครอบครัวสูง (มากกว่า 15,000 บาท ต่อ เดือน) และกลุ่มประชากรที่มีระยะเวลาครอบครองอาคารอยู่นาน ก็ต้องการออกค่าใช้จ่ายในจำนวนนี้เช่นเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เทียมรัตน์ (2541:หน้า 78) ที่พบว่า ผู้มีลักษณะทางเศรษฐกิจดีจะให้ความช่วย

เหลือและให้ความร่วมมือในการออกค่าใช้จ่ายสูงตามไปด้วย และจากการศึกษานี้จึงสามารถสรุปได้ว่า กลุ่มประชากรที่มีรายได้ของครอบครัวสูงและกลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่ในอาคารเก่าเป็นเวลานาน มีระดับการมีส่วนร่วมในการออกค่าใช้จ่ายในการอนุรักษ์อาคารสูงตามไปด้วย

5.2.1.4 การมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาอาคารภายหลังการปรับปรุงแล้ว

ประชากรในพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่ต้องการให้มีผู้ชำนาญการให้คำปรึกษาด้านการดูแลรักษาอาคาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มประชากรที่มีรายได้ของครอบครัวสูง (มากกว่า 15,000 บาทต่อเดือน) ส่วนใหญ่ต้องการให้มีผู้ชำนาญการให้คำปรึกษาด้านการดูแลรักษาอาคารเก่าที่ใช้ประโยชน์อยู่อย่างเห็นได้ชัดเจน

สรุปได้ว่ากลุ่มประชากรที่มีบทบาทในการมีส่วนร่วมอนุรักษ์อาคารเก่าที่ใช้พักอาศัย ในด้านต่างๆ โดยร่วมดำเนินการและต้องการคำแนะนำหรือคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญในการดำเนินการอนุรักษ์ เป็นไปตามหลักการอนุรักษ์

จากการศึกษาข้อกำหนดในการอนุรักษ์อาคารเก่าที่ใช้พักอาศัยในด้านต่างๆ ประกอบกับความต้องการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์อาคารเก่าที่ใช้พักอาศัย แสดงให้เห็นว่า กลุ่มประชากรที่มีรายได้ของครอบครัวสูง (มากกว่า 15,000 บาทต่อเดือน) เป็นกลุ่มประชากรที่ต้องการมีส่วนร่วมในการออกแบบปรับปรุงอาคาร , บูรณะปรับปรุงอาคาร , ดูแลอาคาร ในลักษณะร่วมดำเนินการ และต้องการผู้ชำนาญการในการร่วมดำเนินการและขอคำปรึกษา อีกทั้งยังต้องการมีส่วนร่วมในการออกค่าใช้จ่ายในการบูรณะอาคารเก่าในระดับสูงอีกด้วย ตรงตามหลักการและข้อกำหนดในการอนุรักษ์อาคารเก่าที่ใช้พักอาศัย

5.1.3 ข้อเสนอแนะในการอนุรักษ์อาคารเก่าที่ใช้พักอาศัยในย่านไชน่าทาวน์

5.1.3.1 ปรับปรุงอาคารเก่าที่ใช้พักอาศัยให้สอดคล้องกับสัญญาณของประชากรในย่านไชน่าทาวน์

จากการศึกษาความเห็นของประชากรที่ใช้ประโยชน์อาคารเก่าอยู่ในปัจจุบันเกี่ยวกับความเห็นที่มีต่ออาคารที่นำไปสู่การอนุรักษ์ส่วนใหญ่ตระหนักถึงคุณค่าของอาคารเก่าที่ใช้พักอาศัยอยู่ในปัจจุบัน และที่สำคัญพบว่า กลุ่มประชากรเกือบทั้งหมด เห็นด้วยว่า อาคารเก่ายังสามารถใช้ประโยชน์ทางด้านค้าขายและพักอาศัยได้ดีในปัจจุบัน ในสัดส่วนมากที่สุด ดังนั้นแนวทางในการปรับปรุงอาคารเก่าในพื้นที่ศึกษาจึงควรเป็นไปในแนวทางการปรับปรุงสภาพอาคารให้งดงามและเหมาะสมกับกิจกรรมการค้าขายและการอยู่อาศัยต่อไป มิใช่การอนุรักษ์แบบพิพิธภัณฑที่เก็บรักษาอาคารไว้อย่างเดียวโดยไม่เน้นให้เกิดกิจกรรมบนอาคาร

5.1.3.2 กลุ่มประชากรที่รัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน

จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มประชากรที่มีระยะเวลาในการครอบครองอาคารเก่านาน บางส่วนไม่เห็นด้วยว่าค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาอาคารเก่าต่ำกว่าการรื้อทิ้งสร้างอาคารใหม่ และจากผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์อาคารเก่าที่ใช้พักอาศัยพบว่า กลุ่มประชากรที่มีระยะเวลาในการครอบครองอาคารนาน ต้องการเป็นผู้ให้รายละเอียดดั้งเดิมของอาคารแก่ผู้ชำนาญการมากกว่ากลุ่มประชากรที่มีระยะเวลาในการครอบครองอาคารไม่นาน และต้องการให้รัฐช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในการบูรณะอาคาร 25-50% ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด (ตารางที่ 5.1)

ตารางที่ 5.1 แสดงลักษณะการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์อาคารเก่าที่ใช้พักอาศัยของกลุ่มประชากรที่มีระยะเวลาในการครอบครองอาคารนาน

ลักษณะการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์อาคาร	ระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์อาคารเก่าที่ใช้พักอาศัย		
	ผู้ครอบครองดำเนินการเองทั้งหมด	ให้ผู้ชำนาญการดำเนินการเองทั้งหมด	ผู้ครอบครองร่วมดำเนินการกับผู้ชำนาญการ
1. การออกแบบปรับปรุงอาคารเก่า	-	-	😊 สัดส่วนมากกว่าผู้มีระยะเวลาในการครอบครองอาคารไม่นาน
2. การออกค่าใช้จ่ายในการบูรณะอาคาร	-	-	ให้รัฐช่วยออกค่าใช้จ่าย 25-50 %

ดังนั้นรัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องจึงควรเร่งหาทางช่วยเหลือกลุ่มประชากรที่ครอบครองอาคารเก่านาน โดยจัดหาผู้ชำนาญการในการสอบถามรายละเอียดดั้งเดิมของอาคาร จัดหางบประมาณบางส่วนเพื่อช่วยเหลือด้านค่าใช้จ่ายในการบูรณะซ่อมแซมอาคาร

5.1.3.3 จัดกลุ่มประชารณำร่งในการอนุรักษ์อาคารเก่า เพื่อเป็นตัวอย่งให้เกิดแรงจูงใจในการอนุรักษ์อาคารต่อไปทั้งพื้นที่

จากการศึกษาข้อกำหนดหรือหลักการในการอนุรักษ์อาคารเก่าที่ใช้พักอาศัยในด้านต่าง ๆ ประกอบกับความต้องการของประชารณำร่งในการมีส่วนร่วมอนุรักษ์อาคารเก่าที่ใช้พักอาศัย แสดงให้เห็นว่า กลุ่มประชารณำร่งที่มีรายได้ของครอบครัวสูง (มากกว่า 15,000 บาทต่อเดือน) เป็นกลุ่มประชารณำร่งที่ต้องการมีส่วนร่วมในการออกแบบปรับปรุงอาคาร , บำรุงปรับปรุงอาคาร , ดูแลอาคารภายหลังการบูรณะ ในลักษณะร่วมดำเนินการและขอคำปรึกษาจากผู้ชำนาญการ ซึ่งเป็นลักษณะความต้งการมีส่วนร่วมในระดับ Partnership อีกทั้งยังต้งการมีส่วนร่วมในการออกค่าใช้จ่ายในการบูรณะอาคารเก่าในระดับสูงอีกด้วย (ตาราง 5.2)

ตารางที่ 5.2 แสดงลักษณะการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์อาคารเก่าที่ใช้พักอาศัยของกลุ่มประชารณำร่งที่มีรายได้ของครอบครัวสูงในย่านไชน่าทาวน์

ลักษณะการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์อาคาร	ระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์อาคารเก่าที่ใช้พักอาศัย		
	ผู้ครอบครองดำเนินการเองทั้งหมด	ให้ผู้ชำนาญการดำเนินการเองทั้งหมด	ผู้ครอบครองร่วมดำเนินการกับผู้ชำนาญการ
1. การออกแบบปรับปรุงอาคารเก่า	-	-	😊 อย่างชัดเจน
2. การบูรณะปรับปรุงอาคารเก่า	-	-	😊 อย่างชัดเจน
3. การดูแลรักษาอาคารเก่า	-	-	😊 อย่างชัดเจน
4. การออกค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงอาคาร	-	-	ให้รัฐช่วยออกค่าใช้จ่าย 25-50 %

ดังนั้นแนวทางการอนุรักษ์อาคารเก่าที่ใช้พักอาศัยในย่านไชน่าทาวน์นี้ รัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจขอความร่วมมือในการอนุรักษ์อาคารได้จากกลุ่มประชารณำร่งที่มีรายได้สูงในพื้นที่ ซึ่งมีความพร้อมและยินดีให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์อาคารเก่าที่ใช้ประโยชน์อยู่ในปัจจุบันเป็นตัวอย่งการอนุรักษ์อาคารในพื้นที่และสร้างแรงจูงใจให้เกิดการอนุรักษ์อาคารเก่าทั้งหมดในพื้นที่

5.1.3.4 ข้อเสนอแนะต่อรัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์อาคารเก่าที่ใช้พักอาศัยในย่านไชน่าทาวน์

1.) ด้านการออกแบบปรับปรุงอาคารเก่า

รัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดหาผู้ชำนาญการในการติดต่อสอบถามรายละเอียดดั้งเดิมของอาคารจากกลุ่มประชากร โดยเฉพาะกลุ่มประชากรที่ให้ความร่วมมือ เช่น กลุ่มประชากรที่มีรายได้ของครอบครัวสูง กลุ่มประชากรที่มีระยะเวลาในการครอบครองอาคารนาน การออกแบบปรับปรุงอาคารควรเน้นให้อาคารเก่าสามารถใช้ประโยชน์เป็นทั้งที่พักอาศัยและค้าขายได้สะดวกสบาย คงความงดงามในคุณค่าของศิลปะและสถาปัตยกรรมดั้งเดิมไว้

2.) ด้านการบูรณะปรับปรุงอาคารเก่า

รัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดหาผู้ชำนาญการในการร่วมดำเนินการบูรณะกับผู้ครอบครองอาคารเพื่อให้เกิดการบูรณะอาคารอย่างถูกวิธี

3.) ด้านการออกค่าใช้จ่ายในการบูรณะอาคารเก่า

รัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดหางบประมาณบางส่วนช่วยเหลือผู้ครอบครองอาคาร ในระยะแรกนี้อาจจัดหางบประมาณในการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ครอบครองอาคารเก่าที่มีระยะเวลาในการครอบครองอาคารนาน รัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจใช้วิธีเจรจาต่อรองกับผู้ครอบครองอาคารเก่าที่มีรายได้ของครอบครัวสูง ในการลดหย่อนภาษี หรือละเว้นการเก็บภาษีในรูปแบบต่างๆ แทนการจัดหางบประมาณหรือการช่วยเหลือทางตรง

4.) ด้านการดูแลรักษาอาคาร

รัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดหาผู้ชำนาญการในการให้คำปรึกษาแก่ผู้ครอบครองอาคารเก่าที่ให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์อาคาร และเผยแพร่วิธีการดูแลรักษาอาคารอย่างถูกวิธีแก่ประชากรที่ครอบครองอาคารเก่าที่ยังไม่ได้ให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์อาคาร

5.2 การอนุรักษ์อาคารสาธารณะที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันในย่านไชน่าทาวน์ กรณีศึกษา ศาลเจ้าเล่าปุ่นเก๋ากง หรือศาลเจ้าเก่า

5.2.1 สัญชาตของประชากรที่มีต่อศาลเจ้าเล่าปุ่นเก๋ากง

กลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่ในอาคารเก่าส่วนใหญ่ยังคงเห็นคุณค่าของศาลเจ้าเล่าปุ่นเก๋ากงในด้านต่างๆ โดยที่กลุ่มประชากรส่วนใหญ่เห็นด้วยว่า ศาลเจ้าเล่าปุ่นเก๋ากงมีประวัติความเป็นมายาวนาน , สะท้อนให้เห็นขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมของชาวจีนให้เห็นในปัจจุบัน , เห็นด้วยว่ามีความงดงามและคงศิลปะดั้งเดิมให้เห็นในปัจจุบันและศาลเจ้าเล่าปุ่นเก๋ากงยังคงเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์เป็นที่เคารพสักการะของคนทั้งภายในและภายนอกชุมชน ตามลำดับ เป็นเหตุผลที่สนับสนุนการอนุรักษ์ศาลเจ้าเล่าปุ่นเก๋ากง และจากการศึกษาพบว่า ในปัจจุบันกลุ่มประชากรที่

เข้าใช้ มีสัดส่วนประมาณ 2 ใน 3 ของกลุ่มประชากรที่ทำการศึกษ ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้ดูแลศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากง พบว่า จำนวนผู้เข้าใช้มีจำนวนลดลงกว่าอดีตที่ผ่านมา

และผลของการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะประชากรกับสัญญาณของประชากรที่มีต่อศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากงที่นำไปสู่การอนุรักษ์พบว่า กลุ่มวัฒนธรรมย่อย มีความสัมพันธ์กับสัญญาณที่มีต่อศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากงที่นำไปสู่การอนุรักษ์ (กลุ่มวัฒนธรรมย่อย หมายถึง กลุ่มคนที่มีจุดกำเนิดของบรรพบุรุษร่วมกัน มีขนบธรรมเนียมประเพณีและภาษาเดียวกัน ตลอดจนมีความรู้สึกในเผ่าพันธุ์เดียวกัน) ดังที่แสดงในตาราง 5.3

ตารางที่ 5.3 แสดงลักษณะทางกลุ่มวัฒนธรรมย่อยที่มีความสัมพันธ์กับสัญญาณที่มีต่อศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากงที่นำไปสู่การอนุรักษ์

ลักษณะประชากร	สัญญาณที่มีต่อศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากงที่นำไปสู่การอนุรักษ์			
	ความมั่งคั่ง	ประวัติความเป็นมา	ความศักดิ์สิทธิ์	สะท้อนวัฒนธรรม
เชื้อสาย - เชื้อสายจีน	😊 อย่างชัดเจน	-	😊 อย่างชัดเจน	😊 มากกว่าเชื้อสายอื่น
การเข้าใช้ - กลุ่มผู้เข้าใช้	😊 มากกว่าผู้ไม่เข้าใช้	-	😊 อย่างชัดเจน	😊 มากกว่าผู้ไม่เข้าใช้
กิจกรรมการเข้าใช้ - ไปไหว้เจ้าทำบุญ	😊 มากกว่าผู้ไปช่วยงาน	-	😊 อย่างชัดเจน	😊 มากกว่าผู้ไปช่วยงาน

แสดงให้เห็นว่ากลุ่มกลุ่มวัฒนธรรมย่อย มีความสัมพันธ์กับความเห็นว่าศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากงเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์เป็นที่สักการะของคนทั้งภายในและภายนอกชุมชนอย่างเด่นชัด มีความสัมพันธ์กับความเห็นว่าศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากงสะท้อนให้เห็นขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวจีนมากกว่ากลุ่มกลุ่มวัฒนธรรมย่อยอื่นที่ไม่ได้เข้าใช้ศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากง กล่าวคือ ผู้มีเชื้อสายจีน ที่เข้าใช้ศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากงเพื่อไปไหว้เจ้า ทำบุญ เห็นด้วยว่าศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากงยังคงมีความหมายต่อชุมชนด้านความศักดิ์สิทธิ์เป็นที่เชื่อถือศรัทธา อย่างชัดเจน ดังนั้นศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากงแห่งนี้จึงยังคงเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญต่อกลุ่มผู้มีเชื้อสายจีนในพื้นที่ศึกษาอยู่ แต่จากการศึกษาของ รมลวรรณ ตั้งวงษ์เจริญ (2542:1) พบว่า คนบางคนไม่อาจยึดในกลุ่มกลุ่มวัฒนธรรมย่อยใดกลุ่มวัฒนธรรมย่อยหนึ่งได้ตลอดไป เมื่ออยู่ในสิ่งแวดล้อมหนึ่งก็มีสำนึกอย่างหนึ่ง เมื่อสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปก็มีสำนึกอีกอย่างหนึ่ง เช่น คนจีนที่เกิดในประเทศไทยและเรียนโรงเรียน

ไทย เมื่ออยู่ในหมู่เพื่อนที่โรงเรียนก็มักจะมองตัวเองเป็นคนไทย แต่เมื่อกลับไปอยู่บ้านในหมู่ญาติพี่น้องซึ่งพูดภาษาจีนก็จะมองตัวเองว่าเป็นคนจีน เป็นต้น ดังนั้น รัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรหาแนวทางในการส่งเสริมให้เกิดการอ้างไว้ซึ่งกลุ่มวัฒนธรรมย่อยของกลุ่มชาวจีนในย่านไชน่าทาวน์ เพื่อรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและป้องกันการกลืนกลายวัฒนธรรมให้หายไปจากชุมชน

ชาวจีนส่วนใหญ่ในย่านไชน่าทาวน์ก็ยังเคารพนับถือศาลเจ้าเล่าปุนเถ้ากงอยู่ เพียงแต่เข้าใช้น้อยลงกว่าเดิม ซึ่งหากมองในระยะสั้นก็เป็นเพียงกระแสความนิยมที่เปลี่ยนแปลงไป แต่หากมองในระยะยาวจะพบว่า ศาลเจ้าที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน มีความเก่าแก่ที่สุดแห่งหนึ่ง อาจพบปัญหาในการอนุรักษ์ในอนาคต เพราะจำนวนผู้คนที่เข้าใช้ที่น้อยลง ย่อมหมายถึงเงินบริจาคในการบำรุงซ่อมแซมศาลเจ้าที่น้อยลงไปด้วย ดังนั้นจำนวนเงินที่จะนำมาเป็นค่าซ่อมแซมและบำรุงรักษาศาลเจ้าจึงต้องอาศัยเงินที่ได้จากสมาคมแต่จิวเป็นส่วนใหญ่ ร่วมกับเงินบริจาคตามกำลังศรัทธาของผู้เข้าใช้บางส่วน ทำให้การจัดการด้านการซ่อมแซมและบำรุงรักษาเป็นสิทธิขาดของสมาคมแต่จิวแต่เพียงผู้เดียว ซึ่งจากประวัติการซ่อมแซมศาลเจ้าที่ผ่านมา ทำให้ลักษณะทางศิลปกรรมบางประการของศาลเจ้าเล่าปุนเถ้ากงหายไป

5.2.2 ทศนคติในการมีส่วนร่วมของประชากรในการอนุรักษ์ศาลเจ้าเล่าปุนเถ้ากง

ข้อกำหนดบางประการเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชากรในการอนุรักษ์โบราณสถานที่ยังสามารถใช้ประโยชน์ได้ในปัจจุบัน

ศาลเจ้าเล่าปุนเถ้ากงถือเป็นโบราณสถาน ประเภทที่ยังคงใช้ประโยชน์อยู่ในปัจจุบัน การอนุรักษ์โบราณสถานต้องการผู้ที่เห็นเหตุการณ์หรือผู้ที่สามารถให้รายละเอียดอาคารได้จำนวนมาก เพื่อความถูกต้องในการอนุรักษ์ ต้องการผู้ที่มีความเข้าใจและมีจิตวิญญาณในกาบูรณะโบราณสถานที่มีคุณค่าจะต้องได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการบูรณะจากรัฐ และหากโบราณสถานนั้นสามารถหาค่าใช้จ่ายในการบูรณะเองได้จะทำให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการบูรณะและการดูแลรักษาโบราณสถานต้องการผู้ชำนาญการในการดูแลโบราณสถานด้วย

5.2.2.1 การมีส่วนร่วมในการออกแบบปรับปรุงซ่อมแซมศาลเจ้าเล่าปุนเถ้ากง

กลุ่มประชากรส่วนใหญ่ต้องการให้ผู้ชำนาญการของรัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องเสนอแบบให้คณะกรรมการศาลเจ้าลงประชามติในการออกแบบปรับปรุง ซ่อมแซมศาลเจ้าเล่าปุนเถ้ากง คณะกรรมการศาลเจ้า(ปัจจุบัน คือ สมาคมแต่จิว) ถือว่าเป็นผู้นำองค์กรท้องถิ่นที่ทำหน้าที่ดูแลกิจการต่างๆ ในศาลเจ้า มาเป็นเวลานานแล้ว

5.2.2.2 การมีส่วนร่วมในการบูรณะปรับปรุงศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากง

จากการศึกษาพบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรและสังคมของกลุ่มประชากรในย่านไชน่าทาวน์ กับ การมีส่วนร่วมในการบูรณะปรับปรุงศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากง กล่าวคือ กลุ่มประชากรที่มีรายได้ของครอบครัวสูง (มากกว่า 15,000 บาท ต่อ เดือน) ส่วนใหญ่ต้องการให้คณะกรรมการการที่ดูแลศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากงเป็นผู้ทำหน้าที่บูรณะศาลเจ้าแต่เพียงฝ่ายเดียวอย่างเห็นได้ชัดเจน เช่นเดียวกับกลุ่มประชากรที่เข้าใช้ศาลเจ้า 2-5 ครั้ง ต่อ ปี ในขณะที่กลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่มาเป็นเวลานาน (มากกว่า 20 ปี) เป็นกลุ่มที่ต้องการให้ผู้ชำนาญการของรัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องรับผิดชอบการบูรณะและปรับปรุงศาลเจ้า ร่วมกับคณะกรรมการที่ดูแลศาลเจ้ารับผิดชอบการบูรณะและปรับปรุง แต่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรและสังคมของกลุ่มประชากรกับความต้องการให้คณะกรรมการตัวแทนที่ชุมชนเลือกทำการบูรณะและปรับปรุงศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากง แสดงว่าประชากรในพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่ไม่ต้องการมีส่วนร่วมในการบูรณะศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากงโดยตรง

5.2.2.3 การมีส่วนร่วมในการออกค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากง

การบริหารจัดการด้านค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากงในปัจจุบันเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการจากสมาคมแต้จิ๋ว (ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ดูแลศาลเจ้า) ซึ่งปัจจุบันความนิยมในการเข้าใช้ของคนในชุมชนก็ไม่แน่นอนเช่นในอดีต กิจกรรมการกุศลของศาลเจ้ามีเพียงการจัดงานประจำปี การจัดงานทิ้งกระจาด บริจาคสิ่งของให้คนยากจนในแต่ละปีเท่านั้น เมื่อมีคนมาเข้าใช้น้อยลง เงินบริจาคตึ้น้อยลงตามไปด้วย กลุ่มประชากรที่มีรายได้ของครอบครัวสูง (มากกว่า 15,000 บาท ต่อ เดือน) และกลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นาน ส่วนใหญ่ต้องการให้รัฐออกค่าใช้จ่ายในการบูรณะ ส่วนกลุ่มประชากรผู้เข้าใช้ศาลเจ้า 2-5 ครั้ง ต่อ ปี ส่วนใหญ่ต้องการคณะกรรมการหาเงินบริจาคจากผู้นับถือทั้งภายในละภายนอกชุมชน และไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรและสังคมของกลุ่มประชากรที่ต้องการให้สมาชิกในชุมชนร่วมกันบริจาคเงินเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการบูรณะปรับปรุงศาลเจ้า แสดงให้เห็นว่ากลุ่มประชากรในพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่ไม่ต้องการมีส่วนร่วมในการออกค่าใช้จ่ายในการบูรณะ

5.2.2.4 การมีส่วนร่วมในการดูแลศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากง

กลุ่มประชากรผู้มีรายได้สูงส่วนใหญ่ต้องการให้คณะกรรมการดูแลศาลเจ้าเป็นผู้ทำหน้าที่ดูแลศาลเจ้าอย่างเห็นได้ชัด ในขณะที่กลุ่มผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เป็นระยะเวลาส่วนใหญ่มองต้องการให้คณะกรรมการดูแลศาลเจ้าและรัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องทำหน้าที่ดูแลศาลเจ้า แต่จากการศึกษาไม่พบความสัมพันธ์ระหว่าง ลักษณะทางประชากรและสังคมของกลุ่มประชากรที่มี

ความสัมพันธ์กับความต้องการให้คณะกรรมการตัวแทนที่ชุมชนเลือกทำหน้าที่ดูแลศาลเจ้าเองทั้งหมด แสดงให้เห็นว่ากลุ่มประชากรไม่ต้องการทำหน้าที่ดูแลศาลเจ้าโดยตรง

จากผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศาลเจ้าเล่าปูนเถ่ากง พบว่ากลุ่มประชากรส่วนใหญ่ไม่ต้องการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศาลเจ้าโดยตรง แต่ต้องการให้คณะกรรมการตัวแทนศาลเจ้าเป็นผู้รับหน้าที่ในการอนุรักษ์ นอกจากนี้พบว่ากลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษานาน (มากกว่า 20 ปี) เป็นผู้มีส่วนร่วมเป็นไปตามหลักการและข้อกำหนดในการอนุรักษ์โบราณสถาน

สรุปได้ว่า กลุ่มประชากรที่เป็นกลุ่มวัฒนธรรมย่อยจีน เป็นผู้เห็นคุณค่าของศาลเจ้าเล่าปูนเถ่ากงในด้านต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณค่าทางความเชื่อของกลุ่มประชากร ที่เห็นว่าศาลเจ้าเล่าปูนเถ่ากงเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์เป็นที่เคารพสักการะของคนทั้งภายในและภายนอกพื้นที่

5.2.3 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์ศาลเจ้าเล่าปูนเถ่ากง

5.2.3.1 นำสัญญาณของกลุ่มประชากรที่มีต่อศาลเจ้าเล่าปูนเถ่ากง ไปเป็นแนวทางในการส่งเสริมการอนุรักษ์ศาลเจ้าเล่าปูนเถ่ากง

จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มประชากรส่วนใหญ่ตระหนักถึงคุณค่าของศาลเจ้าเล่าปูนเถ่ากงในด้าน ประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน ดังนั้นรัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรทำการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ ให้ประชาชนทั่วไปโดยเฉพาะคนในย่านไชน่าทาวน์ได้ทราบถึงประวัติความเป็นมา และบทบาทที่สำคัญของศาลเจ้าเล่าปูนเถ่ากงให้อนุชนรุ่นหลังได้ทราบ เพื่อให้เกิดความรู้สึกถึงคุณค่าอย่างต่อเนื่อง (Sense of Place) ของศาลเจ้าเล่าปูนเถ่ากงในย่านไชน่าทาวน์ต่อไป เช่น การจัดนิทรรศการขนาดเล็ก แสดงเรื่องราว ประวัติความเป็นมาของศาลเจ้าและความสำคัญต่อชุมชนชาวจีนตั้งแต่อดีต ลวดลายทางสถาปัตยกรรมบนอาคารศาลเจ้าที่งดงาม , โบราณวัตถุภายในศาลเจ้า โดยบรรยายเป็นภาษาไทย , ภาษาจีนและภาษาอังกฤษ ที่บริเวณภายในศาลเจ้าเล่าปูนเถ่ากง และสนับสนุนให้โรงเรียนในย่านไชน่าทาวน์ได้เข้าชมนิทรรศการด้วย

5.2.3.2 กระตุ้นให้กลุ่มวัฒนธรรมย่อยเกิดความเลื่อมใส ศรัทธา ต่อศาลเจ้าเล่าปูนเถ่ากงให้มากขึ้น

รัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดหาแนวทางในการกระตุ้นกลุ่มประชากรที่มีวัฒนธรรมย่อยร่วมกัน คือ เป็นผู้สืบเชื้อสายจีน เป็นผู้ที่ใช้ศาลเจ้า เพื่อไปไหว้เจ้า ทำบุญ ให้เกิดความเลื่อมใส ศรัทธา ต่อศาลเจ้าเล่าปูนเถ่ากงที่ยังคงมีความศักดิ์สิทธิ์ต่อคนทั้งภายในและภายนอกชุมชน เช่น การจัดงานแห่เจ้าภายในชุมชนในช่วงเทศกาลสำคัญต่างๆ เพื่อให้ประชาชนเกิดความเชื่อถือศรัทธาอย่างกว้างขวาง เช่นในอดีตที่เคยปฏิบัติมา

5.2.3.3 จัดให้มีผู้ชำนาญการร่วมในการอนุรักษ์ศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากง ตามความต้องการของผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นาน

ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มประชากรที่มีระยะเวลาในการครอบครองอาคารนาน เป็นผู้ครอบครองอาคารก่อนปี พ.ศ. 2525 ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษาในช่วงก่อนทำการบูรณะซ่อมแซมศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากงครั้งใหญ่ในปี พ.ศ. 2526 ดังนั้นจึงเป็นกลุ่มประชากรที่คำนึงถึงคุณค่าของศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากงอย่างสูงจึงต้องการให้มีการจัดหาผู้ชำนาญการร่วมกับคณะกรรมการศาลเจ้าในการบูรณะ และ ดูแลศาลเจ้า ดังแสดงได้จากตารางที่ 5.4

ตารางที่ 5.4 แสดงความต้องการมีส่วนร่วมของกลุ่มประชากรผู้มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นาน

การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากง	ความต้องการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์
การบูรณะปรับปรุงศาลเจ้า	คณะกรรมการศาลเจ้า + ผู้ชำนาญการ
การดูแลรักษาศาลเจ้าภายหลังบูรณะ	คณะกรรมการศาลเจ้า + ผู้ชำนาญการ

นอกจากนี้ ผู้ชำนาญการที่เข้าร่วมบูรณะและดูแลศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากงควรเป็นผู้ที่สามารถสื่อสารและมีความเข้าใจภาษาจีนแต้จิ๋ว หรือจะต้องจัดหาล่าม เพื่อสะดวกในการติดต่อสื่อสารกับผู้ดูแล ผู้ช่วยงานที่ศาลเจ้าฯ หรือกระทั่งผู้ที่อำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่มาไหว้เจ้า เนื่องจากบุคคลเหล่านี้เป็นผู้ใกล้ชิดและใช้ศาลเจ้าแทบทุกวัน จึงจำเป็นจะต้องให้ความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์แก่บุคคลเหล่านี้ด้วย ซึ่งส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีความชำนาญในการใช้ภาษาไทยนัก

5.2.3.4 ข้อเสนอแนะต่อรัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากง

1.) ด้านการออกแบบปรับปรุงศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากง

จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มประชากรส่วนใหญ่ในพื้นที่ศึกษา ต้องการให้ผู้ชำนาญการเสนอแบบให้คณะกรรมการศาลเจ้าลงประชามติ ดังนั้นรัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรจัดหาผู้ชำนาญการ ในการศึกษาลักษณะดั้งเดิมของอาคารอย่างลึกซึ้งเพื่อให้ได้รายละเอียดที่ถูกต้องตามประวัติศาสตร์ก่อนเสนอแบบให้คณะกรรมการศาลเจ้าลงประชามติ เป็นการป้องกันไม่ให้คณะกรรมการศาลเจ้ามีสิทธิในการออกแบบปรับปรุงศาลเจ้าแต่เพียงฝ่ายเดียว

ทั้งนี้จากกรณีตัวอย่างของ ศาลเจ้าพ่อเสือ , เสาชิงช้า ที่เมื่อมีผู้เข้าใช้ศาลเจ้ามากขึ้น ทำให้คณะกรรมการศาลเจ้าต้องการขยายแบบโครงสร้างอาคารออกไปเพื่อรองรับจำนวนคนที่เข้าใช้มากขึ้น แต่ติดเงื่อนไขที่ศาลเจ้าพ่อเสือเป็นอาคารที่ได้รับการขึ้นทะเบียนอนุรักษ์แล้วจึงไม่

สามารถต่อเติมอาคารออกไปให้ผิดจากลักษณะเดิมได้ สำหรับกรณีศาลเจ้าเล่าปุนเก่ากึ่งซึ่งยังไม่ได้ขึ้นทะเบียนอนุรักษ์เหมือนศาลเจ้าพ่อเสือ การออกแบบปรับปรุงศาลเจ้าเล่าปุนเก่ากึ่งที่ผ่านการออกแบบโดยผู้ชำนาญการเป็นการป้องกันไม่ศาลเจ้าเล่าปุนเก่ากึ่งมีรูปแบบที่ผิดไปจากดั้งเดิมเหมือนที่เกิดขึ้นแล้วในปี พ.ศ. 2526 ที่มีการบูรณะปรับปรุงศาลเจ้าเล่าปุนเก่ากึ่งครั้งใหญ่ โดยคณะกรรมการสมาคมแต่จิ๋ว ถึงแม้การซ่อมแซมครั้งนี้จะยังคงลักษณะโดยรวมของอาคารไว้ แต่ก็มีการเปลี่ยนแปลงศิลปกรรมการตกแต่งผนังด้านหน้าวิหารหน้าทั้งหมด จากการตกแต่งศิลปกรรมปูนปั้นรูปนูนสูงเขียนสีที่สวยงาม มาเป็นศิลปกรรมเขียนสีบนหินขัดซึ่งเป็นรูปแบบธรรมดาที่พบเห็นได้ทั่วไปในศาลเจ้าที่สร้างขึ้นในยุคปัจจุบัน ทำให้เกิดการสูญเสียศิลปกรรมอันมีคุณค่าอย่างน่าเสียดาย

2.) ด้านการบูรณะปรับปรุงศาลเจ้าเล่าปุนเก่ากึ่ง

รัฐควรจัดหาผู้ชำนาญ ที่มีความรู้ด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมศาลเจ้าจีนให้คำปรึกษาและร่วมทำการบูรณะศาลเจ้าเล่าปุนเก่ากึ่ง ทั้งนี้จัดหาผู้ที่มีความสามารถในการสื่อสารด้วยภาษาจีนให้ความช่วยเหลือผู้ชำนาญในการร่วมดำเนินการบูรณะร่วมกับคณะกรรมการ หรือผู้ดูแลศาลเจ้าที่ค่อนข้างมีปัญหาในการใช้ภาษาไทย

3.) ด้านการออกค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงศาลเจ้าเล่าปุนเก่ากึ่ง

ค่าใช้จ่ายในการอนุรักษ์ซ่อมแซมศาลเจ้าเล่าปุนเก่ากึ่งในปัจจุบันได้มาจากสมาคมแต่จิ๋ว และเงินบริจาคที่ได้จากผู้มีจิตศรัทธา สมาคมแต่จิ๋วจึงเป็นผู้บริหารรายรับและรายจ่ายของศาลเจ้า หากรัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งเสริมให้มีการเข้าใช้มากขึ้น ก็ควรที่จะต้องจัดการบริหารรายได้และรายจ่ายของศาลเจ้าอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ การจัดหางบประมาณบางส่วนช่วยเหลือด้านค่าใช้จ่ายในการบูรณะปรับปรุงทำให้

4.) ด้านการดูแลรักษาศาลเจ้าเล่าปุนเก่ากึ่งภายหลังการอนุรักษ์

รัฐควรจัดให้มีผู้ชำนาญการมาดูแลรักษาศาลเจ้าเล่าปุนเก่ากึ่ง ร่วมกับคณะกรรมการที่ดูแลศาลเจ้า เนื่องจากเป็นผู้ที่ใกล้ชิดและดำเนินกิจการต่างๆ มาโดยตลอด

นอกจากนี้รัฐควรเข้ามาดูแลและจัดภูมิทัศน์โดยรอบศาลเจ้าเล่าปุนเก่ากึ่ง ในปัจจุบันบริเวณด้านหน้าศาลเจ้าเต็มไปด้วยสินค้าที่ผู้ประกอบการบางรายวางระเกะระกะเพื่อรอขนส่ง ส่วนบริเวณลานจอดรถด้านหน้าศาลเจ้าก็ถูกจัดเป็นที่เช่าจอดรถรายเดือน ทำให้เกิดความไม่สะดวกในการจอดรถของผู้ที่มีจิตศรัทธา อีกทั้งยังเป็นการขัดขวางกิจกรรมสาธารณะที่จะจัดขึ้นที่ศาลเจ้าต่อไปหากมีการส่งเสริมให้เกิดการเข้าใช้มากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากโบราณสถานจำนวนมากสามารถดำรงอยู่ได้ด้วยแรงศรัทธา และเงินทำบุญบริจาคจากผู้เลื่อมใส มิใช่จากเงินค่าที่จอดรถ

ดังนั้นรัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดหาพื้นที่เช่าจอดรถให้ประชาชนที่เช่าพื้นที่ศาลเจ้าจอดรถด้วย

การอนุรักษ์อาคารภายในพื้นที่ศึกษาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของย่านไชน่าทาวน์ เขตสัมพันธวงศ์ ซึ่งเป็นชุมชนชาวจีนที่ส่วนใหญ่อพยพเข้ามาในประเทศไทย และส่วนใหญ่เช่าอาคารเก่าเพื่อพักอาศัยและทำการค้าขาย นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดวัฒนธรรมที่ถ่ายทอดลงสู่อาคารสาธารณะประเภทศาลเจ้า ที่มีเอกลักษณ์โดดเด่น การศึกษานั้นนอกจากจะสรุปได้ว่าอาคารเก่าที่ใช้พักอาศัยในพื้นที่ศึกษาควรจะได้รับ การปรับปรุงให้สามารถรองรับการใช้ประโยชน์ในปัจจุบันควบคู่ไปกับการดำรงซึ่งความงดงามของตัวอาคารแล้ว ผู้ใช้ประโยชน์อาคารเก่าที่เป็นกลุ่มวัฒนธรรมย่อยที่มีเชื้อสายจีน ยังสร้างความต่อเนื่องของประวัติศาสตร์ในพื้นที่ และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์อาคารเก่าในพื้นที่ด้วย แต่จากปรากฏการณ์ที่สังเกตได้ในปัจจุบันที่กลุ่มผู้ครอบครองอาคารเก่าจำนวนไม่น้อยที่ใช้ประโยชน์อาคารเพียงเพื่อการทำการค้า แล้วพากันขับรถออกไปพักอาศัยบริเวณบ้านพักชานเมือง ส่วนอาคารเก่าเหล่านี้ก็ให้ลูกจ้างที่ร้านใช้พักอาศัย หรือบางรายที่ประสบความสำเร็จทางการค้าก็ขยับขยายกิจการไปเปิดเป็นบริษัทใหญ่โตในบริเวณอื่น อาคารเก่าเหล่านั้นก็ให้ผู้อื่นเช่าต่อไป (ซึ่งอาจเป็นกลุ่มผู้มีวัฒนธรรมย่อยอื่น เช่น ไม่มีเชื้อสายจีน ฯลฯ) ปรากฏการณ์เช่นนี้อาจมีผลทำให้การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์อาคารเก่าในพื้นที่ศึกษาเปลี่ยนไป

บรรณานุกรม

- กนกพร แก้วกั้งवाल. 2531. "แนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่บริเวณบางกระบเจ้า อำเภอพระ
ประแดง จังหวัดสมุทรปราการ" วิทยานิพนธ์การวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต
ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กองบรรณาธิการศิลปวัฒนธรรม, ศาลเจ้าจีน วัดจีน และบ้านคนหีบตีจีนในกรุงเทพฯ, ศิลปวัฒนธรรม 7:126
- กิตติ บรรจงรัตนงาม. 2537. "การศึกษาการย้ายที่อยู่อาศัยในเขตสัมพันธวงศ์." วิทยานิพนธ์
การวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง บัณฑิต
วิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คึกฤทธิ์ ปราโมช. 2498, 18 สิงหาคม. "เหตุที่ไทยมีตึกฝรั่งเต็มเมือง." **หนังสือพิมพ์สยามรัฐ**.
- จารุณี ศิริมังคะลา. 2531. "การศึกษาจิตภาพกรุงรัตนโกสินทร์ เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนา."
วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ชัยยะ พัฒนเจริญ. 2539. "การเปรียบเทียบความพึงพอใจในทาวนเฮ้าส์ 2 ชั้น ที่อยู่อาศัยใน
โครงการที่อยู่อาศัย ขนาดเล็ก - ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ในย่านบางบัวทอง
จ.นนทบุรี." วิทยานิพนธ์การวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต ภาควิชาการวางแผน
ภาคและเมือง บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทวีเดช ทองอ่อน. 2538. "การศึกษาคุณค่าสภาพแวดล้อมเมืองและชุมชน กรุงเทพมหานครเพื่อการ
อนุรักษ์." วิทยานิพนธ์การวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต ภาควิชาการวางแผนภาค
และเมือง บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เทียมรัตน์ อินทรีย์. 2541. "การมีส่วนร่วมของชุมชนในโครงการปรับปรุงพื้นที่ในเขตอนุรักษ์เมือง
กรณีศึกษาชุมชนท่าเตียน กรุงเทพมหานคร." วิทยานิพนธ์หลักสูตรการวางแผนภาค
และชุมชนเมืองเพื่อสิ่งแวดล้อมมหาบัณฑิต ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง บัณฑิต
วิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- นุกุล ชมภูนิช. 2530. **บ้านไทย เอกลักษณ์ของชาติ**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- เนรัญ ศิริจันทร์,(ผู้เรียบเรียงรวบรวม). "โครงการเผยแพร่วัฒนธรรมไทย-จีน และเขตสัมพันธวงศ์."
สำนักงานเขตสัมพันธวงศ์.
- ประทีป มาลากุล. 2530. **พัฒนาการบ้านของคนไทยในภาคกลาง**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ประภัสสร เสวิกุล. 2530 "เขาวราช : ถนนสายที่ไม่สิ้นสุด , คนจีน 200 ปีภายใต้พระบรมโพธิสมภาร ภาค 2." **เส้นทางเศรษฐกิจ ฉบับพิเศษ**. กรุงเทพฯ : สหมิตรการพิมพ์.
- ปิ่นรัชฎ์ กาญจนรัชฎี. 2540. "แนวความคิดในการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมในสหรัฐอเมริกา." **เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการ การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและชุมชน 23-26 เม.ย. 2540**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มุสดี ทิพทัส. 2525. **รายงานการวิจัย บ้านในกรุงเทพฯ : รูปแบบและการเปลี่ยนแปลงในรอบ 200 ปี (พ.ศ.2325-2525)**. กรุงเทพฯ.
- รณฤทธิ ธนโกเศศ. 2540. "การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมประวัติศาสตร์ / สถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความหมายของการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม ประวัติศาสตร์ หรือสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่า." **เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการ การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและชุมชน 23-26 เม.ย. 2540**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รุ่ง สุจินันท์กุล. 2542. "การศึกษาเพื่อเสนอแนวความคิดในการอนุรักษ์ศาลเจ้าจีนในกรุงเทพฯ ที่สร้างขึ้นช่วงสมัยรัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 5." **วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรม ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**.
- สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงดำรงราชานุภาพ. **นิทานโบราณคดี**. : หน้า 361-362.
- ร.ต.ท. เสถียร ลายลักษณ์ และคณะ (รวบรวม). "ประกาศัดถนนใหม่ที่เพลิงไหม้ตำบลลาดน้อย และวัดสัมพันธวงศ์ ท้องที่อำเภอสำเพ็ง เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ ร.ศ. 125" **ประชุมกฎหมายประจำศก เล่ม 2 ร.ศ. 125-6**. : หน้า 161.
- สุมน ไรจนะสิริ. 2528 **การศึกษาการใช้ที่ดินเพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนา เขตสัมพันธวงศ์ / วิทยานิพนธ์ จุฬาฯ ผังเมือง**
- สำนักผังเมือง. 2543. **ระเบียบกรุงเทพมหานคร ว่าด้วยกองทุนฟื้นฟูกรุงรัตนโกสินทร์และบริเวณต่อเนื่อง**.
- ลือชัย ศรีเงินยวง และผาสุก เอนกวนิช. 2526. "ยุทธศาสตร์ใหม่ของการพัฒนา (สาธารณสุข) ชนบท." **เอกสารประกอบการเสวนากาแฟของกลุ่มสังคมศาสตร์สาธารณะสุข**.
- วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. 2521. "ตึกเก่ากรุงเทพฯ." **วารสารบ้าน 5(7) : 57**.
- ส. ธรรมวิริยะ. 2530. "บ้านจีนในกรุงเทพมหานคร." **คนจีน 200 ปี ภายใต้พระบรมโพธิสมภาร ภาค 2**. กรุงเทพฯ : สหมิตรการพิมพ์. หน้า 324-325.

- สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย. 2539. **รายงานการวิจัยเรื่อง การบริหารการมีส่วนร่วมของประชาชน : กรณีศึกษาโครงการที่มีผลกระทบ ต่อประชาชน.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์.....
- สมชาติ จิ่งสิริอารักษ์. 2540. "หลักการ องค์กร และกฎหมายในการอนุรักษ์โบราณสถาน." **เอกสารประกอบการสอน.** มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สรรเพชญ นนทภักดิ์. 2535. "การศึกษาคุณค่าทางสุนทรียภาพด้านผังเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณี นครศรีธรรมราชและภูเก็ต." วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาการวางแผนภาคและเมือง มหาวิทยาลัย ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สายทิพย์ สุคติพันธ์, "บรรณานุกรม." 2534. **อุดมการณ์พัฒนาการสาธารณสุขมูลฐาน ในประเทศไทย.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุรีย์ ตัณฑศรีสุโรจน์. 2531. "การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของผู้นำเยาวชน ในชุมชนคลอง เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร." วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สันติ ฉันทวิลาสวงศ์. 2521. "ความเข้าใจบางประการจากการศึกษาสถาปัตยกรรมห้องแถว." วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาการวางแผนภาคและเมืองมหาวิทยาลัย ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สัญญาชัย หมายมั่น. 2535. "การซ่อมแซมอาคารเก่าให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสม." **กรมศิลปากร.**
- สำนักงานเขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร. 2534, 4 พฤศจิกายน. **เอกสารคู่มือติดต่อราชการ.**
- สำนักงานเขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร. 2544. "ข้อมูลงานปกครอง."
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2539. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540-2544.** กรุงเทพฯ.
- หอจดหมายเหตุแห่งชาติ เอกสาร ร. 5 ยธ. 9/1 ที่ 370/3 กรมขุนนริศรานุวัดติวงศ์ กราบทูลพระ บาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ลงวันที่ 22 พฤษภาคม ร.ศ. 111.
- อ. เปรมสุวรรณ. 2530 "อาชีพเก่าแก่ของคนจีน คนจีน 200 ปีภายใต้พระบรมโพธิสมภาร ภาค 2." **เส้นทางเศรษฐกิจ ฉบับพิเศษ.** กรุงเทพฯ : สหมิตรการพิมพ์.
- อนุภรณ์ สุวรรณสทิศกร. 2529. "การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสภาตำบลต่อโครงการ กสข. ปี2528 อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น." วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- อนุวิทย์ เจริญศุภกุล. 2540. "แนวความคิดการอนุรักษ์โบราณสถานในประเทศไทย." **เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการ การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและชุมชน 23-26 เม.ย. 2540.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรศิริ ปาณินท์. 2528. "การศึกษาเพื่ออนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาของกรุงรัตนโกสินทร์ บริเวณย่านธุรกิจ." **วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.**
- อัจฉรา บุญญฤทธิ์. 2533. "แนวทางการปรับปรุงพื้นที่แขวงจักรวรรดิ เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร." **วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.**
- อัจฉรี ชาญประโคน. 2538. "การศึกษาแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาชุมชนเมืองขนาดเล็ก จังหวัดเชียงใหม่ กรณีศึกษาชุมชนสันกำแพง จอมทองและอมก๋อย." **วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.**

 Becker, D.F. et. al. 1977. **User Participation and Environmental Meaning : Three Field Studies.** New York.

Bernard, M.F. 1994. **Conservation of Historic Buildings.** Bath Press.

Burke , G. 1976. **Townscape.** England : Pelican Books Ltd.

Catanese , J.A. 1979. **Introduction to Urban Planning.** United State : Mc.Graw-Hill.

Schulz, C.N. 1978. **Building old setting as a Problem of Place , Building in Old Setting.** Munich.

Dobby, A. 1978. **Conservation and Planning.** Great Britain : Anchoi Press Ltd..

Edward, P. 2000. "Preserving Phuket." **Sawasdee.** 29(11) : 45-50.

Feilden, B.N. 1979. **An Introduction to Conservation of Cultural Property.** London.

Feilden, B.N. 1982. **Conservation of Historic Building.** London.

Harvey, J. 1972. **Conservation of Buildings.** London.

Lynch K. "Identifiable Neighborhood." **A Pattern Language.** : 81-85.

- Murtagh, J.W. 1973. "Aesthetic and Social Dimensions of Historic Districts , Identification." **Social Aspects and Preservation**. Italy.
- Muth, R.F. 1969. **Cities and Housing**. Chicago Press.
- Hughes, R. 1979. "Reflections." **The shock of the new**.
- Michael Ross, 1996, Planning and the heritage: Policy and procedures, The Main Players, second edition, Pg. 51-71. Printed in Great Britain at St. Edmundsbury Press, Bury St. Edmunds , Suffolk.
- Pearce, Devid. 1989. "High Conservation." **Conservation Today**. Great Britain : Butter and Tanner Ltd. London : 188
- Shelly, W.M. 1975. "The Krole of Design in Two Responding to Social Change." **Design as an Instrument of Change**. Dowden Hutchinson & Ross.
- Siam Consular Report. 1865-1914. **Great Britain , Foreign Office , Annual Diplomatic and Consular Reports on the Trade of Siam , 1886-1913**. London : Harrison and Sons.
- Sukphisit, S. 2000, 25 June. "Rebuilding the past." **Bangkok Post**. Outlook.
- UNESCO. 1979. **Save our Common Heritage**. USA.
- Uphoff, N.T., and Cohen, J.M. 1979. **Feasibility and Application of Rural Development Participation: A-State-of-the-art paper**. Rural Development Committee Center. : Cornell University.
- Wilfred, B. 1963. **New Town for Old : The Technique of Urban Renewal**. London.
- Woodbury, C. 1962. **Urban Redevelopment : Problems and Practices**. The University of Chicago Press.
- Worskett, R. 1969. **The Character of Town : An Approach to Conservation**. The Architect press, London

ภาคผนวก ก.

แบบสอบถามวิทยานิพนธ์เรื่อง ทักษะคิดและการมีส่วนร่วมของประชากร ในการอนุรักษ์อาคาร บริเวณย่านไชน่าทาวน์ เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร

ผู้ทำการวิจัย น.ส.พันทิพย์ ปิยะทัศนานนท์

รหัสประจำตัว 38062013

หลักสูตร ปริญญาโท การวางแผนภาคและชุมชนเมืองมหาบัณฑิต

คณะ สถาปัตยกรรมศาสตร์

สถาบัน สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ข้อมูลที่ท่านให้ความกรุณาตอบแบบสอบถามเหล่านี้จะใช้เป็นประโยชน์ในการศึกษาเท่านั้น

ส่วนที่ 1 อาคารเก่าที่ใช้พักอาศัย

ส่วนที่ 1.1 ลักษณะประชากร

คำชี้แจง กรุณาขีดเครื่องหมาย ลงในช่องว่าง หรือกรอกข้อความลงในที่ว่างที่เว้นไว้

*** ผู้ตอบแบบสอบถาม อยู่บ้านเลขที่ ..... ซอย .....

ถนน .....

1. ผู้ตอบแบบสอบถาม อายุ ..... ปี

2. เพศ ชาย หญิง

3. อาชีพ

ค้าขาย สิ้นค้าประเภท .....

รับจ้าง

ข้าราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ / พนักงานบริษัท

ไม่ได้ประกอบอาชีพ

ส่วนที่ 1.4 การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์อาคารเก่าที่ใช้ประโยชน์ในปัจจุบัน

คำชี้แจงข้อ 14. – 17. กรุณาขีด ✓ ลงใน □ เพื่อแสดงความเห็นต่อการดำเนินการต่อไปนี้

ข้อ	การดำเนินการ	ความคิดเห็นของผู้ครอบครองอาคาร
14.	การออกแบบปรับปรุง/ซ่อมแซมอาคารเก่า	☐ ต้องการออกแบบเอง ☐ ขอมีส่วนร่วมในการออกแบบกับผู้ชำนาญการ โดยเป็นผู้ให้รายละเอียดลักษณะดั้งเดิมของอาคาร ☐ ให้ผู้ชำนาญการออกแบบทั้งหมด
15.	การบูรณะและปรับปรุงอาคาร	☐ ต้องการควบคุมการบูรณะและปรับปรุงอาคารเองทั้งหมด ☐ ขอมีส่วนร่วมกับผู้ชำนาญการในการดำเนินการบูรณะและปรับปรุงอาคาร ☐ ให้ผู้ชำนาญการทำการบูรณะและปรับปรุงอาคารทั้งหมด
16.	ค่าใช้จ่ายในการปรับปรุง / บูรณะอาคารเก่า	☐ ต้องการออกค่าใช้จ่ายเองทั้งหมด ☐ ต้องการให้รัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องออกค่าใช้จ่าย จำนวน .... ☐ 25 - 50% ของค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการบูรณะ ☐ มากกว่า 50% ของค่าใช้จ่ายในการบูรณะ
17.	การดูแลรักษาอาคารหลังทำการบูรณะปรับปรุงอาคารแล้ว	☐ ต้องการดูแลอาคารเองทั้งหมด ☐ ต้องการให้มีผู้ชำนาญการให้คำปรึกษาด้านการดูแลรักษาอาคาร ☐ ต้องการให้ผู้ชำนาญการดำเนินการดูแลรักษาอาคารเองทั้งหมด

ส่วนที่ 2. อาคารสาธารณะที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน

ส่วนที่ 2.1 การใช้ประโยชน์อาคารสาธารณะ

18. ในแต่ละปีท่านเข้าใช้ศาลเจ้าเล่าปุ่นเต๋ากง (ศาลเจ้าเก๋า) ถนนทรงวาด บ้างหรือไม่

- ไม่เคยเข้าใช้ (ข้ามไปตอบข้อ 19.)
- เคยเข้าใช้ เพื่อ.....
- ไปไหว้เจ้า , ทำบุญ , ร่วมงานประจำปี
  - ไปช่วยงานเล็กๆ น้อยๆ ในศาลเจ้า เช่น ช่วยทำความสะอาด , ช่วยดูแลและจัดสถานที่เวลาศาลเจ้ามีงานประจำปี เป็นต้น

ข้อ 18.1) ความถี่ในการเข้าใช้ศาลเจ้าเล่าปุ่นเต๋ากง (ศาลเจ้าเก๋า)

- มากกว่า 5 ครั้ง ต่อ ปี   2-5 ครั้ง ต่อ ปี   1 ครั้ง ต่อ ปี

ส่วนที่ 2.2 ทศนคติที่มีต่ออาคารสาธารณะที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน

คำชี้แจง กรุณาขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในตารางเพื่อแสดงความคิดเห็นของท่านที่มีต่อศาลเจ้าเล่าปุ่นเต๋ากง

ข้อ	ความคิดเห็นที่มีต่อศาลเจ้าเล่าปุ่นเต๋ากง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
19.	เป็นศาลเจ้าที่ได้รับการออกแบบทั้งงดงาม คงศิลปะดั้งเดิมให้เห็นในปัจจุบัน		
20.	เป็นศาลเจ้าเก๋าก่อที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน		
21.	เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์เป็นที่เคารพสักการะบูชาของผู้คนทั้งภายในและภายนอกชุมชน		
22.	เป็นสถานที่ที่สะท้อนให้เห็นขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมของชาวจีนในปัจจุบัน		

ส่วนที่ 2.3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินการอนุรักษ์อาคารสาธารณะที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน

คำถามข้อที่ 23. - 26. ถ้าจะทำการอนุรักษ์ศาลเจ้าเล่าปุ่นเก่าของท่านจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศาลเจ้านี้อย่างไร ?

กรุณาขีด ลงใน เพื่อแสดงความเห็นต่อการดำเนินการต่อไปนี้ (เลือกได้มากกว่า 1 คำตอบ)

ข้อ	การดำเนินการ	ความคิดเห็นของท่าน
23.	การออกแบบปรับปรุง/ซ่อมแซมศาลเจ้าเล่าปุ่นเก่า	☐ ให้ผู้ชำนาญการของรัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องเสนอแบบให้สมาชิกในชุมชนลงประชามติ ☐ ให้ผู้ชำนาญการของรัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องเสนอแบบให้คณะกรรมการศาลเจ้าลงประชามติ ☐ ให้ผู้ชำนาญการออกแบบปรับปรุงศาลเจ้าเองทั้งหมด
24.	การบูรณะและปรับปรุงศาลเจ้า	☐ ต้องการให้คณะกรรมการตัวแทนที่ชุมชนเลือกทำการบูรณะและปรับปรุง ☐ ต้องการให้คณะกรรมการที่ดูแลศาลเจ้ารับผิดชอบการบูรณะและปรับปรุง ☐ ต้องการให้ผู้ชำนาญการของรัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง รับผิดชอบการบูรณะและปรับปรุง
25.	ค่าใช้จ่ายในการปรับปรุง / บูรณะศาลเจ้า	☐ ให้สมาชิกในชุมชนร่วมกันบริจาคเงิน เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการปรับปรุง ☐ ให้กรรมการศาลเจ้าหาเงินบริจาคจากผู้นับถือทั้งภายในและภายนอกชุมชน ☐ ให้รัฐออกค่าใช้จ่าย
26.	การดูแลรักษาศาลเจ้าหลังทำการบูรณะปรับปรุงศาลเจ้าแล้ว	☐ ต้องการให้คณะกรรมการตัวแทนที่ชุมชนเลือกดูแลศาลเจ้าเองทั้งหมด ☐ ต้องการให้คณะกรรมการดูแลศาลเจ้าทำหน้าที่ดูแลศาลเจ้าเองทั้งหมด ☐ ให้รัฐหรือองค์กรทำหน้าที่ดูแลศาลเจ้า

ภาคผนวก ข. ไชน่าทาวน์ เขาวราช และสำเพ็ง

1. ประวัติความเป็นมาของพื้นที่ศึกษา

สำหรับย่านไชน่าทาวน์ ซึ่งถูกเลือกเป็นพื้นที่ศึกษานั้นเป็นชุมชนเก่าแก่ตั้งแต่สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ในสมัยนั้นได้มีชาวจีนอพยพเข้ามาอยู่ในเมืองไทยมากขึ้นเรื่อยๆ เมื่อผู้ที่เข้ามาอยู่แล้วตั้งหลักปักฐานได้ก็ชักชวนลูกหลานหรือญาติพี่น้อง มิตรสหาย ให้มาอยู่ในเมืองไทยด้วย ในรัชกาลที่ 1 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ได้ทรงโปรดเกล้าให้สร้างพระบรมมหาราชวังขึ้น ซึ่งที่บริเวณนี้เดิมเป็นที่ชาวจีนตั้งบ้านเรือนอยู่ รัชกาลที่ 1 จึงทรงพระราชทานที่ทำกินให้ และโปรดให้พระยาโชฎึกราชเศรษฐีและพวกจีนย้ายไปตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณที่สวนตั้งแต่คลองวัดสามปลื้มไปจนถึงคลองสามเพ็ง ในสมัยรัชกาลที่ 2 สอริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นร้านค้าของชาวจีนเรียงรายอยู่ไม่ต่ำกว่าหมื่นร้าน เนื่องจากบริเวณนี้มีท่าเรือขนถ่ายสินค้าจำนวนมาก ด้วยเหตุนี้จึงมีการสร้างโกดังสินค้าขึ้นเป็นจำนวนมาก แหล่งค้าขายและย่านคนจีนนี้มีอาณาเขตตั้งแต่บริเวณริมคลองโอ่งอ่างไปจนถึงคลองผดุงกรุงเกษม บริเวณสำเพ็งจึงเป็นสถานที่แห่งแรกของชุมชนชาวจีนสมัยกรุงรัตนโกสินทร์และเป็นจุดเริ่มต้นการค้าขายของกรุงเทพฯ ด้วย (สำนักงานเขตสัมพันธวงศ์, โครงการเผยแพร่วัฒนธรรมไทย-จีนและเขตสัมพันธวงศ์, 2539)

2. ความเป็นมาของ "ไชน่าทาวน์ เขาวราช และ สำเพ็ง"

ในสมัยรัชกาลที่ 4 โปรดเกล้าฯ ให้ตัดถนนและพระราชทานนามว่า "เจริญกรุง" ในปี 2405 และในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้โปรดเกล้าฯ ให้ตัดถนนและพระราชทานนามว่า "เขาวราช" ในปี 2434 แทรกลงระหว่างถนนเจริญกรุงกับถนนสำเพ็ง เริ่มต้นจากป้อมมหาชัยไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้บรรจบกับถนนเจริญกรุงตรงสะพานวัดสามจีน (วัดไตรมิตรวิทยารามวรวิหาร) ทำให้ถนนสายนี้ก้าวเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อคนจีนและคนไทยทั้งในด้านการค้าขายและการดำเนินชีวิตประจำวันตลอดมาตราบเท่าทุกวันนี้ ปัจจุบันถนนเขาวราชผูกพันกับประชากรทั้ง 3 แขวงของเขตสัมพันธวงศ์และเป็นที่รู้จักกันดีของนักท่องเที่ยว คือ ไชน่าทาวน์เมืองไทย ธุรกิจการค้า การเงิน การธนาคารมากมายอยู่บนถนนสายนี้ ผู้คนทั่วสารทิศเมืองไทยหลังไหลเข้ามาจับจ่ายซื้อหาสินค้าที่มีชื่อเสียงไม่ว่าจะเป็นอาหาร ผลไม้จากต่างประเทศ เครื่องยาจีน ผ้าแพรพรรณและของมีค่าอื่นๆ โดยเฉพาะเครื่องประดับทองคำ ความเจริญรุ่งเรืองก้าวเข้าสู่ถนนเขาวราชก่อนที่อื่นๆ ดึกที่สุดที่สุดในกรุงเทพฯ ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นก็อยู่บนถนนสายนี้ (สำนักงานเขตสัมพันธวงศ์, โครงการเผยแพร่วัฒนธรรมไทย-จีนและเขตสัมพันธวงศ์, 2539)

3. อาชีพของชาวจีน

มีคำเปรียบของคนไทยสมัยก่อนว่า "สิบพ่อค้าไม่เท่าพระยาเลี้ยง" เพราะฉะนั้นคนไทยถ้าไม่ทำนา ทำสวน ก็ชวนขวยที่จะรับราชการ การค้าขายทั้งหลายจึงตกเป็นอาชีพของคนต่างด้าว และคนต่างด้าวที่มากที่สุดก็คือคนจีน อ. เปรมสุวรรณ (2530) ด้วยสาเหตุนานาประการที่ทำให้คนจีนต้องอพยพเข้ามาในประเทศไทยมากขึ้นเรื่อยๆจนสังเกตได้ชัดเจนดังนี้

ปี ค.ศ 1882-1883 มีการแข่งขันกันในบรรดาบริษัทเดินเรือต่าง บริษัทบางกอกพาสเซนเจอร์สตีมเมอร์ (The Bangkok Passenger Steamer Company) โฆษณาอัตราค่าโดยสารว่าถูกเพียง 1.4 เหรียญเท่านั้น Siam Consular Report (1865-1914.)

ในปี ค.ศ 1893 เกิดน้ำค้างแข็งตกหนักทำให้การปลูกมันเทศ (ซึ่งเป็นอาหารหลักของคนจีน) ในฉา-โจว (Chao-chou) ประสบความล้มเหลว และพืชผลทางการเกษตรอื่นๆ ก็ได้รับน้อย ประกอบกับประเทศไทยกำลังสร้างทางรถไฟระหว่างกรุงเทพฯ กับ อยุธยา และต้องการกรรมกรนับพันๆ คน อัตราค่าจ้างในการทำงานกรรมกรก่อสร้าง ซึ่งเป็นชาวจีนเกือบทั้งหมดจึงสูงและทวีขึ้น และที่สำคัญได้มีการยกเลิกพระราชบัญญัติของจีน ซึ่งห้ามการอพยพออกและกลับเข้าประเทศ ทำให้ผู้ที่หาผลกำไรจากผู้ที่ต้องการอพยพออกจากประเทศจีน ไม่สามารถหาผลกำไรได้อีกต่อไป

การแข่งขันกันในเรื่องธุรกิจเดินเรือโดยสารก็เป็นปัจจัยช่วยดึงดูดให้คนจีนสนใจที่จะอพยพออกจากประเทศด้วย คือ เมื่อค่าใช้จ่ายในการเดินทางอพยพถูกก็จะมีคนอพยพมากกว่าในช่วงที่ค่าใช้จ่ายในการเดินทางแพง

การอพยพเข้ามาในประเทศจีนในลักษณะเสื่อผืน-หมอนใบ หรือ เสื่อตัว-กางเกงตัว ทำให้คนจีนก็ต้องหาอาชีพที่ลงทุนน้อยๆ ก่อน เช่น ขายเต้าหู้ เต้าฮวย หาบแร่ ขายเต้าส่วน ขายแจก๊วย ปาท่องโก๋ กะลोजี๋ ดั่งเมหุลอด เขียนคำอวยพร-คำขวัญ ขายชาลาเปา ขายเกาลัด พอเริ่มมีฐานะขึ้นมา มีเงินทุนมากขึ้นก็ตั้งร้าน ตั้งห้าง โรงสี และตั้งธนาคารในที่สุด

สภาพร้านค้าของชาวจีนในสมัยรัชกาลที่ 2 เป็นแพร้านค้าประมาณ 70,000 ร้านเรียงรายเป็นระยะทางยาวถึง 6 ไมล์ ประภัสสร เสวิกุล (2530) และเมื่อกรุงเทพฯ เริ่มขยายตัวเป็นเมืองการค้า มีตลาดใหญ่อยู่ทางตอนใต้ของตัวเมือง ในบริเวณลำเพ็ญซึ่งเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของชาวจีน โดยมีอาณาบริเวณตั้งแต่ริมคลองโอง่างมาจนจรดริมคลองผดุงกรุงเกษม สินค้าส่วนใหญ่ที่ซื้อขายกันในบริเวณนี้ได้แก่ผลไม้จากต่างประเทศ ผ้าผืนแพรพรรณ และของมีค่าอื่นๆ ประมาณว่ามีประชาชนนับเป็นพันคนพากันไปซื้อขายสินค้าอยู่ทุกวัน

ภาคผนวก ค.

ระเบียบกรุงเทพมหานคร ว่าด้วยกองทุนฟื้นฟูกรุงรัตนโกสินทร์ และบริเวณต่อเนื่อง พ.ศ. 2543

ระเบียบกรุงเทพมหานคร ว่าด้วยกองทุนฟื้นฟูกรุงรัตนโกสินทร์และบริเวณต่อเนื่อง พ.ศ. 2543 (<http://www.bma.go.th/samnak/pangmeung/index.html>) ได้มีนโยบายทางการเงินเพื่อช่วยเหลืออาคารเก่าที่ประสบปัญหาการขาดแคลนเงินทุนในการฟื้นฟู ดังนี้

สภาพการณ์ของปัญหา

อาคารเก่าที่มีคุณค่าทางสถาปัตยกรรมเป็นจำนวนมาก อยู่ในภาวะวิกฤต โดยเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครหรือเกาะรัตนโกสินทร์ ซึ่งเป็นศูนย์กลางเมืองเก่า แต่นับว่าอาคารประวัติศาสตร์และอาคารเก่าแก่การอนุรักษ์ในพื้นที่นี้จะถูกรื้อถอนหรือปรับปรุงจนไม่หลงเหลือคุณค่าทางสถาปัตยกรรมต่อไป

ความไม่พอเพียงของงบประมาณและบุคลากรของกรมศิลปากร ทำให้ขาดพลังในการจัดรั้งความเสื่อมของอาคารในขณะที่ผู้อยู่อาศัยในอาคารเก่าจำนวนมากไม่ได้เป็นเจ้าของอาคารเอง จึงมักปล่อยให้อาคารทรุดโทรม เพราะไม่ได้มีความเป็นเจ้าของและคิดว่าการปรับปรุงให้สวยงามอาจเป็นสาเหตุให้ต้องเสียค่าเช่าเพิ่ม เจ้าของที่ดินเองก็อาจไม่เห็นคุณค่าและรื้อถอนเพื่อพัฒนาเป็นอาคารสมัยใหม่หรือถ้าเห็นคุณค่าอาจหาเงินทุนที่จะซ่อมแซมจึงปล่อยให้อาคารทรุดโทรม

การแก้ปัญหาแนวใหม่

สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร ตระหนักในคุณค่าของอาคารเหล่านี้ที่เป็นเสน่ห์ของเมืองและสามารถส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างดี กอปรกับความเข้าใจถึงข้อจำกัดด้านงบประมาณและข้อกฎหมายที่ไม่เปิดช่องให้นำเงินงบประมาณไปดำเนินการช่วยเหลืออาคารประวัติศาสตร์ อาคารที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ที่อยู่ในครอบครองของเอกชนได้

กองทุนฟื้นฟูกรุงรัตนโกสินทร์และบริเวณต่อเนื่อง จึงเกิดขึ้นภายใต้แนวความคิดของกองทุนอนุรักษ์เมืองที่ระดมเงินทุนจากทุกภาคทุกส่วน โดยเฉพาะจากภาคเอกชนที่เห็นคุณค่าอาคารโบราณมาร่วมกันปกป้องและเสริมต่อคุณค่าของอาคารเหล่านั้นให้ทรงงานเป็นหน้าเป็นตาของเมือง

ลักษณะของกองทุน

1. ช่วยเหลือในด้านการปรับปรุงฟื้นฟูเมือง ซ่อมแซม ให้ดำรงคุณค่าเดิมไว้โดยประสานกับกรมศิลปากร ในการที่กองทุนได้รับการสนับสนุนด้านการเงินเป็นอย่างดี ก็อาจเข้าไปซื้อตึกหรืออาคารที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ เพื่อหยุดยั้งการถูกแทนด้วยศูนย์การค้าหรือตึกสูง

2. ดำเนินการภายใต้ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยกองทุนฟื้นฟูกรุงเทพรัตนโกสินทร์ และบริเวณต่อเนื่อง พ.ศ. 2543 มีคณะกรรมการที่กรุงเทพมหานครเป็นผู้แต่งตั้งให้ดำเนินการ บริการเงินกองซึ่งสำนักกองทุน ตั้งอยู่ที่สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร

3. พื้นที่เป้าหมายในการดำเนินงานกองทุน ประกอบด้วย

3.1 พื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน ได้แก่ บริเวณที่อยู่ภายในบริเวณริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ด้านพระบรมมหาราชวังไปจนถึงคลองคูเมืองเดิม มีเนื้อที่ประมาณ 1.8 ตารางกิโลเมตร หรือ 1,125 ไร่

3.2 พื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอก ได้แก่ อาณาเขตจากฝั่งริมแม่น้ำเจ้าพระยาด้านหน้าและด้านใต้คลองคูเมืองเดิมไปจรดคลองรอบกรุง (คลองบางลำพู คลองโอบอ่างเดิม) มีเนื้อที่ประมาณ 2.3 ตารางกิโลเมตร หรือ 1,413 ไร่

3.3 พื้นที่ฝั่งธนบุรีตรงข้ามพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์ มีอาณาเขตตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องกำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลงใช้หรือเปลี่ยนแปลงการใช้อาคารบางชนิดหรือบางประเภทภายในบริเวณฝั่งธนบุรี ตรงข้ามพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2534 มีเนื้อที่ประมาณ 1.74 ตารางกิโลเมตร หรือ 1,089 ไร่

3.4 พื้นที่บริเวณโดยรอบพระราชวังสวงจิตจรดดา ซึ่งเป็นเขตที่พักอาศัยที่ก่อตั้งขึ้นในช่วงปลายรัชกาลที่ 5 เป็นพื้นที่ซึ่งได้มีการเสนอเพิ่มเติมให้เป็นพื้นที่อนุรักษ์เมือง เนื้อที่ประมาณ 7.7 ตารางกิโลเมตร หรือ 4,813 ไร่

3.5 พื้นที่บริเวณต่อเนื่องกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอก เป็นบริเวณภายในอาณาเขตของคลองผดุงกรุงเกษมถึงคลองรอบกรุง ซึ่งมีการก่อตั้งมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 มีเนื้อที่ประมาณ 4,283 ตารางกิโลเมตร หรือ 2,500 ไร่

ตามระเบียบกรุงเทพมหานคร ว่าด้วยกองทุนฟื้นฟูกรุงเทพรัตนโกสินทร์และบริเวณต่อเนื่อง พ.ศ. 2543 หมวด 1 นิยาม พื้นที่บริเวณต่อเนื่องกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอก ไว้ว่า

“ พื้นที่บริเวณต่อเนื่องกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอกตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง กำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลงอาคารบางชนิดหรือบางประการในท้องที่ แขวงวัดสามพระยา แขวงบ้านพานถม แขวงพระนคร แขวงวัดโสมนัส แขวงบ้านบาตร แขวงคลองมหานาค แขวงวัดเทพศิรินทร์ แขวงป้อมปราบศัตรูพ่าย เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย และแขวงสัมพันธวงศ์ แขวงจักรวรรดิ แขวงตลาดน้อย เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2542 ”

ตามระเบียบกรุงเทพมหานคร ว่าด้วยกองทุนฟื้นฟูกรุงรัตนโกสินทร์และบริเวณต่อ
เนื่อง พ.ศ. 2543 หมวด2 การจัดตั้งกองทุน วัตถุประสงค์และแหล่งเงินทุน กล่าวถึง วัตถุประสงค์
กองทุน เพื่อบูรณะปรับปรุงซ่อมแซม ไว้ว่า

“ข้อ 7 วัตถุประสงค์กองทุน เพื่อบูรณะปรับปรุงซ่อมแซม

1. อาคารประวัติศาสตร์และอาคารควรค่าแก่การอนุรักษ์ที่อยู่ในครอบครอง
ของเอกชน
2. อาคารอื่นตามที่คณะกรรมการเห็นชอบ
3. การปรับปรุงถนน ทางเท้า สวน ที่ว่างและส่วนอื่นที่เกี่ยวกับอาคาร ตาม 1.
และ 2.

ข้อ 8. เงินกองทุนได้มาจาก

1. เงินสนับสนุน ทั้งจากในและนอกประเทศ
2. เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้กองทุน
3. ดอกผลอันเกิดจากเงินหรือทรัพย์สินของกองทุน
4. เงินรายรับอื่น

ตามระเบียบกรุงเทพมหานคร ว่าด้วยกองทุนฟื้นฟูกรุงรัตนโกสินทร์และบริเวณต่อ
เนื่อง พ.ศ. 2543 หมวด4 การบริหารเงินกองทุน กล่าวถึง การขอใช้เงินกองทุน ไว้ว่า

ข้อ 13. การขอใช้เงินกองทุน ให้เจ้าของอาคารหรือผู้ครอบครองอาคารจัดทำโครง
การเสนอโครงการต่อสำนักผังเมือง โดยโครงการดังกล่าวต้องประกอบด้วย

1. หลักการและเหตุผลตามความจำเป็น
2. วิธีการดำเนินงาน แผนงาน
3. รูปแบบรายการและประมาณการค่าใช้จ่ายตลอดทั้งชื่อผู้เสนอโครงการ
และให้สำนักผังเมืองนำเสนอโครงการดังกล่าวต่อคณะกรรมการเพื่อพิจารณา

ให้ความเห็นชอบ

ข้อ 15. เมื่อคณะกรรมการได้อนุมัติแบบรายการ และอนุมัติการใช้จ่ายเงินกองทุน
แล้วให้เจ้าของอาคารหรือผู้ครอบครองอาคารทำสัญญาการใช้จ่ายเงินกองทุน ตามแบบที่คณะ
กรรมการกำหนด

ภาคผนวก ง.

ศาลเจ้า มูลเหตุกำเนิดและความเป็นมา

โครงการเผยแพร่วัฒนธรรมไทย-จีน และเขตสัมพันธวงศ์ ของสำนักงานเขตสัมพันธวงศ์ ระบุไว้ว่า ชนชาวจีนในเมืองไทย ส่วนมากอพยพมาจากมณฑลกว๋างตุ้งและมณฑลฮกเกี้ยน กล่าวคือ ชาวจีนกว๋างตุ้ง ชาวจีนแคะ และชาวจีนแต้จิ๋วมาจากมณฑลกว๋างตุ้ง ชาวจีนฮกเกี้ยนมาจากเมืองเฉียนโจวและจางโจวของมณฑลฮกเกี้ยน ชาวจีนเป็นผู้ยึดมั่นในประเพณีและความเชื่อเดิมอย่างเคร่งครัด พวกเขา มักสร้างศาสนสถานไว้เพื่อประดิษฐานเทพเจ้า และใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาตามระบบความเชื่อถือของตน ดังนั้น เราจึงพบว่าทุกแห่งที่มีชาวจีนอาศัยอยู่เป็นชุมชนย่อมต้องมีศาสนสถานของชาวจีนอยู่เสมอ ซึ่งศาลเจ้าเป็นศาสนสถานประเภทที่ชาวจีนถือเป็นสถานสักการะบูชาสำคัญยิ่ง

ศาลเจ้าในประเทศไทยมีจำนวนทั้งสิ้น 651 แห่ง ซึ่งอยู่ภายใต้ความควบคุมดูแลของกระทรวงมหาดไทย ตามกฎเสนาบดีว่าด้วยที่กุศลสถานชนิดศาลเจ้า ออกตามความในพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 มาตรา 123 ศาลเจ้าสร้างขึ้นมาจากแรงศรัทธาในลัทธิเต๋า และความเชื่อถือพื้นบ้าน ส่วนโรงเจซึ่งเป็นสถานที่อาคารถาวรที่สร้างขึ้นประกอบกับศาลเจ้านั้นสืบเนื่องมาจากศาสนาพุทธบ้าง ลัทธิเต๋าและขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมสืบทอดกันมาบ้าง

คำภาษาจีนที่ใช้เรียกศาลเจ้านั้น แตกต่างกันไปตามลักษณะภาษาของแต่ละกลุ่มชาวจีนใช้กันอยู่หลายคำ คือ กง ตี้ กัง หมู่ ฉาน ซือ เหนียง เตี้ยน จู สุาน มา เมี้ยว และอื่นๆ สำหรับโรงเจมักจะใช้ชื่อภาษาจีนว่า "เจ้ก้ง" ซึ่งชาวจีนแต้จิ๋วเรียกว่า "เจ้ตั้ง"

สาเหตุของการสร้างศาลเจ้า

1. สร้างเพื่อเป็นที่พึ่งทางใจ เนื่องจากเดินทางออกต่างประเทศ ชาวจีนในสมัยก่อนได้รับความลำบากมาก อย่างเช่น การเดินทางในแม่น้ำหมิ่นเจียง ซึ่งเป็นแม่น้ำสายสำคัญของมณฑลฮกเกี้ยน ที่ออกสู่มหาสมุทรได้ การเดินทางในแม่น้ำสายนี้เต็มไปด้วยอันตราย มีหาดถึง 9 หาด ที่เป็นอันตรายที่สุดสำหรับการเดินเรือ และแม่น้ำในมณฑลเสฉวน มีอันตรายที่สุดจากกระแสน้ำก่อนที่จะเริ่มเดินเรือ ผู้คุมเรือในแม่น้ำสองสายนี้จะต้องเตรียมข้าวของเช่นไห้วเทพเจ้าแห่งน้ำก่อน เรียกว่า เทพผู้ทำคลื่นให้สงบ โดยทั่วไปตอนหลังเรือมักจะมีแท่นบูชาเทพธิดาเทียนไฮว ซึ่งชาวจีนนับถือว่าเป็นเทพธิดาแห่งมหาสมุทร ส่วนผู้โดยสารนั้นก่อนจะลงเรือก็มักจะอัญเชิญองค์เทพที่ตนกราบไหว้ที่บ้านหรือห่อเอาขึ้นจากกระถางรูปที่แท่นบูชาในบ้านตนติดตัวมาด้วย ทั้งนี้เพื่อเป็นเรื่องวางป้องกันอันตราย เมื่อผ่านการเดินทางมาสู่จุดหมายอย่างปลอดภัยจึงคิดว่า

เทพเจ้าเป็นผู้ปกป้องตน ดังนั้นด้วยความสำนึกในบุญคุณของเทพเจ้าจึงทำให้พวกเขาสร้างศาลเจ้าขึ้นเพื่อประดิษฐานรูปเคารพนั้น เช่น ศาลเจ้าเจีย เทพธิดาของชาวจีนแคะ ที่ซอยวัดจันทร์ประดิษฐานาม เขตภาษีเจริญ กทม.

การแสดงออกถึงความรำลึกในคุณของเทพเจ้าที่ช่วยป้องกันให้ตนเดินทางสู่จุดหมายอย่างปลอดภัยนั้นจะเห็นได้จากการเดินทางของคณะจิวแต่จิวจากมณฑลกวางตุ้ง มาสู่กรุงเทพฯ เมื่อมาถึงคณะจิวจะเดินทางสู่คลองปูนเก่า (ปัจจุบันถมคลองเป็นถนนทรงวาด) เพื่อมาสักการะเทพในศาล เมื่อมาถึงศาลเจ้าแล้วพวกเขาจะเอาน้ำในคลองล้างหน้า จากนั้นก็แสดงจิวถวายเทพปูนเก่า 1 คืบ จึงจะเริ่มไปแสดงจิวเร่ไปยังที่อื่นๆ ต่อเมื่อพวกเขาจะกลับประเทศจีนคณะจิวก็จะเข้ามากราบลาเทพปูนเก่าอีก ขอให้คุ้มครองให้พวกเขากลับสู่ประเทศจีนอย่างปลอดภัย

2. สร้างตามความเชื่อและประเพณีสืบต่อกันมาแต่โบราณ ในความเชื่อของชาวจีนศาลเจ้านอกจากจะเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์แล้ว ยังใช้เป็นที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เนื่องในงานฉลองเทศกาลหรืองานสารทประจำปี ศาลเจ้ายังมีความสำคัญต่อแบบแผนในการดำรงชีวิตของพวกเขามาก ดังนั้นแม้การตั้งชื่อของศาลเจ้าก็ยังคงตั้งชื่อตามศาลในหมู่บ้านของตนที่ประเทศจีน เช่น ศาลเจ้าข้าชิวก็ก้อ้วงของหมู่บ้านซึ่งลี้มไจ้วของชาวจีนแต่จิว เป็นต้น

3. สร้างเพื่อเป็นศาลเจ้าประจำตระกูล การสร้างศาลเจ้าประจำตระกูลนี้มีมาแต่โบราณ ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นที่กราบไหว้บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว พระมหากษัตริย์ก็มีศาลเจ้าประจำราชวงศ์เช่นกัน เรียกว่า "ไต้เมี้ยว" ในกรุงเทพมหานครก็มีศาลเจ้าแช้ซิม ของชาวจีนฮกเกี้ยน ตระกูลแช้ซิม

4. สร้างศาลเจ้าขึ้นตามความนิยม หากสังเกตให้ดีเราจะเห็นว่าตลาดเกือบทุกแห่งที่มีชุมชนชาวจีนอาศัยอยู่ จะต้องมีการสร้างศาลเจ้าประจำตลาดโดยทั่วไปศาลเจ้านี้มักเป็นศาลเจ้าเล็กๆ และเทพที่ประดิษฐานเป็นประธานในศาลเจ้าก็มักเป็นเทพปูนเก่า แต่บางศาลเจ้าก็มีเทพธิดาเทียนฮว เช่น ศาลเจ้าแม่ทับทิม ตลาดแสงทิพย์ เขตพระโขนง กทม. เทพไต้ฮวดเงินยี่ ที่ตลาดซอยภาวนา ตลาดพร้าว กทม. และเทพสิงโตทองที่ตลาดพรานนก เขตบางกอกน้อย กทม. เป็นต้น กล่าวกันว่า ตลาดที่สร้างขึ้นมากครั้งแรกในแวดวงของชาวจีนนั้น คือ ตลาดเจ้าสัวเนียม ซึ่งสร้างในสมัยรัชกาลที่ 6 ในตลาดมีการสร้างศาลเจ้าด้วย กิจกรรมของตลาดนี้เจริญรุ่งเรืองมาก จึงทำให้ตลาดต่างๆ ซึ่งสร้างขึ้นมาก็หลังมีการสร้างศาลเจ้าประจำตลาดไปด้วย

5. สร้างขึ้นเพื่อแก้บน การดำรงชีพของชาวจีนในเมืองไทย ไม่ว่าจะเป็นงานธุรกิจหรือการทำงานอื่นๆ ต่างก็ล้วนล้วนวุ่นวายและเต็มไปด้วยการแก่งแย่ง ทุกคนต่างต่อสู้เพื่อตนเอง พวกที่อ่อนแอก็ต้องหาสิ่งสนับสนุนทางใจดังนั้นการบนบานศาลกล่าว จึงดูเป็นเรื่องธรรมดา เมื่อได้สมปรารถนาแล้วจึงได้มีการแก้บน ชาวจีนนักธุรกิจบางคนถึงกับบนด้วยการสร้างศาลเจ้าถวายเทพ

เช่น ศาลเจ้าตลาดเจ้าพระยา บางพลัด สร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2526 และศาลเจ้าตลาดหมอซิด เป็นศาลเจ้าเล็กๆ สร้างมากกว่า 10 ปีแล้ว

6. สร้างเพื่อการค้า ผู้ที่ไปเคารพกราบไหว้เทพในศาลด้วยจิตใจอันศรัทธานั้น มักทำให้จิตใจสบายมีที่พึ่ง ส่วนเจ้าของศาลก็ได้อาศัยการขายรูปเทียนและเงินทำบุญนำมาปรับปรุงศาลเจ้าให้ดีขึ้น ชาวจีนที่เข้ามากราบไหว้ในศาลเป็นชาวจีนต่างกลุ่ม ต่างภาษา มีความเชื่อมั่นในรูปเคารพแตกต่างกันไป เจ้าของศาลส่วนใหญ่ต้องการจะให้มีผู้มาทำบุญมากขึ้น จึงเพิ่มรูปเคารพให้มากขึ้นตามความประสงค์ของผู้มากราบไหว้ต้องการ ปรากฏการณ์เช่นนี้เห็นได้อยู่ทั่วไป

7. สร้างด้วยความศรัทธาในความศักดิ์สิทธิ์ ศาลเจ้าชนิดนี้เกิดขึ้นเนื่องจากความศักดิ์สิทธิ์ของเทพเจ้าโดยผ่านทางคนทรง ปกติจะเริ่มจากแท่นบูชาและรูปเคารพที่บ้าน ต่อมาเทพแสดงปาฏิหาริย์ต่างๆ ให้ผู้มากราบไหว้พบเห็นมากขึ้นจนทำให้เกิดความศรัทธาถึงกับบริจาคที่ดินและทรัพย์สินให้ก่อตั้งศาลเจ้าขึ้นมา เช่น ศาลเจ้าจ๊ก และศาลเจ้าเหิงเจีย ที่ริมคลองประปา ถนนประชาชื่น เขตดุสิต กทม. เป็นต้น

ความสำคัญของศาลเจ้าต่อชุมชนทางด้านการบันเทิง

ในสมัยรัชกาลที่ 6 ศาลเจ้าเก่าเป็นสถานที่ที่ชาวบ้านร้านตลาดเข้าไปหาความสำราญทางศาลเจ้าก็จะมี การเก็บเงินจากผู้ฟัง นอกจากนี้งานบันเทิงที่ฉลองในงานเทศกาลของศาลเจ้าอีกอย่างหนึ่ง คือ การแสดงงิ้ว (อุปรากรจีน) ซึ่งเป็นงานแสดงที่ชาวจีนจะได้ชมปีละหลายครั้ง

ความสำคัญของศาลเจ้าที่มีต่อชาวจีนนั้น ยังคงมีต่อมาจนกระทั่งกรุงเทพฯ เจริญขึ้นเริ่มขยายเมืองกว้างขวางออกไป ชาวจีนกลุ่มภาษาต่างๆ ก็ขยายที่อยู่อาศัยออกไปและอยู่ปะปนกับชาวไทยมากขึ้น จึงปรากฏว่าศาลเจ้ายุคใหม่ที่สร้างขึ้นนั้นมิได้มีข้อจำกัดว่า เป็นศาลเจ้าของชาวจีนกลุ่มภาษาใดภาษาหนึ่งเท่านั้น หากแต่เป็นศาลเจ้าที่สร้างขึ้นจากชาวจีนทุกกลุ่มภาษาที่อาศัยอยู่ในเขตนั่นๆ ซึ่งบางครั้งก็มีชาวไทยร่วมบริจาคทรัพย์สร้างศาลเจ้าด้วย เช่น ศาลเจ้าพ่อสมบุญรณตลาดใหม่ดอนเมือง หรือศาลเจ้าสี่แยกเกษตร เป็นต้น

อย่างไรก็ดี ศาลเจ้าในปัจจุบันนี้มิได้มีความสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ของชาวจีนมาก เช่นแต่ก่อน ยังคงเป็นเพียงสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวจีนทุกภาษาเข้าไปกราบไหว้ และประกอบพิธีกรรมทางศาสนาเท่านั้น บางแห่งก็มีการตั้งเป็นสมาคมฉาปนกิจ เพื่อช่วยเหลือชาวจีนยากจนในเขตนั่นๆ ด้วย

ประวัติผู้เขียน

นางสาวพันทิพย์ ปิยะทัศน์านนท์ เกิดเมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ.2515 จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี วิทยาศาสตร์บัณฑิต (สาขาภูมิศาสตร์) คณะสังคมศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ปีการศึกษา 2537 และเข้ารับการศึกษาระดับปริญญาโท คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ในปี พ.ศ. 2540 ปฏิบัติงานเป็นผู้ช่วยนักวิจัยกับ Dr. Marc Aschew เรื่อง The Making of Place: Bangkok. ปัจจุบันรับราชการตำแหน่งเจ้าหน้าที่แผนที่ภาพถ่าย ที่สำนักเทคโนโลยีทำแผนที่ กรมที่ดิน